

HAŠEK

Peripețiile
bravului soldat
Švejk

257

BIBLIOTECA
PENTRU TOȚI

JAROSLAV HAŠEK

Peripețiile bravului soldat Švejk în războiul mondial

* *

1964

**BIBLIOTECA PENTRU TO
ȚI**

**EDITURA PENTRU LITERATUR
Ă**

PE FRONT

PERIPEȚIILE LUI ŠVEJK ÎN TREN

Într-un compartiment de clasa adoua al acceleratului Praga—České Budějovice se aflau trei persoane: locotenentul-major Lukáš, în fața lui un domn mai în vîrstă, chel de-a binelea, și Švejk, care stătea sfios în picioare, lîngă ușă, spre culoar, și se pregătea tocmai să primească o nouă avalanșă de ocări din partea locotenentului-major, care fără a ține seama de prezența civilului chelbos, tunase și fulgerase împotriva lui Švejk în tot lungul drumului făcîndu-l vită încălțată etc.

Nu era vorba decît de un lucru mărunț: de numărul geamantanelor pe care Švejk le avea în seama lui.

— Auzi, ne-au furat un cufăr! îi reproșă locotenentul-major lui Švejk — și ție ți se pare o nimica toată, nătărăule?

— Cu regret vă raportează, domnule *oberlaintnant*, răspunse cu glas scăzut Švejk — că într-adevăr l-au furat. Pungașii mișună prin gări și parcă văd cum a fost: unuia din ei trebuie să-i fi plăcut mai mulțisor

cufărul dumneavoastră și, profitînd de absența mea, cînd am venit să vă raportez că bagajele sînt în regulă, l-a ciordit. Numai un moment prielnic i-a putut permite să fure cufărul. Ei pîndesc momentele astea. Cu doi ani în urmă, în Gara de Nord-Vest, i-au furat unei cuconițe căruciorul cu fetiță cu tot, dar pungașii au fost atît de cumsecade că au predat fetița la comisarriatul de poliție de pe strada noastră, spunînd că au găsit-o într-un gang. Pînă la urmă, ziarele au făcut din sărmana cucoană o mamă denaturată. Și Švejk declară cu multă convingere: La gară s-a furat de cînd e lumea și se va fura și de acum înainte. Altfel nu se poate.

— Ascultă Švejk — interveni locotenentul-major, — eu sînt convins că o dată și o dată o să ți se-nfunde! Nu-mi pot da încă seama dacă faci pe boul sau dacă ești bou din naștere. Ce era în cufăr?

— Mai nimic, domnule *oberlaintnant*, răspunse Švejk, fără să piardă din ochi țeasta lucioasă a civilului care ședea în fața locotenentului și care, după cît se părea, nu dădea nici o atenție scenei, citind nestingherit *Neue Freie Presse*. Nu era decît oglinda din odaie și cuierul de fier din vestibul, așa că de fapt noi n-am suferit nici o pagubă; și oglinda și cuierul erau ale proprietarului.

În fața gestului amenințător al locotenentului-major, Švejk continuă cu blîndețe:

— Cu respect vă raportează, domnule *oberlaintnant*, că n-am știut dinainte că ne vor fura cufărul, cît despre oglindă și cuier i-am spus domnului proprietar că

i le vom înapoia la reîntoarcerea din război. În țara dușmanilor sînt destule oglinzi și cuiere, așa că nu-i vom pricinui domnului proprietar nici o pagubă. Cum vom cucerii un oraș...

— Tacă-ți gura, Švejk, îi curmă vorba locotenentul-major cu glas amenințător. Într-o bună zi am să te trimit în fața tribunalului militar. Trebuie să-ți dai seama că ești cel mai tîmpit dintre toți tîmpiții de pe glob. Altul nici într-o mie de ani n-ar fi fost în stare să facă atîtea dobitocii cîte mi-ai făcut în cele cîteva săptămîni de cînd ești la mine. Nădăduiesc că-ți dai seama de asta!

— Cu respect că raportez, domnule *oberlaintnant*, că-mi dau seama. Eu am spirit de observație, dar îmi vine mai tîrziu și totdeauna după ce s-a întîmplat ceva neplăcut. Sînt un ghinionist, așa cum era unul Necheleba din strada Nekazanká care se ducea la cîrciuma „În crîngul haimanalelor”. Voia întotdeauna să facă numai bine și să înceapă de sîmbătă o viață nouă; și de fiecare dată îl auzeai a doua zi: „Și așa, măi fraților, pe nepusă masă, m-am trezit la zdup”. Așa cădea peste el întotdeauna necazul tocmai cînd se gîndea că se duce liniștit acasă, ca pînă la urmă să se dovedească ba că a dărîmat pe undeva vreun gard, ba că a deshămat calul unui birjar, ba că a vrut să-și curețe luleaua cu pana de cocoș a vreunei patrule polițienești. Asta l-a dus la disperare și de nimic nu-i părea mai rău decît că ghinionul ăsta îl urmărea din generație în generație. Bunicul lui a plecat odată să vagabond...

— Ascultă, Švejk, slăbește-mă cu poveștile dumitale.

— Cu respect vă raportează, domnule *oberlaintnant*, că tot ce vă spun aici e adevărul adevărat. Bunicul lui a plecat odată să vagabond...

— Švejk! se înfurie locotenentul-major. Încă o dată îți interzic să-mi mai povestești ceva. Nu vreau să aud nimic! Când vom ajunge la Budějovice, mă răfuiesc eu cu dumneata. Află, Švejk, că am să te bag la arest!

— Cu respect vă raportează, domnule locotenent-major, că nu știam, spuse Švejk, liniștit. Despre una ca asta încă n-ați pomenit.

Fără voie, locotenentul-major îi scrișniră dinții, oftă, scoase din manta ziarul *Bohemia* și citi coloanele despre marile victorii și despre acțiunea submari-nului german „E” în Marea Mediterană; când ajunse la știrea despre noua invenție germană de aruncare în aer a orașelor cu ajutorul unor bombe speciale lansate din avioane, care explodează de trei ori la rînd, fu stingherit de glasul lui Švejk, care se adresa domnului cu chelie:

— Îmi dați voie, stimate domn, nu binevoiți a fi domnul Purkrabek, reprezentantul băncii „Slavia”?

Văzînd că domnul cu chelie nu binevoiește să-i răspundă Švejk se adresa locotenentului-major:

— Cu respect vă raportează, domnule *oberlaintnant*, că odată am citit în ziare că un om normal trebuie să aibă pe cap cam vreo șaizeci pînă la șaptezeci de mii

de fire de păr, și că părul negru este mai rar, după cum se vede în numeroase cazuri.

Și continuă necruțător:

— Pe urmă, ne-a spus odată un medic la cafeneaua „U Spirku” că pierderea părului se datorește unei emoții sufletești de șase săptămîni.

În clipa aceea se întîmplă ceva îngrozitor. Domnul cu chelie sări ca ars și zbieră la el:

— *Marsch heraus, Sie Schweinkerl!*¹ Apoi îl îmbrînci pe culoar și, întorcîndu-se în compartiment, îi oferi locotenentului-major o mică surpriză, prin aceea că i se prezentă.

Se întîmplase o mică eroare. Individul cu chelie nu era domnul Purkrabek, reprezentantul băncii „Slavia”, ci nici mai mult nici mai puțin decît generalul-maior von Schwarzburg. Generalul-maior făcea tocmai, îmbrăcat în civil, o călătorie de inspecție prin garnizoane și se ducea să facă o surpriză la Budějovice.

Von Schwarzburg era cel mai fioros general din cîți s-au cunoscut vreodată; ori de cîte ori găsea cîte ceva în neregulă, conversația pe care obișnuia s-o aibă eu comandantul garnizoanei era următoarea:

— Aveți revolver?

— Am.

— Bine! În locul dumneavoastră, cu siguranță că aș ști ce am de făcut cu el, pentru că ceea ce văd aici nu-i garnizoană, ci cocină de porci.

Și într-adevăr, după inspecția lui, pe ici pe colo se

¹ Ieși afară, porcule! (Germ.)

împuşca cîte unul, fapt pe care generalul-maior von Schwarzburg îl constata cu satisfacție.

— Aşa şi trebuie! Ăla zic şi eu ostaş!

Se părea că nu-i place cînd după inspecție rămîne cineva în viață. Avea mania să transfere ofițerii în locurile cele mai neplăcute. Era de ajuns să găsească cel mai mic chițibuș pentru ca ofițerul să-și ia rămas bun de la garnizoana lui şi să pribegească pe la granița muntenească sau în vreo garnizoană desperată şi plină de bețivi, în vreun colț murdar din Galiția.

— Domnule locotenent-major — întrebă el — unde ai făcut şcoala de cadeți?

— La Praga.

— Va să zică, dumneata ai făcut şcoala de cădeți şi nici nu ştii măcar că ofițerul răspunde de inferiorul său. Frumos din partea dumitale. În al doilea rînd, stai la taifas cu ordonanța dumitale, cum ai sta cu un prieten intim. Îi permiți să vorbească neîntrebat. Asta-i şi mai frumos. În al treilea rînd, îi permiți să insulte superiorii dumitale. Şi asta-i cît se poate de frumos; toate astea duc la o singură concluzie. Cum te numești, domnule locotenent-major?

— Lukáš.

— Şi din ce regiment faci parte?

— Am fost...

— Mulțumesc, nu-i vorba de unde ați fost. Vreau să știu unde sînteți acum.

— În regimentul 91 infanterie, domnule general-maior. M-au transferat...

— V-au transferat? Foarte bine au făcut. N-are să

vă strice să plecați cît mai curînd, cu regimentul 91 infanterie, undeva pe cîmpul de bătălie.

— Asta s-a și hotărît, domnule maior.

Generalul-maior începu să-i țină o adevărată predică, arătînd că în ultimii ani ofițerii vorbesc cu inferiorii lor pe ton familiar și că în asta vede primejdia răspîndirii unor principii democratice. Soldatul trebuie ținut sub teroare, trebuie să tremure în fața superiorului, să-i fie teamă de el. Ofițerii trebuie să țină trupa la distanță de zece pași și să nu-i permită să gîndească independent sau, la urma urmei, să gîndească măcar, căci în aceasta constă tragică eroare a ultimilor ani. Înainte vreme trupa se temea de ofițeri ca de foc, în timp ce astăzi...

Generalul-maior gesticula cu desperare:

— Astăzi majoritatea ofițerilor se bat pe burtă cu soldații. Asta am vrut să spun.

Apoi generalul-maior luă din nou ziarul și se cufundă în lectură. Locotenentul-major Lukáš ieși alb ca varul pe culoar, să se răfuiască cu Švejek.

Îl găsi stînd în picioare lîngă fereastră, cu o figură atît de blajină și de mulțumită, cum nu o poate avea decît un pruncușor de o lună, care a supt și apoi face nani.

Locotenentul-major se opri și-i făcu semn, arătîndu-i un compartiment gol. Intră după el și închise ușa.

— Švejekule — începu el solemn — ți-a sunat ceasul să primești o pereche de palme cum nu s-au pomenit. De ce te-ai legat de domnul cu chelie? Știi ca e generalul-maior von Schwarzburg?

— Raportez, domnule *oberlaintnant* — îngăimă Švejk cu o figură de martir — că de cînd mă știu, nici prin gînd nu mi-a trecut să insult pe cineva și că habar n-am de nici un fel de general-maior. Seamănă într-adevăr ca două picături de apă cu domnul Purkrabek, reprezentantul băncii „Slavia”. Āla venea la cîrciuma de lîngă noi și odată, cînd a adormit cu capul pe masă, un binevoitor i-a scris pe chelie cu creionul chimic: „Ne permitem prin aceasta, conform tarifului III c, aici anexat, să vă oferim economiile pentru zestrea și lucrurile copiilor dumneavoastră cu ajutorul asigurării pe viață!” Se înțelege că toți au plecat, numai eu singur am rămas cu el și, cum am întotdeauna ghinion, dumnealui după ce s-a trezit și s-a uitat în oglindă s-a înfuriat zicîndu-și că eu i-am făcut-o; *și el* a vrut să-mi dea o pereche de palme.

Cuvintele „și el” lunecaseră oarecum cu dojană și cu atîta duioșie de pe buzele lui Švejk, încît locotenentului-major îi căzu mîna jos.

Dar Švejk continuă:

— Pentru o greșeală atît de mică, domnul acela n-ar fi trebuit să se înfurie: ar trebui în adevăr să aibă șaizeci de mii pînă la șaptezeci de mii de fire de păr, așa cum scria într-un articol în care spunea tot ce trebuie să aibă un om normal. Mie, de cînd sînt nu mi-a trecut prin minte că există vreun domn general-maior cu chelie. Asta e, cum s-ar zice, o tragică eroare, care se poate întîmpla oricui, cînd dai prea repede crezare la tot ce auzi. Odată, cu ani în urmă, croitorul Hyvl ne-a povestit ce i s-a întîmplat în timp

ce se întorcea din Știria, unde lucrase, spre Praga, prin Leoben. Avea cu dînsul o șuncă pe care și-o cumpărase la Maribor. Și-așa, cum mergea trenul, își închipuia că e singurul ceh printre pasageri, dar cînd la Saint Moritz începu să-și taie din șuncă, domnul din fața lui începu să facă ochi dulci șuncii și să-i lase gura apă. Văzînd asta, croitorul Hyvl își spuse cu glas tare: „Ce-ai mai înfuleca și tu, nătărăule”, iar domnul din față îi răspunde cehește: „Păi, te cred că aș înfuleca dacă mi-ai da”. Și așa, pînă la Budějovice au dat gata șunca. Pe domnul ăla îl chema Vojtech Rous.

Locotenentul-major Lukáš se uită la Švejk, apoi intră în compartiment. De abia se așează pe locul lui, cînd în ușă se ivi figura zîmbitoare a lui Švejk.

— Cu respect vă raportează, domnule locotenent-major, că peste cinci minute sîntem în Tábor. Trenul stă cinci minute. Nu ordonați să vă comand ceva de mîncare? Cu ani în urmă aveau aici o minunată...

Locotenentul-major țîșni furios din compartiment și pe culoar îi spuse:

— Îți mai atrag încă o dată atenția că, cu cît te arăți mai puțin, cu atît sînt mai fericit. Aș fi foarte bucuros să nu te mai văd de loc și fii sigur că de asta voi avea eu grijă. Să nu te mai arăți în fața ochilor mei. Piei dinaintea mea, dobitocule, neghibule!

— Înțeleș, să trăiți, domnule *oberlaintnant*.

Švejk salută, făcu militărește stînga-mprejur și se duse la capătul culoarului unde se așează în colț pe

scăunelul conductorului și intră în vorbă cu însoțitorul de tren.

— Pot să vă întreb ceva?

Însoțitorul care nu avea chef de vorbă de loc, dădu slab și apatic din cap.

— Pe la mine — se încinse la vorbă Švejk — venea un om cumsecade, îi zicea Hofman, și susținea mereu că semnalele de alarmă nu-s bune de nimic și că nu funcționează când tragi de mîner. Pe mine drept să spun, nu mă prea interesează asemenea lucruri, dar, pentru că am acum prilejul să văd un asemenea aparat, aș vrea și eu să știu ce am de făcut dacă, din întâmplare, aș avea nevoie de el.

Švejk se ridică și se apropie împreună cu însoțitorul de frîna de alarmă sub care scria: *În caz de pericol.*

Însoțitorul socoti de datoria lui să-i explice cum funcționează aparatul.

— Bine v-a spus, cine v-a spus, că trebuie tras de mînerul ăsta, dar v-a mințit că nu funcționează. Trenul trebuie să se oprească, frîna fiind în legătură cu locomotiva prin toate vagoanele. Frîna de alarmă trebuie să funcționeze.

În timp ce vorbeau, amîndoi țineau mîna pe mînerul semnalului de alarmă, și fără să-și dea seama traseră de el și trenul se opri.

Bineînțeles, nu se putură pune de acord asupra celui care a dat semnalul.

Švejk susținea că nu putea să fie el, că n-a făcut-o el, că el nu-i un derbedeu.

— Chiar m-am mirat — îi spuse blajin conductorului — cum de s-a oprit trenul așa deodată. Merge, și deodată stă. Uite, asta mă roade mai mult chiar decât pe dumneavoastră.

Un domn serios se ridică în apărarea însoțitorului de cale ferată, susținând că auzise cum soldatul începuse cel dintâi să vorbească despre semnalele de alarmă.

Dimpotrivă, Švejk continuă să-și apere oarecum cinstea lui, susținând că el n-are nici un interes să întârzie trenul, întrucât pleacă la război.

— Domnul șef de gară are să vă lămurească, hotărî conductorul. Treaba asta o să vă coste douăzeci de coroane.

În timpul acesta, călătorii săreau din vagoane, șeful de tren fluiera, o doamnă alerga înspăimîntată cu valiza peste șine, în câmp.

— Merită, într-adevăr, douăzeci de coroane — spuse Švejk cu prudență, păstrându-și un calm desăvârșit — ba e chiar prea ieftin. Odată, când împăratul a venit în vizită la Žižkov, un oarecare Franz Šnor i-a oprit caleașca ingenunchind în fața lui pe linia de tramvai, în mijlocul străzii. Comisarul din circumscripție i-a spus domnului Šnor, plîngînd, că nu trebuia s-o facă tocmai în circumscripția lui, că ar fi putut s-o facă cu o stradă mai jos care ține de consilierul de poliție Kraus. Acolo ar fi trebuit să-i facă plecăciune împă-

ratului. După aceea, pe domnul acela Șnor l-au arestat.

Švejek se uită în juru-i. Cercul curioșilor se îngroșase cu alți curioși strînși de gura conductorului-șef.

— Ei, și-acum să plecăm mai departe, spuse Švejek. Nu-i frumos să întîrzie trenul. Dacă ar fi în timp de pace, treacă-meargă, dar în vreme de război, trebuie să se știe că în fiecare tren călătoresc militari, generali-maiori, *oberlaintnanți*, ostași. Orice întîrziere de soiul ăsta e o chestie gravă. Napoleon a întîrziat la Weterloo cu cinci minute¹ și s-a dus de-a dura cu toată gloria lui...

În clipa aceea, prin grupul de ascultători își croi drum locotenentul-major Lukáš. Era îngrozitor de palid și nu izbuti să spună altceva decît „Švejek!”

Švejek salută și spuse:

— Raportez, domnule *oberlaintnant*, că sînt învinuit că am oprit trenul. Inventarul căilor ferate are plumbi foarte ciudați la frînele de alarmă. Nu-i chip să se apropie omul de ele, că-l și lovește năpasta; îndată îi cer douăzeci de coroane, așa cum cer de la mine acum.

Șeful de tren coborî, fluieră, și trenul porni din nou.

Călătorii se întoarseră la locurile lor în compartimente, iar locotenentul-major Lukáš se așează la locul lui, fără să scoată o vorbă.

¹ Întîrzierea a fost, de fapt, mult mai mare, de cîteva ore. Bătălia de la Waterloo în loc să înceapă la ora 9 cum fixase Napoleon, a început la ora 12.

Nu mai rămăsese decît conductorul trenului, Švejk și însoțitorul. Conductorul scoase condica de procese-verbale și alcătui o dare de seamă asupra întregii întîmplări. Însoțitorul se uită cu ură la Švejk, care întrebă liniștit:

— Sînteți de mult la calea ferată?

Întrucît însoțitorul nu răspunse, Švejk declară că a cunoscut la Uhřiněves, lîngă Praga, pe unul Mliček František care, tot așa, trăgînd odată semnalul de alarmă, s-a speriat atît de tare, încît și-a pierdut graiul paisprezece zile. Nu și-a revenit decît atunci cînd s-a dus în vizită la grădinarul Vaněk din Hostivař; acolo s-a luat la bătaie și-n timpul bății Vaněk a rupt o vînă de bou pe spinarea lui.

— Asta, adăugă Švejk, s-a întîmplat în mai 1912.

Însoțitorul deschise ușa closetului și se încuie în el.

Švejk rămase singur cu conductorul care-i cerea să plătească amenda de douăzeci de coroane, spunînd că în caz de neplată va trebui să-l predea șefului de gară de la Tábor.

— Foarte bine, spuse Švejk. Mie îmi place să stau de vorbă cu oameni învățați și o să-mi facă plăcere să-l văd pe șeful gării din Tábor.

Švejk își scoase pipa din bluză, o aprinse și, slobozind fumul înecăcios de tutun cazon, continuă:

— Cu ani în urmă, la Svitava, șef de gară era domnul Wagner. Era un adevărat zbir cu subalternii, pe care-i teroriza cît putea; și mai cu seamă se pusese pe capul unui acar, Jungwirt, pînă cînd sărmanul de

disperare, s-a înecat în gîrlă. Dar înainte de a o face, i-a scris șefului de gară o scrisoare în care zicea că o să-l sperie peste noapte. Și zău, nu vă mint, i-a făcut-o. Drăguțul de șef stătea noaptea la telegraf. Se aud semnalele și șeful recepționează o telegramă: „Ce mai faci, nătărăule? Jungwirt.” Asta a ținut o săptămîină întreagă, pînă cînd șeful, înnebunit, s-a apucat într-o zi să trimită pe toate firele telegrame de serviciu, răspunzînd fantomei: „Iartă-mă, Jungwirt”. Și în noaptea următoare aparatul îi transmite următorul răspuns: „Spînzură-te de semaforul de lîngă pod. Jungwirt”. Și domnul șef l-a ascultat. Din pricina asta l-au arestat pe telegrafistul de la stația de dincolo de Svitava. Vedeți că între cer și pămînt sînt chestiuni despre care noi habar n-avem.

Trenul intra în gara Tábor și așa cum se cuvine, înainte de a coborî din tren însoțit de conductor, Švejk îi raportă locotenentului-major Lukáš:

— Raportez supus, domnule *oberlaintnant*, că voi fi predat la domnul șef de gară.

Locotenentul-major Lukáš nu-i răspunse nimic. Era cuprins de o mare supărare. În cele din urmă, își spuse că cel mai bun lucru e să nu ia nimic în serios. Să nu-i pese nici de Švejk, nici de chelbosul de general-maior din fața lui; să șadă liniștit, să coboare din tren la Budějovice, să se prezinte la regiment și să plece pe front cu o companie de marș. Pe front să se lase eventual ucis și să scape de lumea

asta mizerabilă, în care-și duce traiul o dihanie ca Švejk.

Cînd trenul se puse în mișcare, locotenentul-major Lukáš, uitîndu-se pe fereastră, pe peron, îl văzu pe Švejk încins într-o aprigă discuție cu șeful de gară. Švejk era înconjurat de un grup de oameni printre care se zăreau și cîțiva de la căile ferate.

Locotenentul-major Lukáš scoase un oftat. Nu era un oftat de regret. I se ușurase inima știind că Švejk rămăsese pe peron. În cele din urmă, pînă și chelbosul de general-maior i se părea o javră mai suportabilă.

*

Trenul gîfîia de mult în drum spre Budějovice, dar pe peronul gării oamenii nu se mai risipeau din jurul lui Švejk.

El își susținea cu tărie nevinovăția și convinsese pe cei din jur pînă într-atît, încît o doamnă exclamă:

— Iar au început să-i chinuie pe bieții soldați.

Mulțimea își însuși această părere, iar un domn declară șefului de gară că plătește amenda de douăzeci de coroane pentru Švejk, convins fiind că nu el era vinovatul.

— Priviți-l numai, urmă domnul, cucerit de expresia nevinovată a lui Švejk, care întorcîndu-se către mulțime, exclamă:

— Oameni buni, sînt nevinovat.

Între timp apăru plutonierul de jandarmi care arestă un cetățean din mulțime, spunându-i:

— Las' că vă-nvăț eu să mai îndemnați oamenii la răscoală! O să vă treacă pofta să mai spuneți că dacă se procedează așa cu soldații, nimeni nu le mai poate cere să câștige războiul.

Nefericitul cetățean nu fu în stare să mai rostească nimic altceva decît că e măcelar la Stará Brana și că nici pe departe nu s-a gîndit la așa ceva.

Între timp, domnul cel cumsecade, care credea în nevinovăția lui Švejk, plăti pentru el amenda la biroul gării, și-l conduse pe Švejk la restaurantul de clasa a treia unde îl cinsti cu bere. Aici aflînd că toate actele și foaia de drum se aflau la locotenentul-major Lukáš, foarte generos, îi dădu o monedă de cinci coroane pentru bilet și pentru alte cheltuieli.

Cînd plecă, îi șopti lui Švejk, confidențial:

— Așa, soldățelule, cum îți spun, dacă ajungi prizonier în Rusia, salută-l din partea mea pe meșterul berar Zeman din Zdobunov. Ți-ai notat, nu-i așa, cum mă cheamă? Fii deștept și caută să nu stai prea mult pe front.

— De asta nu aveți nici o grijă, spuse Švejk. Nu strică niciodată să vezi meleaguri străine pe gratis.

Švejk rămase singur la masă și în vreme ce-și bea liniștit moneda de cinci coroane, căpătată de la generosul binefăcător, pe peron, oamenii care nu asistaseră la convorbirea lui cu șeful de gară, și văzuseră de departe numai mulțimea adunată, își șopteau unul altuia că fusese prins un spion care a fotografiat gara.

Această afirmație fu combătută însă de o doamnă, care susținea că nu era vorba de nici un spion, dar că a auzit că un cavaler a tăiat un ofițer la closetul de doamne, pentru că dăduse buzna peste iubita lui, care îl condusese la gară.

Urmarea acestor zvonuri fanteziste, obișnuite pe vreme de război, a fost că jandarmii evacuasera peronul. Švejk continuă să bea liniștit, amintindu-și cu duioșie de locotenentul lui. Ce-o să facă oare, sărmanul, când o ajunge la České Budějovice și n-are să-și găsească ordonanța în tot trenul!

Înainte de sosirea trenului de persoane, restaurantul de clasa a treia se umplu de soldați și civili. Predominau soldați din cele mai diferite unități și de cele mai felurite naționalități, pe care urgia războiului îi azvîrlise în spitalele militare din Tábor și care plecau acum din nou pe front pentru a se alege cu alte răni, ciopîrțeli și dureri. Se duceau să-și cucerească crucea de lemn de pe mormînt, unde după ani și ani, pe cîmpiile triste ale Galiției orientale, se va legăna bătută de vînt și ploaie, capela militară austriacă spălăcită, cu „franticul”¹ ruginit, pe care din cînd în cînd se va așeza, întristat, cîte un corb bătrîn, amintindu-și de marea desfătare de pe vremuri, cînd găsea aici un îmbelșugat ospăț de gustoase cadavre omenești și hoituri de cai, cînd sub șapca pe care stă se afla cea mai aleasă trufanda – ochiul de om.

Unul din acești candidați la suferință, eliberat după operație din spitalul militar, îmbrăcat într-o uniformă

¹ Insigna lui Franz Josef.

soioasă, pătată de sânge și noroi, se așeză la masa lui Švejk. Era chircit, tras la față, posomorît. Puse pe masă un pachetel, scoase din buzunar punga stricăță și începu să-și numere banii.

Se uită apoi la Švejk și-l întrebă:

— *Magyar?*¹

— Eu, frățioare, sînt ceh, răspunse Švejk. Nu vrei să bei?

— *Nem tudom, barátom.*²

— Nu face nimic, îl îndemnă Švejk, punînd halba plină în fața soldatului posomorît. Haide, trage-i o dușcă zdravănă.

Soldatul pricepu, bău și mulțumi.

— *Köszönöm szívesen!*³ Se uită iar la conținutul pungii, și în cele din urmă oftă.

Švejk înțelese că ungurul ar fi vrut să bea o bere, dar că nu avea destui bani; de aceea porunci să i se aducă una, drept care ungurul mulțumi din nou și începu să-i povestească ceva prin semne, arătîndu-i mîna ciuruită, în vreme ce-i vorbea în limbaj internațional: „Pif, paf, puc!”

Švejk dădu din cap compătimitor și pipernicitul convalescent îl mai făcu să înțeleagă, lăsîndu-și mîna stîngă pînă la jumătate de metru de pămînt și ridicînd apoi trei degete, că avea acasă trei copii mici.

¹ Maghiar?(magh.)

² Nu pricep, prietene (magh.).

³ Mulțumesc frumos (magh.).

— *Nincs* ham, *nincs* ham, continuă el, vrînd să spună că acasă n-au ce mânca, și-și șterse ochii înlăcrimați, cu mîneca murdară a mantalei cazone, în care se vedea gaura de glonte care îi străbătuse trupul pentru gloria regelui Ungariei.

Și nu-i de mirare, că petrecîndu-și timpul în acest fel, încetul cu încetul Švejk nu mai rămase cu nimic din moneda de cinci coroane și că, încet dar sigur, se desprindea tot mai mult de České Budějovice, pierzînd cu fiecare halbă de bere, cu care se cinstea pe sine și pe convalescentul ungar, posibilitatea de a-și cumpăra bilet.

Prin stație mai trecu un tren spre Budějovice, dar Švejk continua să stea la masă și să asculte cum îi repeta maghiarul: „Pif, paf, puc! *Három, gyermek, nincs* ham *éljen!*¹

Ultimul cuvînt îl repeta ori de cîte ori ciocneau paharele.

— Bea, bea, ungurașule — îi răspundea Švejk — trage-i! Voi nu ne-ați cinsti pe noi așa...

Un ostaș de la masa alăturată se amestecă în vorbă spunînd că, sosind la Seghedin cu regimentul 28, ungurii i-au întîmpinat amenințîndu-i cu pumnii.

Soldatul nu mințea, dar părea că se simte jignit de acest lucru care, de fapt, devenise mai tîrziu un lucru obișnuit pentru toți ostașii, cehi și, în cele din urmă, îl făceau chiar și maghiarii cînd s-au săturat să se mai bată pentru regele Ungariei.

Aceste spuse, soldatul se așeză la masa lor și po-

¹ Trei copii, și nimic de mîncare, să trăiești! (magh.)

vesti cum i-au părut pe unguri la Seghedin, măturându-i din cîteva cîrciumi. În același timp însă recunosc că și ei știu să se încaiere și că s-a ales cu o lovitură de cuțit în șale, așa că au trebuit să-l trimită în spatele frontului să se lecuiască.

Acum însă, cînd se va întoarce la regiment, de bună seamă că comandantul batalionului va da ordin să fie băgat la arest, pentru faptul că n-a mai avut timp să-i plătească ungurului lovitura primită, așa cum trebuie și cum se cuvine. În felul acesta s-ar fi ales și ungurul cu ceva din încăierare, iar onoarea întregului regiment ar fi fost salvată.

— *Ihre Dokumenten*, document dumneavoastră? — așa îl luă cu frumosul pe Švejk șeful patrului militare de control, un sergent însoțit de patru soldați cu baioneta la armă. Eu văzut ședeți, *nicht fabre*¹, ședeți, baut, baut, într-una, soldat!

— N-am, drăguțele, răspunse Švejk. Domnul locotenent-major Lukáš, regiment numărul 91, le-a luat cu el și eu am rămas aici, în gară.

— *Was ist das Wort?*²: tracuțule? se adresă sergentul unuia din soldații săi, un bătrîn milițian, care după cum se părea i le făcea toate pe dos, deoarece îi răspunse calm:

— Drăguț *das ist wie: Herr Feldwebel*.³

Sergentul continuă convorbirea cu Švejk:

— Tocument, toți soldați far tocrement închis *auf*

¹ Că n-ați plecat (incorect în germ.)

² Ce înseamnă cuvîntul (germ.)

³ Drăguț înseamnă cam așa ceva: domnule plutonier (germ.).

Bahnhofs — Militärkommando den lausigen Bursch wie einen tollen Hund.¹

Și așa îl duseră pe Švejk la comandamentul militar al gării, unde, în camera de gardă, stăteau oameni de trupă, ce arătau la fel cu bătrînul milițian, care știuse să-i traducă atît de frumos în limba germană cuvîntul „drăguțule” dușmanului său firesc, domnului sergent.

Camera de gardă era împodobită cu litografii, pe care în vremea aceea ministerul de război le trimitea tuturor birourilor pe unde se perindau soldați, la fel ca și în școli și cazărmi.

La intrare, ochii bravului soldat Švejk se opriră asupra unui tablou, care, după cum reieșea din textul explicativ, înfățișa pe fruntașul František Hamm și pe caporalii Paulhart și Bachmayer din regimentul chezero-crăiesc 21 de pușcași, îndemnînd trupa la rezistență. Pe peretele opus atîrna un tablou cu titlul: „Fruntașul Jan Danko din regimentul 5 de husari honvezi cercetînd poziția bateriilor inamice”.

Pe partea dreaptă, mai jos, atîrna un afiș: ***„Pilde excepționale de bărbăție”***.

Cu asemenea afișe — ale căror texte, cu fanteziștele lor pilde excepționale, erau ticluite în birourile ministerului de război, de către diferiți ziariști germani mobilizați în armată — voia bătrîna și neroada Austrie să însuflețească soldații care nu le citeau niciodată, iar atunci cînd asemenea pilde de băr-

¹ ...la Comandamentul militar al gării, pe toți nespălații, ca pe niște cîini turbați (în limba germană, stîlcit).

băție le erau trimise pe front, broșate în cărți, își răsuceau din ele țigări din tutun de pipă când nu le dădeau o folosință și mai potrivită, pentru a corespunde valorii și spiritului acelor pilde excepționale de curaj.

În timp ce sergentul era dus să caute un ofițer, Švejk începu să citească un afiș mare.

Vizitiul Josef Bong

„Soldații corpului sanitar transportau răniții spre furgoanele pregătite într-o rîpă adăpostită. De îndată ce fură pline, o porniră spre postul de ajutor. Rușii, urmărind aceste furgoane, începură să le atace cu grenade. Calul furgonarului Josef Bong, din escadronul 3 de furgonari, a fost ucis de o schijă de grenadă. Bong se tînguia: «Sărmanul meu bălan, s-a sfîrșit cu tine!» În clipa aceea fu atins de o schijă de grenadă. Cu toate acestea, el își deshămă calul și trase singur furgonul la adăpost sigur. Apoi se întoarse după harnașamentul calului său mort. Rușii nu conteneau să tragă. «Trageți, trageți, nebunilor, că eu harnașamentul... harnașamentul tot nu vi-l las aici!» și continua să-l scoată de pe cal, repetînd într-una acele vorbe. În sfîrșit, fu gata și se tîrî cu harnașamentul înapoi spre furgon. Sanitarii începuseră să-l înjure pentru că lipsise prea mult. «N-am vrut să las acolo harnașamentul, e aproape nou și mi-am zis că ar fi păcat de el. Lucruri din astea nu avem de prisos», se scuză viteazul soldat, plecînd spre infirmerie și abia aici declară că e

rănit... Mai târziu majorul îi împodobi pieptul cu medalia de argint, pentru bărbăție.”

Terminînd de citit și văzînd că sergentul nu se mai întoarce, Švejk se adresează milițienilor din camera de gardă:

— Asta zic și eu pildă de bărbăție! În felul ăsta în armata noastră vor fi numai harnașamente noi. Dar cînd eram la Praga, am citit în ziarul *Pražské úlední listy* despre un caz și mai frumos. Era vorba de un doctor, Josef Vojnov, teterist voluntar în compania a 7-a vînători de cîmp, care se afla în Galiția. Țsta, în timp ce conducea un atac la baionetă, a fost lovit de un glonte drept în cap și, în vreme ce-l duceau spre postul de prim-ajutor, zbiera că nu se lasă pansat pentru un fleac de zgîrietură. Ținea morțiș să pornească din nou la atac cu grupa lui, dar o grenadă îi retează glezna piciorului. Au vrut din nou să-l ducă, dar el șontîc-șontîc, sprijinindu-se în baston, o porni spre linia de luptă, apărîndu-se de inamic cu bastonul; și iată că-l ajunge o nouă grenadă care-i retează mîna în care ținea bastonul. Dar el tot nu se lasă: își trecu bastonul în cealaltă mînă, zbierînd că asta nu le-o iartă el și Dumnezeu știe ce s-ar fi întîmplat cu dînsul dacă, peste o clipă, un proiectil nu l-ar fi dat gata. Dacă pînă la urmă nu l-ar fi doborît, poate că ar fi căpătat și el medalia de argint pentru bărbăție. Cînd proiectilul i-a retezat capul, așa cum se rostogolea, tot

mai striga: „Mereu la datorie, grăbește cu credință, chiar dacă în jurul tău adie suflul morții!”

— Așa scriu ei la gazetă — spuse unul dintre soldați — dar dacă i-ai băga în luptă i-ar apuca strechea cît ai zice pește.

Apoi milițianul scuipă continuînd:

— La noi la Časlav a fost un redactor din Viena, neamț. Făcea serviciul ca furier. Cu noi nici nu voia să vorbească cehește, dar cînd l-au repartizat la batalionul de marș, în care eram numai cehi, imediat a știut cehește.

În ușa își făcu apariția sergentul, cu o mutră acră, și începu să zbiere:

— *Wenn man drei Minuten este weg, da hört man nichts anderes als*¹:cehește, cehi.

Ieșind afară, pentru a se duce, probabil, la restaurant, îi spuse caporalului să-l ducă numaidecît pe derbedeul acela păduchios la locotenent, imediat ce acesta va sosi.

— Domnul locotenent se distrează iar cu telegrafista din stație, bombăni caporalul după plecarea lui. Se ține de capul ei mai bine de două săptămîni și ori de cîte ori vine de la telegraf e foarte furios și spune despre ea: *Das ist aber eine Hure, sie will nicht mit mir schlafen*²

Și de data asta era furios se vede, căci, de cum sosi, se auziră cărți trîntite pe masă.

¹ Cum lipsești trei minute, nu mai auzi decît... (germ.).

² Asta e o curvă, nu vrea să se culce cu mine (germ.).

— N-ai încotro, băiete, trebuie să mergi la el, îi spuse cu compătimire lui Švejk caporalul. Ehei, câți soldați au trecut prin mîinile lui!... Și mai bătrîni și mai tineri...

Apoi îl duse pe Švejk într-un birou unde la o masă cu hîrtii răvășite ședea un locotenent tînăr, grozav de furios.

Cînd îl văzu pe Švejk însoțit de caporal exclamă foarte răspicat: „Aha!” După care urmă raportul caporalului:

— Raportez supus, domnule locotenent, că omul acesta a fost găsit în gară, fără acte.

Locotenentul clătină din cap, ca și cînd ar fi vrut să spună că prevăzuse cu ani în urmă că în această zi și la această oră Švejk va fi găsit în gară fără acte, căci oricine s-ar fi uitat în clipa aceea la Švejk trebuia să aibă impresia că este absolut cu neputință ca un bărbat cu o asemenea înfățișare și ținută să poată avea asupra lui vreun act. În clipa aceea, Švejk arăta ca picat din cer, dintr-o altă planetă, și avea aerul că privește cu mirare o lume nouă în care i se cere o prostie, pînă acum necunoscută lui, cum ar fi de pildă să aibă acte.

Uitîndu-se la Švejk, locotenentul reflectă o clipă ce anume să-i spună. În sfîrșit, îl întrebă:

— Ce făceai în gară?

— Cu respect vă raportează, domnule locotenent, că așteptam trenul de České Budějovice, ca să pot ajunge la regimentul meu 91, unde sînt ordonanță la domnul *oberlajnaut* Lukáš, pe care am fost silit să-l

părăsesc, fiind dus la șeful de gară din pricina amenzii, bănuir că aş fi oprit acceleratul în care călătoream, cu ajutorul frînei de alarmă și protecție.

— M-ai înnebunit, zbieră locotenentul. Vorbește lămurit, pe scurt, și nu-mi înșira dobitocii.

— Cu respect vă raportează, domnule locotenent, că chiar din clipa în care m-am așezat cu domnul *oberlaintnant* Lukáš în acceleratul care trebuia să ne ducă cât mai repede la regimentul 91 de infanterie chezaro-crăiesc am avut ghinion. Mai întâi mi s-a pierdut un geamantan, pe urmă ca să nu ne încurcăm... un domn general-maior chel de tot...

— *Himmel Herrgott*, oftă locotenentul.

— Raportează supus, domnule locotenent, că trebuie să v-o spun pe șleau, ca să vă dați seama de toată tărășenia, cum spunea întotdeauna răposatul cizmar Petrlik, cînd îi porunceam fiului lui să-și scoată pantalonii, înainte de a începe să-l croiască.

Și în vreme ce locotenentul gîfîia de ciudă, Švejk continuă:

— Așa s-a întîmplat că nu i-am prea plăcut domnului general-maior cu chelie și domnul *oberlaintnant* Lukáš, la care sînt ordonanță, m-a trimis afară pe coridor. Pe coridor, am fost învinuit că am făcut ceea ce v-am spus. Pînă să se lămurească chestiunea, am rămas pe peron singur. Trenul plecase, și cu el și domnul *oberlaintnant* cu valizele și cu toate actele lui și ale mele și eu am rămas zălog aici ca un orfan, fără acte.

Švejk îl privea cu o blîndețe atît de înduioșătoare, încît locotenentul nu se mai îndoia că tot ce auzea de la omul acesta cu înfățișare de imbecil congenital era purul adevăr.

Apoi locotenentul îi aminti toate trenurile care trecuseră spre Budějovice după accelerat, întrebîndu-l de ce le-a pierdut.

— Cu respect vă raportează, domnule locotenent — răspunse Švejk zîmbind binevoitor — că în timp ce așteptam primul tren, a dat peste mine năpasta de a fi băut la masă halbă după halbă.

„Bou ca ăsta n-am mai văzut, își zise locotenentul. Recunoaște tot. Atîția mi-au trecut pe dinainte și toți negau cu înverșunare, pe cînd ăsta îți spune liniștit: «Am pierdut toate trenurile, fiindcă am băut halbă după halbă!»”

Aceste reflecții le rezumă într-o singură frază, cu care i se adresă lui Švejk:

— Dumneata, omule, ești degenerat. Știi ce va să zică un degenerat?

— Și la noi pe strada Boiště, colț cu Kateřinská, cu onoare vă raportează, domnule locotenent, a fost un om degenerat. Taică-su fusese conte polonez, iar mai-că-sa, moașă. El mătura strada și, după ce se cherchelea, nu dădea voie să i se spună altfel decît „domnule conte”.

Locotenentul socoti că e momentul să pună capăt acestei discuții și spuse foarte apăsător:

— Ascultă ce-ți spun, dobitocule: te duci la casierie, îți cumperi bilet și pleci la Budějovice. Dacă te

mai prind pe-aici, întorc foaia și te dau dezertor.
Abtreten!

Întrucît Švejk continua însă să stea nemișcat, cu mîna la cozorocul capelei, locotenentul zbieră:

— **Marsch hinaus**, n-ai auzit, **abtreten?! Caporal Palanek** du-l pe tîmpitul ăsta la casierie și cumpără-i un bilet pentru České Budějovice!

Nu trecu însă nici o clipă și caporalul Palanek apăru din nou în birou. Prin ușa întredeschisă se zărea, în spatele lui, fața blîndă a lui Švejk.

— Ce s-a mai întîmplat?

— Raportează supus, domnule locotenent, șopti confidențial caporalul Palanek, că n-are bani de drum, și n-am nici eu. Pe gratis nu vor să-l ducă pentru că nu are, cum s-ar zice, actele militare, cum că merge la regiment.

Locotenentul rezolvă repede această complicată problemă.

— Atunci să se ducă pe jos, hotărî el. N-au decît să-l bage la arest, la regiment, pentru întîrziere; n-avem vreme de pierdut cu el.

— N-ai ce face, camarade, îi spuse lui Švejk caporalul Palanek cînd ieși din cancelarie. Trebuie s-o întinzi, băiete, pe jos, pînă la Budějovice. În camera de gardă avem rația de pîine; ți-o dăm să ai la drum.

Și peste o jumătate de ceas, după ce-l mai tratară pe Švejk cu cafea neagră și-i mai dădură, în afară de pîine, un pachet de tutun cazon, ca să aibă pe drum pînă la regiment, Švejk ieși din Tábor. Întunericul

noptii răsună de cântecul lui. Cîntă un vechi cântec soldătesc:

***„Cînd mergeam spre Jaroměř
Creadă-ne cine-o vrea...”***

Dar dracu știe cum s-a întîmplat că bravul soldat Švejk, în loc s-o ia spre sud, spre Budějovice, merse tot înainte, spre apus.

Pășea pe șoseaua troienită, sub gerul aspru, înfășurat în mantaua lui cazonă, ca cel din urmă soldat din garda lui Napoleon, întorcîndu-se din campania Moscovei; cu singura deosebire că Švejk cîntă vesel:

***„Eu am ieșit la spațir
În crîngul înverzit...”***

Iar în pădurile troienite, în tăcerea nopții, cântecul răsună așa de puternic, că stîrnea cîinii prin sate.

Cînd i se ura de cîntat, Švejk se așeza pe o movilă de pietriș, își aprindea luleaua și, după ce se odihnea, o pornea mai departe spre noi aventuri, îndreptîndu-se, chipurile, spre Budějovice.

II

ANABASA¹ LUI SVEJLK SPRE BUDĚJOVICE

Anticul conducător de oști, Xenofon, a străbătut toată Asia Mică și a ajuns Dumnezeu știe unde, fără hartă. Vechii goți au întreprins de asemenea expedițiile lor, fără cunoștințe topografice. Mărșăluiala în aceeași direcție se numește anabasis. A răzbate prin meleaguri necunoscute, a fi încercuit de vrăjmași, care pîndesc prilejul cel mai potrivit ca să-ți sucească gîtul, asta e anabasis. Oamenii cu mintea ascuțită, așa cum era Xenofon, și toate triburile prădalnice, care au năvălit în Europa cine știe de prin ce meleaguri ale Mării Caspice sau de Azov, fac în marș adevărate minuni.

Undeva, pe lîngă Marea Nordului, unde au ajuns, tot fără hartă, și legiunile romane ale lui Cezar, acestea s-au gîndit într-o bună zi să se înapoieze la Roma, dar pe altă cale, pentru a vedea și mai multe

¹ *Anabasis-Expediția în interior*, titlul unei lucrări a lui Xenofon (430— 359), în care vorbește de retragerea celor 10.000.

în marșul lor. Și au ajuns și ele la Roma. De atunci, după cum se știe, se spune că toate drumurile duc la Roma.

La fel, toate drumurile duc și la České Budějovice, lucru de care era pe deplin convins bravul soldat Švejk, atunci când în loc de meleagurile Budějovicelor i-a răsărit în față satul Milevsko.

Merse însă mereu înainte, căci nu există soldat viteaz pe care să-l stingherească un Milevsko oarecare în drumu-i spre České Budějovice, unde tot trebuie să ajungă odată și odată.

Și așa își făcu Švejk apariția la nord de Milevsko, la Květov, după ce istovise toate cîntecele cazone pe care le cunoștea despre marșul ostașilor, astfel că înainte de Květov se văzu silit s-o ia de la început cu cîntecul:

***„Cînd noi mărșăluiam
Toate fetele plîngeau...”***

Pe drumul care duce de la Květov la Vraž — adică tot spre nord — o bătrînă care se întorcea de la biserică intră în vorbă cu Švejk, adresîndu-i-se cu creștinească binecuvîntare:

— Bună ziua, ostașule, încotro ți-e drumul?

— Ei, măicuțo, eu mă duc la Budějovice, la regiment — răspunse Švejk — la război.

— Vai de mine, ostașule, ai greșit drumul, exclamă speriată bătrînica. În partea asta, prin Vraž, nu ajungi acolo; pe-aici, dac-o ții mereu înainte, ajungi la Klatov.

— Eu cred — spuse Švejk abătut — că și din Klatov se poate merge la Budějovice. Ce-i drept, frumoasă plimbare pentru omul care se grăbește să ajungă la regiment, ca pînă la urmă să mai aibă, colac peste pupază, și necazuri pentru strădania lui de a se înfățișa la vreme unde trebuie.

— Și pe la noi a fost un tîrîie-brîu d-ăsta. Îi zicea Toniček Mašků, oftă bătrînica. Mi-e neam după nepoată. Trebuia să plece la Plzen, la armată. De dus s-a dus. Dar după o săptămînă l-au și căutat jandarmii, pentru că nu sosise la regimentul lui. Și după altă săptămînă s-a ivit la noi, în civil, zicînd că i-au dat drumul acasă în conced. Și s-a dus primarele la jandarm și jandarmii l-au ridicat din conced. Acum a trimis carte de pe front, că e rănit, și că și-a pierdut un picior.

Bătrînica se uită la Švejk cu compătimire:

— Așteaptă-mă, în pădurice, ostașule; am să-ți aduc o fiertură de cartofi, să te mai încălzești. Căsuța noastră se vede de-acolo, e tocmai în dosul păduricii, oleacă mai la dreapta. Prin satul nostru, Vraž, nu poți trece. Jandarmii îs ca niște diavoli. O iei pe urmă din pădurice spre Malčín. De-acolo, ocolește Čížovul. La Čížov jandarmii hăituiesc dezertorii, ca hingherii. Mergi de-a dreptul prin pădure și dai de Sedlec, lîngă Horaždovice. Acolo e un jandarm tare cumsecade și dă drumul oricui prin sat. Niscaiva acte la dumneata ai?

— N-am, măicuțo!

— Dacă-i așa, nu te duce nici acolo, mergi mai degrabă la Radomyšl, dar vezi să ajungi mai pe-nsurat, că seara-s toți jandarmii la crîsmă. Acolo, caută pe ulița de jos, dincolo de Florianek, o căsuță cu dungă albastră, și întreabă de moș Melichárek. Mi-e frate. Spune-i multă sănătate din partea mea. El o să-ți arate pe unde să ajungi la Budějovice.

Švejk o așteptă pe bătrînică în pădurice mai bine de o jumătate de ceas, și după ce se încălzi cu zeama de cartofi pe care bătrînică i-o adusese într-o oală, învelită într-o pernă, ca să nu se răcească, femeia scoase din boccea un codru de pîine și o bucată de slănină, le băgă în buzunarele lui Švejk, îi făcu semnul crucii și-i spuse că are „acolo” doi nepoți.

După aceea, îi mai repetă o dată, amănunțit, satele prin care trebuia să treacă, și cele pe care trebuia să le ocolească. La urmă, scoase din buzunarul jachetei o coroană, și i-o dădu să-și cumpere la Malčín rachiul, să aibă de drum, căci pînă la Radomyšl e cale lungă.

De la Čižov, Švejk a mers, după sfatul bătrînei, spre răsărit, spre Radomyšl, socotind că oriunde s-ar afla pînă la urmă tot la Budějovice avea să ajungă.

La Malčín se întovărăși cu un bătrîn care cînta la armonică și pe care Švejk îl găsise în cîrciumă în timp ce-și cumpăra rachiul pentru calea lungă pînă la Radomyšl.

Bătrînul îl luă pe Švejk drept dezertor, și-l sfătui să meargă cu el la Horaždovice, unde avea o fiică

măritată, al cărui soț era și el dezertor. Se vedea bine că bătrînul băuse vîrtos la Malčîn.

— Își ține bărbatul de două luni ascuns în grajd, i se destăinui el lui Švejk. Are să te ascundă și pe tine și o să rămîneți acolo pînă la sfîrșitul războiului. În doi n-o să vi se urască.

După refuzul cuviincios al lui Švejk, bătrînul își ieși din fire și o luă la stînga, peste cîmp, amenințîndu-l că se duce să-l denunțe jandarmilor din Čižov.

La Radomyšl, unde sosi către seară, Švejk îl găsi pe Ulița de jos, dincolo de Florianek, pe unchiașul Melichárek. Cînd îi transmise sănătate din partea surorii din Vraž, unchiașul nu prea păru impresionat.

Insista într-una pe lîngă Švejk să-i arate actele. Era un om cu idei preconcepute; pomenea mereu de niște tîlhari, bandiți, vagabonzi și hoți care mișună prin toată regiunea Pisek.

— Fug din armată, nu le arde de oștire, umblă haimana prin împrejurimi și fură pe unde pot, îl muștrului el pe Švejk energic și fără înconjur. Și toți arată, de parcă nici n-ar ști să numere pînă la cinci... Da, da, așa-i adevărul supără, adăugă el cînd Švejk se ridică de pe laviță. Cînd omul are cugetul curat nu pregetă să-și arate actele. Cînd nu le are...

— Ei, rămîi cu bine, unchiașule.

— Da, da, cu bine, și a doua oară du-te la altul mai prost.

După ce se pierdu în bezna nopții, moșul continuă să bombăne în urma lui:

— Se duce, zice, la Budějovice la regimentul lui. De la Tábor... Și șmecherul o ia întâi pe la Horaždovice și-abia pe urmă la Pisek. Păi, ăsta face ocolul lumii...

Švejek umblă din nou aproape toată noaptea, pînă cînd, deodată, în apropiere de Putim, dădu în cîmp peste un stog de paie. În timp ce le scormonea, auzi pe aproape de tot un glas:

— De la care regiment? Încotro o iei?

— De la 91, la Budějovice.

— Ce-ți veni să mergi acolo?

— Acolo e *oberlaintnantul* meu.

Din stog se auzi hohotul mai multor oameni. Cînd rîsul se potoli, Švejek îi întrebă de la ce regiment erau. Află, astfel, că doi erau de la 35, iar unul de la artilerie, tot din Budějovice. Cei de la 35 ziceau că fugiseră de la companie, cu o lună înainte, iar artileristul zicea că e pe drumuri chiar din clipa mobilizării. Era de acolo, din Putim, și stogul de paie îi aparținea. Noaptea doarme întotdeauna în stog. Ieri i-a găsit pe ceilalți doi în pădure, așa că i-a adus la el, în stogul lui.

Cu toții trăgeau nădejde că într-o lună, două războiul va lua sfîrșit. Credeau că rușii se și aflau dincolo de Budapesta și în Moravia. Așa se vorbea peste tot în Putim. Spre dimineață, înainte de a se crăpa de ziuă, mama artileristului avea să le aducă dejunul. Cei de la 35 se hotărîseră să plece apoi la Strakonice, unde unul din ei avea o mătușă, care la rîndul ei avea în munți, dincolo de Sušice, un cu-

noscut, stăpînul unor joagăre, și acolo ci-că aveau să fie bine ascunși.

— Și tu, ăsta de la 91, dacă vrei — îl poftiră pe Švejk — poți să vii și tu cu noi. Cacă-te pe *oberlaintantul* tău.

— Păi, lucrul nu-i chiar așa ușor, răspunse Švejk și se vîrî în paie.

Dimineăta, cînd se trezi, ceilalți erau plecați și unul din ei, de bună seamă artileristul, îi pusese la picioare o bucată de pîine să aibă la drum.

O luă prin pădure, și lîngă Štěkno se întîlni cu un vagabond bătrîn, care îl întîmpină ca pe un vechi prieten, cu o dușcă de rachiu.

— În astea să nu umbli, îl sfătui el. Uniforma militară ar putea o dată să te coste al dracului de scump. Acum, peste tot e plin de jandarmi, și de cerșit, nu poți cerși în astea. Se înțelege că după noi astăzi nu mai umblă jandarmii ca altădată, acum vă caută pe voi. Numai pe voi vă caută, repetă el cu atîta convingere, încît Švejk găsi cu cale să nu-i spună nimic despre regimentul 91. N-avea decît să creadă despre el ce-i place. De ce să spulbere iluzia unui bătrîn atît de cumsecade?

— Și încotro te duci? întrebă vagabondul după un răstimp și după ce amîndoi, cu lulelele aprinse, ocoliseră satul.

— La Budějovice.

— Maica ta Cristoase! se sperie vagabondul. Acolo te umflă cît ai zice pește. Nici n-apuci să te încălzești. Trebuie să umbli în haine civile, zdrențuroase și să

faci pe ologul... Da nu-ți fie teamă. Acum mergem la Strakonice, Volyň, Dub, și numai dracul ar trebui să-și vîre coada ca să nu facem noi rost de haine civile. Prin partea Strakonicelui, mai sînt încă destui oameni proști și cinstiți; lasă uneori noaptea deschis și ziua nu închid de loc. Acum, iarna, se reped pe undeva, prin vecini, ca să mai schimbe o vorbă, așa că te alegi numaidecît cu „civilul”. De fapt, ce-ți trebuie? Ghetе ai, așa că numai de ceva pe deasupra ai nevoie. Mantaua militară e veche?

— Veche.

— Atunci păstreaz-o. La țară merge. Ai nevoie de pantaloni și haină. Cînd o să avem „civilul”, pantalonii și tunica le vindem la Herrman, ovreiuл din Vodňany. Cumpără efecte de la stat și pe urmă le vinde prin sate.

Astăzi mergem la Strakonice, își dezvoltă mai departe planul. La patru ceasuri de aici e vechea stîină de la Svartzenberg. Acolo am un cunoscut cioban bătrîn ca și mine: rămînem acolo peste noapte și dimineața o întindem spre Strakonice să facem rost pe undeva de haine civile.

La stîină, Švejk dădu de un bătrînel simpatic care își mai aducea aminte de cele povestite de bunicul lui despre războaiele franceze. Era cu vreo douăzeci de ani mai în vîrstă ca bătrînul vagabond și de aceea îi spunea acestuia, ca și lui Švejk, „băiatule”.

— Așa, băieți, începu el să povestească după ce se așezară în jurul cuptorului în care fierbeau cartofii în coajă, pe vremea aceea bunicul meu a dezertat și el,

ca și ostașul ăsta. Dar l-au înhățat la Vodňany și l-au bătut așa de rău, că i-au făcut curu' ferfeniță. Și pot să zic că încă a avut noroc. Feciorul lui Jareš din Rázice, de dincolo de Protivin, bunicul bătrînului Jareš, paznic de iaz, s-a ales, la Pisek, cu plumbi pentru că a-ncercat să fugă din armată. Dar, mai înainte de a-l împușca în tranșeele din Pisek, a trebuit să alerge printre două șiruri de soldați și a încasat șase sute de lovituri de ciomag, așa că moartea a fost pentru el o ușurare și o izbăvire. Și întorcîndu-se către Švejk, cu ochii în lacrimi: Și tu cînd ai șters-o?

— După mobilizare, cum ne-au dus la cazarmă, răspunse Švejk, înțelegînd că uniforma nu-l putea convinge pe bătrînul cioban.

— Ai sărit peste zid? întrebă curios ciobanul, avîndu-l desigur în minte pe bunicul lui cînd povestea cum a sărit și el peste zidul cazărmii.

— Altfel nu se putea, moșule.

— Și straja a fost puternică, și a tras?

— Da, moșule.

— Și încotro o iei acum?

— L-a apucat sminteala, răspunse vagabondul în locul lui Švejk. Ține cu tot dinadinsul să ajungă la Budějovice. Ce să-i faci, așa-s tinerii, fără minte, se duc singuri la pierzanie. Trebuie să-i fac puțintică școală. Facem rost de unu „civil” și pe urmă o să meargă strună. Pîna la primăvară om scoate-o noi la capăt, și pe urmă ne ducem undeva să muncim la vreun chiabur. Anul ăsta are să fie lipsă mare de oameni și foamete, și se spune că au să scoată toți

vagabonzii la munca cîmpului. Așa că mă gîndesc să mă duc mai bine de bunăvoie. E lipsă de oameni. Îi măcelărește...

— Cum adică — întrebă ciobanul — crezi că nu se isprăvește anul ăsta? Da, să știi, băiete, se poate să ai dreptate! Au mai fost războaie lungi. Țăla al lui Napoleon, pe urmă din cîte ni s-au povestit — războaiele suedeze, războiul de șapte ani... Osîndă dumnezeiască au fost. Că Dumnezeu nu mai suferă să vadă atîta păcătoșenie. Nici carnea de berbec nu le mai plăcea, da, da, băieți, strîmbau din nas. Al'dată umblau pe aici cu duiumul să le vîndă careva pe sub mîină vreun berbec, dar în vremea din urmă nu ți-ar mai fi mîncat decît porc, păsări și încă unse numai cu unt sau untură. Așa că Dumnezeu s-a mîniat pe ei pentru păcatele lor, și n-o să-și mai vină în fire decît atunci cînd or să-și fiarbă lobodă, așa cum se făcea pe vremea războiului lui Napoleon. De altfel nici stăpînirea noastră nu mai avea astîmpăr, parcă o apucase mîncărimea. Bătrînul conte Svartzenberg, de pildă, umbla numai în trăsură, iar contele cel tînăr, mucosul, pute numai a automobil. Dar o să-i scoată Dumnezeu benzina pe nas!

Apa de la cartofi, care fierbea pe vatră, dădu în clocot și după o scurtă pauză bătrînul cioban spuse profetic:

— Războiul ăsta n-are să-l cîștige împăratul nostru. Nu-i nici un avînt războinic, fiindcă el, cum zice domnul învățător din Strakonice, nu s-a lăsat

încoronat. Acum poate să ungă — cum se zice — buzele cui o vrea cu miere... Dacă ai făgăduit, golan bătrîn, că te lași încoronat, trebuia să te ții de făgăduială.

— S-ar putea — fu de părere vagabondul — ca acu' s-o mai dreagă el cumva.

— Acum, nu-i mai pasă nimănui de asta, sări cioabanul întăritat. Ar trebui să fii de față cînd se strîng vecinii jos, la Skocice. Fieștecare are pe cîte unul în război, și să-i auzi cum îți vorbesc. După războiul ăsta, zice că va fi libertate: n-au să mai fie nici curți boierești, nici împărați, nici baroni, și moșiile cică se vor lua. Din pricina unor vorbe din astea l-au și ridicat jandarmii pe unul Kořínek, cică îndeamnă lumea la răscoală. Da, da, astăzi jandarmii au dreptul s-o facă.

— Au avut ei și înainte, zise vagabondul. Eu îmi aduc aminte că la Kladno era rotmaistru de jandarmi, unu de-i zicea domnu Rotter. Într-o bună zi, s-a apucat să crească cîini polițiști, cum le zice, din aceia cu fire de lup, de miroase totul, cînd sînt învățați. Și avea plutonieru ăla din Kladno o mulțime de cîini din ăștia la învățătură. Avea pentru ei o căsuță anume unde trăiau cîinii lui ca baronii. Și într-o bună zi îi dă prin minte să facă o încercare pe pielea noastră, a bieților vagabonzi. Și așa dădu poruncă jandarmilor să cutreiere toate împrejurimile Kladno-ului ca să adune de zor vagabonzii și să-i predea de-a dreptul în mîinile lui. Odată, am pornit-o și eu așa, de la Lany, și mă afund adînc prin pădure, dar ce folos că n-am mai

apucat să ajung la casa pădurarului, că m-au și înșfăcat și m-au dus la domnu rotmaistru. Ce să vă mai spun, oameni buni; nici nu vă poate trece prin minte câte am pătimit eu cu cîinii lui. Mai întîi i-a pus pe toți să mă miroasă pe urmă a trebuit să mă cațăr pe o scară, și cînd am ajuns sus, au dat drumul, după mine, unei javre, și jivina m-a tras jos de pe scară, a pus labelle pe pieptul meu și mîrîia, și-mi arăta colții drept în față. După aceea, au luat javra și au dus-o de acolo, și mi-au spus să mă ascund undeva, că pot pleca oriunde vreau. Am luat-o așadar spre valea Kačakului, prin pădure, și m-am pitit într-o rîpă, și ce să vezi: peste o jumătate de ceas, doi lupoi din ăia se și aflau lîngă mine, m-au trîntit la pămînt, și în timp ce unul mă ținea de gît, al doilea a dat fuga la Kladno și peste un ceas a venit la mine chiar domnul rotmaistru Rotter cu jandarmii lui, a chemat cîinele și mi-a dat cinci coroane și adeverință cum că pot cerși două zile la rînd prin părțile Kladno-ului. Dar mie nu-mi ardea de asta; am luat-o la fugă spre Berounsko, de parcă îmi ardea pămîntul sub picioare, și a doua oară pe la Kladno nu m-am mai arătat. Îl ocoleau toți vagabonzii, căci domnul plutonier făcea probă pe pielea lor. Iubea cîinii ăștia la nebunie. Pe la posturile de jandarmi se povestea că în zilele cînd pleca în inspecție și vedea pe undeva un cîine lup, acolo nu mai făcea nici un fel de inspecție și de bucurie trăgea la măsca toată ziulica cu șeful de post.

Și în vreme ce ciobanul cojea cartofii și turna în străchini lapte covăsit, vagabondul își depăna înainte amintirile despre drepturile jandarmilor:

— La Lipnice era un șef de post care stătea în vale, sub cetate. Locuia chiar la postul de jandarmi, și eu, bătrîn, cumsecade, am crezut întotdeauna că postul de jandarmi trebuie să fie undeva într-un loc mai răsărit, cum ar fi în piață sau, mă rog, cam așa ceva, și nu într-o uliță dosnică. De aceea o iau frumușel pe la marginea târgului și nu mă uit la firme. Iau așa casă după casă, pînă cînd ajung într-o căsuță, la catul întîi: deschid ușa și mă prezint: „Fie-vă milă și pomană de un biet cerșetor”. Da, frățioare, și picioarele mi-au înlemnit. Era postul de jandarmi. Puști pe pereți, cruce pe masă, condici pe un scrin: deasupra mesei, măria-sa împăratul se uita drept la mine. Și, pînă să apuc să îndrug ceva, s-a năpustit asupra-mi șeful de post și mi-a ars un pîlmoi, acolo în ușă, de m-am dus de-a berbeleacul pe scara de lemn, pînă jos, și nu m-am oprit decît la Kejzlice. Așa stă treaba cu drepturile jandarmilor.

Se puseră pe mîncat și curînd se culcară în odaia caldă, întinși pe lavițe. Noaptea, Švejk se îmbracă în tăcere și ieși afară. Luna se ivise la răsărit și la lumina ei prielnică Švejk se îndreptă către soare-răsare, repetîndu-și mereu în gînd: „Nu se poate să nu ajung eu la Budějovice”.

Dat fiind că la dreapta, cînd ieși din pădure, se vedea un oraș, Švejk o coti mai spre nord, apoi spre

sud, unde iar se zărea un oraș (era Vodňany). Îl ocoli cu băgare de seamă și pe acesta mergînd peste cîmp, și soarele de dimineață îl întîmpină pe povîrnișurile întroienite de deasupra orașului Protivin.

„Mereu înainte, își spuse bravul soldat Švejk. Datoria te cheamă. Trebuie să ajung la Budějovice.”

Dar printr-o nefericită întîmplare, în loc să se îndrepte de la Protivin spre sud către Budějovice, pașii lui Švejk se îndreptară spre nord, către Pisek.

Pe la amiază, Švejk zări în fața lui un sat. Coborînd o colină mică, își zise în gînd: „Nu mai merge așa; trebuie să întreb pe unde se ajunge la Budějovice”.

Și, intrînd în sat, fu foarte surprins văzînd pe stîlpul indicator de lîngă prima căsuță: „Comuna Putim”.

— Maica ta Cristoase! oftă Švejk. Va să zică, iar sînt în Putim, unde am dormit în stogul de paie.

După asta nu mai fu de loc surprins, cînd dincolo de iaz dintr-o căsuță văruiată în alb, pe care atîrna drept emblemă o găină (căreia în alte locuri i se zice vultur), se ivi un jandarm, ca un păianjen ce-și veghează pînza.

Jandarmul se duse de-a dreptul la Švejk și-l luă scurt: „Încotro?”

— La Budějovice, la regimentul meu.

Jandarmul rîse sarcastic:

— Păi, dumneata tocmai de acolo vii. Budějovicele dumitale l-ai lăsat în urmă, și-l trase la post.

Şeful de post din Putim era vestit prin partea locului ca un om care acţionează cu foarte mult tact şi totodată foarte expeditiv. El nu înjura niciodată deţinutul sau arestatul, în schimb îl supunea unui interogatoriu atît de încîlcit, încît şi un nevinovat şi-ar fi recunoscut o vină.

Doi jandarmi de la post îi ţineau isonul şi încîlcitul interogatoriu se desfăşura întotdeauna în rîsetele întregului personal jandarmeresc.

— Criminalistica se bazează pe isteţime şi amabilitate, le spunea întotdeauna şeful de post subordonaţilor săi. N-are nici un rost să zbieri la cineva. Delicvenţii şi suspiecţii trebuiesc luaţi cu binişorul, dar în acelaşi timp trebuie să ai grijă să se înece în valuri de întrebări.

— Ei, bine ai venit, ostaşule, îl luă în primire şeful de post pe Švejk. Ia loc, rogu-te; de bună seamă că eşti obosit de drum; ei, ia povesteşte-ne, unde te duci.

Švejk îi spuse şi lui că se duce la České Budějovice, la regiment.

— Pe cîte văd, fără îndoială că ai rătăcit drumul — îi spuse zîmbitor şeful de post — pentru că dumneata *vii* dinspre Budějovice, lucru de care te poţi convinge. Vezi deasupra capului dumitale atîrnă harta Cehoslovaciei. Ia te uită, ostaşule. La sud de noi, e Protivin. La sud de Protivin e Hluboka şi mai la sud, České Budějovice. Aşa că vezi, dumneata nu mergi spre Budějovice, ci vii de la Budějovice.

Şeful de post se uită binevoitor la Švejk, care spuse calm şi cu demnitate:

— Şi totuşi mă duc la Budějovice.

Afirmaţia era mai tare decît a lui Galileu: „Şi totuşi se învîrteşte!” deoarece se pare că acesta o făcuse în momente de mare furie.

— Ştii, măi băiete, i se adresează şeful de post lui Švejk, cu aceeaşi bunăvoinţă, eu caut să-ţi explic şi dumneata singur ai să ajungi, pînă la urmă, la convingerea că orice încercare de a tăgădui îngreunează mărturisirea.

— Aici aveţi toată dreptatea, spuse Švejk. Orice tăgadă îngreunează mărturisirea şi dimpotrivă.

— Vezi, flăcăule, că şi singur tot la asta ajungi. Spune-mi mie, cu inima deschisă, de unde ai ieşit cînd ai pornit-o spre Budějovicele dumitale. Zic anume „al dumitale”, fiindcă de bună seamă că trebuie să mai fie şi alt Budějovice, care se află undeva la nord de Putim şi care pînă acum n-a fost încă trecut pe hartă.

— Am ieşit din Tábor.

— Şi ce făceai la Tábor?

— Aşteptam trenul de Budějovice.

— De ce n-ai plecat cu trenul la Budějovice?

— Pentru că nu aveam bilet.

— Şi de ce dumitale, ca ostaş, nu ţi-au dat foaie de drum gratuită?

— Pentru că nu aveam la mine nici un act.

— Aici voiam să ajung, îmi spuse victorios șeful de post unuia dintre jandarmi. Nu-i chiar așa de prost pe cât se face; începe să se încurce bine socoteala.

Șeful de post o luă de la capăt, ca și cum n-ar fi auzit răspunsul cu actele.

— Așadar, dumneata ai ieșit din Tábor. Încotro mergeai deci?

— Spre České Budějovice.

Expresia feței șefului de post se înăspri puțin și privirile-i căzură asupra hărții.

— Poți să ne arăți pe hartă cam pe unde ai luat-o spre Budějovice?

— Nu mai știu minte toate locurile pe unde-am trecut; știu numai că aici, în Putim, am mai fost o dată.

Slujbașii postului de jandarmi se uitară unul la altul cercetător, iar șeful de post continuă:

— Așadar, la Tábor ai fost în gară. Ai ceva asupra dumatăle? Scoate tot.

După ce-l percheziționară și nu găsiră asupra lui nimic, decât luleaua și chibriturile, șeful de post îl întrebă:

— Spune-mi de ce n-ai nimic, absolut nimic la dumneata?

— Pentru că n-am nevoie de nimic.

— Of, Dumnezeuule, oftă șeful de post, mare chin mai e și cu dumneata! Dumneata ai spus că la Putim ai mai fost o dată. Ce ai căutat aici?

— Mergeam prin preajma Putim-ului spre Budějovice.

— Vezi bine cum te încurci! Dumneata singur spui că mergeai spre Budějovice. Pasămite acum te-ai convins că *vii* dinspre Budějovice.

— Se vede treaba că am făcut un ocol.

Şeful de post schimbă din nou, cu tot personalul, o privire semnificativă.

— Cu ocolurile astea ale dumitale mi se pare mie că hoinăreşti prin împrejurimi. Ai stat multă vreme la Tábor în gară?

— Pînă la plecarea ultimului tren spre Budějovice.

— Şi ce-ai făcut acolo?

— Am vorbit cu soldaţii.

O nouă privire foarte semnificativă a şefului de post către personal.

— Şi, de pildă, despre ce ai vorbit şi ce anume i-ai întrebat?

— I-am întrebat la ce regiment sînt şi încotro pleacă.

— Foarte bine. Şi nu i-ai întrebat cumva ce efectiv are, de pildă, regimentul şi cum este împărţit?

— Aşa ceva nu i-am întrebat, pentru că astea le ştiu de mult pe dinafară.

— Care va să zică, dumneata eşti perfect informat despre compoziţia armatei noastre?

— Desigur, domnule şef de post.

Şeful de post dădu ultima lovitură, uitîndu-se victorios la jandarmii lui.

— Ştii ruseşte?

— Nu știu.

Șeful de post făcu un semn brigadierului și, după ce trecură amîndoi în odaia alăturată, șeful, cu entuziasmul totalei sale victorii și foarte sigur de sine, declară, frecîndu-și mîinile:

— L-ai auzit? Nu știe rusește! Mare șmecher! A recunoscut totul în afară de ce-i mai important. Mîine îl expediem la Pisek, la domnul șef de raion. Criminalistica se bazează pe istețime și blîndețe. Ați văzut cum l-am înecat în valul de întrebări. Cine ar fi putut crede despre el una ca asta? Pare așa de tîmpit și de prost... dar tocmai pe oamenii ăștia trebuie să-i iei cu dibăcie. Acuma îl las să șadă și mă duc să scriu procesul-verbal.

Și chiar în după-amiaza aceea, mai bine zis spre seară, șeful de post scria zîmbind satisfăcut procesul-verbal, în care, la fiecare frază, apărea cuvîntul: *spionageverdächtig*¹.

Pe măsură ce scria, în ciudata lui nemțească oficială, situația se limpezea tot mai mult în mintea șefului de post Flanderka și cînd încheie: *„So melde ich geborsam, wird den feindlichen Offizier heutigen Tages, nach Bezirksgendarmeriekommando Pisek, überliefert”*² mai zîmbi o dată mulțumit de opera lui și strigă la brigadier:

— Ați dat ceva de mîncare ofițerului inamic?

¹ Suspectat de spionaj (germ.).

² Vă raportează supus că ofițerul inamic va fi înaintat astăzi către comandamentul de plasă Pisek (germ.).

— Conform ordinului dumneavoastră, domnule șef de post, asigurăm cu hrană numai pe cei care sînt aduși și interogați pînă la orele 12.

— Acum e vorba de o mare excepție, spuse cu gravitate șeful de post. Asta trebuie să fie un ofițer superior, vreun grangur mare. Îți dai seama că rușii n-au să trimită pentru spionaj un caporal oarecare. Trimiteți la cîrciuma „Na Kocourku”¹ să i se aducă prînzul. Dacă nu se mai găsește nimic, să i se gătească ceva. Pe urmă, să fiarbă ceai cu rom și toate astea să le trimită încoace. Să nu spuneți pentru cine sînt. În general să nu pomeniți nimănui de persoana pe care o avem aici. E secret militar. Și acum ce face?

— A cerut să i se dea puțin tutun. Acum șade în camera de gardă atît de mulțumit, de parcă ar fi la el acasă. „E bine, cald, aici, la dumneavoastră”, zice. „Dar soba nu afumă? } mi place foarte mult aici la dumneavoastră. Dacă soba începe cumva să afume, trebuie să puneți să curețe coșul. Dar asta numai după-amiază și niciodată cînd soarele se află deasupra coșului.”

— Ce rafinament! spuse șeful de post plin de entuziasm. Se preface, de parcă nici n-ar fi vorba de el. Și cu toate astea, știe bine c-o să fie împușcat. Un om ca ăsta trebuie prețuit, chiar dacă e dușmanul nostru. Merge la moarte sigură. Nu știu dacă noi am fi în stare de una ca asta. Poate că am șovăi, am da înapoi.

¹ La Motanul.

Pe cînd el șade liniștit și spune: E cald, e bine la dumneavoastră: da soba nu afumă? Asta înseamnă caracter, domnule brigadier. Pentru treaba asta omul are nevoie de nervi de oțel, spirit de satisfacție, tărie și entuziasm. Dacă ar fi în Austria un asemenea entuziasm... dar mai bine să nu vorbim despre asta. Și la noi există entuziaști. Ai citit în *Národní politika* despre *oberlajnautul* de artilerie Berger care s-a cocoțat pe un brad înalt și și-a încropit acolo, pe o cracă, *Beobachtungspunkt*¹? Cum ai noștri se retrăsese, dacă ar fi coborît, ar fi căzut prizonier. Dar el s-a hotărît să aștepte pînă ce ai noștri au să izgonească vrăjmașul. Și două săptămîni a așteptat. Două săptămîni încheiate a stat în copac și, ca să nu moară de foame, i-a ronțait tot vîrfurile, hrănindu-se cu crenguțe și ace de brad. La revenirea alor noștri era atît de slăbit încît, nemaiputîndu-se ține de copac, s-a prăbușit mort, la pămînt. După moarte a fost distins cu medalia de aur pentru merit și vitejie.

Și șeful de post adăugă foarte grav:

— Asta spirit de sacrificiu, domnule brigadier. Asta zic și eu eroism! Ei, uite cum ne-am luat iar cu vorba: fugi repede și comandă prînzul, iar pe dumnealui trimite-l la mine.

Brigadierul îl aduse pe Švejk. Șeful de post îi făcu semn, prietenește, să se așeze și începu mai întîi să-l întrebe dacă are părinți.

¹ Post de observație (germ.).

— Nu am.

Şeful de post se gîndi că e mai bine așa, că cel puțin n-o să aibă nimeni a-l plînge. În același timp se uită la fața blîndă a lui Švejk și bătîndu-l deodată pe umăr, dintr-un imbold de bunătate, se aplecă spre el și-l întrebă cu un ton părintesc:

— Ei, și cum vă place în Cehia?

— Eu în Cehia mă simt peste tot bine, răspunse Švejk, în drumul meu am dat numai peste oameni foarte cumsecade.

Şeful de post încuviință dînd din cap:

— La noi, oamenii sînt buni și îndatoritori. Ei, cîte un furt sau o încăierare pe ici, pe colo, nu contează. Dar eu sînt aici de paisprezece ani, și dacă stau și socotesc, omorurile se reduc cam la trei sferturi pe an.

— Vreți să spuneți omor neizbutit? întrebă Švejk.

— Da de unde, n-am vrut să spun asta. În cinci-sprezece ani am anchetat numai unsprezece omoruri. Dintre care cinci au fost cu furt, iar celelalte șase din cele obișnuite, care nu merită nici o atenție.

Şeful de post tăcu și, după un răstimp, trecu din nou la metoda lui de interogare.

— Și ce-ați vrut să faceți la Budějovice?

— Să intru la datorie, la regimentul 91.

Drept care, şeful de post îl invită pe Švejk să poftască înapoi în camera de gardă, și repede, ca să nu uite, mai adaugă în raportul său adresat comandamentului de jandarmi din Pisek: „Cunoscînd la

perfectie limba cehă, voia să încerce la České Budějovice să se înroleze în regimentul 91 infanterie”.

Şeful de post îşi frecă fericit mâinile, bucurându-se de bogăţia materialului adunat şi de rezultatele precise ale metodei lui de anchetare. Îşi aminti de predecesorul său, şeful de post Bürger, care nu vorbea de loc cu deţinutul şi-l înainta tribunalului raional cu un scurt raport: „Conform relatărilor brigadierului a fost reţinut pentru vagabondaj şi cerşetorie”. Dacă şi asta se mai cheamă interogatoriu!

Şi, uitându-se peste paginile raportului său, şeful de post zîmbi mulţumit scoţînd din masa lui de scris dosarul secret al comandamentului teritorial de jandarmi din Praga cu inscripţia: „Strict confidenţial”, şi citi încă o dată:

„Se atrage atenţia tuturor posturilor de jandarmi că sînt obligate să urmărească cu toată atenţia toate persoanele care trec prin raionul lor. Strămutarea trupelor noastre în ţinuturile Galiţiei de răsărit a făcut ca unele formaţiuni militare ruseşti, trecînd Carpaţii, să ocupe poziţii în interiorul imperiului nostru, fapt care a dus la strămutarea liniei frontului mai adînc spre apusul imperiului. Această nouă situaţie a înlesnit spionilor ruşi, în timpul mişcării frontului, să pătrundă mai adînc pe teritoriul statului nostru, mai cu seamă în Silezia şi Moravia, de unde, după ştiri vrednice de crezare, numeroşi spioni ruşi au pornit-o spre Cehia. S-a

constatat că printre ei există mulți cehi din Rusia, instruiți în școlile militare superioare rusești, care, cunoscînd la perfecție limba cehă, par să fie spioni din cei mai periculoși, întrucît pot face și cu siguranță că și fac propagandă de înaltă trădare de patrie în rîndurile populației cehe. De aceea, comandamentul teritorial ordonă reținerea tuturor suspecților și mai cu seamă sporirea vigilenței în locurile în apropierea cărora se află garnizoane, centre de instrucție și gări prin care trec trenuri militare. Cei reținuți să fie supuși unei percheziții imediate și trimiși în fața instanțelor superioare”

Șeful de post Flanderka rîse din nou mulțumit și băgă circulara secretă „*Sekretreservaten*” printre celelalte dosare cu titlul „Dispoziții secrete”.

Erau multe, elaborate de Ministerul de Interne în colaborare cu Ministerul Apărării Teritoriale, căruia îi era subordonată jandarmeria.

Comandamentul teritorial de jandarmi din Praga nu mai prididea să le multiplice și să le expedieze.

Se aflau acolo:

Dispoziții în legătură cu controlul stării de spirit a populației locale.

Instrucțiuni asupra felului în care trebuie urmărită, în convorbirile cu populația locală, influența pe care o au asupra spiritului acesteia știrile venite de pe front.

Chestionarul în legătură cu atitudinea populației locale față de împrumuturile și colectele de război.

Chestionarul cu privire la atmosfera care domnește printre recruți și printre cei care urmează a fi recrutați.

Chestionarul în legătură cu atmosfera din rîndurile membrilor administrației locale și ale intelectualilor.

Dispozițiile cu privire la constatarea neîntîrziată a simpatiilor politice ale populației, precum și a influenței diferitelor partide politice.

Dispoziții cu privire la controlarea activității fruntașilor partidelor politice locale și a gradului de lealitate a anumitor partide politice, cu influență în rîndurile populației.

Chestionarul în legătură cu ziarele, revistele și broșurile care sosesc în raionul postului de jandarmi.

Instrucțiuni cu privire la constatarea legăturilor pe care le întrețin persoanele suspectate de nelealitate, și în ce constă lipsa lor de lealitate.

Instrucțiuni asupra modului în care vor fi recrutați denunțătorii și informatorii plătiți, din rîndurile populației locale.

Instrucțiuni pentru informatorii plătiți, recrutați din rîndurile populației locale, înregistrați în serviciu pe lîngă posturile de jandarmi.

Fiecare zi aducea noi instrucțiuni, circulări, chestionare și dispoziții. Inundat de această puzderie de inovații ale Ministerului de Interne, șeful de post Flanderka avea o grămadă de restanțe și completa chestionarele stereotip, raportînd că la el totul e în

ordine și că lealitatea în rîndurile populației locale este de gradul I.

Ministerul de Interne din Austria născocise pentru lealitatea și atașamentul față de puterea imperială următoarele grade: I. a, I. b, I. c, – II. a, II. b, II. c, – III. a, III. b, III. c, – IV. a, IV. b, IV. c. Acest ultim patru roman legat de „a” însemna trădător și ștreang, legat de „b” însemna internare, iar legat de „c” însemna: sub observație și arestat.

În biroul șefului de post se aflau tot felul de imprimare și registre. Guvernul voia să știe ce anume gîndește despre *el*, fiecare cetățean.

De cîte ori nu și-a frînt mîinile șeful de post Flanderka privind aceste tipărituri, care, o dată cu sosirea corespondenței, se înmulțeau necruțător. Cum zărea cunoscutul plic cu ștampila *Portofrei-dienstlich*¹, inima începea să-i bată puternic, iar noaptea, gîndindu-se la toate, ajungea la convingerea că el nu va mai apuca sfîrșitul războiului, că comandamentul teritorial de jandarmi îl va face să-și piardă ultima fărîmă de minte și că lui nu-i va fi dat să se bucure de victoria armelor austriece, pentru că o să aibă fie o doagă în plus fie una în minus. Și comandamentul raional de jandarmi îl bombarda zilnic cu întrebările: de ce nu e

72345

completat chestionarul cu numărul — d, cum a

721a/f

fost rezolvată instrucțiunea cu numărul 88992

¹ Scutit de taxe poștale, oficial (germ.)

_____ z, care sînt rezultatele practice ale circulaării
822gfch

123456

cu numărul _____ v etc., etc.

123926/r

Cea mai mare bătaie de cap i-o dădea însă instrucțiunea asupra modului de recrutare a denunțătorilor și informatorilor plătiți, din rîndurile populației locale. În cele din urmă, dîndu-și seama că-i imposibil să recurgă la cineva din partea locului, unde oamenii sînt grei de cap, se gîndi să se folosească în acest scop de ciobanul comunal căruia oamenii îi ziceau „Pepek, hop!” Era un cretin care ori de cîte ori i se striga așa sărea în sus; o biată făptură, năpăstuită de natură și uitată de oameni, un infirm care pentru cîtiva galbeni pe an și pentru olecuță de mîncare păștea vitele comunei.

Șeful de post l-a chemat și i-a spus:

— Ascultă, Pepek, știi cine-i bătrînul Prochazka?

— Beee.

— Nu behăi și ține minte că așa îi zic oamenii măriei sale împăratul. Știi cine este împăratul?

— Țsta este domn' mpărat.

— Bine, Pepek! Ține minte dar, că atunci cînd colinzi din casă în casă la vremea mesei și auzi pe cineva zicînd că domnul împărat este un dobitoc sau altceva asemănător, să vii numaidecît la mine și să-mi spui. Pentru asta ai să capeți un gologan, iar dacă ai să auzi pe cineva spunînd că nu cîștigăm războiul vii iarăși, pricepi, la mine și mi-l spui p-ăl de-a cutezat să

zică una ca asta, și iar capeți un gologan. Dacă aud însă că tăinuiești ceva, apoi are să fie rău de tine. Te ridic și te expediez la Pisek. Și acum, hop!

După ce țopăi, îi dădu doi gologani și, mulțumit, scrise un raport către șeful comandamentului raional de jandarmi, aducându-i la cunoștință că a și recrutat un informator.

A doua zi veni la el preotul și-i comunică foarte confidențial că de dimineață l-a întâlnit la marginea satului pe ciobanul comunal Pepek-Hop, care i-ar fi spus: „Conașule, dom șef a spus ieri că dom'mpărat e dobitoc și că nu câștigăm războiul. Meee. Hop!”

După o îndelungată convorbire lămuritoare cu preotul, șeful de post ordonă ca ciobanul comunal să fie arestat. După câțva timp, la Hradčany, în Praga, acesta fu osîndit la doisprezece ani pentru înaltă trădare. Actul de acuzare arăta că s-a făcut vinovat de acțiuni primejdioase și subversive, de ațîțare la răscoală, de lèse-majestăte și încă alte cîteva crime și infracțiuni.

La tribunal, Pepek-Hop s-a comportat așa cum se comporta la păscut sau cu vecinii. La toate întrebările a behăit ca o capră, iar după pronunțarea sentinței a slobozit un: „Meee, hop!” și-a țopăit. Pentru asta i s-a mai aplicat o pedeapsă disciplinară: pat tare în celulă și post negru.

De atunci șeful de post n-a mai avut informator și a trebuit să se mulțumească cu născocirile unui informator fictiv, sporindu-și astfel venitul lunar cu cincizeci de coroane pe care le bea la cîrciuma „Na

Kocourku”. La al zecelea pahar îl apucau scrupulele. Berea i se părea din ce în ce mai amară și de la mesele vecine auzea mereu aceleași vorbe: „Azi șeful nostru de post e cam trist. Parcă n-ar fi în apele lui.” Făcându-i-se lehamite, pleca acasă și după plecarea lui se găsea totdeauna cineva care să spună:

— Iar au cacarisit-o ai noștri pe undeva prin Serbia, de-i șeful nostru așa plouat.

Acasă, șeful de post mai completă un chestionar: „Starea de spirit în rîndurile populației: I. a”.

De multe ori, nopțile șefului de post erau lungi și fără somn. Aștepta mereu inspecții, anchete. Visa ștreanguri, visa cum e dus la spînzurătoare și cum pentru ultima oară, la locul de execuție, chiar ministrul Apărării Teritoriale îl întreabă: „*Wachmeister,*

1789678

*wo ist die Antwort des Zirculärs*¹ Nr. —————

23792

X.Y.Z.?”

Și acum! Prin toată clădirea postului de jandarmi parcă ar fi răsunat din toate ungherele vechea urare vînătorească: „Vînătoare bună!” și șeful de post Flanderka se și vedea, sigur de el, cum comandantul raionului îl bate pe umăr și-i spune: „*Ich gratuliere Ihnen, Herr Wachmeister*”².

În mintea lui se conturau de asemenea și alte imagini încîntătoare, care încolțiseră undeva, într-una din circumvoluțiunile creierului său funcționăresc:

¹ Șefule, unde-i răspunsul la circulara nr. ...(germ.)

² Vă felicit, domnule șef de post (germ.).

decorații, avansare rapidă în grad, prețuirea capacităților sale criminalistice, care aveau să-i deschidă calea spre o strălucită carieră.

Chemă brigadierul și-l întrebă:

— I-ai servit masa?

— I s-a dat costiță afumată cu varză și găluște. Supă n-a mai fost. A băut un ceai și mai vrea unul.

— Să i se dea! încuviință cu largheță șeful de post. Și după ce va bea ceaiul, să fie adus la mine.

— Ei, cum v-a plăcut? întrebă șeful de post când, după o jumătate de oră, brigadierul îl aduse pe Švejk sătul și mulțumit ca de obicei.

— A mers, domnule șef de post, numai că n-ar fi stricat ceva mai multă varză. Dar ce să-i faci, eu știu că nu erați pregătiți pentru așa ceva. Carnea afumată a fost bună; trebuie să fi fost de casă, din porc de casă. Și ceaiul cu rom mi-a făcut bine.

Șeful de post se uită la Švejk și începu:

— E adevărat că în Rusia se bea mult ceai? Au și acolo rom?

— Rom se găsește în toată lumea, domnule șef de post.

„Nu mai umbla cu fofirliga, își zise șeful de post. Acum e prea târziu. Ar fi trebuit să fii de la-nceput mai cu băgare de seamă la ce spui!” Și aplecându-se spre Švejk, îl întrebă confidențial:

— În Rusia sînt fete frumoase?

— Fete frumoase sînt în toată lumea, domnule șef de post.

„Ei, fir-ai al naibii să fii! își zise din nou șeful de

post. Acuma cauți să ieși basma curată.”

Și șeful de post scoase întrebarea numărul 42:

— Ce-ați vrut să faceți la regimentul 91?

— Am vrut să plec cu el pe front.

Șeful de post îl privi pe Švejk mulțumit și făcu următoarea remarcă:

— Foarte bine. Țsta e cel mai bun mijloc de a ajunge, în Rusia... Într-adevăr, bună chibzuială, se luminează el, urmărind ce efect au cuvintele lui asupra arestatului.

Dar ochii lui Švejk nu exprimau decît o totală seninătate.

„Omul ăsta nici nu clipește, se îngrozi în sinea lui șeful de post. Asta-i educația lor militară. Eu, unul, să fiu în situația lui și să-mi spună cineva ce-i spun eu, mi-ar tremura genunchii...”

— Mîine dimineață o să vă ducem la Pisek, spuse el, în treacăt. Ați fost vreodată la Pisek?

— În 1910, la manevrele imperiale.

După acest răspuns, surîsul șefului de post deveni și mai binevoitor, și mai triumfător. Simțea că s-a depășit pe sine însuși cu sistemul lui de interogare.

— Ați făcut toate manevrele?

— Desigur, domnule șef de post, ca infanterist.

Cu calmul lui imperturbabil, Švejk se uita la șeful de post care jubila, grăbit să introducă acest amănunt în raportul său. Chemă brigadierul și, dîndu-i-l pe Švejk în primire, completează raportul:

„Planul lui era următorul: strecurându-se în rândurile regimentului 91 infanterie, intenționa să ceară trimiterea pe front și cu cel mai apropiat prilej să ajungă în Rusia, întrucât și-a dat seama că este imposibil să se reîntoarcă altfel, datorită vigilenței organelor jandarmerești. Că s-ar fi putut descurca de minune la regimentul 91 infanterie, lucrul este lesne de înțeles, întrucât, conform declarațiilor sale, a recunoscut, după un lung și întortocheat interogatoriu, că a făcut, încă în anul 1910, toate manevrele imperiale în împrejurimile orașului Pisek, ca infanterist. Din asta se poate vedea că e foarte capabil în specialitatea lui. Țin să reamintesc că acuzațiile adunate sînt rezultatul sistemului meu de interogare încrucișată.”

În ușa își făcu apariția brigadierul:

— Domnule șef, deținutul vrea să meargă la privată.

— **Baionet auf!** hotărî șeful de post. Sau nu, adu-l încoace.

— Dumneavoastră vreți să vă duceți la closet? Întrebă binevoitor șeful de post. N-o fi cumva altceva la mijloc? și își pironi privirea pe fața lui Švejek.

— Jur că nu-i decît treabă mare, domnule șef de post, răspunse Švejek.

— Numai să nu fie altceva la mijloc, repetă bănuitor șeful de post, scoțîndu-și revolverul din toc. Vă însoțesc eu. Revolverul e foarte bun, îi spuse lui Švejek, are șapte focuri și trage cu precizie.

Dar mai înainte de a ieși în curte, chemă brigadierul și-i șopti confidențial:

— Dumneata pui baioneta la armă și, cât o fi el înăuntru, nu miști din spatele privatei, să nu ne facă cumva figura... Privata nu era decît o mică și banală gheretă de lemn, așezată în mijlocul curții, deasupra unei gropi în care se scurgea urina dintr-o grămadă de gunoaie, din apropiere.

În această veterană construcție își făcuseră nevoile generații întregi. Acum era ocupată de Švejk, care se ținea cu mîna de sfoara de la ușă, în vreme ce prin ferestruica din spate brigadierul nu-l slăbea din ochi, ca nu cumva să intre în pămînt.

Asupra ușii erau ațintiți ochii de șoim ai șefului de post, care se gîndea în care picior ar trebui să-l împuște dacă ar încerca să fugă.

Dar ușa se deschise încetișor și Švejk ieși mulțumit, adresîndu-se șefului de post:

— N-am stat prea mult? N-am abuzat cumva?

— O, da de unde, da de unde, răspunse șeful de post gîndind în sinea lui: „Ce oameni fini și cuviincioși! Știe bine ce-l așteaptă; toată cinstea pentru așa oameni. Cuviincioși pînă în ultima clipă. Unul de-al nostru, în locul lui, ar fi în stare de așa ceva?”

Șeful de post rămase în camera de gardă alături de Švejk, pe patul liber al jandarmului Rampa, care era de serviciu pînă dimineața, în patrulare prin sate, și care între timp ședea liniștit la „Calul negru” în

Protivin și juca stos cu niște meșteri cizmari, spunându-le din cînd în cînd că Austria trebuie să învingă.

Șeful de post își aprinse luleaua, îi dete și lui Švejk să și-o umple pe-a lui; brigadierul puse lemne pe foc și postul de jandarmi luă înfățișarea celui mai plăcut ungher de pe fața globului, un colțișor liniștit, cuib cald în faptul amurgului de iarnă, cînd oamenii stau de vorbă pe întuneric, la gura sobei.

Dar toți tăceau. Șeful de post își urmărea firul gîndului și în cele din urmă, întorcîndu-se spre brigadier, zise:

— După părerea mea, nu-i drept ca spionii să fie spînzurați. Omul care se jertfește pentru datorie – ca să zic așa, patria lui – trebuie să fie executat onorabil, cu plumbi. Ce zici, domnule brigadier?

— Hotărît, trebuie împușcat *numai* și nu spînzurat, încuviință brigadierul. Să zicem că și pe noi ne-ar trimite și ne-ar spune: „Trebuie să aflați cîte puști automate au rușii în *maschinengewerabteilungul*¹ lor”. Ce-am face? Ne-am schimba hainele și ne-am duce. Și pentru asta să ne spînzure, ca pe orice ucigaș de rînd?

Atît de tare se mîniase brigadierul, încît strigă, sărind în picioare:

— Eu cer să fiu împușcat și îngropat cu onoruri militare.

¹ Compania de mitraliere (germ.)

— O fi, dar aici e un „dacă”, țin u să remarce Švejk. Dacă omul e deștept, nu poți găsi nici o dovadă împotriva-i.

— Ba pot! spuse apăsut șeful de post. Dacă și ceilalți sînt tot atît de deștepți și dacă au *metoda lor*. De altfel, dumneavoastră o să vă convingeți singur de asta!... O să vă convingeți, repetă el apoi, pe un ton potolit, întovărășit de un surîs binevoitor. La noi nu prind tertipurile nimănui; adevărat, domnule brigadier?

Brigadierul dădu din cap în semn de aprobare, afirmînd că pentru unii oameni cauza e pierdută dinainte, că nici simularea calmului celui mai desăvîrșit nu le ajută, ba dimpotrivă, și că de multe ori cu cît cineva pare mai calm, cu atît se trădează mai sigur.

— Dumneata ai școala mea, domnule brigadier, declară cu mîndrie șeful de post. Calmul e un balon de spumă, calmul artificial este *corpus delicti*. Și, întrerupîndu-și expunerea cu privire la teoria lui, se adresă brigadierului: Ce mîncăm astă-seară?

— Dumneavoastră, domnule șef, nu vă duceți astăzi la cîrciumă?

Întrebarea puse în fața șefului de post o nouă și grea problemă, care se cerea rezolvată fără întîrziere.

Dacă, profitînd de lipsa lui peste noapte, Švejk ar fugi? E drept că brigadierul e un om de nădejde, prudent, totuși pînă acum i-au scăpat doi vagabonzi. De fapt lucrurile s-au întîmplat așa: odată, pe timp de

iarnă, fiindu-i lehamite să bată drumul cu ei prin zăpadă, pînă la Pisek, lîngă Razice, în cîmp, le-a dat drumul și a tras, de formă, un foc în aer.

— Trimitem baba după cină și pe urmă cu ulciorul după bere, rezolvă șeful de post complicata problemă. Să mai alege și ea.

Și baba Pejzlerka, care îi slujea, avu într-adevăr de alergat.

După cină, între postul de jandarmi și cîrciuma „La Motanul”, se statornici un du-te-vino neîntrerupt. Numărul urmelor lăsate de ghetele mari și grele ale babei Pejzlerka, pe această linie de legătură, erau o mărturie neștersă că șeful de post își compensase din plin absența de la „Motanul”.

Și cînd, în cele din urmă, baba Pejzlerka își făcu apariția în cîrciumă spunînd că domnul șef de post transmite închinăciuni și că dorește să i se trimită o sticlă de rachiu polonez, cîrciumarul nu-și mai putu stăpîni curiozitatea.

— Pe cine au? răspunse baba Pejzlerka. Un om suspect. Chiar înainte de a ieși, amîndoi îl țineau de gît și dom' șef de post îl mîngîia pe cap și-i spunea: „Scumpul meu băiat slav, spionașul meu!”

Mai tîrziu, mult după miezul nopții, brigadierul sforăia năprasnic, întins pe somieră, îmbrăcat cum era, în uniformă.

În fața lui ședea șeful de post cu restul de rachiu polonez pe fundul sticlei; îl ținea pe Švejk pe după gît. Lacrimile îi curgeau șiroaie pe fața arsă de soare,

mustățile îi erau năclăite de lichior, și bolborosea într-una:

— Spune-mi, nu-i așa că în Rusia nu au rachiu polonez așa de bun? Hai, spune, ca să pot dormi liniștit. Recunoaște bărbătește.

— N-au.

Șeful de post se lăsă greu peste Șvejk.

— Mi-ai făcut o mare bucurie, ai recunoscut. Așa trebuie să fie la interogatoriu. Dacă ești vinovat, la ce bun să tăgăduiești?

Se sculă și împleticindu-se cu sticla goală spre camera lui, bolborosi:

„Dacă n-ar fi ajuns pe un drrrum gre-șit, toate s-ar fi pu-utut sfîrși al-ltfel”.

Înainte de a se trînti pe pat însă, îmbrăcat în uniformă, scoase din sertarul mesei de scris raportul lui și încercă să-l completeze cu următorul material:

„Ich muss noch dazu beizufügen dass die russische «Kontuszowka»¹, pe baza paragrafului 56...”

Făcu o pată de cerneală pe care o linse rîzînd proteste, apoi se trînti pe pat și adormi buștean.

Spre ziuă, sforăitul însoțit de fluierături nazale al plutonierului de jandarmi, care dormea întins în patul de lîngă peretele de vizavi, îl trezi pe Șvejk. Se sculă, îl scutură pe brigadier și se duse din nou să se întindă. Asta s-a întîmplat la cîntători; mai tîrziu, la răsăritul soarelui, baba Pejzlerka, care dormise și ea mai

¹ La acestea trebuie să adaug că Kontuszowka rusească ... (germ.) Kontuszowka – varietate de rachiu.

multișor după alergătura nocturnă, veni să aprindă focul. Găsi ușa deschisă și pe cei trei cufundați într-un somn adânc. Lampa cu petrol din camera de gardă mai pîlpîia încă. Baba Pejzlerka îi trase pe rînd jos din pat. Brigadierului îi spuse:

— Mă mir că nu vă e rușine să dormiți îmbrăcat, ca un nerușinat, iar lui Švejck îi atrase atenția să se încheie cel puțin la pantaloni cînd vede o femeie.

În cele din urmă, îl îndemnă energic pe somnorosul brigadier să-l trezească și pe domnul șef de post, atrăgîndu-i atenția că nu mai e nici un fel de rînduială dacă mai sforăie la acel ceas.

— În bune mîini ați căzut, mormăi baba către Švejck, în timp ce brigadierul era plecat să-l trezească pe șeful de post. Unul mai bețivan ca altul. Ar fi în stare să-și bea și nasul dintre ochi. Mie îmi sînt datori pe trei ani de serviciu și, cînd le amintesc, șeful îmi spune întotdeauna: „Taci, babo, că de nu, pun să te aresteze; știm noi că feciorul dumitale e braconier și că ciordește lemne din pădurea boierească”. Și uite așa mă canonesc cu ei, iacă-i al patrulea an.

Baba oftă adânc, apoi urmă:

— Fiți cu băgare de seamă, mai ales în fața șefului de post; la chip e numai miere, da-n inimă, fiere. Pentru el omul nu-i bun decît de arestat.

Șeful de post se lăsă trezit cu mare greutate. Brigadierul avu mult de furcă pînă să-l convingă că e dimineată.

În cele din urmă, își dezlipi pleoapele, își frecă ochii, și cu mintea tulbure începu să-și reamintească

de întâmplările din ajun. Un gând îngrozitor îi fulgeră prin minte și, uitându-se îngrijorat la brigadier:

— N-a fugit?

— Da de unde, ăsta-i om cinstit.

Brigadierul începu să umble prin odaie, se uită pe fereastră, se întoarse iar, rupse o bucată de hîrtie dintr-un ziar de pe masă și răsuci între degete un cocoloș mic de hîrtie. Se vedea bine că vrea să spună ceva.

— Am să te ajut eu, domnule brigadier. Se vede treaba că ieri am făcut-o iarăși lată de tot!

Brigadierul se uită la superiorul său, cu un aer dojenitor:

— Dacă ai ști, domnule șef, cîte ai spus ieri, ce-ai putut vorbi cu el!

Și plecîndu-se spre urechea șefului de post, îi șopti:

— Că cehii și rușii sîntem cu toții de un sînge, slavi, că Nikolai Nikolaevici va fi săptămîna viitoare la Prešov, că Austria nu se mai ține și că atunci, cînd va fi anchetat mai departe, să tăgăduiască și să le întoarcă toate pe dos, ca să reziste pînă ce vor veni cazacii să-l elibereze; că nu mai poate dura mult și crapă măgarul; că va fi ca după războaiele husite, că țăranii vor porni asupra Vienei cu furcile în mîini, că împăratul e un moșneag ramolit și că în curînd o să dea ortu popii, că împăratul Wilhelm e o vită; i-ai mai spus că o să-i trimiteti bani la închisoare, ca s-o ducă mai bine și multe altele.

Brigadierul se îndepărtă de șeful de post și continuă:

— De toate astea îmi amintesc bine, pentru că la început eram mai puțin afumat. Pe urmă m-am turtit și eu, și mai departe nu mai știu cum a fost.

Șeful de post se uita la brigadier.

— Ei, eu îmi amintesc, declară el, că dumneata ai spus că față de ruși sîntem niște pigmei și ai zbierat de față cu baba: „Trăiască Rusia!”

Brigadierul începu să se plimbe nervos prin odaie.

— Ai zbierat ca un buhai, spuse șeful de post, pe urmă ai căzut de-a curmezișul patului și ai început să sforăi.

Brigadierul se opri lîngă fereastră și, bătînd cu degetele în geam, spuse:

— Nici dumneata, domnule șef de post, nu ți-ai ținut gura în fața babei și îmi amintesc că i-ai spus: „Ține minte babo, că împărații și regii nu se gîndesc decît la buzunarul lor și d-aia fac război, chiar cînd sînt babalîci ca bătrînul Prochazka, pe care nu-l mai pot lăsa să iasă din privată ca să nu le murdărească tot Schönbrunul¹”.

— Am zis eu asta?

— Da, domnule șef de post, asta ați spus-o înainte de a ieși în curte să vă răstiți la bocanci, și ați mai spus: „Babo, babo, bagă-mi degetul în gît”.

— Da și dumneata, n-am ce zice, bine ai mai brodit-o, îl întrerupse șeful de post. De unde și pînă unde ai ajuns la prostia asta, că Nikolai Nikolaevici o

¹ Palatul imperial din Viena.

să fie regele Cehiei?

— De asta nu-mi aduc aminte, răspunse fără convingere brigadierul.

— Păi, cum să-ți mai amintești? Erai beat criță și, când ai vrut să ieși afară, în loc de ușă ai nimerit soba.

Amuțiră amândoi, pînă cînd șeful de post întrerupse îndelungata tăcere:

— Eu am spus întotdeauna că alcoolul e o pacoste. Dumneata nu ții mult la băutură și totuși bei. Ce ne făceam dacă omul nostru fugea? Cum am fi justificat? Ah, Doamne, cum îmi vîjîie capul! Află, domnule brigadier, continuă șeful de post, că chestiunea e absolut limpede tocmai pentru că n-a fugit. E vorba de un om periculos și rafinat. Cînd o să-l ancheteze mai departe, o să spună că aici a fost liber toată noaptea, că eram beți și că ar fi putut să fugă de o mie de ori dacă s-ar fi simțit vinovat. Norocul e că unui asemenea om nu i se dă crezare, iar dacă noi, sub prestare de jurămînt, o să arătăm că tot ce spune e o născocire și minciună sfruntată nici Dumnezeu nu-i mai ajută și pe deasupra se mai asigură de sancțiunea unui paragraf în plus. Oh, dacă nu mi-ar vîjîi capul așa tare!

Se lasă tăcere. Apoi din nou șeful de post:

— Cheam-o pe baba noastră.

— Ascultă, babo, îi spuse șeful Pejzlerkăi, privind-o cu asprime în ochi, fă rost de un crucifix cu postament și adu-l încoace.

În fața privirii nedumerite a Pejzlerkăi, șeful de

post zbieră:

— Te-ai întors?

Apoi șeful de post scoase din sertar două lumînări pe care se vedeau urme de ceară roșie de la sigilarea scrisorilor oficiale, și când, în cele din urmă, Pejzlerka intră tremurînd cu crucifixul, șeful de post așează crucea între cele două lumînări, la marginea mesei. Aprinse luminările și spuse cu ton grav:

— Șezi, babo.

Încremenită, Pejzlerka căzu în fotoliu, căscînd ochii la șeful de post, la lumînări și crucifix. O cuprinse teama și, cum ținea mîinile pe șorț, se vedea cum îi tremură cu genunchi cu tot.

Șeful de post trecu grav pe lîngă dînsa și, oprindu-se pentru a doua oară în fața ei, i se adresă solemn:

— Babo, ieri seară ai fost martora unui mare eveniment. S-ar putea ca mintea dumitale proastă să nu fi priceput asta. Soldatul acela e iscoadă, spion, babo.

— Maica ta Cristoase, țipă Pejzlerka. Sfîntă fecioară Maria!...

— Gura, babo! Ca să aflăm ceva de la el, am fost nevoiți să spunem vrute și nevrute. N-ai auzit cumva ce spuneam?

— Ba de auzit, am auzit, răspunse cu tremur în glas Pejzlerka.

— Dar toate vorbele astea, babo, au fost numai o nadă, ca să-i câștigăm încrederea. Numai așa am izbutit. Ne-a spus tot. L-am prins cu ocaua mică.

Șeful de post tăcu o clipă, cât să potrivească mucerile lumînărilor, apoi urmă grav, uitându-se cu asprime la Pejzlerka:

— Dumneata, babo, ai fost de față, și ai aflat toată taina. Ei bine, taina asta e oficială, așa că să nu te puie dracu să sufli vreun cuvîntel, că... Chiar pe patul de moarte, de-i pomeni de ea, n-ai mai avea drept să fii îngropată.

— Maica ta Cristoase, Iosife — se tîngui Pejzlerka — cât sînt de nenorocită de cînd am intrat aici.

— Nu zbiera, babo, scoală-te, apropie-te de crucifix și ridică în sus două degete de la mîna dreaptă. Ai să juri. Spune după mine!

Pejzlerka se apropie de masă, împleticindu-se și tînguindu-se într-una: „Sfîntă fecioară Maria, cine m-a pus să calc pe aici!”

De pe cruce o privea chipul chinuit al lui Cristos. Lumînările fumegau și totul îi părea Pejzlerkăi îngrozitor, năprasnic. Se pierdu toată, genunchii i se loveau unul de altul, mîinile îi tremurau.

Ridică două degete în sus, și șeful de post începu să rostească apăsător și grav:

— Jur în fața lui Dumnezeu cel atotputernic și a dumneavoastră, domnule șef de post, că despre tot ce am auzit și am văzut aici nu voi sufla o vorbă pînă la

moarte, nimănui, chiar dacă s-ar întâmpla să fiu întrebată. Așa să-mi ajute Dumnezeu!

Și acum sărută, babo, crucifixul, porunci șeful de post, după ce Pejzlerka, suspinînd adînc, jură și făcu smerită semnul crucii.

Așa, și acum du crucifixul înapoi de unde l-ai împrumutat și spune că am avut nevoie de el pentru interogatoriu.

Copleșită, Pejzlerka ieși din odaie în vîrful picioarelor cu crucifixul. Se vedea pe fereastră cum întorcea mereu capul spre postul de jandarmi, de parcă ar fi vrut să se încredințeze că n-a fost numai un vis și că într-adevăr îi fusese dat să trăiască această clipă groaznică.

În acest timp, șeful de post își transcria raportul completat peste noapte cu „pete de cerneală” pe care le linsese cu manuscris cu tot, de parcă ar fi fost marmeladă.

Pe cînd îl copia în întregime, își aminti că mai avea de pus o întrebare. Puse așadar să-l cheme pe Švejk și-l întrebă:

— Știți să fotografiați?

— Știu.

— Și de ce nu purtați cu dumneavoastră un aparat?

— Pentru că nu am nici unul, urmă sincer și clar răspunsul.

— Dar dacă ați avea, ați fotografia? întrebă șeful de post.

— Dacă aş avea, ar fi altceva, răspunse Švejk simplu, înfruntînd cu seninătate expresia interogativă a şefului de post care, din cauza migrenei care îi revenise, nu putu formula decît această întrebare:

— E greu de fotografiat o gară?

— Nimic mai uşor, răspunse Švejk, pentru că nu mişcă. Gara stă mereu pe loc şi nu e nevoie să-i spui: „Zîmbiţi, va rog.”

Aşadar şeful de post putu să-şi completeze raportul: „*Zu dem Bericht, Nr. 2172, melde ich...*”¹

Şi se lăasă furat de condei:

„Printre altele, în timpul interogatoriului meu întortocheat, a declarat că ştie să fotografieze, de preferinţă gări. E drept că nu s-a găsit nici un aparat de fotografiat asupra lui, dar nu mai rămîne îndoiala că îl ascunde undeva şi că nu-l poartă la el pentru a nu da de bănuît, fapt confirmat de altfel şi de propria lui mărturisire, că ar fotografia dacă ar avea la el aparatul.”

Cu capul greu după întîmplările din ajun, şeful de post încurca din ce în ce mai mult raportul în partea privitoare la fotografiat şi scria într-una:

„Reiese cu certitudine, din propria sa declaraţie, că numai faptul că nu avea aparatul de fotografiat asupra lui l-a împiedicat să fotografieze clădirile garilor, şi în general punctele de importanţă stra-

¹ În legătură cu raportul nr. ... vă aduc la cunoştinţă... (germ.).

tegică, și este neîndoios că așa ar fi făcut dacă ar fi avut asupra lui acel aparat de fotografiat, pe care l-a ascuns. Numai împrejurării că n-a avut la îndemână aparatul de fotografiat îi putem mulțumi că asupra lui nu au fost găsite nici un fel de fotografii.”

— Ajunge, fu de părere șeful de post și iscăli.

Era extrem de mulțumit de opera sa, pe care cu mare fală i-o citi brigadierului.

— A reușit, îi spuse brigadierului. Vedeți, așa se scriu rapoartele. Trebuie să cuprindă totul. Interogatoriul, domnule, nu-i o treabă simplă. Principalul e să înșiri tot ce ai de spus, ca cei de sus să facă niște ochi cât cepele. Adu-l încoa pe omul nostru, să isprăvim o dată cu el.

— Așa... și acum — i se adresă grav lui Švejk — domnul brigadier are să vă ducă la Pisek, la **Bezirksgendarmeriekommando**. Conform regulamentului, ar trebui să vă punem cătușe. Dar mă gîndesc că, întrucît sînteți un om cumsecade, nu vă mai punem cătușe. Sînt convins că nici pe drum nu veți încerca să fugiți.

Și vizibil înduioșat de chipul plin de bunătate al lui Švejk, șeful de post adăugă:

— Și la rău, nu uitați de mine. Ia-l, domnule brigadier, ține și raportul.

— Așadar, cu bine, spuse Švejk cu blîndețe. Vă mulțumesc, domnule șef de post, pentru tot ce ați făcut pentru mine. Cînd s-o ivi prilejul am să vă scriu,

iar dacă voi mai avea vreodată drum pe aici, am să mă opresc și pe la dumneavoastră.

Švejk ieși cu brigadierul în șosea. Oricine îi întâlnea, așa cum erau angajați într-o convorbire amicală, îi lua drept niște vechi cunoscuți care întâmplător, au același drum, spre oraș.

— Nu mi-aș fi închipuit niciodată — mărturisi Švejk — că o călătorie spre Budějovice e legată de atâtea greutate. Asta îmi amintește cazul măcelarului Chaura din Kobylisy. Ajunsese într-o noapte la Moraň, lângă statuia lui Palacký, și toată noaptea s-a învîrtit în jurul ei, fiindcă i se părea că zidul care înconjura statuia nu mai avea sfîrșit. Cuprinzîndu-l deznădejdea, spre ziuă a început să strige, istovit: „Patrulă”. Și a cerut polițiștilor veniți în grabă să-l lămurească pe unde se merge la Kobylisy, pentru că el umblă de cinci ceasuri de-a lungul unui zid care nu se mai sfîrșește. Polițiștii l-au luat cu dînșii, și dumnealui le-a spart totul în celulă.

La aceasta, brigadierul nu răspunse nimic, zicîndu-și în sinea lui: „Ce-mi tot bați capul cu povești? Iar mi-ai servit o gogoasă despre Budějovice.”

Trecînd pe lângă un iaz, Švejk îl întrebă pe brigadier dacă sînt mulți pescari clandestini prin partea locului.

— Pe aici nu sînt decît braconieri, răspunse brigadierul. Pe fostul șef de post au vrut să-l zvîrle în apă. Paznicul iazului de la pichet trage-n ei cu alice, la șezut, da de pomană. Pușlamalele își pun o bucată de tablă sub pantaloni.

Brigadierul începu să vorbească apoi despre progres, demonstrînd că oamenii inventaseră multe lucruri și totul, ca să se înșele între ei; apoi dezvoltă o nouă teorie cum că războiul este o adevărată fericire pentru omenire, deoarece în bătălie, pe lîngă mulți oameni cumsecade, mor și fel de fel de pușlamale și derbedei.

— Oricum, sînt prea mulți oameni pe lume, filozofă el adînc. Au început să se înghesuie unul peste altul și omenirea s-a înmulțit peste măsură.

Se apropiau de un han.

— Al dracului mai suflă azi, spuse brigadierul. Mă gîndesc că un păhărel n-are ce să ne strice. Să nu spuneți nimănui că vă duc la Pisek. Țsta-i secret de stat.

Brigadierului îi jucau înaintea ochilor instrucțiunile de la centru în legătură cu suspiecții și cu îndatoririle fiecărui post de jandarmi:

„Izolarea acestora de populația locală și supravegherea strictă, ca în timpul transportului spre instanțele superioare să nu provoace discuții inutile prin împrejurimi.”

— Nu-i nevoie să destăinuim cine anume sînteți, urmă brigadierul, nu privește pe nimeni ce ați săvîrșit. Nu-i voie să se răspîndească panică... Pe vremurile astea de război — continuă el — panica e dăunătoare: scapi o vorbă, și gata, se răspîndește cu iuțea fulgerului peste tot. Înțelegeți?

— Dacă-i așa, eu unul n-am să răspîndesc panică, făgădui Švejk, și se conformă întocmai, cînd hangiul intră cu ei în vorbă. Švejk ținu să accentueze:

— Uite fratele zice că într-un ceas vom fi la Pisek.

— Fratele matale are conced? îl întrebă curios hangiul pe brigadier, care fără să clipească răspunse:

— Chiar azi i se termină.

Frumos l-am îmbrobodit — se adresă zîmbind lui Švejk, după ce hangiul se îndepărtă — fără panică. Sîntem în război.

Cînd înainte de intrarea în han, brigadierul declarase că, după părerea lui, un păhărel nu poate strica, fusese optimist, și nu ținuse seama de cantitate: dar după ce trase pe gît douăsprezece păhărele declară cu hotărîre că pînă la ora trei comandantul postului regional de jandarmi e plecat la masă, așa că n-are nici un rost să ajungă mai devreme; și, în afară de asta, vremea se stricase, trăgînd a viscol.

Dacă ajungem pînă la orele patru după-amiază la Pisek, e bine, slavă Domnului. Pînă la șase e destul timp. După cum se arăta vremea, trebuia să meargă pe întunerice; așa că ori plecau imediat, ori mai tîrziu, totuna era. Pisek-ul nu se mută.

— Să fim bucuroși că stăm la căldură, fu ultimul său cuvînt. Pe o vreme ca asta, cei din tranșee o duc mai greu ca noi, ăștia de-aici, de lîngă sobă.

Soba mare, de teracotă, dogorea și brigadierul avu prilejul să constate că, de bună seamă, căldura exterioară trebuie întregită cu folos de cea interioară, cu ajutorul diferitelor feluri de rachiuri, dulci și tari, cum

zic cei din Galiția.

Și cu toate că hanul era izolat, jupînul avea opt feluri, din care bea singur, de urît, în timp ce crivățul șuiera prin toate ungherele.

Brigadierul îl îndemna mereu să țină pasul cu el, învinuindu-l că bea puțin, ceea ce era o învedereată nedreptate, întrucît hangiul abia se mai ținea pe picioare; ținea morțiș să joace stos și susținea că auzise noaptea salve de artilerie dinspre răsărit la care brigadierul răspundea într-un sughiț:

— Fără pa-pa-anică. Așa su-sună in-instrucțiunile.

Și începu să demonstreze că instrucțiunile sînt ansamblul legilor în devenire. Cu acest prilej dădu în vileag cîteva din ordinele secrete. Hangiul nu mai înțelegea nimic și nu izbuti decît să declare că războiul nu se cîștigă cu instrucțiuni.

Se lăsase întunericul, cînd brigadierul hotărî s-o pornească cu Švejk la drum, spre Pisek. Era o ceață s-o tai cu cuțitul și brigadierul spunea într-una:

— Direcția nasului, înainte marș, pînă la Pisek.

Cînd rosti comanda pentru a treia oară, glasul nu i se mai auzi din șosea, ci de undeva de jos, unde ajunsese alunecînd pe zăpadă de pe povîrnișul șoselei. Ajutîndu-se cu carabina, reuși cu greu să se cațere înapoi pe șosea. Švejk îl auzi rîzînd înfundat: „Al dracului lunecuș”. Peste o clipă însă iar o porni de-a rostogolul pe pantă, zbierînd atît de tare, încît acoperi zgomotul vîntului: „Cad, panica!”

Brigadierul părea o furnică harnică care se

încăpăţîna să se caţere pe locul unde cădea mereu.

De cinci ori repetă brigadierul acest exerciţiu, şi cînd se văzu din nou lîngă Švejk, spuse cu deznădejde:

— Aş putea foarte bine să vă pierd.

— N-aveţi teamă, domnule şef, spuse Švejk. Bine-ar fi dacă ne-am lega unul de altul. În felul ăsta nu ne putem pierde. Aveţi cătuşele la dumneavoastră?

— Jandarmul trebuie să aibă întotdeauna cătuşele asupra lui, spuse cu convingere brigadierul, orbecăind în jurul lui Švejk. Asta este pînea noastră cea de toate zilele.

— Atunci, să ne prindem, îl îndemnă, Švejk. Haide, încercaţi.

Cu o mişcare iscusită, brigadierul prinse un ochi al cătuşei de mîna stîngă a lui Švejk, iar cealaltă de mîna sa dreaptă, aşa că erau amîndoi legaţi ca doi fraţi gemeni, împleticindu-se pe şosea, nu se putea îndepărta unul de altul. Brigadierul îl trăgea pe Švejk peste movilele de pietriş, iar cînd cădea, îl trăgea şi pe Švejk după dînsul. Între timp, cătuşele li se înfîgeau în mînă, pînă cînd brigadierul hotărî că aşa nu mai merge şi că trebuie să le desfacă iar. După o lungă şi zadarnică trudă de a se descotorosi pe el şi pe Švejk de cătuşe, brigadierul suspină:

— Of, sîntem legaţi pentru vecii-vecilor.

— Amin, adăugă Švejk şi îşi continuă drumul anevoios.

Și când după aceste cumplite chinuri, seara târziu, puseră, în sfârșit piciorul pe scările comandamentului jandarmeriei din Pisek, brigadierul îi spuse lui Švejk, copleșit de deznădejde:

— Acum vine partea îngrozitoare: nu ne mai putem despărți.

Și într-adevăr fu îngrozitor când șeful de post hotărî să trimită după comandantul König.

Primele cuvinte ale căpitanului au fost:

— Ia, suflați spre mine!

Ei, acu înțeleg, spuse el, constatînd cu mirosul ascuțit și încercat faptul care nu mai lăsa nici o în-doială: rom, kontušovka, anason, lichior de scorușe, lichior de nuci, vișinată, lichior de vanilie.

— Domnule șef de post, se adresă el subalternului său, aveți în față o pildă de felul cum nu trebuie să arate un jandarm. Să ajungă în halul ăsta! E o ispravă pe care numai tribunalul militar o poate judeca. Auzi! Să te legi de delicvent cu cătușele... Să vii beat, *total besoffen*¹. Să intri aici ca o vită! Scoateți-le cătușele!

Ce vrei? se răsti la brigadier, care cu mîna liberă saluta invers.

— Raportez supus, domnule căpitan, că v-am adus un *bericht*².

— Trimitem noi *bericht* despre dumneata la tribunal, spuse tăios căpitanul. Domnule șef de post, închideți-i pe amîndoi; dimineața să mi-i aduceți la

¹ Beat mort (germ.)

² Raport (germ.).

interogatoriu, iar *berichtul* ăsta din Putim studiați-l și trimiteți-mi-l acasă.

Comandantul de jandarmi din Pisek era un bărbat foarte aprig și perseverent, birocrat tipicar în urmărirea inferiorilor.

Pe la posturile de jandarmi care țineau de raionul lui, furtuna nu se potolea niciodată. Revenea cu fiecare act semnat de căpitan, care toată ziua transmitea tot felul de note și avertismente pentru întregul raion.

*

De la izbucnirea războiului, peste posturile de jandarmi din raionul Pisek se buluceau nori grei.

Atmosfera era încărcată. Tunetele birocratismului bubuiau și băteau în șefii de post, în brigadierii, în trupă și în curieri. Pentru orice tîmpenie, cercetări și pedepse disciplinare.

— Dacă vrem să cîștigăm războiul — spunea el cu prilejul inspecțiilor făcute pe la posturile de jandarmi — „a” trebuie să fie „a”, „b” — „b”; peste tot trebuie să fie pus punctul pe „i”.

Bănuia numai trădare în juru-i și era ferm convins că din cauza războiului fiecare jandarm din raion își are păcatele lui, că fiecare dintre ei are în aceste vremuri grele cîte o neglijență în serviciu.

De sus era bombardat cu hîrtii în care Ministerul Apărării Teritoriale îi arăta că din raionul Pisek,

conform informațiilor ministrului de război, sînt oameni care trec la dușman.

Și-l zoreau mereu să vegheze menținerea lealității în raion. Era o situație îngrozitoare. Femeile din împrejurimi se duceau să-și însoțească bărbații la armată și el știa sigur că acești bărbați făgăduiesc femeilor lor că nu se vor lăsa uciși pentru măria-sa împăratul.

Spălăcitele orizonturi începură să se întunece de norii revoluției. În Serbia, în Carpați, batalioane întregi treceau la inamic. Regimentul 28, regimentul 11... În acestea din urmă erau soldați din regiunea și raionul Pisek. În fierberea premergătoare revoltei, recruții din Vodňany soseau cu garoafe de organdi negru. Prin gara Pisek treceau soldați din Praga și azvîrleau înapoi țigarele și ciocolata pe care le ofereau, în vagoanele de porci, doamnele din înalta societate a Pisek-ului.

A trecut apoi un batalion de marș și cîțiva evrei din Pisek au zbierat: „*Heil, nieder mit den Serben!*”¹ și s-au ales cu cîteva perechi de palme atît de zdravene, încît o săptămînă întreagă n-au mai putut să se arate pe stradă.

Aceste întîmplări arătau limpede că acel „Doamne-miluiește” intonat la orgă prin biserici nu era decît o poleială deșartă și o mascaradă, așa cum posturile de jandarmi răspundeau la chestionarele trimise prin rapoarte à la Putim, cum că totul este în perfectă ordine, că nicăieri nu se mai face agitație împotriva

¹ Ura, jos cu sîrbii!(Germ.)

războiului, că spiritul populației este de categoria unu roman, A, entuziasmul, unu roman a-b.

— Voi nu sînteți jandarmi, ci polițai comunali, obișnuia să spună căpitanul în raidurile sale pe la posturile de jandarmi. În loc să vă ascuțiți atenția de o mie de ori, voi vă îndobitociți de pe-o zi pe alta.

Și, după ce făcea această descoperire zoologică, obișnuia să adauge:

Acasă vă lăfăiți și vă ziceți în gînd: ***Mit ganzem Krieg kann man uns Arsch lecken***¹.

Urmărea apoi, cu regularitate, toate îndatoririle nefericiților de jandarmi, ținînd adevărate prelegeri despre situația generală și despre felul în care trebuie luate lucrurile în mîină, pentru ca într-adevăr să fie așa cum trebuie să fie. După zugrăvirea unui astfel de tablou luminos al perfecțiunii jandarmerești, tinzînd la întărirea puterii imperiului austriac, urmau amenințările, anchetele disciplinare, mutările și înjurăturile.

Căpitanul era ferm convins că e o santinelă, că apără ceva și că toți ceilalți jandarmi de la toate posturile jandarmerești, de sub comanda lui, sînt o adunătură de puturoși, de egoiști, de oameni josnici, șarlatani, care nu se pricep absolut la nimic, decît la rachiu, bere și vin. Și avînd soldă mică, ca să poată trage la măsea, se lasă mituiți și astfel distrug Austria, încet dar sigur. Singurul om în care aveau încredere era șeful gărzii de la comandamentul raional, care cu toate acestea, ori de cîte ori intra în cîrciumă, avea

¹ Să ne pupe-n cur cu tot războiul lor (germ.).

obiceiul să spună: „Azi, iar m-am prăpădit de rîs cu boșorogul nostru”.

*

Căpitanul studia *berichtul* șefului de post din Putim, cu privire la Švejk. În fața lui stătea șeful de post Matějka care, în gîndul lui, își spunea că domnul căpitan ar putea să-l pupe în cur cu toate „*berichte*le” lui, dat fiind că jos, la *Otawa*, era așteptat la o partidă de „șnops”.

— Ascultă, Matějko — glăsui căpitanul — ultima dată v-am spus că cel mai mare idiot pe care l-am cunoscut vreodată e șeful de post din Protivin, dar după „*berichtul*” ăsta se vede că-l întrece șeful de post din Putim. Soldatul cu care a venit dihania asta, bețivanul de brigadier, încîrligați ca doi cîini, nu-i spion. E cu siguranță un dezertor ca toți dezertorii. După neroziile pe care le-a scris, chiar și un copil își poate da seama, de la prima privire, că șeful de post era beat ca un popă papistaș.

Aduceți numaidecît soldatul, porunci el, după ce aruncă încă o privire peste raportul sosit din Putim. Nu-i destul că scrie tîmpeniile pe care le scrie, îl mai trimite pe deasupra și cu dobitocul de brigadier. Oamenii ăștia încă nu mă cunosc cum trebuie; eu știu să fiu și al dracului. Dacă n-ar face de trei ori în

pantaloni, de frică, în fața mea, ar rămîne convinși că mă las călcat în picioare.

Apoi începu să vorbească despre atitudinea refractară a jandarmilor de astăzi față de toate ordinele, spunînd că după felul cum alcătuiesc „*berichte*” se poate vedea ușor că orice terchea-berchea de șef de post își bate joc de toate, numai ca să încurce lucrurile și mai mult.

Adică dacă de sus mi se atrage atenția că nu-i exclusă posibilitatea ca prin ținutul nostru să mișune spioni, șefii de post încep să-i fabrice cu duiumul, și dacă va mai ține războiul, în scurt timp o să iasă un adevărat balamuc. Treci pe la cancelarie și spune-le să telegrafieze la Putim după șeful de post, să se prezinte mâine la Pisek. O să-i scoată ea, telegrama, din cap întîmplarea asta extraordinară cu care-și începe raportul.

— Tu, de la care regiment ai fugit? îl întîmpină capitanul pe Švejk.

— De la nici un regiment.

Căpitanul se uită la Švejk și surprinse pe fața lui blajină atîta liniște, încît îl întrebă:

— Cum ai ajuns în uniformă?

— Orice soldat, cînd se încorporează, primește o uniformă, răspunse Švejk cu un zîmbet naiv. Eu slujesc la regimentul 91. N-am fugit de la regiment, ci *dimpotrivă*.

Cuvîntul „dimpotrivă” fusese rostit cu o astfel de intonație, încît căpitanul făcu o mină disperată și întrebă:

— Cum adică, dimpotrivă?

— E cît se poate de simplu, se destăinui Švejk. Eu mă duc spre regimentul meu, eu îl caut, și tot eu fug de el? Nu doresc nimic altceva decît să ajung cît mai repede la regimentul meu. Îmi ies din fire cînd mă gîndesc că mă așteaptă tot regimentul, în timp ce eu mă îndepărtez văzînd cu ochii de České Budějovice. Domnul șef de post din Putim mi-a arătat pe hartă că Budějovice vine la sud și în loc să mă trimită într-aco-lo, dumnealui m-a îndreptat spre miazănoapte.

Căpitanul făcu un gest cu mîna, ca și cînd ar fi vrut să spună: „Ăsta face și alte isprăvi, mai gogonate, decît să îndrepte oamenii spre miazănoapte”.

— Care va să zică dumneata nu poți da de regi-mentul dumitale, și cum s-ar spune erai în căutarea lui?

Švejk îi lămuri întreaga situație. Îi povesti de Tábor și-i înșiră toate localitățile prin care trecuse, căutînd să ajungă la Budějovice: Milevsko — Květov — Vraž — Malčín — Čížov — Sedlec — Horaždovice — Radomyšl — Putim — Štěkno — Strakonice — Volyn — Dub — Vodňany — Protivin și iarăși Putim.

Cu multă însuflețire zugrăvi lupta sa cu destinul, cum a vrut cu orice preț, neținînd seama de piedici, să ajungă la regimentul lui 91, din Budějovice, și cum toată strădania lui rămăsese zadarnică.

Vorbea aprins, în vreme ce căpitanul desena ma-șinal cu creionul, pe o bucată de hîrtie, cercul închis,

din care bravul ostaș Švejk nu izbutea să iasă, în drum spre regimentul lui.

— A fost o muncă de Hercule, constată în sfârșit, după ce ascultase cu vădită plăcere povestea lui Švejk. Văd că ești foarte amărît că de atîta vreme n-ai putut ajunge la regimentul tău. Trebuie să fi fost o adevărată desfătare să te vadă omul cum te învîrteai în jurul Putim-ului.

— Lucrurile s-ar fi putut lămuri încă de atunci insistă Švejk, dacă n-aș fi dat de acest domn șef de post în cuibul ăla nenorocit. Nu m-a întrebat nici de nume nici de regiment și totul i s-a părut ciudat. Ar fi trebuit să ordone să fiu dus la Budějovice, și la cazarmă i s-ar fi spus cu siguranță dacă eu sînt Švejk, acela care-și caută regimentul, sau un om suspect. Aș fi putut fi de două zile la regimentul meu și să-mi îndeplinesc îndatoririle de ostaș.

— De ce nu i-ai atras atenția la Putim că e vorba de o greșeală?

— Pentru că mi-am dat seama că degeaba vorbesc cu el. Bătrînul cîrciumar Rampa din Vinohrady spune întotdeauna, atunci cînd cineva cerea pe datorie, că sînt momente cînd oamenii devin fuduli de ureche.

Căpitanul nu stătu prea mult pe gînduri și-și spuse că drumul cu atîtea ocolișuri ale unui om care vrea să ajungă la regimentul lui e un semn vădit de degenerare și în consecință puse să se bată la mașină, respectînd toate regulile și frumusețea stilului oficial, următoarele:

„Onoratului comandant al regimentului nr. 91
infanterie

České Budějovice.

Alăturat, vă transmit pe Josef Švejk, care, după cum declară, aparține de regimentul dumneavoastră; numitul a fost reținut, conform declarației sale, la Putim, raionul Pisek, de către postul de jatidarmi, bănuț fiind de dezertare. Respectivul susține că se îndreaptă spre sus-numitul regiment. Respectivul este mic de stat și îndesat, cu fața și nasul potrivite, ochii albaștri, fără semne particulare, în anexa b 1 se trimite decontarea cheltuielilor pentru hrana respectivului, spre a binevoi să fie trecută în contul Ministerului Apărării Teritoriale, cu rugăminte de a ne confirma primirea respectivului. În anexa C I, se trimite, pentru confirmare, situația efectelor pe care reținutul le-a avut asupra sa în momentul arestării.”

*

Călătoria de la Pisek la Budějovice cu trenul se scurse repede și plăcut pentru Švejk. Însoțitorul lui era un jandarm tânăr, un boboc, care nu-l scăpa din ochi și se temea grozav să nu fugă. Tot drumul era frământat de o problemă grea: „Dacă ar trebui acum să mă duc să fac treabă mică sau treabă mare, cum aș face?”

Rezolvă problema în așa fel, încât Švejk trebuie să-i

fie naș.

Tot drumul de la gară și pînă la cazarma Marianska din Budějovice, nu-l slăbi din ochi pe Švejk, și ori de cîte ori se apropiau de vreun colț sau de vreo răscruce de drumuri, începea să-i povestească, așa ca din întîmplare, cîte gloanțe adevărate primesc în fiecare escortă, la care Švejk răspundea că e convins că nici un jandarm n-ar trage după cineva pe stradă, ca nu cumva să provoace vreo nenorocire.

Jandarmul îl contrazicea și așa, pe nesimțite, ajunseră la cazarmă.

A doua zi, de serviciu pe cazarmă era locotenentul-major Lukáš. Ședea la masă, în cancelarie, liniștit, cînd deodată se pomeni în fața lui cu Švejk.

— Cu respect vă raportează, domnule *oberlajtnant*, că sînt iar aici, salută Švejk cu o mină triumfătoare.

La această scenă a mai asistat sergentul Kotatko, care mai tîrziu a povestit că, după raportul lui Švejk, locotenentul-major Lukáš a sărit în sus, s-a apucat cu mîinile de cap și a leșinat în brațele lui Kotatko, iar după ce l-au readus în simțire, Švejk, care în tot timpul acesta dăduse onorul repetase:

— Cu respect vă raportează, domnule *oberlajtnant*, că sînt iar aici!

Atunci, locotenentul-major Lukáš, galben ca ceara, apucase cu mîna tremurîndă hîrțiile care-l priveau pe Švejk, le iscălise, ceruse tuturor să iasă afară, spunînd jandarmului că totul e în regulă, și se închisese apoi cu Švejk în cancelarie.

Așa a luat sfîrșit anabasisul lui Švejk spre Budě-

jovice. Fără îndoială că, dacă lui Švejk i-ar fi fost lăsată libertatea de mișcare, ar fi ajuns și singur la Budějovice. Dacă autoritățile s-au fălit că ele l-au transportat pe Švejk la locul datoriei e o eroare. Pentru energia și setea lui de luptă, intervenția autorităților n-a fost decît plumb în aripi.

*

Švejk și locotenentul-major Lukáš se uitau unul în ochii celuilalt.

În ochii locotenentului-major era spaimă, groază și deznădejde, în vreme ce Švejk îl privea cu blîndețe și calm, ca pe o iubită pierdută și regăsită.

În cancelarie era liniște ca în biserică. De pe culoar se auzeau pași. Un teterist, voluntar conștiincios, care rămăsese în cazarmă din pricina guturaiului, așa cum se vedea după glas, fonfăia un pasaj pe care-l învățase pe de rost și anume: Cum trebuie să întîmpinați în fortificații membrii casei imperiale. De pe culoar se auzea clar: *„Sobald die hochste Herrschaft in der Nähe der Festung anlangt, ist das Geschütz auf allen Bastionen und Werken abzufeuern, der Platzmajor empfängt dieselbe mit dem Degen in der Hand zu Pferde, und reitet sodann vor.”*¹

¹ Imediat ce înălțimea-sa se apropie de fortăreață, tunurile de pe toate bastioanele și întăriturile trebuie să tragă salve de salut, iar comandantul urmează să-l întîmpine ieșindu-i înainte călare, cu sabia în mînă (germ.).

— Țineți-vă gura, zbieră spre culoar locotenentul-major. Duceți-vă la dracu. Dacă aveți temperatură, rămîneți acasă în pat.

Pașii zelosului teterist se auziră îndepărtîndu-se și, ca un slab ecou, mai răsună din capătul culoarului fonfăitul: „*In dem Augenblicke, als der Kommandant salutiert, ist das Abfeuern des Geschützes zu wiederholen, welches bei dem Absteigen der höchsten Herschaft zum drittenmale zu geschehen hat*”¹.

Și din nou locotenentul-major și Švejk se priviră în tăcere pînă cînd, în cele din urmă, locotenentul-major Lukáš spuse cu amară ironie:

— Fii bine venit, Švejk, la České Budějovice. Se vede într-adevăr că lucrul rău nu piere. Mandatul de arestare împotriva dumitale a fost emis; mîine te prezinți la *regimentsraport*². Eu, unul, nu-mi mai amărăsc zilele cu dumneata. Am avut destule necazuri din pricina dumitale și răbdarea mea a ajuns la capăt. Cînd mă gîndesc că am putut sta atîta vreme cu un idiot ca dumneata...

Începu să umble nervos prin cancelarie:

— Nu, e îngrozitor. Acum stau și mă mir de ce nu te-am împușcat. Ce mi se putea întîmpla? Nimic. Aș fi fost eliberat. Pricepi?

— Cu respect vă raportează, domnule *oberlaintnant*,

¹ În timp ce comandantul dă onorul, tunurile vor mai trage o salvă de salut, care va fi repetată pentru a treia oară cînd înălțimea-sa va descăleca (grem.)

² Raportul pe regiment (germ.).

că pricep tot.

— Nu începe iar, Švejkule, cu dobitociile astea ale dumitale, că zău îmi pierd cumpătul. În sfârșit, îți venim noi de hac. Ai împins neghiobia pînă acolo, că a plesnit catastrofal.

Locotenentul-major Lukáš își frecă mîinile.

— S-a isprăvit cu dumneata, Švejkule.

Se întoarse la masa lui de lucru și scrisese cîteva rînduri pe o bucată de hîrtie, strigă apoi santinela din fața cancelariei și porunci să-l ducă pe Švejk la temnicer și să-i înmîneze biletul.

Švejk pășea escortat prin curtea cazărmii și locotenentul-major văzu cu vădită bucurie cum temnicerul deschide ușa pe care atîrna tăblița galbenă cu inscripția neagră: *Regimentsarrest*¹, cum Švejk dispăre în spatele ușii și cum, după un scurt răstimp, temnicerul iese singur pe aceeași ușă.

— Slavă Domnului — gîndi cu glas tare locotenentul-major, în sfârșit a intrat la răcoare.

În spațiul întunecos al cazărmii Marianska, Švejk fu primit cu căldură de-un teterist gras, tolănit pe saltea. Era unicul arestat și, singur de două zile, se plictisea. Întrebat de Švejk, răspunse că fusese închis pentru un fleac. Pălmuisse din greșeală, pe cînd era beat, un locotenent de artilerie, noaptea, pe sub niște colonade din piață. De fapt nici nu-l pălmuisse; îi dăduse jos doar chipiul din cap. Lucrurile se întîmplaseră așa pentru că locotenentul stătea noaptea la intrarea în gang și se vede treaba că aștepta vreo

¹ Arestul regimentului (germ.).

prostituată. Era întors cu spatele la el și teteristului i se păruse că era un cunoscut, teterist și el, pe numele lui Materna František.

— Un prichindel, îl lămuri el pe Švejk. Și cum spun, m-am apropiat frumușel de el, pe la spate, și i-am trântit chipiul strigându-i: „Servus, Franci!” Dobitocul a început să fluiera după patrulea, care m-a umflat și m-a dus...

— Se poate, nu zic ba — mărturisi teteristul — ca la înghesuială să-i fi scăpat și cîteva perechi de palme, dar socotesc că asta nu schimbă de loc chestiunea. E limpede că a fost o eroare. Chiar recunoaște că i-am spus: „Servus, Franci” și că numele lui de botez e Anton. Așa că lucrul e cît se poate de clar. Pot să am belele, nu zic. Da numai pentru că am șters-o de la spital și poate din pricina socotelii cu *Krankenbuch*¹ dacă iese cumva la iveală...

Cînd am fost încorporat, continuă teteristul, mai întîi și întîi am închiriat o cameră în oraș și am încercat să mă asigur de un reumatism. De trei ori m-am pilit, așa cum scrie la carte, și pe urmă m-am dus și m-am culcat afară din oraș, într-un șanț, cînd ploua mai zdravăn, și mi-am scos ghetetele, dar fără rezultat. Atunci m-am apucat, în toiul iernii, să fac baie în fiecare noapte, timp de o săptămînă, în rîul Malsa; și ce să vezi: mi-a ieșit tocmai pe dos. Dragul meu, m-am întărit în așa hal, încît am putut apoi să zac în zăpadă o noapte întreagă, în curtea casei unde locuiam, și dimineața, cînd ai casei m-au trezit,

¹ Condică de bolnavi (germ.)

picioarele îmi erau atît de calde, de parcă aş fi purtat pîslari. Să mă fi ales cel puţin cu o anghină, da nici vorbă! Nici măcar cu o afurisită de blenoragie nu m-am putut căptuşi, în fiecare zi mă duceam la „Port Arthur”: unii din colegi s-au învîrtit pînă şi de orhită, numai eu am rămas mereu imun. Închipuie-ţi, dragul meu, ce ghinion afurisit. Pînă cînd într-o bună zi, la cîrciuma „La trandafîrul”, am cunoscut un invalid din Hluboká. Mi-a spus să vin o dată într-o duminică, pe la el, şi m-a asigurat că a doua zi am să am picioarele umflate ca nişte butoaie. Avea acasă seringă şi ac, şi cei drept, abia am ajuns acasă de la Hluboká. Avea un suflet de aur, nu m-a înşelat. Şi aşa, m-am ales, în sfîrşit, cu mult doritul reumatism articular. Se înţelege că m-au trimis numaidecît la spital — şi totul mergea strună. După asta norocul mi-a mai surîs o dată: cumnatul meu, doctorul Marek din Žižkov, a fost transferat la Budějovice şi lui trebuie să-i mulţumesc că m-am putut menţine atîta vreme în spital. Ar fi întins-o el cu mine pînă la comisia de reformare; dar ce să fac dacă am făcut-o de oaie cu nenorocitul ăla de „*krankenbuch*”! Ideea a fost bună, admirabilă. Mi-am făcut rost de un registru mare, am lipit pe el o etichetă apelpisită, pe care am scris cu literă frumoasă: *Krankenbuch des 91 Reg.* Rubricile şi toate celelalte erau în perfectă ordine. Am scris acolo nume fictive de bolnavi, temperatura, diagnosticul şi în fiecare după-amiază, după terminarea vizitei, ieşeam

cu îndrăzneală în oraș cu registrul la subțioară. La poartă făceau de gardă milițieni așa că, și din punctul ăsta de vedere, eram asigurat. Le arătam registrul și mă mai și salutau. Pe urmă mă duceam la un cunoscut de-al meu, funcționar la percepție; acolo mă schimbam în haine civile și mă duceam la o cârciumă unde, într-un cerc de cunoscuți, rosteam tot felul de injurii la adresa imperiului nostru. Pînă la urmă, obrăznicia mea a mers pînă acolo, încît nici nu mă mai schimbam și umblam prin cârciumi și prin oraș în haină militară. Mă întorceam la spital abia spre dimineață și cînd mă oprea, noaptea, pe stradă patrula, îi arătam ***krankenbuchul*** regimentului 91 și nimeni nu mă mai întreba nimic. La poarta spitalului arătam din nou registrul, fără să suflu o vorbă, și într-un fel sau altul reușeam întotdeauna să mă strecor în pat. Așa mi se urcase obrăznicia la cap, încît eram convins că nimeni nu poate să-mi vină de hac. Și uite că a trebuit să vină eroarea fatală din noaptea aceea, pe sub colonadele din piață, eroare care dovedește limpede, dragul meu, că ulciorul nu merge de multe ori la apă. Înfumurarea precede decăderea. Toată gloria s-a spulberat în vînt. Icar și-a ars aripile. Omul se crede gigant — și nu-i decît un căcat, dragul meu... Nu trebuie să te încrezi în noroc, ci mai bine să-ți plesnești singur dimineața și seara mutra, ca să-ți aduci aminte că prevederea e mama înțelepciunii și că ce-i prea mult strică. După chefuri și orgii urmează întotdeauna mahnireala. Asta-i o lege a naturii, dragul meu. Cînd stau și mă gîndesc că s-a dus dracului supracomisia, reformarea,

că puteam să fiu *felddienstunfähig*¹. Ce protecție grozavă aveam! Puteam să mă învăț să chiulesc undeva într-o cancelarie pe la comandamentul părții sedentare, dar imprudența mi-a retezat picioarele.

Teteristul își termină spovedania cu următoarele cuvinte, rostite cu glas solemn:

— Pînă și Cartaginei i-au venit de hac! Din Ninive au făcut o ruină, dar capul sus, bunul meu prieten! Să nu-și închipuie dumnealor că dacă mă trimit pe front, am să trag măcar un glonț. *Regimentsraport!* Excluderea din școală! Trăiască cretinismul regalo-imperial! Ce, altă treabă n-am decît să-mi frec coatele pe băncile școlii și să dau examene? Să devin cadet, plutonier, sublocotenent, locotenent. Fac ceva pe ei! Școală de ofițeri! *Behandlung jener Schüler derselben, welche einen Jahrgang repetieren müssen!*² Paralizie militară... Cum se poartă arma: pe umărul drept s-au pe cel stîng? Cîte stelute are un caporal? *Evidenzhaltung Militärreservemänner!*³... *Himmelherrgott*, n-avem ce fuma, camarade! Nu vrei să te învăț cum se scuipă în plafon? Privește, uite cum se face. Te gîndești între timp la ceva și dorința ți se împlinește îndată. Dacă îți place berea, pot să-ți recomand apa asta minunată din cană. Dacă ți-e cumva foame și vrei să mănînci cu poftă, îți recomand vorba lungă...

¹ Inapt pentru front (germ.)

² Comportarea față de elevii care trebuie să mai repete un an (germ.).

³ Evidența rezerviștilor (germ.).

și-ți mai pot recomanda, pentru clipele de plictiseală, să scrii versuri. Eu am compus aici o întreagă epopee:

*„Unde-i oare temnicerul? Doarme liniștit acasă.
Al armatei stîlp el este
Pînă vine iară veste,
Din Viena, că pe front e iarăși lată.
Atunci, împotriva dușmanului ce dă năvală
El din paturi face baricadă
Dintre obuze încet se strecoară
Dacă reușește:
— Nu va pieri împărăția austro-ungară,
Slavă ție patrie, slavă împăratului!”*

— Vezi dar, dragul meu prieten, continuă teteristul. Să mai îndrăznească careva să spună că în rîndurile poporului dispare respectul față de scumpa noastră monarhie. Un arestat, care n-are ce fuma și pe care îl așteaptă *regimentsraport*, dă cea mai frumoasă pildă de devotament față de tron. În versurile sale el preamărește patria-i nesfîrșită, amenințată din toate părțile cu dezastrul. I se răpește libertatea, dar asta nu-i împiedică buzele să rostească versuri ce exprimă un neclintit devotament. *Morituri te salutant, Caesar!* Cei ce trag să moară te salută, împărate! Dar temnicerul e o pușlama! Un servitor demn de maiestatea-voastră. Alaltăieri i-am dat cinci coroane să-mi cumpere țigări, și dumnealui, pezevenghiul, îmi spune azi dimineață că aici nu-i voie de fumat, că dacă mi-ar îngădui una ca asta, ar putea să aibă neplăceri, dar că

cele cinci coroane mi le înapoiază la soldă. Da, da, camarade, nu mai am încredere în nimeni! Cele mai frumoase principii sînt călcate în picioare. Auzi dumneata, să jefuiești arestații! Și pe deasupra, mizerabilul îți mai și cîntă toată ziua: *Wo man singt, da leg' dich sicher nieder, böse Leute haben keine Lieder!*¹ Nemernicul, golanul, haimanaua, trădătorul!

Terminînd cu istorisirea pățaniilor sale, teteristul îl întrebă pe Švejk de ce anume era învinuit.

— Ai umblat să cauți regimentul? spuse el, după ce Švejk își termină expunerea. Ce-i drept, frumoasă hoinăreală! Tábor, Milevsko, Květov, Vraž, Malčín, Čížov, Sedlec, Horaždovice, Radomyšl, Putim, Štěnko, Strakomce, Volyň, Dub, Vodňany, Protivin, Putim, Pisek, Budějovice. Spinoasă cale! Va să zică, și dumneata te prezinți mîine la *regimentsraport*? Ne întîlnim deci, frățioare, pe locul de execuție. Mare bucurie pe colonelul nostru, Schröder. Nici nu-ți poți da seama în ce stări îl pun asemenea împrejurări. Galopează prin curtea cazărmii ca ieșit din minți și-i iese limba de un cot, ca la o gloabă de dîrvală.

Și apoi cînd începe să trîncănească și să te dăscălească împroașcă ca o cămilă băloasă. Și-n timp ce tu aștepți din clipă-n clipă să se prăbușească peste tine cazarma, el îi dă înainte. Eu, unul, îl știu bine; am mai fost eu odată la un asemenea *regimentsraport*.

La încorporare m-am prezentat cu cizme și cu cilindru pe cap; și pentru că croitorul nu-mi terminase

¹ Unde viers auzi oprește-ți pasul

Fără teamă. Omul rău nu cîntă! (Germ.)

la vreme uniforma, m-am dus așa cum eram, în cizme și cilindru, pe câmpul de exercițiu unde se aflau elevii școlii de teteriști; m-am încolonat și am mărșăluit cu ei, în flancul stîng. Colonelul Schröder, călare, s-a repezit la mine și era cît pe ce să mă doboare la pămînt. „*Donnerweter*” — a zbierat el, și cred că s-a auzit pînă la Șumava — *wass machen Sie sie, Sie Zivilist?*¹ I-am răspuns cuviincios că sînt teterist și că iau parte la exerciții. Ei, și pe urmă să te ții. A trîncănit el și a tot trîncănit și numai după jumătate de ceas a băgat de seamă că salut cu mîna la cilindru. În clipa aceea a mai strigat doar atît, că a doua zi să mă prezint la *regimentsraport* și, de furie, a luat-o la sănătoasa călare, Dumnezeu știe pînă unde, ca un ieșit din minți; apoi s-a întors iar, a zbierat din nou furios, s-a bătut cu pumnul în piept și a poruncit să fiu scos numaidecît de pe câmpul de exerciții și să fiu dus la *Hauptwache*. La *regimentsraport* m-a altoit cu paisprezece zile de carceră, a ordonat să fiu îmbrăcat în niște zdrențe imposibile de la magazie și m-a amenințat cu degradarea.

— A fi teterist — zbieră dobitocul — e ceva înălțător! Teteriștii sînt embrionul gloriei și demnităților militare; eroi! Luați pilda teteristului Wohltat, care, după examenul obișnuit, a fost avansat la gradul de caporal; s-a prezentat voluntar pe front unde a făcut cincisprezece prizonieri și în timp ce-i preda a fost sfîrtecat de o grenadă. După cinci minute a și sosit ordinul prin care teteristul Wohltat era avansat în

¹ Ei drăcie! Ce cauți aici, civilule? (Germ.)

gradul de cadet. Și dumneavoastră vă poate fi hărăzit un viitor la fel de frumos; avansare, decorare și numele vostru trecut în cartea de aur a regimentului.

Teteristul scuipe scîrbit:

— Ca să vezi, dragul meu, ce fel de animale se nasc sub soare. Ca și cum eu mă sinchiesc de galoanele de aspirant și de toate avantajele pe care ți le conferă: „Dumneavoastră, tinere aspirant, sînteți un dobitoc”. Ce frumos sună: „*Sînteți* un dobitoc”, în loc de vulgarul „Ești un dobitoc”. Iar după moarte te alegi cu „*signum laudis*” sau cu marea medalie de argint. Furnizor chezaro-crăiesc de cadavre cu stelute și fără de stelute. Nu-i mai fericit boul? Pe el cel puțin îl taie la abator și nu-l mai tămîiază în prealabil pe cîmpul de exerciții și la *feldschiessen*.¹

Durduliul teterist se rostogoli pe celălalt mindir și continuă:

— Nu încape îndoială; într-o bună zi trebuie să crape măgarul; porcăria nu poate să țină o veșnicie. Încearcă să pompezi glorie într-un porc și ai să vezi că pînă la urmă explodează. Dacă m-ar trimite pe front, pe vagon aş scrie cam așa:

Din trupul nostru se va face rod în lan

Acht Pferde oder achtundvierzig Mann²

¹ Trageri de cîmp (germ.)

² Opt cai sau patruzeci și opt de soldați (germ.).

În pragul ușii care se deschise apăru temnicerul, aducînd un sfert de porție de pîine pentru amîndoi și apă proaspătă.

Fără să se urnească de pe mindir, aspirantul îl întîmpină cu următoarele cuvinte:

— Ce frumos, ce înălțător este să vizitezi arestații, sfînta Ana a regimentului 91! Fii binevenit, înger al binefacerii, cu inima plină de milosîrdie! Ești împovărat de coșul cu mîncare și băutură, ca să ne ușurezi și să ne îndulcești suferința. Niciodată nu-ți vom uita binele pe care ni-l faci. Luminoasă arătare, în întunecimea închisorii.

— Las' c-o să vă piară pofta de glumă la *regimentsraport*, mormăi temnicerul.

— Nu fi răutăcios, burtosule, ripostă aspirantul, lungit pe laviță. Spune-mi mai bine, ce-ai face dacă ai avea de închis zece aspiranți; nu te uita așa prosteste, chelar al cazărmii Marianska. Îți spun eu: ai închide douăzeci și ai elibera zece, netotule. Maica ta Cristoase! Dacă aș fi ministru de război ți-aș arăta eu ce-i aia militarie! Cunoști regula din geometrie că unghiul de incidență e egal cu unghiul de reflecție? Nu? Atunci să te lămuresc. Te rog însă un lucru: indică-mi un punct fix în haos și-ți ridic întreg pămîntul, cu tine cu tot, haidamacule!

Temnicerul holbă ochii mirați, se cutremură și trînti repede ușa.

— Ar trebui înființată o societate de ajutor mutual pentru lichidarea temnicerilor, spuse aspirantul împărțind, corect, porția de pîine în două bucăți egale.

În conformitate cu paragraful numărul 16 din regulamentul închisorii, arestații în cazarmă trebuie să primească, pînă la pronunțarea sentinței, hrana militară normală; dar aici domnește legea junglei: care cum apucă mai repede înghite rația arestaților.

Ședea alături de Švejk pe marginea laviței, și ronțăiau amîndoi din pîinea cazonă.

— Cînd te uiți la temnicer — își continuă aspirantul meditațiile, îți dai imediat seama cum îl abrutizează pe om războiul. Cu siguranță că și temnicerul nostru, înainte de a intra în armată, a fost un tînăr cu idealuri, un înger cu părul blond, duios și atent față de toți cei din jur, un protector al nenorociților, pe care îi apăra întotdeauna cînd se încăierau pentru vreo fată pe la hramurile din locul lui de baștină. Nu încape îndoială că atunci toți îl prețuiau, pe cînd astăzi... Of, Doamne, cu ce plăcere i-aș da vreo două peste bot! L-aș da cu capul de perete și l-aș azvîrli în latrină. Dar și asta, dragul meu, e o dovadă a abrutizării totale a gândirii în meseria de militar.

Și aspirantul începu să cînte cu glas tare:

***„Nici de draci nu se temea
pînă a-nfîlnit tunarul...”***

— Iar dacă raportăm, dragul meu, toate astea la scumpa noastră monarhie — își reluu el apoi firul ideii — ajungem neapărat la concluzia că nici ea nu stă mai bine ca unchiul lui Pușkin, despre care poetul

scria că nu mai are mult de trăit, fiindcă-i un cadavru viu:

**„Cînd numai pentru tine îți duci veacul,
Ar fi mai bine să te ieie dracul!”**

În clipa aceea se auzi din nou scîrîitul cheii în broască. Temnicerul aprinse lampa cu petrol de pe culoar.

— O rază de lumină în întuneric! strigă aspirantul. Lumina pătrunde în oștire! Noapte bună, domnule temnicer, salută-i pe toți gradații din partea noastră, iar dumitale îți urez un vis frumos. Să visezi, să zicem, că mi-ai înapoiat cele cinci coroane pe care ți le-am dat ca să-mi cumperi țigări și pe care dumneata ai binevoit să le bei în sănătatea mea. Somn dulce, otravă!

Temnicerul mormăi ceva despre „*regimentsraportul*” de a doua zi.

— Din nou singuri, spuse aspirantul. Ei, și acum, înainte de culcare, voi închina cîteva clipe unei scurte expunerii despre felul în care se dezvoltă, zi de zi, cunoștințele zoologice ale gradaților și ofițerilor. Pentru a asigura material de război viu, proaspăt, și carne de tun conștientă, ehei, pentru asta trebuiesc studiate bine de tot științele naturale sau cartea ***Izvoarele bunei stări economice***, apărută în editura Koči, carte în care la fiecare pagină întîlnești cuvintele: vită, porc, scroafă. În ultima vreme vedem însă că cercurile noastre militare înaintate introduc noi epitete pentru

recruți: la compania a unsprezecea, caporalul Althof folosește expresia „capră de Engadin”, sergentul Müller, învățător neamț din munții Kašper, obișnuiește să-și gratuleze recruții cu epitetul „putori cehe”: plutonierul Sondernummer preferă în special expresii ca broască țestoasă, porc de York, fângăduind în același timp că fiecare recrutar va fi împăiat. Și toate acestea le spune cu atîta pricepere și lux de amănunte, de parcă ar descinde dintr-o familie de naturaliști care se ocupă cu împăiatul animalelor. Toți galonații ăștia se străduiesc să insuflă dragostea de patrie folosind metode speciale, cum ar fi zbieretele și dansul în jurul recruților, un dans războinic, amintind de sălbaticii din Africa, cînd se pregătesc să sacrifice o antilopă nevinovată sau să pună la frigare un misionar, preparat pentru ospaț. Se înțelege de la sine că soldații nemți sînt scutiți de toate acestea. Cînd plutonierul Sondernummer se referă la „*Saubande*”¹ are el grijă să adauge repede și „*die tschechische*”², pentru ca nu cumva, Doamne ferește, nemții să aibă impresia că se referă și la ei și să se simtă jigniți. În timpul acestor ceremonii, toți gradații de la compania a unsprezecea holbează ochii furioși, amintind de sărmanul cîine care din lăcomie înghite ciuperca muiată în clei, care îi rămîne în gît și n-o mai poate da afară. O dată, mi-a fost dat să ascult o conversație interesantă între sergentul Müller și caporalul Althof, despre metodele care trebuie folosite în instruirea rezerviștilor. În

¹ Bandă de ticăloși (germ.)

² Cehi (germ.).

această convorbire reveneau mereu, la fiecare clipă, cuvintele: *ein Paar Ohrfeigen*¹. Credeam, la început, că se întîmplase ceva între ei, că se destramă unitatea militară germană; dar m-am înșelat amarnic. Nu era vorba decît de bieții soldați.

„Cînd un porc de ceh, îl sfătuia grav caporalul Althof pe sergentul Müller, nu învață nici după treizeci de *«nieder»*² să stea drept ca o lumînare, apăi nu-i de ajuns să-i dai numai cîteva peste bot. Arde-i un pumn în burtă și cu cealaltă mîină trage-i capela peste urechi, spunîndu-i: *«kehrt cuch»*³ și cînd se întoarce îi scapi un picior în tîrîță; și să vezi pe urmă ce drept o să stea, și ce-o să se mai bucure *fährlich*⁴ Dauerling.”

— Și acum, scumpe prieten, trebuie să-ți spun cîte ceva despre Dauerling, continuă aspirantul. Recruții de la compania a unsprezecea vorbesc despre el înfricoșăți, cu spaima cu care ar povesti o bătrînică părăsită undeva la o fermă în Vestul sălbatic, despre isprăvile unui faimos bandit mexican. Dauerling are o faimă de canibal din triburile de antropofagi australiene, care se mănîncă reciproc atunci cînd pică unii în mîina altora. Drumul vieții lui e teribil. De abia născut, dădaca s-a împiedicat cu el în brațe și micuțul Konrad Dauerling a căzut în căpșor. I se mai văd și astăzi pe cap semnele căderii. Craniul lui are, într-o

¹ O pereche de palme (germ.)

² Culcat (germ.).

³ Stînga-mprejur (germ.)

⁴ Grad în armata austriacă.

parte, o teșitură aidoma aceleia pe care ar lăsa-o o cometă ciocnindu-se de polul nord. Nimeni nu mai credea că are să iasă ceva de capul lui, chiar dacă are să reziste acestui șoc cerebral; numai tatăl băiatului, colonelul Dauerling, nu și-a pierdut nădejdea, declarînd că toate se vor aranja, de vreme ce, cum e și firesc, tînărul Dauerling, cînd va fi mare, va îmbrățișa cariera armelor. După o bătălie crîncenă cu cele patru clase inferioare de liceu, pe care le-a urmat în particular, ajutat fiind de doi profesori, dintre care unul a încărunțit prea de timpuriu și s-a tîmpit, iar al doilea, disperat, a vrut să se arunce din turnul bisericii Sfîntul Ștefan din Viena, tînărul Dauerling a ajuns la școala de cădeți din Hainsburg. Din fericire, la școala de cădeți nu se ținea seama de educația anterioară, pe motiv că, în general, cultura nu prezintă nici un interes pentru ofițerii activi din armata austriacă. Idealul militarului trebuie să fie numai jocul de-a soldații. Cultura are o înrîurire binefăcătoare asupra oamenilor, le poate înnobila sufletele, și de așa ceva, în armată, nu-i nevoie. Cu cît ofițerimea e mai abrutizată, cu atît mai bine pentru armată.

Elevul Dauerling nu izbutea să ia o notă ca lumea nici măcar la materiile pe care, de bine de rău, ceilalți le stăpîneau. Chiar și în școala aceea și-au putut da seama cu toții că tînărul Dauerling căzuse în cap cînd era mic.

Răspunsurile sale la examen erau o dovadă elocventă a nenorocirii suferite; tîmpenia lor era atît de adîncă, încît erau privite ca modele de imbecilitate și

aiureală, iar profesorii nu-l mai numeau decît „**unser braver Trottel**”. Prostia lui era atît de strălucită, încît îndreptătea toate speranțele că peste cîteva decenii va ajunge la Academia Militară Tereziană sau la Ministerul de Război.

Cînd a izbucnit războiul și toți tinerii cadeți au fost făcuți „Fähnrichi”, în actele de avansare ale cadeților de la Hainsburg s-a strecurat și numele lui Konrad Dauerling. Și așa a ajuns, într-o bună zi, la regimentul 91 infanterie.

Aspirantul oftă, apoi continuă istorisirea:

— În editura Ministerului de Război a apărut o carte intitulată **Drill oder Erziehung**¹, în care Dauerling a citit că soldații trebuiesc ținuti sub teroare. Succesul instrucției depinde, cică, de gradul de teroare. Și în activitatea lui el a avut întotdeauna succes. Soldații, ca să nu fie nevoiți să-i asculte zbierele, se prezentau cu grămada la vizita medicală. Din păcate însă șmecheria n-a prins. Fiecare soldat care se prezenta la vizită era pedepsit cu trei zile de carceră și „**verschärft**”². Știi dumneata ce-i aia „**verschärft**”? Te gonește toată ziua pe cîmpul de exerciții și, pe deasupra, noaptea te mai și închide. Așa se face că în compania lui Dauerling bolnavii au dispărut. Dauerling continuă să păstreze la exerciții vocabularul de cazarmă, obișnuit, care începe cu cuvîntul porc și se termină cu o ciudățenie zoologică: porc de cîine. În același timp, dumnealui e și foarte liberal, lăsînd

¹ Muștruială sau educație (germ.)

² Detențiune aspră (germ.).

soldatilor libertatea de a hotărî. „Ce vrei, elefantule, două peste bot sau trei zile „*verschärft*?” Dacă alegea cineva „*verschärft*” mai primea pe deasupra și doi pumni în nas, pe care Dauerling îi însoțea cu următoarea explicație: „Lașule, îți aperi rîtul? Ce-ai să faci cînd o începe să bubuie artileria grea?”

Odată, după ce a spart ochiul unui recruta, dumnealui s-a explicat: „*Pah, was für Geschichten mit einem Kerl, muss so wie so krepieren*”¹. Asta a spus-o și feldmareșalul von Hötendorf²: „*Die Soldaten müssen so wie so krepieren*”³.

Metoda preferată și eficientă a lui Dauerling este de a-i aduna pe soldații cehi la conferințele sale, în care vorbește despre misiunea militară a Austriei, exprimîndu-și cu acest prilej și principiile generale de educație, începînd de la „manșete” și terminînd cu spînzurătoarea și împușcarea. La începutul iernii, înainte de a intra în spital, aspiranții făceau instrucție alături de compania a unsprezecea. Într-o zi, în timpul repausului, Dauerling a ținut recruților cehi următoarea cuvîntare:

„Știu — începu el — că sînteți niște derbedei și că trebuie să vi se scoată din cap toate nebuniile. Cu ceha voastră nici la spînzurătoare n-ajungeți. Comandantul nostru suprem este neamț. Auziți?”

¹ Ei, ce atîtea povești pentru un soldat, oricum, tot trebuie să crape (germ.)

² *Konrad von Hötendorf* (1852—1925), șeful statului-major al armatelor austro-ungare din timpul primului război mondial.

³ Soldații trebuie să crape oricum(germ.).

Himmellaudon, nieder!"

Totul se rezumă la „***nieder***”. Și cum stăteau așa, întinși pe burtă, Dauerling se plimbă prin fața lor și le ținu un discurs:

— „***Nieder***” rămîne „***nieder***”, porcilor ; chiar dacă ar fi să vă rămînă oasele acolo în mocirlă. Aflați că „***nieder***” exista încă pe timpul vechii Rome. Pe atunci toată lumea se încorpora la 17 ani și făcea militărie pînă la 60; în timp de război se stătea cîte treizeci de ani pe front, iar ostașii nu se tolăneau ca porcii prin cazărmi. Și pe vremea aceea exista în armată un comandament unic și o limbă unică. Ce credeți voi, că ofițerii romani ar fi înghițit ca trupa să vorbească „***etrurisch***”¹? Așa că și eu doresc ca toți să răspundeți nemțește și nu în limba voastră pocită. Vedeți ce bine vă stă culcați în noroi; și acum închipuiți-vă că unuia dintre voi nu i-ar mai place să zacă, și s-ar ridica. Ce credeți că i-aș face? I-aș rupe gura pînă la urechi, fiindcă asta ar însemna încălcarea ierarhiei, revoltă, împotrivire, contravenire la îndatorirea de bun soldat, încălcarea ordinii și disciplinei, și mai cu seamă dispreț față de regulament, ceea ce înseamnă că pe un asemenea om îl așteaptă ștreangul și „***Verwirkung des Anspruches auf die Achtung der Standesgenossen***”².

¹ Limba etruscă (germ.)

² Aplicarea măsurilor cu privire la raporturile dintre ostașii de același grad (germ.).

O clipă, aspirantul tăcu. Apoi reluă, după ce, de bună seamă, în această scurtă pauză își organizase în minte tema zugrăvirii atmosferei din cazarmă.

— Povestea asta s-a întâmplat pe vremea comandantului Adamicek, un om complet apatic. Când era la biroul lui, privea de obicei undeva în gol, ca un nebun taciturn, iar fața lui arăta, de parcă ar fi vrut să spună: „Muștelor, fiți bune, devorați-mă”. Într-o bună zi a ieșit la raport un soldat din compania a unsprezecea pentru a se plînge că în seara anterioară fusese insultat, pe stradă, de *fähnrich* Dauerling, care-l făcuse „porc de ceh”. În civil, soldatul ăsta era legător de cărți și ținea foarte mult la demnitatea națională.

— Care va să zică, așa stau lucrurile, începu comandantul Adamicek, cu vocea lui domoală — vorbea întotdeauna încet. Așa ți-a spus aseară pe stradă? Trebuie să constatăm dacă aveai învoire să părăsești cazarma. *Abtreten!*

După un timp, Adamicek ordonă să fie chemat la el reclamantul:

— S-a constatat, îi comunică pe același ton moale, că în ziua aceea ai avut învoire să lipsești din cazarmă pînă la orele zece; și de aceea nu vei fi pedepsit. *Abtreten!*

Căpitanului ăstuia îi ieșise vorba că are simțul dreptății, dragul meu! De aceea l-au expedit pe front, iar în locul lui a venit maiorul Wenzel. ăsta era cu adevărat omul satanei cînd era vorba de ațîțări șovine, așa că într-o bună zi i-a astupat gura lui *fähnrich*

Dauerling. Nevasta maiorului Wenzel e cehă și se teme ca de dracu de certuri între diferitele naționalități. Cu ani în urmă, când era căpitan la Kutná Hora, s-a întâmplat odată la o beție să înjure chelnerul de la hotel, făcându-l ceh murdar. Trebuie să-ți spun însă că, în societate, căpitanul Wenzel vorbea numai cehește, ca și acasă, și că băieții lui învață la o școală cehă. Dar ce să-i faci, cuvîntul a căzut, gazeta locală a făcut, pe chestia asta, mare tărăboi, și după cîteva zile un deputat a depus o interpelare în parlament, la Viena, în legătură cu purtarea căpitanului Wenzel față de chelnerul de la hotel. Pe chestia asta, Wenzel a avut de îndurat mari neplăceri, pentru că tărășenia s-a întâmplat tocmai în perioada când parlamentul discuta aprobarea bugetului militar, și uite că deodată un căpitan bețiv din Kutná Hora, pe nume Wenzel, vine să încurce ițele.

Mai tîrziu Wenzel a aflat că toate necazurile i se trăgeau de la unul Zítko, *Kadetstellvertreter*¹ de la unitățile de aspiranți. El fusese cel care scrisese articolul la gazetă, pentru că el și căpitanul Wenzel se dușmăneau de moarte, de cînd Zítko se apucase, într-o societate în care se afla și căpitanul Wenzel, să filozofeze afirmînd că e de ajuns să cuprinzi cu ochii natura, să privești norii acoperind orizontul, să vezi munții înălțîndu-se semeț în zare, să asculți în pădure zgomotul cascadelor și cîntecul păsărelelor; că este de

¹ Grad în armata austriacă.

ajuns să te gîndești la toate astea, pentru a-ți da seama ce înseamnă un căpitan față de măreția naturii. Un zero, ca orice **Kadetstellvertreter**.

Și cum în ziua aceea domnii ofițeri erau cu toții bine afumați, căpitanul Wenzel a vrut să-l stîlcească în bătaie pe nenorocitul filozof Zítko. Dușmănia a luat proporții din ce în ce mai mari și căpitanul Wenzel nu scăpa nici un prilej să-l persecute pe Zítko, cu atît mai mult cu cît maxima cadetului s-a transformat în zicala: „Ce e căpitanul Wenzel față de măreția naturii?” despre care în Kutná Hora toată lumea știa.

— Am să-l fac pe netrebnicul ăsta să se sinucidă, spunea Wenzel. Dar Zítko părăsi cariera armelor și-și continuă studiile de filozofie. De atunci datează furia maiorului Wenzel împotriva tinerilor ofițeri. Nici măcar locotenenții nu sînt apărați de furia lui. Așa că ce să mai vorbim de cădeți și aspiranți?

— Îi strivesc ca pe niște ploșnițe, spunea Wenzel, și vai de „**fähnrichul**” care ar scoate pe cineva la raport pentru te miri ce. Maiorul Wenzel ia în considerație numai vinile mari și grave, cum ar fi, de pildă: să adormi cînd ești de gardă lîngă poarta pulberăriei, sau să săvîrșești ceva și mai grav, ca, de pildă, să adormi sus pe zidul cazărmii Marinska cînd încerci să-l sari noaptea; să te lași înhățat în timpul nopții de patrula **landwehrului** sau a artileriei; pe scurt, cînd săvîrșești unul din păcatele care fac regimentul de rușine.

— Pentru numele lui Cristos! l-am auzit odată urlînd pe săli; va să zică, pentru a treia oară l-a prins patrula *landwehrului*. La răcoare cu bestia, imediat! Dobitocul trebuie îndepărtat din cazarmă. Trimiteți-l undeva la corvoadă, să care gunoi. Și nici nu s-a luat la bătaie cu ei! Halal ostași, țucălari! De mîncare nimic pînă poimîine; scoateți-i salteaua și băgați-l la carceră, fără pătură, pușlama!

Și acum imaginează-ți, scumpe prietene, că de cum a sosit dobitocul de Dauerling a scos la raportul batalionului pe un ostaș care, chipurile, nu l-ar fi salutat intenționat, în timp ce dumnealui, Dauerling, trecea prin piață, duminică după-amiază, în cupeu, în compania unei domnișoare!

În ziua aceea, după cum povestesc subofițerii, raportul pe batalion a fost o adevărată descărcare de fulgere și trăsnete; furierul batalionului a rupt-o la fugă cu condica în mîină, în timp ce maiorul Wenzel zbiera la Dauerling:

— Să nu mai aud de porcării de astea, *himmel-donnerwetter!* Vă interzic! Știi dumneata, domnule *fähnrich*, ce înseamnă raportul pe batalion? Raportul pe batalion nu este un *schweinfest*¹! Cum putea să te vadă omul pe dumneata, cînd treceai prin piață în caleașcă? Dumneata nu știi că trebuie să-ți saluți superiorii pe care îi întîlnești? Asta nu înseamnă de loc că soldatul trebuie să-și sucească capul ca o cioară ca să-l descopere pe domnul *fähnrich*, care trece cu birja prin piață. Te rog, să taci! Raportul pe batalion

¹ Festin cu prilejul tăierii porcului (germ.).

este o chestiune foarte serioasă. Dacă soldatul ți-a declarat că nu te-a văzut, pentru că tocmai în clipa aceea mă saluta pe mine, care mă aflu pe corso, deci era cu fața spre mine, mă înțelegi, spre maiorul Wenzel, și că nu putea deci să se uite înapoi spre vehiculul în care te aflai dumneata, eu cred că trebuie să-i dai crezare. Pe viitor, te-ai ruga să nu mă mai deranjezi cu asemenea fleacuri.

— De atunci, Dauerling s-a schimbat, adăugă aspirantul, căscînd. Ei și-acum să dormim ca să fim odihniți pentru *regimentsraport*. Am vrut doar să-ți arăt, în parte, cam cum se prezintă situația la regiment. Colonelul Schröder nu-l înghite pe maiorul Wenzel. În general, colonelul e un tip ciudat. Căpitanul Sagner, comandantul școlii de aspiranți, vede în Schröder adevăratul tip de ostaș, deși nimic nu-l înspăimîntă mai tare pe colonelul Schröder decît gîndul că ar putea fi trimis pe front. Sagner e un șmecher fără pereche și, la fel cu Schröder, nu-i înghite pe ofițerii de rezervă. Obişnuiește să-i numească civili puturoși... La aspiranți se uită ca la niște fiare sălbatice, care trebuie transformate în mașini militare, pentru a li se agăța steluțe pe epoleți și a fi expediați pe front spre a fi masacrați în locul ofițerilor activi care trebuie păstrați, cu grijă, de prăsilă.

De altfel — continuă aspirantul, învelindu-se cu pătura — totul miroase în armată a putregai. Masele, îngrozite încă, nu și-au revenit în fire. Acum mai

merg ele cu ochii închiși spre a fi masacrate și, când vreunul e nimerit de un glonte, spune doar în șoaptă: „Mămico...” Nu există eroi dragul meu; există numai vite mîinate la abator și măcelari cuibăriți pe la statul-major. Dar pînă la urmă tot o să izbucnească revolta și ce păruială frumoasă o să mai iasă... Pînă atunci, trăiască armata! Noapte bună!

Aspirantul tăcu. Se suci un timp sub pătură, pînă ce-și găsi locul, apoi întrebă:

— Dormi, camarade?

— Nu dorm — răspunse Švejk — mă gîndesc.

— La ce te gîndești, camarade?

— La marea medalie de argint pentru bărbăție, pe care a primit-o unul Mlíčko, tîmplar de pe strada Vavrová, din Praga, pentru că a fost cel dintîi soldat din regimentul lui căruia o grenadă i-a retezat piciorul, la începutul războiului. S-a învîrtit de un picior de lemn, și peste tot pe unde se ducea, începea să se fălească cu medalia lui, arătînd că e cel dintîi invalid al regimentului. Într-o seară a venit și el la cîrciuma „Apollo” din cartierul Vinohrady și acolo s-a luat la ceartă cu niște parlagii de la abator, care, pînă la urmă, i-au smuls piciorul de lemn și l-au altoit cu el în cap. Cel care i-l smulsese nu știa că era de lemn, așa că de spaimă a leșinat. La circumscripția de poliție i-au pus la loc piciorul, dar de atunci a prins atîta mînie pe marea medalie de argint pentru bărbăție, încît s-a dus s-o amaneteze la „Muntele de pietate”, unde l-au reținut cu medalie cu tot. A avut destule necazuri pe chestia asta. A fost judecat de un

fel de tribunal de onoare, anume făcut pentru invalizii de război, care l-a pedepsit cu ridicarea medaliei de argint, iar mai târziu chiar cu pierderea piciorului de lemn...

— Cum așa?

— Foarte simplu. Într-o bună zi a venit la el acasă o comisie care i-a comunicat că nu e demn să poarte piciorul artificial, așa că i l-au deșurubat și pe aici le-a fost drumul, cu picior cu tot. Sau și mai și — continuă Švejk — e atunci când urmașii vreunui căzut în război capătă pe neașteptate o medalie, însoțită de un certificat cu indicația că le-a fost încredințată că s-o agațe undeva la loc de cinste. Pe strada Božetech, din cartierul Višehrad, un părinte furios, care-și pierduse băiatul pe front, crezînd că statul își bate joc de el, a agățat medalia la privată. Un polițist, care se folosea de aceeași privată, pe culoar, l-a denunțat pentru înaltă trădare, așa că sărmanul a tras ponoasele.

— Asta arată — replică aspirantul — că gloria e egală cu zero. Nu demult la Viena a apărut o carte intitulată *Însemnările unui aspirant*. În ea am dat de poezia asta grozavă, în traducere cehă:

*A fost odată un vajnic aspirant,
El viața pentru patrie și-a dat
Și pilda sa a dat-o și altora, bucuros,
Cum pentru patrie să lupte curajos,*

*Dar vai, iată-i trupul pe afet,
Cu decorație, de căpitanu-i prinsă în piept,*

***Și rugii fierbinți spre cer s-au înălțat
Pentru acel ce pentru patrie viața și-a dat.***

— Am impresia, spuse aspirantul după o scurtă întrerupere, că spiritul nostru militar e pe ducă; de aceea, dragă prietene, propun ca, în întunericul nopții, în tăcerea închisorii noastre, să cântăm cîntecul tunarului Jaburko. Asta ridică moralul militar. Dar trebuie să urlăm, ca să se audă în toată cazarma Marianska. De aceea, aș fi de părere să ne așezăm lângă ușă.

Așa încît peste puțin timp, din arest se auziră niște zbierete, că se cutremurau ferestrele pe coridor:

***„...Și lângă tun stătea
și într-una-l încă... încă...
și lângă tun stătea
și-ntr-una-l încărcă.
Dar iată zboară un obuz
și-l lasă fără nici o mîna,
și el tot calm stătea
și-ntr-una-l încă... încă...
și lângă tun stătea
și-ntr-una-l încărcă.”***

Din curte se auziră zgomote de pași și glasuri omenеști.

— Asta-i temnicierul, remarcă aspirantul — vine cu sublocotenentul Pelikan, care e azi de serviciu. E ofițer de rezervă; mi-e bun prieten, îl cunosc de la asociația „Česká Beseda”. În civil e contabil la o societate de asigurări. De la ăsta ne învățăm de țigări. Putem urla înainte, fără frică.

Și din nou se auzi: „*Și lângă tun stătea*” etc.

Cînd ușa se deschise, temnicerul, enervat de bună seamă de prezența ofițerului de serviciu, se răsti tăios:

— Hei, unde vă treziți? La menajerie?!

— Pardon — răspunse aspirantul — aici e filiala orchestrei de la „Rudolfinum”, care dă un concert în folosul arestaților. Tocmai s-a terminat primul număr din program: „Simfonia războiului”.

— Ia lăsați-vă de fleacuri, interveni sublocotenentul Pelikan luînd o mină severă. Cred că știți că începînd de la orele nouă trebuie să vă culcați și să nu mai faceți gălăgie. Numărul dumneavoastră de concert se aude pînă în piață.

— Raportez, domnule sublocotenent — replică aspirantul — că nu ne-am pregătit așa cum se cuvine, și dacă cumva vreo disonanță v-a...

— Așa face în fiecare seară, încercă temnicerul să-și lovească dușmanul. Nu se poartă de loc ca un om inteligent!

— Nu vă supărați, domnule sublocotenent, îi curmă vorba aspirantul, aș dori să vorbesc cu dumneavoastră între patru ochi. Temnicerul să iasă și să aștepte în dosul ușii.

Rămînînd singuri, aspirantul se adresează ofițerului pe un ton amical:

— Haide, Franto, lasă-ne niscaiva țigări. Sport? N-ai altele mai bune? Tu, ca sublocotenent... Pînă

una-alta, îți mulțumesc. Mai scoate și câteva chibrituri...

— Sport! repetă cu dispreț aspirantul după plecarea ofițerului. Chiar în nenorocire omul trebuie să-și păstreze demnitatea. Ține, camarade, fumează de noapte bună. Mîine ne așteaptă judecata cea din urmă.

Totuși înainte de a adormi, aspirantul nu uită să mai cînte:

***„Văile și munții, stîncile înalte,
Mi-s prieteni dragi,
Dar nimic pe lume nu poate să-mi dea
Fata ce-am iubit.”***

*

Prezentîndu-l pe colonelul Schröder drept o bestie, aspirantul se înșelase, deoarece colonelul nu era cu totul lipsit de simțul dreptății care se manifesta, mai cu seamă după nopțile în care Schröder era satisfăcut de societatea în mijlocul căreia petrecuse în ajun, la restaurant. Și cînd nu era satisfăcut?

În timp ce aspirantul făcea o critică nimicitoare condițiilor de viață din cazarmă, colonelul Schröder petrecea la cazino în compania ofițerilor săi și tocmai îl asculta pe locotenentul Kretschmann, înapoiat de curînd din Serbia cu o rană la picior (îl împunsese o vacă), povestind cum privise de la postul de stat-major, pe lîngă care fusese atașat, atacul dezlănțuit asupra pozițiilor sîrbești:

— Da... au ieșit din tranșee... Înaintează pe toată linia, pe o lungime de doi kilometri, se avîntă, trecînd peste rețeaua de sîrmă ghimpată, și se năpustesc asupra inamicului. Grenadele de mîină la brîu, măștile, puștile petrecute peste umăr, gata să deschidă focul, gata să dea lovitura. Șuieră gloanțele... din toate părțile. Cade un soldat, abia ieșit din tranșee; al doilea se prăbușește peste o ridicătură de pămînt, un al treilea e doborît după cîțiva pași, dar trupurile camarazilor se avîntă mereu înainte... Înainte, prin norul de praf și fum. Inamicul țintește în toate direcțiile, adăpostit în tranșee, în cazemate și trage asupra noastră cu mitralierele. Și iar cad soldații noștri. O grupă încearcă un asalt asupra postului de mitralieră inamic. E decimată... Dar camarazii atacă, mereu înainte... Uraaa! Cade un ofițer. Nu se mai aud puștile infanteriei, se pregătește ceva îngrozitor. Iar cade o grupă întreagă și iar se aud puștile automate ale inamicului: ratatatata... Cade... Iertați-mă... mai departe nu pot... sînt beat...

Ofițerul cu piciorul rănit de cornul vacii amuți și rămase îndobitocit, pe scaun. Colonelul Schröder zîmbi binevoitor și se întoarce spre căpitanul Spiro, care lovise cu pumnul în masă, de parcă ar fi vrut să se certe cu cineva, și repeta într-una vorbe fără șir, din care nu se putea desluși absolut nimic.

— Gîndiți-vă bine, domnilor. Avem sub arme ulani ai miliției austriece milițieni austrieci, armată teritorială, vînători bosnieci, vînători austrieci, infanteriști

austrieci, infanteriști maghiari, pușcași imperiali tirolezi, infanteriști bosniaci, honvezi infanteriști, husari unguri, miliție călare, vânători călări, dragoni, ulani, artileriști geniști, sanitari, trenuri de luptă, marinari. Înțelegeți dumneavoastră? Și Belgia? Prima și a doua categorie formează armata operativă, a treia categorie este partea sedentară...

Căpitanul Spiro lovi cu pumnul în masă:

— Da! Armata teritorială are misiunea să asigure ordinea în țară, pe timp de pace!

În acest timp, un tânăr ofițer se străduia, depunând mult zel, să-l convingă pe colonel de severitatea sa, declarînd cu voce puternică vecinului său:

— Tuberculoșii trebuiesc trimiși pe front; asta le face bine și apoi e de preferat să cadă bolnavii decît cei sănătoși.

Colonelul surîse, dar deodată se întunecă la față și, întorcîndu-se către maiorul Wenzel, spuse:

— Am impresia că locotenentul-major Lukáš ne ocolește. De cînd a sosit, nu l-am văzut niciodată în mijlocul nostru.

— Dumnealui scrie poezioare, remarcă cu ironie căpitanul Sagner. Nici n-a sosit bine că s-a și îndrăgostit de doamna inginer Schreiter, pe care a cunoscut-o la teatru.

Colonelul privi posomorît drept înainte:

— Se spune că știe să cînte cuplete, adevărat?

— Încă din școala de cădeți ne distra cu cuplete, răspunse căpitanul Sagner. Și mai știa și o mulțime de anecdote cu mult haz, de ți-era mai mare dragul să le

ascuți; zău dacă-l înțeleg de ce nu mai vine printre noi.

Colonelul dădu întristat din cap:

— Da, da. Astăzi nu mai există adevărată camaraderie, îmi amintesc că, înainte vreme, fiecare dintre noi, ofițerii, ne străduiam să contribuim cu ceva la distracția de la cazino. Îmi aduc aminte, de pildă, că odată un locotenent, Dankl, s-a despuiat pînă la piele, s-a întins pe dușumea, și-a înfipt în dos o coadă de scrumbie, și ne-a prezentat „sirena mării”. Un altul, locotenentul Schleisner, știa să ciulească urechile și să necheze ca un armăsar, să imite la perfecție mieunatul pisicilor și zumzetul bondarului. Îmi aduc aminte și de căpitanul Skoday. Ori de cîte ori îi ceream, aducea fete la cazino; erau trei surori pe care le dresase ca pe niște cîini. Le urca pe masă și ele se despuiau în fața noastră, dansau în ritmul muzicii. Era o melodie scurtă și cinste lui: capelmaistrul era la înălțime. Ehei, și să fi văzut ce făcea cu ele pe canapea!... Odată a poruncit să se aducă o cadă cu apă caldă în mijlocul salonului, iar noi, pe rînd, unul după altul, a trebuit să ne scăldăm cu fetițele acelea, și el ne fotografia.

Și ce pariuri făceam în cadă, continuă el plescăind din limbă libidinos și agităndu-se pe scaun. Dar azi? Asta-i distracție? Cupletistul nici nu vine printre noi. Iar tinerii ofițeri de astăzi nici măcar să bea nu știu. Nu-s încă orele douăsprezece și, după cum bine vedeți, cinci zac sub masă, beți turtă. Au fost timpuri cînd stăteam în local cîte două zile, și cu cît beam mai

ult, cu atît eram mai treji, și turnam în noi fără încetare bere, vin, lichioruri. Astăzi nu mai există adevăratul spirit militar. Dracu știe care o fi cauza. Nici o vorbă de duh; numai și numai povești fără cap și fără coadă. Ascultați numai, cum vorbesc cei din capătul mesei despre America. Fiți atenți.

De la celălalt capăt al mesei se auzea o voce stridentă, care striga:

— America nu poate intra în război. Americanii și englezii sînt la cuțite. America nu e pregătită de război.

Colonelul Schröder oftă adînc și remarcă:

— Asta-i pălăvrăgeala ofițerilor de rezervă. Nu putea să-i ia dracul înainte de a ajunge aici? Pînă ieri, oamenii ăștia mai erau conțopiști pe undeva la vreo bancă, sau făceau cornete și vindeau mirodenii, sare de lămîie și cremă de ghet, sau povesteau copiilor la școală că foamea îi gonește pe lupi din pădure; iar astăzi, dumnealor ar vrea să fie pe picior de egalitate cu ofițerii activi, să înțeleagă totul și să-și bage nasul în toate. Și cînd avem ofițeri activi cum este locotenentul-major Lukáš, dumnealui nici nu catadicsește să vie printre noi.

Colonelul plecă acasă prost dispus. A doua zi dimineată, cînd se trezi, se întunecă și mai rău. În gazeta pe care o citea în pat, întîlnise la știrile de pe front de cîteva ori aceeași frază, în care se preciza că „oștile noastre au fost retrase pe poziții dinainte pregătite”. Apuseseră zilele „de glorie” ale armatei

ustriece, care semănau ca două picături de apă cu zilele de la Șabace.

Sub această impresie porni colonelul Schröder, la orele zece dimineața, spre acea faimoasă ceremonie pe care, poate pe bună dreptate, aspirantul o numise judecata din urmă.

Švejk și aspirantul stăteau aliniați în curtea cazarmii și-l așteptau să sosească. Erau adunați subofițeri, ofițeri de serviciu, aghiotantul regimentului, sergentul furier de la cancelaria regimentului, cu actele învinuiților, pe care îi aștepta securea grea a justiției – *regimentsraport*.

În sfârșit, colonelul își făcu apariția, posomorât, însoțit de căpitanul Sagner de la școala de aspiranți. Bătea nervos cu cravașa în carîmbul cizmelor.

După ce primi raportul, trecu de cîteva ori, fără să scoată o vorbă, prin preajma lui Švejk și a aspirantului, care făceau „*rechtsschaut*”¹, sau „*links-schaut*”², după direcția din care apărea colonelul. O făceau cu atîta conștiinciozitate, încît ar fi putut foarte bine să rămînă cu gîturile sucite, dat fiind că nervoasa plimbare a colonelului a durat destul de mult.

În sfârșit, colonelul se opri în fața aspirantului, care raportă:

— Sînt aspirantul...

— Știu, i-o reteză scurt colonelul. Capul răutăților în școala de aspiranți... Cu ce vă ocupați în civil?

¹ Capul la dreapta (germ.).

² Capul la stînga (germ.)

Aha! Studiați filozofia clasică? Așadar, un intelectual depravat...

Domnule căpitan — strigă către Sagner — adună, te rog, toată școala de aspiranți. Bineînțeles — continuă el apoi, adresându-se din nou învinutului — domnișorul face parte din tagma studenților în filozofie, cu care noi trebuie să ne murdărim mâinile aici. **Kehrt euch!** Nici nu mă îndoiam: faldurile mantalei în dezordine arată, de parcă acum ar fi venit de la fete, sau s-ar fi tăvălit prin bordel. Stai, băiețașule, că te învăț eu...

Elevii școlii de aspiranți intrară în curtea regimentului.

— În careu! ordonă colonelul, și elevii se încolonnară într-un careu strâns, în jurul împricinaților și al colonelului.

— Ia uitați-vă la omul ăsta, începu el să zbiere, arătînd cu cravașa spre aspirant. Bețivul ăsta a băut cinstea voastră de aspiranți, în care trebuie să fie educate cadrele de ofițeri frunțași, care să conducă trupele spre glorie, pe cîmpul de bătălie. Dar vă întreb, unde ar fi în stare să-și conducă oamenii acest bețivan? Dintr-o cîrciumă în alta. Ar bea, cu nerușinare, toată rația de rom a ostașilor... Poți să spui ceva în apărarea dumatăle? Nu poți. Uitați-vă la el. Nu-i în stare să spună ceva nici măcar pentru propria lui apărare, și în civil studiază filozofia clasică. Într-adevăr, ce-i drept, **un caz clasic**.

Colonelul rosti ultimele cuvinte rar și apăsător, cu tălce, și după ce scuipă disprețuitor, reluă:

— Un filozof clasic, care în stare de beție se leagă noaptea de ofițeri, smulgându-le chipiul de pe cap. **Mensch!**¹ Norocul dumitale că n-a fost vorba decît de un *ofițer de artilerie!*

În aceste cuvinte era concentrată toată ura pe care cei de la 91 infanterie o nutreau față de regimentul de artilerie din Budějovice. Vai și amar de artileristul care pica noaptea în mîinile patrului regimentului 91, sau viceversa. Această ură grozavă, neîmpăcată, transmisă din contingent în contingent, se concretiza prin răzbunări sîngeroase, sub formă de vendeta, fiind alimentată de ambele părți de tradiționalele povestiri despre artileriștii aruncați în Vltava de către infanteriști, și viceversa, despre încăierările de la „Port-Arthur”, de la „Trandafirul” și de pe alte multe localuri de petrecere din metropola Cehiei de miazăzi.

— Nu încape îndoială — continuă colonelul — că o asemenea faptă trebuie pedepsită exemplar; omul ăsta trebuie eliminat din școala de aspiranți și nimic din punct de vedere moral. Avem, slavă Domnului, destui intelectuali din ăștia în armată. Furier!

Furierul de la cancelaria regimentului se apropie grav, cu dosarele și cu un creion în mînă.

În curte domnea o tăcere care semăna cu liniștea mormîntală care se așterne în sala tribunalului, în clipa cînd președintele se pregătește să rostească: „Ascultați sentința!”

Cu o astfel de voce solemnă rosti colonelul sentința:

— Aspirantul Marek se condamnă la douăzeci și

¹ Omule! (Germ.)

una de zile *verschärft*; iar după ispășirea pedepsei se va trimite la bucătărie să curețe cartofi.

Apoi, întorcându-se spre elevii școlii de aspiranți, le ordonă încolonarea și plecarea. Elevii se încolonară repede în rînduri de cîte patru și o porniră în marș.

Cu acest prilej, colonelul atrase serios atenția căpitanului că elevii nu băteau bine talpa, și-i ordonă să facă cu ei după-amiază o jumătate de oră de marș.

— Trebuie să zbîrnie, domnule căpitan. O clipă, te rog, mai aveam ceva să vă spun; era cît pe ce să uit: întreaga școală rămîne consemnată în cazarmă timp de cinci zile, ca să nu-l uite niciodată pe fostul lor coleg, pe acest derbedeu care se numește Marek.

În acest timp, derbedeul de Marek, care stătea alături de Švejk, privea drept înainte, foarte satisfăcut. Chilipir mai mare pentru el, nici că se putea. Hotărît, medita el, e de o mie de ori mai bine să cureți cartofi la bucătărie, să rotunjești găluște și să cureți oase, decît să zbieri cît te țin bojocii, sub focul vijelios al inamicului: *Einzelfallen! Bajonet auf!*

Terminînd convorbirea cu căpitanul Sagner, colonelul Schröder se întoarse spre Švejk, se opri în fața lui și se uită la el, mult și stăruitor. În clipa aceea, chipul lui Švejk se prezenta în toată splendoarea lui: fața-i zîmbitoare, încadrată de urechile mari ieșite de sub capela îndesată, exprima siguranță de sine și totală nevinovăție. Ochii lui păreau că întreabă: „Nu

vă supărați, am făcut vreun rău? Sînt eu vinovat cu ceva?”

Iar colonelul sintetiză toate observațiile sale într-o singură întrebare pe care o adresează furierului:

— Idiot?

— Cu respect vă raportează, domnule *oberst*, idiot, răspunse Švejk în locul furierului.

Colonelul Schröder făcu un semn aghiotantului și se retraseră amîndoi într-o parte. Apoi îl chemă pe furier și cercetară împreună dosarul lui Švejk.

— Aha, spuse în cele din urmă colonelul; care va să zică, asta e faimoasa ordonanță a locotenentului-major Lukáš, pe care, după cum reiese din raportul lui, a pierdut-o la Tábor. Cred că domnii ofițeri ar face bine să se ocupe personal de educația ordonanțelor. Dacă domnul locotenent-major Lukáš a știut să-și aleagă ca ordonanță un idiot atît de notoriu, n-are decît să se frece pe cap cu el. Are destul timp liber pentru că tot nu iese nicăieri. Nu-i așa că nici dumneata nu l-ai văzut vreodată în societatea noastră? Așa e? Ei bine, atunci nu începe nici o îndoială că are destulă vreme să-și strunească ordonanța.

Colonelul se apropie de Švejk și, privindu-i o clipă chipul candid, îi spuse:

— Vită încălțată! Ai să faci trei zile „*verschärft*” și, după ce ispășești pedeapsa, te prezinți la locotenentul-major Lukáš.

Așa se făcu că Švejk se întîlni din nou cu aspirantul în arestul regimentului, iar locotenentul-major Lukáš

avu o nespūsă bucurie, cînd colonelul îl pofti la el spre a-i comunica următoarele:

— Domnule locotenent-major, după cîte știu, cu o săptămîină în urmă, îndată după sosirea dumneavoastră la regiment, mi-ați înaintat un raport în care cereați să vi se dea o ordonanță, întrucît ordonanța pe care ați avut-o s-a pierdut în gara Tábor. Dat fiind că s-a înapoiat...

— Domnule colonel... se auzi glasul rugător al locotenentului-major Lukáš.

— Am hotărît, continuă apăsător colonelul, să-l bag la arest trei zile, iar după aceea vi-l înapoiez...

Copleșit, locotenentul-major. Lukáš părăsi cancelaria.

*

În cele trei zile petrecute în tovărășia aspirantului Marek, Švejk se distrahă de minune. În fiecare seară organizau manifestări patriotice.

În fiecare noapte, din întinericul închisorii se auzea răsunînd imnul imperial *Gott erhalte unser Kaiser*¹, cîntecul *Prinz Eugen, der edle Ritter*² și o serie întreagă de alte cîntece ostășești. Ori de cîte ori venea temnicerul să-i astîmpere, era întîmpinat cu următorul cuplet:

**„Bătrînul nostru temnicier,
Nu are loc de veci în cer.**

¹ Ocrotește-l, Doamne, pe împăratul nostru. (germ.).

² Prințul Eugen, nobilul cavalier (germ.).

***Știut fiind că locul lui
E tocma-n iadul dracului.
Chiar necuratul îl va duce,
Cu teleguța – să-l usuce.
Ș-apoi, tăind din el surcele
Pe draci va încălzi cu ele.”***

Iar pe perete, deasupra laviței, aspirantul desenă portretul temnicherului, sub care scrisese textul unui cântec vechi:

***„Cînd la Praga mă duceam cîrnați să cer
Pe șosea un măscărici am întîlnit..
Nu era el măscărici, ci temnicher;
Mă mușca, dacă la timp n-aș fi fugit.”***

Și în timp ce arestații se distrau în fel și chip, întărîtînd temnicherul, așa cum se întărîtă la Sevilla taurii de Andaluzia cu basmaua roșie, locotenentul-major Lukáš aștepta cu neliniște reîntoarcerea lui Švejk care să-l anunțe că reintră în serviciul lui.

III

PĂȚANIILE LUI ŠVEJK LA KIRÁLYHID

Regimentul 91 infanterie a fost transferat la Most pe Litava-Királyhid.

După trei zile de arest, numai cu trei ore înainte de a fi pus în libertate, Švejk și teteristul au fost duși la postul de gardă și de acolo transportați la gară, sub escortă.

— De mult știam — îi spuse pe drum aspirantului — că vom fi transferați în Ungaria. Acolo se vor forma batalioanele de marș, soldații vor face exerciții de tragere în câmp, se vor păru cu maghiarii și pe urmă vom pleca voioși mai departe, în Carpați. Aici, la Budějovice, vor trimite, în locul nostru, o garnizoană ungurească, și uite-așa se vor amesteca rasele. Există de altfel o teorie care susține că cel mai bun mijloc împotriva degenerării e siluirea fetelor aparținând altei națiuni. Treaba asta au făcut-o suedezii și spaniolii în timpul războiului de treizeci de ani, francezii, pe vremea lui Napoleon — și acum în regiunea Budějovice o vor face maghiarii și sînt sigur

că nici nu vor trebui să recurgă la o siluire brutală. Pe măsură ce trece timpul, toate se aranjează cu bineșorul. După părerea mea, nu va fi vorba decît de o simplă schimbare. Soldatul ceh se va culca cu fetișcanele maghiare, sărmane! noastre fetițe vor strînge la pieptul lor pe soldații honvedului maghiar, iar peste cîteva veacuri antropologii se vor întreba surprinși cum se face că pe malurile rîului Malsa au apărut oameni cu pomeții obrajilor proeminenți.

— În general, remarcă Švejk, felul ăsta de împerecheri e foarte interesant. La Praga, cunosc un chelner negru, pe nume Cristian. Tatăl lui a fost regele Abisiniei. Regele ăsta s-a prezentat cîndva, ca număr de atracție, la un circ din Praga, la Stvanice. Aici s-a îndrăgostit de el o profesoară care scria poezioare despre ciobani și despre pîrîiașele din pădure, în revista *Lady*. Dumneaei s-a dus cu el la hotel unde au păcătuit — cum se spune în *Sfînta Scriptură* — și grozav s-a minunat cînd a născut un băiat cu totul și cu totul alb. Da să vezi că, după paisprezece zile, băiețașul a început să se bronzeze. Arămiu, arămiu, dar peste o lună a prins a se înnegri. Peste o jumătate de an s-a făcut tuciuriu ca taică-său — regele Abisiniei. L-au dus la clinica dermatologică să-l decoloreze, dar acolo au spus că pielea e veritabilă, neagră-tuciurie și că nu-i nimic de făcut. Așa de rău își pierduse capul maică-sa că a început să ceară pe la toate revistele rețete și sfaturi împotriva negrelei, că pînă la urmă au umflat-o și au dus-o la balamucul Katerina. Pe micuțul negru l-au dat la orfelinat unde se distrau

de minune pe seama lui. Mai târziu s-a făcut chelner și dansator prin cafenelele de noapte. Astăzi, de pe urma lui se nasc mulatri cehi cu mare succes la dame și care nu mai sînt așa de vopsiți ca el. Un student în medicină, care venea pe la cîrciumă „La Potirul”, ne-a povestit odată că socoteala nu-i chiar atît de simplă. O corcitură de asta plodește alte corcitururi și la urmă ajung să nu se mai deosebească de albi. Pe neașteptate, însă, într-o generație oarecare apare iarăși un negru. Închipuți-vă nenorocirea. Dumneata te însori cu o domnișoară. Bine. Javra e albă; albă de tot; și deodată, pe nepusă masă, naște un negru. Și dacă cumva, cu nouă luni în urmă, o fi fost la „Variété” să vadă întrecerile atletice la care a concurat și vreun negru, de bună seamă că treaba asta te cam pune pe gînduri.

— Cazul negrului dumitale Cristian, spuse aspirantul, trebuie privit și din punctul de vedere al războiului. Să zicem că pe negrul ăsta îl încorporează. Bun! E praghez și ține deci de regimentul 28. Cred că ai auzit că regimentul 28 a trecut la ruși. Ce zici? Ce-ar spune rușii dacă ar lua prizonier și pe negrul Cristian? Ziarele rusești ar scrie, cu siguranță, că Austria împinge în război trupele sale coloniale, pe care nu le are, și că a ajuns să folosească rezervele de negri.

— Se spunea totuși, interveni Švejk, că Austria are o colonie undeva, la miazănoapte. O țară care se cheamă Țara lui Franz Josef...

— Măi băieți, lăsați cheștiile astea, le atrase atenția un soldat din escortă. Nu-i cuminte să vorbești astăzi despre o țară a împăratului Franz Josef. Nu mai pomeniți nici un nume... Ați face mai bine dacă...

— N-ai decît să te uiți pe hartă — îi tăie vorba aspirantul — și ai să vezi că într-adevăr există țara celui mai milostiv monarh al nostru, țara lui Franz Josef. După datele statistice nu se găsesc în ea decît sloiuri care sînt aduse în țară cu spărgătoarele de gheață, aparținînd întreprinderilor frigorifice din Praga. Această industrie este foarte prețuită și respectată pînă și în străinătate, fiind o întreprindere rentabilă, dar în același timp și primejdioasă. Primejdia cea mai mare e atunci cînd gheața este transportată din țara împăratului Franz Josef prin cercul polar. Vă dați seama de primejdie?

Soldatul din escortă mormăi ceva nedeslușit, iar caporalul se apropie să audă mai bine expunerea aspirantului, care continuă cu toată seriozitatea:

— Această singură colonie a Austriei poate aproviziona cu gheață întreaga Europă, și de aceea este un factor de mare importanță în economia națională. Bineînțeles, colonizarea merge destul de încet, pentru că unii din coloniști nu se prezintă, iar alții mor înghețați. Nu-i mai puțin adevărat că prin schimbarea condițiilor climaterice, lucru de care sînt direct interesate Ministerul Comerțului și Ministerul de Externe, sînt speranțe ca uriașele suprafețe de gheață să fie exploatate așa cum se cuvine. În plus, vor fi construite cîteva hoteluri mari, care vor atrage mulțime de

turiști. Bineînțeles că trebuiesc întreprinse lucrări de amenajare a drumurilor și potecilor printre munții de gheață, trebuiesc desenate indicatoarele turistice. Singura piedică, care îngreunează munca organelor noastre locale, sînt eschimoșii... Dumnealor nu vor, nici în ruptul capului, să învețe limba germană, adăugă aspirantul, în timp ce caporalul era numai urechi.

Caporalul era activ. Ca civil fusese argat. Era tîmpit și brutal, înfuleca tot ce-i cădea sub nas și idealul său în viață era să aibă ciorba asigurată.

— Ministerul învățămîntului, domnule caporal, a construit, pentru ei, o școală cu prețul unor uriașe cheltuieli bănești și sacrificii omenești. Cinci arhitecți au murit de frig...

— Zidarii au scăpat, îl întrerupse Švejk. S-au încălzit cu focul din lulele.

— Dar nu toți, reluă teteristul. Doi din ei au avut ghinion și, uitînd să mai tragă din lulea, lulelele s-au stins și au trebuit să-i îngroape în gheață. Pînă la urmă însă școala tot a fost înălțată, din cărămizi de gheață și beton armat, o combinație foarte rezistentă. Dar eschimoșii au făcut în jurul școlii un foc cu lemnele adunate de la vapoarele comerciale naufragiate printre ghețari, și și-au atins scopul. Gheața pe care fusese construită clădirea s-a topit, și întreaga școală, cu director cu tot și cu reprezentantul guvernului care trebuia să asiste a doua zi la sfeștanie, s-a prăbușit în mare. Nu s-a mai putut auzi decît strigătul reprezentantului guvernului, ajuns în apă pînă la gît:

„Gott strafe England”¹. Acuma, cu siguranță că vor trimite trupe care să-i pună la respect pe eschimoși. Nu încape îndoială că războiul cu ei va fi foarte greu. Armatele noastre vor avea de furcă, mai ales cu urșii polari dresați de eschimoși.

— Asta ne-ar mai lipsi acum, observă cu înțelepciune caporalul. Parcă n-ar fi destule invenții de război. Să luăm, spre pildă, măștile de gaze. O tragi pe cap și ești gata otrăvit; așa ne spuneau la **„Unteroffizierschule”²**.

— Asta-i numai așa, ca să ne sperie, interveni Șvejck. Soldatul nu trebuie să se teamă de nimic pe lumea asta. Chiar dacă, în luptă, ai cădea să zicem într-o latrină, te lingi frumușel cu limba și te avânți mai departe la atac; iar cu gazele otrăvitoare ne-am obișnuit cu toții în cazarmă când ni se da pîine proaspătă și mazăre cu hrișcă. Am auzit însă că rușii au descoperit acum ceva grozav împotriva gradaților.

— Cred că e vorba de niște curenți electrici speciali, completă teteristul, care se pun în legătură cu stelutele de pe guler făcîndu-le să explodeze pentru că sînt din celuloid. Asta-i o nouă nenorocire pe capul nostru...

Cu toate că venea de la oi, caporalul pricepu în cele din urmă că cei doi își băteau joc de el și plecă de lîngă ei în fruntea escortei.

De altfel se apropiau de gară, unde populația orașului Budějovice aștepta să-și ia rămas bun de la

¹ Dumnezeu să pedepsească Anglia (germ.).

² Școala de subofițeri (germ.)

regimentul ei. E drept că această despărțire nu avea un caracter oficial, dar piața din fața gării era plină de oamenii care așteptau sosirea ostașilor.

Interesul lui Švejk se concentrează asupra mulțimii. Și așa cum se întâmplă mai întotdeauna, și de data asta s-a întâmplat ca bravii soldați să vină în urmă, iar cei escortați sub baionete să sosească cei dintâi. Bravii soldați vor fi înghesuiți mai târziu în vagoanele de vite, în timp ce Švejk și aspirantul vor fi instalați într-un vagon special, anume pentru arestați, care, la trenurile militare, era atașat de obicei la vagonul comandantului. Într-un astfel de vagon pentru arestați, locuri câte poștești.

Švejk nu se putu stăpîni să nu strige către mulțime „*Nazdar!*”¹ și să nu fluture capela. La această ieșire entuziasă a lui Švejk, mulțimea răspunse printr-un puternic „*Nazdar*” care se răspîndi mai departe, ecoul împrăștiindu-se în fața gării, unde cei aflați departe de locul cu pricina începură să-și spună: „Vin! Vin!”

Caporalul escortei se pierdu cu firea și zbieră la Švejk să-și țină gura. Dar chemarea se răspîndea ca un nahlap. Jandarmii împingeau mulțimea silind-o să deschidă drum escortei, în timp ce oamenii nu conteneau să strige cît îi țineau plămîinii: „*Nazdar!*”, fluturîndu-și șepcile și pălăriile.

Era o manifestație în toată puterea cuvîntului. La ferestrele hotelului din fața gării, niște femei fluturau din batiste și strigau: „Heil!” „*Nazdar-ul*” se amestecă și cu un „heil” din rîndurile mulțimii, iar un

¹ Salut (ceha)

entuziast care profită de acest prilej ca să strige: „*Nieder mit den Serben*”¹ fu stîlcit în bătaie și călcat nițel în picioare, chipurile într-o busculadă neintenționată.

Ca o scînteie electrică se răspîndea mai departe zvonul: „Vin!”

Și escorta înainta, în timp ce Švejk, dintre baionete, făcea binevoitor din mînă către mulțime, iar teteristul saluta grav, cu mîna la chipiu.

Ajunși în cele din urmă la gară, se îndreptară spre trenul militar care le fusese indicat. Acolo îi aștepta fanfara „Asociației de tir” al cărei capelmaistru, năucit de această neașteptată manifestație, era gata-gata să intoneze *Gott erhalte unser Kaiser*. Din fericire, la momentul oportun, își făcu apariția, cu gambeta neagră pe cap, *oberfeldkuratul* Lacina de la divizia a 7-a de cavalerie și începu să facă puțină ordine.

Apariția părintelui poate fi explicată foarte simplu. *Oberfeldkuratul* Lacina, spaima popotelor ofițerești, veșnic nesătul, mîncău și hulpav, sosise de cu seară la Budějovice, din întîmplare, ca să participe la mica agapă de adio a ofițerilor care plecau cu regimentul. Mîncase și băuse cît zece și într-o stare de îndoielnică luciditate se duse la popotă să mai cerșească de la bucătari niscaiva resturi de mîncare. Înfulecase și acolo cantități respectabile de găluște cu sos, devorase carnea de pe oase ca o pisică sălbatică și, în cele din urmă, descoperind o sticlă de rom, o trase gîlgîind pe gît. Spre seară se întoarse să-și ia rămas bun, aco-

¹ Jos cu sîrbii (germ.).

perindu-se încă o dată de glorie, printr-o nouă beție. Avea în această privință o experiență bogată. La divizia a 7-a de cavalerie, ofițerii trebuiau să-i plătească întotdeauna consumația.

Dimineata i se năzări că e de datoria lui să facă ordine, la plecarea primelor eşaloane ale regimentului. De aceea trecu în revistă mulțimea, iar la gară făcu atîta zarvă, încît ofițerii însărcinați cu organizarea plecării se închiseră în biroul șefului de gară, ca să nu dea peste ei.

Iată cum și-a putut face apariția la momentul potrivit, în fața gării, pentru a smulge bagheta din mîna șefului de fanfară care voia să dirijeze: „*Gott erhalte unser Kaiser*”.

— Halt, strigă el. Nu începeți, pînă nu vă fac eu semn. Și acum pe loc repaus, pînă revin.

Intră în gară și se luă după escorta pe care o opri cu același: Halt!

— Încotro? îl întrebă cu asprime pe caporal, care nu mai știa ce să facă.

În locul lui răspunse, cu voce blajină, Švejk.

— Sîntem duși la Bruck; dacă domnul *oberfeld-kurat* dorește, poate merge cu noi.

— Asta am să și fac, declară părintele și, întorcîndu-se spre escortă, adăugă: Cine spune că nu pot să merg? *Vorwärts! Marsch!*¹

Cînd se văzu în vagonul arestaților, preotul de campanie se întinse pe banchetă. Inimosul Švejk își scoase mantaua și o puse sub capul părintelui Lacina,

¹ Înainte marș! (germ.).

ceea ce făcu pe aspirant să-i șoptească la ureche caporalului, înspăimîntat:

— Trebuie să avem grijă de *oberfeldkurații* noștri.

Părintele Lacina, întins comod pe bancă, începu să pălăvrăgească:

— Iahnia de ciuperci, domnilor, este cu atît mai bună, cu cît are mai multe ciuperci; dar ciupercile trebuiesc mai întîi prăjite cu ceapă și abia după aceea se adaugă foile de dafin și ceapa...

— Ceapa ați binevoit s-o puneți mai înainte, îl întrerupse aspirantul, sub privirile deznădăjduite ale caporalului, care vedea totuși în părintele Lacina pe superiorul lui, cu toate că acesta era beat.

Situația caporalului era într-adevăr disperată.

— Da, sublinie Švejck. Domnul *oberfeldkurat* are toată dreptatea. Cu cît e mai multă ceapă, cu atît e mai bine. La Pokoměřice era un berar care băga ceapă și în bere; zicea că ceapa taie setea. Ceapa este, în general, un lucru grozav. Ceapa coaptă se pune și la buboaie...

În acest timp, părintele Lacina vorbea cu jumătate de gură, ca din vis:

— Totul depinde de condimente; ce fel de condimente se pun și în ce cantitate. Nimic nu trebuie să fie prea piperat, prea ardeiat...

Vorbea din ce în ce mai rar și mai încet:

— Nici prea mul-te cu-i-șoare, nici lă-mî-ie, nici piper, nici...

Nu apucă să termine și adormi, șuietînd pe nas în clipele cînd se oprea din sforăit.

Caporalul se uita la el încremenit, în vreme ce soldații din escortă râdeau pe înfundate, pe băncile lor.

— Țsta nu se trezește cu una cu două, făcu Șvejk peste puțin timp; e beat turtă. De altfel e totuna, reluă el, spre disperarea caporalului, care îi făcea semne să tacă. N-ai ce-i face: e beat criță, după toate regulile. Dumnealui are rang de căpitan. Oricare dintre *feldkurați*, fie că-i mai mare sau mai mic, are acest dar de la Dumnezeu: că se matufeste la orice ocazie chiar în fața Domnului. Eu am făcut serviciu la *feldkuratul* Katz; ăla era în stare să-și bea și nasul dintre ochi. Ce face ăsta acum, nu-i nimic față de ce făcea ăla... Am băut împreună artoforul și potirul și l-am fi băut poate chiar și pe Dumnezeu-tatăl, dacă ne-ar fi dat careva ceva pe el.

Șvejk se apropie de părintele Lacina, îl întoarce cu fața la perete și spuse cu aerul unui cunoscător:

— O să sforăie pînă la Bruck; apoi se întoarce la locul lui, însoțit de privirile deperate ale nefericitului caporal, care spuse cu șovăială în glas:

— Poate că ar fi bine să mă duc să anunț...

— Lasă-te păgubaș, îl sfătui teteristul. Dumneata ești *eskortenkomandant*¹, n-ai voie să te depărtezi de noi. De asemenea, potrivit regulamentului, n-ai voie să lași pe nimeni din gardă să părăsească vagonul ca să se ducă să anunțe, atîta timp cît n-ai pentru el un înlocuitor. După cum vezi, situația e încurcată. Iar ca să dai de veste printr-un foc de armă, să vină cineva, nu merge, pentru că nu se întîmplă nimic deosebit. Pe

¹ Comandantul de escortă (germ.)

de altă parte, regulamentul spune că în vagonul arestaților n-are dreptul să stea nici o persoană străină, în afară de arestați și escorta care îi însoțește. Intrarea străinilor de serviciu, strict interzisă! Să vrei să ștergi orice urmă a încălcării regulamentului, aruncându-l pe *oberfeldkurat* din tren, în timpul mersului, nici asta nu se poate, pentru că există aici martori, care au văzut când l-ai lăsat să intre în vagonul în care n-avea ce căuta. Din treaba asta, domnule caporal, te alegi sigur cu degradarea.

Caporalul, uluit, ținu să atragă atenția că nu el îl chemase pe preotul de campanie în vagon, că venise de capul lui și că, la urma urmei, îi era superior și deci nu putea să-l împiedice.

— Aici, numai dumneata ești superior, spuse pe un ton sentențios aspirantul, iar Švejk ținu să adauge:

— Chiar dacă împăratul ar fi dorit să meargă cu noi, dumneata n-ar fi trebuit să-i îngădui. Asta-i ca atunci când vine ofițerul de serviciu la recrutul din post și-l roagă să meargă să-i cumpere țigări, și el îl mai și întreabă ce fel de țigări dorește să-i aducă. Pentru treburi din astea există *festung*¹.

Caporalul, înspăimântat, încercă să se apere timid, amintind că de fapt Švejk fusese cel dintâi care i-a spus *oberfeldkuratului* că poate să meargă cu ei.

— Eu, domnule caporal, pot să-mi îngădui orice, răspunse prompt Švejk, pentru că sînt idiot, dar din partea dumitale nimeni nu s-ar fi așteptat la una ca asta.

¹ Fortăreață (germ.)

— Sînteți de mult în serviciul activ? îl întrebă pe caporal teteristul, cu un aer nepăsător.

— Al treilea an, răspunse caporalul. Urmează să fiu avansat.

— Acum poți să-i pui cruce avansării, spuse cu cinism aspirantul. Află că din afacerea asta, te alegi sigur cu degradarea.

— De fapt totuna e, reintră Švejk în discuție, să cazi subofițer sau soldat prost... E drept însă că am auzit cum că pe degradați îi bagă în prima linie.

În clipa aceea, preotul de campanie se mișcă pe banchetă.

— Doarme dus, declară Švejk, după ce constată că toate erau în cea mai perfectă ordine cu *feldkuratul*. Cu siguranță că visează oștețe. Mi-e teamă numai să nu facă pe el. *Feldkuratul* meu, Otto Katz, cînd era beat, nu mai știa ce face în somn. Odată...

Și Švejk începu să povestească, atît de captivant și cu atîta lux de amănunte, pătaniile sale cu preotul de campanie Otto Katz, încît nici nu băgară de seamă că trenul pornise.

Abia urletele din vagoanele din spate curmară firul vorbăriei lui Švejk. Compania a douăsprezecea, formată numai din soldați nemți de la Krumlovsk și din munții Kašper, cînta în cor:

„Wann ich kumm, wann ich kumm,
Wann ich wieda, wieda, kumm.”¹

Iar din alt vagon, un disperat urla, luîndu-și rămas

¹ Cînd am să vii, cînd am să vii,
Cînd am să mă reîntorc (germ.).

bun de la orașul Budějovice:

„Und du, mein Schatz,
bleibst hier.¹

Holario, holario, hola!”

Scotea niște triluri atât de înfiorătoare, încît tovarășii săi se văzură nevoiți să-l tragă cu forța de la ușa deschisă a vagonului de vite.

— Mă mir, se adresă aspirantul caporalului, că la noi n-a venit încă inspecția. Conform regulamentului, dumneata trebuia chiar din gară să ne anunți comandantului care conduce trenul și nu să te ocupi de un preot de campanie beat criță.

Nefericitul caporal se încăpățîna să tacă și privea cu înverșunare stîlpii de telegraf care fugeau în direcție opusă.

— Cînd stau și mă gîndesc că nu sîntem anunțați nimănui — continuă implacabil aspirantul — și că la prima stație va veni, cu siguranță, comandantul trenului, începe să fiarbă-n mine sîngele de ostaș. Dacă stau și socotesc bine, noi sîntem aici ca niște...

— Țigani sau vagabonzi, interveni Švejk. Parcă ne-ar fi teamă de lumina lui Dumnezeu și n-am avea voie să mergem nicăieri, de frică să nu ne închidă.

— În afară de asta — reluă teteristul — pe baza instrucțiunilor din 21 noiembrie 1879, la transportul deținuților militari cu trenul trebuie respectate urmă-

¹ Și tu, comoara mea,
rămîi aici... (germ.).

toarele reguli: în primul rînd: „Vagonul arestaților trebuie să fie prevăzut cu gratii”. E limpede ca lumina soarelui că așa trebuie să fie și, precum se vede, dispoziția a fost executată întocmai. Ne aflăm în spatele unor gratii perfecte. Asta ar fi deci în ordine. În al doilea rînd: „În completarea dispozițiunilor imperiale din 21 noiembrie 1879, în fiecare vagon de arestați trebuie să existe privată. În caz contrar, vagonul trebuie prevăzut cu o găleată acoperită, pentru nevoile trupești mici și mari ale arestaților și ale însoțitorilor acestora.” De fapt, aici unde ne aflăm, nu poate fi vorba de un vagon de arestați în care să se poată instala un closet. Ne aflăm, pur și simplu, într-un cupeu închis, izolat de lumea întreagă. Nu se vede nici măcar găleata...

— Vă puteți face nevoile pe fereastră, răspunse cuprins de disperare caporalul.

— Uitați — replică Švejk — că nici un arestat nu are voie să se apropie de fereastră.

— Pe urmă, în al treilea rînd — continuă necruțător teteristul — ar trebui să existe și un vas cu apă de băut. Nici de vas nu v-ați îngrijit. Apropo! Știți în care stație se vor împărți rațiile de alimente? Nu știți? Eram sigur că nu v-ați interesat...

— După cum vedeți, domnule caporal — remarcă Švejk — nu-i chiar atît de ușor să transporti arestați. Trebuie să aveți mare grijă de noi, că nu sîntem soldați de rînd, să ne purtăm singuri de grijă. Nouă trebuie să ni se aducă toate sub nas; pentru asta există dispoziții și paragrafe pe care fiecare trebuie să le

respecte, căci altfel n-ar mai fi nici o ordine. „Omul arestat e ca un copil în fașă”, spunea întotdeauna un cunoscut vagabond. „El trebuie ferit de răceală, de supărare, ca să fie mulțumit de soarta lui și să simtă că nimeni nu-i vrea răul, sărmanul”.

— De altfel — reluă Švejk peste o clipă, privindu-l prietenos pe caporal — te rog să fii bun și să-mi spui când o să fie ceasul unsprezece.

Caporalul se uită întrebător la Švejk.

— Dacă nu mă înșel, domnule caporal, dumneata voiai să mă întrebi de ce trebuie să-mi spui când va fi ora unsprezece. Pentru că, de la ora unsprezece, eu aparțin vagonului de vite, domnule caporal, spuse apăsător Švejk; și continuă apoi, cu glas solemn: La *regimentsraport* am fost pedepsit cu trei zile de arest. Mi-am început pedeapsa la ora unsprezece și astăzi la ora unsprezece trebuie să fiu eliberat. De la ora unsprezece nu mai am ce căuta aici. Nici un soldat nu poate fi închis mai mult decît i se cuvine, deoarece în armată trebuiește respectată disciplina și ordinea, domnule caporal.

După această lovitură neașteptată, nefericitul caporal nu-și mai putu reveni atît de curînd. În cele din

urmă, obiectă că el nu primise nici un fel de hîrtii privitoare la deținuți.

— Dar, dragă domnule caporal — strigă teteristul — hîrțiile nu vin singure la comandantul escortei. Dacă muntele nu vine la Mohamed, atunci comandantul escortei trebuie să se ducă el după hîrtii. Hotărît, nu-ți este îngăduit să reții pe cineva care trebuie să fie pus în libertate. Pe de altă parte, potrivit regulamentului în vigoare, nimeni nu are voie să părăsească vagonul pentru arestați. Drept să-ți spun, nu știu, zău, cum o să ieși din situația asta blestemată. Acum e zece și jumătate.

Teteristul băgă ceasul în buzunar, apoi reluă:

— Sînt foarte curios, domnule caporal, să știu ce-ai să faci peste o jumătate de ceas.

— Peste o jumătate de ceas aparțin vagonului de vite, repetă visător Švejk.

Zăpăcit și copleșit, caporalul se întoarse către el și-i spuse împăciuator:

— Dacă nu vă deranjează, eu cred că aici e mult mai bine decît în vagonul de vite. Eu cred...

Fu întrerupt de strigatul, din somn, al *oberfeldkuratului*:

— Mai mult sos!

— Dormi, dormi, îi spuse cu bunătate Švejk, așezîndu-i sub cap un colț de manta care căzuse de pe bancă. Își vede mai departe de-un vis frumos cu mîncare bună.

Iar aspirantul începu să cînte:

„Nani, nani, puîşor,
îchide ochişorii tăi,
Dumnezeu să te păzească,
îngerul să te-ocrotească,
nani, nani, puîşor.”

Nenorocitul de caporal nu mai reacţiona la nimic. Privea îndobitocit, pe fereastră, peisajul, lăsînd lucrurile să se desfăşoare la voia întîmplării, într-o totală dezorganizare.

În acest timp, retraşi în colţul lor, soldaţii din escortă jucau „maso” şi loviturile „la spate” răsunau puternic. Cînd caporalul se uită într-acolo, „dosul” unui infanterist era îndreptat tocmai spre el, ademenitor. Caporalul oftă întristat şi se întoarse din nou spre fereastră.

Teteristul stătu pe gînduri cîteva clipe, apoi se adresă caporalului:

— Dumneata ai auzit de revista *Lumea animalelor*?

— Revista asta — răspuse caporalul, cu vizibilă bucurie că discuţia lunecase pe alt făgaş — o cumpăra cîrciumarul de la noi din sat, fiindcă iubea la nebunie caprele de Angora şi, cum toate i-au pierit, căuta sfaturi în revistă, cum să le îngrijească.

— Iubite prietene — începu teteristul — ceea ce am să-ţi spun acum are să-ţi dovedească dumitale că nimeni pe lumea asta nu este ferit de greşală! Sînt încredinţat, domnilor din fund, că veţi înceta de a mai

juca „maso”, fiindcă cele ce urmează să vă povestesc sînt lucruri foarte interesante, chiar prin aceea că multe expresii de specialitate nu le veți înțelege. Am să vă istorisesc despre **Lumea animalelor**, ca să mai uităm de necazurile noastre de război.

Cum am devenit redactor la **Lumea animalelor**, la revista asta interesantă, e o întrebare destul de complicată care m-a frământat multă vreme, pînă cînd am ajuns la concluzia că lucrul nu s-a putut întîmpla decît într-un moment de necugetare, furat de dragostea ce o nutream față de vechiul meu prieten Hájek, care pînă atunci condusese cu cinste revista; îndrăgostindu-se de fetița domnului Fuchs, proprietarul revistei, acesta l-a gonit pe dată, avînd însă grijă ca înainte de a pleca să-l roage a-i recomanda un redactor ca lumea.

După cum vedeți, pe vremea aceea relațiile de muncă erau foarte ciudate.

Cînd prietenul meu Hájek m-a prezentat proprietarului revistei, acesta m-a primit cu foarte multă căldură și m-a întrebat dacă am oarecare noțiuni despre animale și părea foarte încîntat de răspunsul meu în care i-am declarat că întotdeauna am prețuit foarte mult animalele, că am văzut în ele etapele de dezvoltare spre specia umană și că, mai cu seamă în ceea ce privește ocrotirea animalelor, am respectat întotdeauna dorințele și năzuințele lor. În fond, animalele nu cer altceva decît să fie sacrificate, pe cît posibil fără durere, înainte de a fi mîncate. Crapul se naște cu ideea fixă că nu-i frumos din partea bucătăresei să-i

spintece pîntecele de viu, iar obiceiul unora de a suci gîtul cocoşului este în contradicţie cu principiile Societăţii pentru ocrotirea animalelor, care arată că păsările nu trebuie tăiate de mîini neîndemînatice. Aspectul închircit al mrenelor prăjite dovedeşte că muribundele protestează împotriva faptului că sînt prăjite de vii în margarină. A goni curcanul...

Cînd să-i vorbesc despre curcan, patronul m-a întrerupt şi m-a întrebat dacă mă pricep la păsări, cîini, iepuri de casă, albine, dacă cunosc diversitatea vieţii animalelor, dacă ştiu să tai din jurnale străine fotografii bune pentru a fi reproduse, să traduc articole de specialitate despre animale, să răsfoiesc prin lucrările lui Brehm¹ ca să mă inspir, pentru a redacta, în colaborare cu el, articole de fond privitoare la viaţa animalelor. M-a întrebat de asemenea dacă aş putea să scriu despre schimbarea anotimpurilor, despre alergările de cai, despre vînătoare, despre dresarea cîinilor poliţişti, despre sărbătorile naţionale şi religioase, pe scurt — dacă aş fi în stare să am o privire gazetărească de ansamblu, pe care s-o sintetizez într-un scurt şi concis articol de fond.

I-am declarat că mă gîndisem la asta, că mă preocupase încă de mult ideea conducerii luminate a unei asemenea reviste cum este *Lumea animalelor* şi

¹ *Alfred Edmund Brehm* (1828—1884), zoolog german, explorator al lumii animale din Europa, din Asia şi Africa. Este autorul vestitei lucrări *Viaţa animalelor* apărută în 6 volume (1863—1869); alte lucrări: *Însemnări de călătorie în nord-estul Africii*, *Viaţa păsărilor*.

că pot face față, cu cinste, tuturor rubricilor, întrucît stăpînesc la perfecție subiectele amintite. Strădania mea, i-am spus eu, va fi însă de a ridica revista la un nivel neobișnuit de înalt, printr-o reorganizare atît din punct de vedere al conținutului, cît și al orientării; să introduc rubrici noi, ca de pildă: „Colțul vesel al animalelor”, „Animalele despre animale”, urmărind în același timp, cu grijă, situația politică; să furnizez cititorilor surprize după surprize, pentru ca să nu aibă timp să-și revie, trecînd de la un animal la altul. Rubrica „O zi din viața animalelor” trebuie să alterneze cu „Noul program pentru rezolvarea problemelor în legătură cu creșterea animalelor domestice” și cu „Mișcarea vitelor cornute”.

M-a întrerupt din nou, declarînd că proiectele mele îl satisfac în totul și că, dacă voi reuși să realizez numai jumătate de ceea ce îmi propun, îmi va dărui o pereche de porumbei Wyandot, de la ultima expoziție de păsări de la Berlin, care au obținut premiul întâi, iar proprietarul, medalia de aur pentru împerechere excepțională.

Pot să vă spun că m-am străduit să-mi respect în revistă, programul de conducere, pe cît m-au ajutat puterile, ba încă la urmă am descoperit că articolele pe care le scriam depășeau chiar cu mult competența mea.

În dorința de a oferi cititorilor ceva nou, am început să inventez noi animale.

Am pornit de la principiul că, de pildă, elefantul, tigrlul, leul, maimuța, cîrțița, calul etc. sînt de mult

creaturi prea cunoscute cititorilor revistei **Lumea animalelor** și m-am gândit că cititorul trebuie captivat cu ceva nou, cu noi descoperiri și de aceea am încercat să le prezint o balenă cu pîntece de sulf. Acest nou tip de balenă nu depășea mărimea unui batog, dar era prevăzută cu o bășică plină cu acid formic și un canal special prin care balena mea cu pîntece de sulf lansa prin explozie, oricînd dorea, asupra peștilor mai mici pe care voia să-i înghită paralizîndu-i acid otrăvitor, căruia, mai tîrziu, savantul englez... nu-mi amintesc acum ce nume i-am dat — l-a numit „acid de balenă”. Untura de balenă era cunoscută de toată lumea, dar noul acid a trezit atenția cîtorva cititori, care au întrebat de firma care se ocupă cu prelucrarea acestui acid.

Pot să vă asigur că, în general, cititorii **Lumii animalelor** sînt foarte curioși.

Curînd, după balena cu pîntecele de sulf, am descoperit, unele după altele, o serie întreagă de noi animale. Vă amintesc, în treacăt numai, printre altele de: foca-tărcată — un mamifer din neamul cangurului; boul suplu — un tip de vacă preistorică; infuzorul — sepia, înfățișat ca un tip de guzgan... Animalele mele se înmulțeau de la o zi la alta. Mă minunam eu singur de succesele pe care le obțineam. Niciodată nu mi-am închipuit că regnul animal trebuia completat atît de mult și că Brehm a putut să treacă cu vederea atîtea animale, în lucrarea sa **Viața animalelor**. Au știut oare Brehm și toți urmașii lui despre liliacul meu de

pe insula Islanda „liliacul nordic”; despre pisica mea domestică de pe culmea muntelui Kilimangiaro, pe care am numit-o „cerbul-pachiuha”?

Ce știuseră pînă atunci naturaliștii despre puricele inginerului Kuhn, descoperit de mine în chihlimbar; despre acest purice care era orb fiindcă trăia subteran pe spatele unei cîrțițe preistorice, și ea oarbă, pentru că — așa cum am scris — străbunica lui se împerechease cu un arici orb și el, din grotele de la Adelsberg, care pe vremea aceea se întindeau pînă la Marea Baltică de azi?

Din pricina acestui eveniment lipsit de însemnătate se încinse o aprigă polemică între ziarele **Čas (Timpul)** și **Čech (Cehul)**, deoarece **Čech**, organ clerical, citînd, cu lux de amănunte, în foiletonul său, articolul meu despre puricele orb, trase următoarea concluzie: „Ceea ce Dumnezeu face, este bine făcut”. Dimpotrivă, cum era și firesc, **Čas**, revistă pur realistă, distruse puricele meu o dată cu preasfințitul ziar **Čech** și din clipa aceea se părea că mă părăsește steaua de inventator și descoperitor de noi creaturi. Abonații revistei **Lumea animalelor** începură să se neliniștească.

Această neliniște a fost stîrnită de scurtele mele note despre apicultură și avicultură, în care dezvoltam o nouă teorie personală, care a produs o adevărată furie, deoarece aplicînd sfaturile mele simple, cunoscutul apicultor Pazourek a murit de apoplexie, în timp ce în regiunile Sumava și Podkrkonoše stupăritul a dispărut cu desăvîrșire. În păsări a dat molima și, ce

mai tura-vura, au pierit cu duiumul. Abonații îmi scriau scrisori de amenințare și refuzau primirea revistei.

Văzînd cum stau lucrurile, am schimbat sfera de activitate și m-am lansat în domeniul păsărilor sălbatice. Îmi amintesc și acum de scandalul meu cu redactorul-șef al ziarului agricol *Selský Obzor*¹, deputatul clerical Josef M. Kadlčák!

Decupasem din revista engleză *Country Life*² fotografia unei păsărele cocoțate într-un nuc. Am botezat-o „nuculeană”, așa cum, în mod logic, n-aș fi stat o clipă la îndoială să scriu că pasărea care sta pe o creangă de ienupăr se numește „ienuperuț”, sau la nevoie „ienuperuță”.

Și să vedeți ce s-a întîmplat... Domnul Kadlčák a îndrăznit să mă atace, printr-o carte poștală obișnuită, în care îmi atrăgea atenția că pasărea respectivă nu era o „nuculeană”, ci o gaiță, pasăre căreia în traducere germană îi spune *Eichelhäher*.

I-am scris o scrisoare în care i-am expus în întregime teoria mea despre „nuculeană”, împănîndu-mi expunerea cu multe înjurături și citate inventate din Brehm.

Deputatul Kadlčák mi-a răspuns în *Selský Obzor* printr-un articol de fond.

Șeful meu, domnul Fuchs, se afla ca de obicei la cafenea și citea gazetele de provincie, pentru că în ultima vreme începuse să urmărească cu multă atenție aluziile pe care presa provincială le făcea la adresa

¹ Orizontul țăranilor.

² Viața rurală.

captivantelor mele articole, apărute în *Lumea animalelor*. Cînd m-am dus la el, mi-a arătat ziarul cu pricina, *Selský Obzor*, care se afla pe masă și mi-a spus, aproape în șoaptă, privindu-mă cu ochii lui triști, să citesc.

Am citit articolul cu glas tare în fața întregii asistențe din cafenea:

„Onorată redacție!

Am atras atenția că în ultima vreme revista dumneavoastră uzează de o terminologie neobișnuită și neîntemeiată; că nu ține seama îndeajuns de puritatea limbii cehe și că inventează diferite specii de animale. Am prezentat proba zdrobitoare a faimoasei gaițe, denumire străveche, folosită și astăzi în mod curent, pe care redactorul dumneavoastră și-a permis să o prezinte drept «nuculeană». Pentru a-mi sprijini afirmația, am arătat că denumirea folosită de redactorul dumneavoastră ar putea avea un temei în cuvîntul german Eichelhäher care în traducere corectă este totuși — gaiță.»

— Gaiță! repetă disperat patronul revistei.

Am continuat lectura, păstrîndu-mi sîngele rece:

„Drept răspuns, am primit din partea redactorului dumneavoastră o scrisoare foarte nepoliticoasă, cu caracter personal și neprincipial, în care sînt etichetat drept «o vită ignorantă, demnă de condamnat», fapt care merită o sancțiune exemplară. Între oameni cu-

viincioși, nu se răspunde în felul acesta la obiecțiuni concrete, de natură pur științifică. Aș fi foarte bucuros să știu care din noi doi anume este vită mai mare. Poate, ce-i drept, n-ar fi trebuit să-mi formulez obiecțiunile printr-o simplă carte poștală, ci printr-o scrisoare închisă; dar fiind mult prea copleșit cu munca, nu mi-am dat seama de acest amănunt; acum însă, după ieșirea grosolană a redactorului dumneavoastră, îmi permit să prezint cazul judecății publice.

Redactorul dumneavoastră se înșală amarnic socotind că sînt o vită ignorantă, care habar nu are cum se numește cutare sau cutare pasăre. Aflați, domnilor, că mă ocup cu ornitologia de ani și ani de zile, dar nu din cărți, ci studiind viața păsărilor în natură, avînd în colivii mai multe păsări decît a văzut vreodată redactorul dumneavoastră, de bună seamă un om închis în cîrciumile și localurile de desfrîu din Praga.

Cu toate că cele ce voi spune sînt lucruri secundare, socotesc totuși că n-ar strica dacă redactorul dumneavoastră s-ar convinge mai întîi cui îi reproșează dobitocia; înainte ca invectiva să-i curgă din peniță, să facă un drum pînă la Frydland în Moravia, lîngă Mistek, unde pînă la apariția acestui articol revista dumneavoastră era cumpărată.

De altfel, nu e vorba aici de o polemică personală cu un om iresponsabil, ci de o problemă de știință și de aceea repet încă o dată că a inventa într-o traducere

nume de păsări este un lucru nepermis, când avem cuvîntul neaoş arhicunoscut — gaiţă.”

— Da, gaiţă! exclamă patronul meu cu o voce şi mai deznădăjduită.

Eu însă liniştit, nu m-am lăsat întrerupt şi am citit mai departe:

„Asta-i curată neobrăzare din partea unor ignoranţi brutali. Cine a îndrăznit vreodată să-i spună gaiţei «nuculeană»? În lucrarea Păsările noastre, la pagina 148, veţi găsi denumirea latinească: Ganulus glandarius B. A.; aceasta este pasărea de care vă vorbesc — gaiţa.

Nu mă îndoiesc că redactorul revistei dumneavoastră va recunoaşte că îmi cunosc mai bine pasărea decît o poate cunoaşte un nespecialist. După profesorul doctor Bayer, pasărea de care vorbeşte dumnealui are denumirea latinească «mucifraga carycatectes B», iar acest B nu reprezintă, așa cum mi-a scris redactorul dumneavoastră, începutul cuvîntului bou. Ornitologii cehi cunosc numai gaiţa obișnuită și nicidecum «nuculeana» dumneavoastră, pe care a inventat-o tocmai acest domn căruia, după propria lui teorie, îi aparține inițiala B, pe cartea de vizită. Aceasta este o ieșire pur personală, care nu schimbă cu nimic situația.

Gaiţa rămîne gaiţă chiar dacă redactorul de la Lumea animalelor s-ar întoarce cu curul în sus, şi asta dovedeşte cu cîtă uşurinţă şi incompetenţă ştiu să scrie cîteodată oamenii de teapa redactorului dumne-

voastră, care își permite să-l falsifice în mod grosolan pe Brehm. Acest neobrăzat scrie că, după Brehm, gaița ar face parte din familia crocodilului, indicînd pagina 452, unde se vorbește despre sprancioc (Lanius minor L.). Mai departe, acest ignorant, dacă îmi este permis să-l numesc astfel, referindu-se din nou la Brehm, afirmă că marele savant a clasificat gaița în grupa a cincisprezecea, a ciorilor, în timp ce Brehm a clasificat ciorile în grupa a 17-a din care fac parte corbul și neamul stăncuțelor. Dumnealui a mers cu nerușinarea pînă acolo, încît a îndrăznit să mă facă și pe mine stăncuță (colaeus) și neam de coțofană și de ciori albastre, cu toate că la pagina respectivă din Brehm este vorba de gaițele de pădure și de coțofene pestrițe...”

— Gaițe de pădure! suspină, apucîndu-se cu mîinile de cap editorul revistei. Dă-mi articolul! Vreau să-l citesc singur.

M-am înspăimîntat de vocea răgușită cu care citea:

„Pasărea Colibri sau mierla turcească rămîne de asemenea în traducerea cehă Colibri, tot așa cum sturzul rămîne sturz”.

— Sturzului ar trebui să i se spună „ienupăruț” sau „ienuperuță”, domnule șef, am ținut să subliniez eu, deoarece se hrănește cu sămînță de ienupăr.

Domnul Fuchs trînti furios ziarul pe masă și se băgă sub masa de biliard, bolborosind ultimele cuvinte, pe care le citise: *„Turdus, Colibri”.*

— Nici un fel de gaiță, urlă el de sub biliard. Nu-i adevărat, „nuculeană”! Feriți-vă că mușc, domnilor!

În cele din urmă reușiră să-l scoată de sub biliard, și a treia zi muri de meningită, în sânul familiei.

Ultimele cuvinte pe care le rostise în ultima clipă de luciditate au fost: „Nu e vorba de interesul meu personal, ci de binele societății. Din acest punct de vedere vă rog să primiți părerea mea în ceea ce privește...” și-și dădu ultima suflare.

Terminându-și istorisirea, teteristul se adresă, calm, caporalului:

— V-am spus toate astea ca să vă arăt că orice om poate ajunge uneori într-o situație încurcată și să greșească!

Din toată expunerea, caporalul înțelese un singur lucru: că a greșit. De aceea se întoarse din nou spre fereastră, urmărind cu tristețe peisajul care-i defila prin față.

Un interes mai mare îi treziră cele povestite lui Švejk. Soldații din escortă se uitau prostește unul la altul.

Švejk începu:

— Nimic pe lumea asta nu rămîne tăinuit, afirmă el. Totul iese la iveală, după cum prea bine ați auzit din cele spuse, că nici măcar tîmpita aceea de gaiță nu e „nuculeană”. E, într-adevăr, foarte interesant cum unii cad în capcană în chestii din astea. Ce-i drept, să inventezi animale nu-i lucru ușor, dar să înfățișezi astfel de animale inventate e mult mai greu. Cu ani în

urmă, era la Praga unu Mestek. Acest Mestek a „descoperit” o sirenă pe care a arătat-o odată publicului pe strada Havličkova, din cartierul Vinohrady, în spatele unei draperii. În draperie era o gaură prin care se putea vedea, într-un fel de semiîntunerice, o canapea ordinară, pe care stătea tolănită o femeie din Žižkov. Picioarele îi erau înfășurate într-o eșarfă de mătase verde, care, chipurile, voia să fie coada; părul îi era vopsit tot în verde, și pe mâini purta niște mănuși de care erau prinse aripioare de carton verde, iar pe spinare avea legată cu sfoară un fel de cîrmă. Copiii pînă la 16 ani nu aveau acces, iar ceilalți, care aveau peste 16 ani, plăteau intrare și făceau mult haz de faptul că sirena avea o spinare lată pe care scria: **La revedere!** În ce privește sînii, nu era mare lucru de ei. Îi atîrnau pînă la buric ca niște zdrențe. La orele șapte seara, domnul Mestek a închis panorama, spunîndu-i femeii: „Sireno, poți pleca acasă”. Dumneai s-a schimbat și pe la ora zece seara se plimba pe strada Taborská, adresîndu-se discret fiecărui om pe care-l întîlnea, cu cuvintele: „Frumosule, nu mergi cu mine?” Dar cum dumneai nu avea condicuță, la o razie, domnul comisar Drašner a agățat-o împreună cu alte păsărele de noapte și a băgat-o la răcoare. Iar domnul Mestek a trebuit să închidă prăvălia.

În clipa aceea preotul de campanie căzu de pe bancă și continuă să doarmă dus, pe dușumea... Caporalul privi prosteste scena, apoi, în tăcerea mormîntală, îl ridică din nou pe bancă, fără să i se dea cel

mai mic concurs de către ceilalți. Era limpede că-și pierduse toată autoritatea. Când, timid, îndrăzni să spună cu o voce deznădăjduită: „Ați fi putut să-mi dați și voi o mînă de ajutor”, oamenii din escortă îl priviră cu indiferență și nu mișcară un deget.

— Trebuia să-l lași să sforăie acolo unde era, spuse Švejk. Eu așa făceam cu preotul meu. Odată l-am lăsat să doarmă în privată, altă dată mi-a dormit sus pe dulap, altă dată într-o albie de rufe, într-o casă străină și, Dumnezeu mai știe pe unde n-a dormit.

Pe caporal îl cuprinse deodată indignarea și, vrînd să demonstreze că el e stăpînul, spuse cu asprime:

— Tacă-ți gura și nu mai turui! Trăncănești, fără rost, ca orice țucălar. Te ții de om, ca ploșnița.

— Asta așa este, domnule caporal, iar dumneata ești Dumnezeu — răspunse Švejk cu siguranța de sine a filozofului care vrea să înscăuneze pacea pe pămînt, dar se lansează în același timp într-o violentă polemică — dumneata ești maica celor șapte dureri.

— Doamne, Dumnezeule — strigă aspirantul împreunîndu-și pios mîinile — fă ca inimile noastre să fie pline de dragoste pentru gradații noștri, să nu ne mai uităm la ei cu scîrbă. Binecuvîntează adunarea noastră în această hrubă de închisoare ambulantă.

Caporalul se făcu roș ca racul de furie și urlă:

— Observațiile astea ține-le pentru dumneata, teterist nenorocit!

— Dumneata n-ai nici o vină, răspunse pe un ton împăciuitoare teteristul. Multor neamuri și categorii de

creaturi natura le-a refuzat cu desăvîrșire inteligența. Ai auzit dumneata vorbindu-se despre prostia ome-nească? Nu crezi că ar fi fost mult mai bine dacă te-ai fi născut în altă specie de mamifere și n-ai fi purtat numele ăsta stupid de om și caporal? E o mare greșeală că te crezi cea mai perfectă și mai evoluată creatură. Dacă ți s-ar scoate stelutele, ai rămîne un nenorocit ca toți nenorociții, o nulitate, din alea care mor împușcate în toate tranșeele, pe toate fronturile, fără să-i pese cuiva. Dacă îți mai adaugă un galon și fac din dumneata un ipochimen căruia i se spune ciorbagiu, abia n-o să fie nimic de capul dumitale. Orizontul dumitale spiritual se va îngusta și mai mult, iar atunci cînd îți vei lăsa undeva pe cîmpul de luptă oasele fii sigur că nu se va găsi nimeni în toată Europa care să te plîngă.

— Am să te bag la răcoare, strigă cu disperare caporalul.

Teteristul rîse cu hohote.

— Se vede treaba că dumneata vrei să mă bagi la răcoare, pentru că te-am insultat. Asta ar însemna însă să minți, dat fiind că aparatul dumitale mintal nu e în stare să înregistreze nici o jignire; și în afară de asta aș pune rămașag, pe ce vrei, că n-o să-ți amintești absolut nimic din toată convorbirea noastră. Dacă ți-aș spune că ești un embrion, sînt sigur că vei uita-o și pe asta nu numai înainte de prima stație, dar cu siguranță că înainte de a dispărea din fața noastră primul stîlp de telegraf. Ești un creier atrofiat. Nu-mi pot de loc imagina că dumneata ai putea reda înche-

gat, vreodată, ceea ce m-ai auzit vorbind aci. De altfel, poți întreba pe oricare din cei de față dacă în cuvintele mele a existat măcar cea mai mică aluzie la adresa orizontului dumitale spiritual, sau dacă te-am jignit cu ceva.

— Așa-i — întări Švejk — nimeni nu ți-a spus vreo vorbuliță pe care dumneata s-o poți răstălmăci. Întotdeauna iese rău, cînd cineva se simte jignit. Odată eram la cafeneaua de noapte „Tunelul” și vorbeam cu niște prieteni despre urangutani. Printre noi era și un marinar și povestea marinarul că pe urangutan de multe ori nu-l deosebești de un cetățean bărbos, pentru că un asemenea urangutan are păr în barbă ca niște smocuri. „Să zicem — spunea el — ca domnul ăla de la masa de alături”...

Ne-am uitat atunci cu toții într-acolo; bărbosul s-a sculat de la masă, s-a dus glonț la marinar și i-a ars o palmă; marinarul nu s-a lăsat nici el, a pus mîna pe sticla de bere și dă-i cu ea în cap; domnul cu barbă de urangutan s-a întins pe jos, cît era de lung, și a rămas în neștire. De marinar a trebuit să ne despărțim, pentru că și-a luat repede tălpășița; credea că l-a dat gata.

După aceea, ne-am căznit să-l readucem în simțiri pe domnul acela; da rău am făcut, că dumnealui, cum s-a trezit, a adus patrula peste noi, care, vorba ceea, n-am avut cu dumnealui nici în clin nici în mîneacă. Și așa am ajuns cu toții la comisariat. Acolo, el o ținea într-una pe-a lui: că l-am făcut urangutan și că n-am vorbit decît despre el. Și așa o ținea într-una. Noi, de

colo, ziceam că nu-i adevărat, că nu-i urangutan; dar el, că da, că este, că a auzit cu urechile lui. Eu l-am rugat pe domnul comisar să-l lămurească dumnealui; și dumnealui l-a lămurit cu toată bunăvoința că nu-i urangutan. Dar el n-a vrut să înțeleagă, și i-a zis domnului comisar că știe el că dumnealui, comisarul, ține cu noi. Atunci, domnul comisar a pus să-l bage la răcoare, ca să se trezească; noi am vrut să ne ducem înapoi la „Tunelul”, dar nu s-a mai putut, că ne-a băgat și pe noi la zdup. Așa că vezi, domnule caporal, ce poate să iasă dintr-un fleac de neînțelegere, cu care nici nu face să-ți prăpădești vremea. Tot așa, la Okrouhlice, era un altul care a făcut pe jignitul pentru că odată, la Nemecký Brod, i-a spus cineva cum că ar fi șarpe-tigru. Cuvinte din astea sînt slavă Domnului, dar pentru ele nu te poate pedepsi nimeni. De pildă, dacă noi ți-am spune dumitale acum că ești un șobolan, ai putea dumneata să te superi pe noi pentru un fleac ca ăsta?

Caporalul sări ca fript de pe bancă. Nu se poate spune că a zbierat. Necazul, furia, deznădejdea, toate se contopiseră într-o avalanșă de urlete sălbatice; acest interesant număr de concert era acompaniat de șuieratul pe nas, executat de preotul de campanie, care continua să sforăie.

După această manifestare sălbatică, urmă o stare de depresiune totală. Caporalul se așează din nou pe bancă, și ochii lui spălăciți, lipsiți de expresie, fixară depărtările, pădurile și munții.

— Domnule caporal, sparse tăcerea teteristul. Dumneata îmi amintești, așa cum stai acum și urmărești munții falnici și pădurile înmiresmate, de chipul lui Dante. Aceeași față distinsă de poet, de bărbat cu inimă caldă și suflet bun, capabil de sentimente nobile. Rămîi, te rog, în această poziție: te prinde foarte bine! Cu cîtă însuflețire și uitare de sine, fără nici un fel de mofturi și fandoseli, ochii dumitale pierduți contemplă peisajul... Cu siguranță că te gîndești cît de frumos va fi la primăvară, cînd pe aceste meleaguri pustii se va întinde un covor cu flori de cîmp de toate culorile...

— ...Covorul îmbrățișează un pîrîiaș — adăugă Švejk — și domnul caporal stă pe o buturugă, scuipă în creion și scrie o poezioară pentru *Micul cititor*.

Caporalul deveni complet apatic, în timp ce teteristul susținea cu hotărîre că văzuse capul caporalului la o expoziție de sculptura.

— Nu te supăra, domnule caporal, dumneata n-ai stat cumva ca model sculptorului Štursa?

Caporalul îl privi trist și răspunse:

— Nu.

Teteristul tăcu, și se lungi pe banchetă.

Soldații din escortă se așezară să joace cărți cu Švejk. De disperare, caporalul se apucă să chibițeze și își permise chiar să remarce că Švejk n-ar fi trebuit să dea din mîna asul de pică. Dacă n-ar fi greșit, ar fi avut un șapte la ultima mîna și ar fi cîștigat.

— În cârciumile noastre — îi răspunse Švejk — erau pe vremuri niște afișe, foarte frumoase, pentru chibiți. Îmi aduc aminte de unul, care zicea:

***„Chibițule,
Dacă nu-ți ții gura,
îți ating figura.”***

Trenul se opri într-o stație, unde începu inspecția vagoanelor.

— Era de așteptat, spuse necruțător teteristul, uitându-se cu înțeleș la caporal. Inspecția bate la ușă.

Ofițerul care inspecta trenul intră în vagon.

*

Comandant al trenului militar fusese numit doctorul Mráz, ofițer în rezervă.

Aceste însărcinări stupide erau întotdeauna încredințate ofițerilor de rezervă. Doctorul Mráz nu mai știa unde îi e capul. Cu toate că în viața civilă era profesor de matematici la liceul real, nu-i ieșea la numărătoare un vagon. Și colac peste pupăză, efectivele fiecărui vagon în parte, anunțate la stația anterioară, nu mai corespundeau cu cifra indicată după îmbarcarea în vagoane, în gara Budějovice. Când consultă actele, se trezi deodată că i-au apărut pe hîrtie, dracuștie de unde, două bucătării de campanie în plus. Constatînd că de la plecarea din Budějovice numărul cailor crescuse, fără să poată găsi vreo explicație, îl trecură fiori reci. În lista ofițerilor, nu reușea să

descopere doi cadeți, care îi lipseau. În biroul colonelului, instalat în vagonul din față, se căuta cu disperare o mașină de scris care dispăruse. Simțea că-i crapă capul în haosul ăsta; luase trei buline de aspirină și acum, cu cea mai dăznădăjduită mutră inspecta trenul.

Cînd intră cu însoțitorul în compartimentul arestaților, se uită în hîrtii și, după ce-l ascultă pe bietul caporal, care îi raporta că transporta doi arestați, dispunînd de atîția și atîția soldați, mai verifică o dată în acte veridicitatea celor raportate, apoi aruncă o privire împrejur.

— Cine-i dumnealui? întrebă apoi sever arătînd înspre preotul de campanie care dormea pe burtă, cu spatele îndreptat ireverențios spre ofițer.

— R... ra... portez, d-domnule locotenent — bîlbîi caporalul — că noi... asta...

— Cum adică, noi asta — mormăi, supărat doctorul Mráz — ce vrei să spui? Vorbește clar.

— Raportez supus, domnule locotenent — răspunse Švejk în locul caporalului, că domnul care doarme pe burtă este un domn *oberfeldkurat*, beat criță. Dumnealui s-a luat după noi și a dat buzna în vagon; cum dumnealui este superiorul nostru, noi n-am putut să-l dăm afară, ca să nu încălcăm disciplina. De bună seamă că dumnealui s-a înșelat; și-o fi zis că ăsta-i vagonul de stat-major.

Doctorul Mráz oftă și se uită în hîrtoagele lui. Nici pomeneală de vreun preot de campanie care trebuia să meargă cu acest tren, la Bruck. Începu să clipească,

nervos. La ultima stație i s-au înmulțit, pe neașteptate, caii; și iată că acum i se naște, din senin, un preot de campanie, în compartimentul arestaților.

Nu izbuti să găsească altă soluție decît să ordone caporalului să întoarcă pe adormit cu burta în sus, deoarece în poziția în care se afla nu era cu putință să-i stabilească identitatea.

Multă trudă îi trebui însă caporalului pînă să-l întoarcă cu fața în sus pe *oberfeldkurat*. În timpul acestei operații părintele se trezi și, zărindu-l pe ofițer în fața lui, îl salută amical:

— Eh, servus, Fredy, *was gibbt's neues? Abends-sen schon fertig?*¹

Apoi închise iar ochii, și se întoarse cu fața la perete.

Doctorul Mráz își dădu numaidecît seama că avea de a face cu același bețiv din ajun, de la cazinoul ofițerilor, cu faimosul mîncător al tuturor rațiilor ofițerești și oftă adînc.

— Pentru treaba asta, se adresă apoi caporalului, vei ieși mîine la raport.

Dar cînd să plece, îl reținu Švejk:

— Raportează supus, domnule locotenent, că eu n-am ce căuta aici. Eu trebuia să fiu închis numai pînă la unsprezece, căci tocmai astăzi mi s-a împlinit termenul. Am fost închis pe trei zile; acum trebuie să stau cu ceilalți în vagonul de vite și, cum ora unsprezece a trecut de mult, mă rog de dumneavoastră, domnule locotenent, să fiu scos afară de aici, și să fiu

¹ Ce mai e nou? E gata cina? (Germ.)

dus în vagonul de vite, unde este locul meu, sau la domnul *oberlaintnant* Lukáš.

— Cum te numești dumneata? îl întrebă doctorul Mráz, uitîndu-se din nou în hîrtoage.

— Švejk Josef, raportează supus, domnule *laintnant*.

— Aha, va să zică dumneata ești vestitul Švejk, spuse doctorul Mráz. Într-adevăr, la ora unsprezece, dumneata trebuie să fii eliberat. Dar domnul locotenent major Lukáš m-a rugat să nu-ți dau drumul pînă la Bruck. Zicea că e mai bine așa. Cel puțin pe drum să nu faci vreo șotie.

După plecarea locotenentului, caporalul nu-și putu stăpîni o exclamație de mulțumire:

— Vezi bine, Švejkule, că reclamația la superior nu face nici un căcat. Să fi vrut, vă dădeam în gît pe amîndoi.

— Domnule caporal, ripostă teteristul, căcatul este un argument mai mult sau mai puțin valabil, dar un om inteligent nu trebuie să folosească astfel de cuvinte, indiferent dacă e nervos sau dacă vrea să producă uimire. Și apoi, amenințarea dumitale ridicolă că puteai să ne dai în gît pe amîndoi!... De ce dracu n-ai făcut-o, cînd aveai un prilej atît de bun? Pesemne că numai înalta dumitale maturitate spirituală și o deosebită delicateță te-au împiedicat s-o faci.

— Și-acuma, basta! M-am săturat pînă în gît, se răsti caporalul. Dacă nu încetați, vă bag pe amîndoi la răcoare!

— Dar pentru ce motiv, porumbelule? întrebă te-

teristul cu nevinovăție.

— Asta-i treaba mea! Își făcu curaj caporalul.

— Treaba dumitale? zîmbi teteristul. A dumitale și a noastră. Ca la cărți: dama mea, dama ta. Eu aș spune, mai curînd, că te-a cam zăpăcit faptul că vei fi scos la raport, și de aceea ai început să zbieri la noi. Bineînțeles, nu în calitate oficială.

— Sînteți niște nerușinați, strigă caporalul căznindu-se să pară amenințător.

— Eu, să vă spun una și bună, domnule căprar, interveni Švejk, eu sînt soldat bătrîn, am făcut serviciu și înainte de război, și-ți pot spune că înjurăturile și sudălmile nu ajută la nimic. Cu ani în urmă, cînd eram militar, îmi amintesc că la noi în companie era un ciorbagiu; îi zicea Schreiter. Ăsta tot așa, se reangajase pentru o ciorbă; putea de mult, de cînd era caporal, să plece acasă, dar și el era, cum se zice, greu de cap. Și tot așa, omul stătea cît era ziulica de mare pe capul ostașilor; se lipea de noi ca căcatul de cămașă; cutare lucru nu-i plăcea că nu era bine, cutare lucru iarăși, cică era împotriva regulamentului; ce să vă mai spun, ne făcea mizerie cum putea, și cînd îl cătai, ne tot zicea: „Soldați sînteți voi? Ciobani sînteți!” într-o bună zi, n-am mai putut răbda și am cerut să ies la *kompanienraport*.

— Ce vrei? mă întrebă căpitanul.

— Raportez supus, domnule căpitan, că am să mă plîng de domnul *feldwebel* Schreiter; noi sîntem sol-

dații împăratului, și nu ciobani. Noi slujim pe maiestatea-sa împăratul, noi nu sîntem păzitori de oi.

— Șterge-o, vierme, de aici, cît mai repede, mi-a zis căpitanul.

Dar nu m-am lăsat, l-am rugat frumos să mă scoată la *batalionsraport*.

La *batalionsraport*, cînd i-am arătat *oberstlaintnantul* că noi nu sîntem ciobani, că noi sîntem soldați imperiali, dumnealui m-a atins cu două zile de carceră; dar eu nu m-am lăsat și am cerut să mă scoată la *regimentsraport*. La *regimentsraport*, după ce l-am lămurit bine pe domnul *oberst*, dumnealui a zbierat la mine că sînt idiot, zicînd să mă ia toți dracii.

Eu nu m-am lăsat nici mort, și dă-i: „Cu respect vă raportează, domnule *oberst*, vă rog să fiu scos la *brigaderaport*. Colonelul s-a speriat și a poruncit numai-decît în cancelarie să fie chemat ciorbăgiul nostru, Schreiter, și să-l fi văzut pe dumnealui cum a trebuit să mă roage de iertare, față de toți ofițerii, pentru vorba aceea „cioban”. Pe urmă, a venit fuga după mine, în curte, și mi-a zis că s-a isprăvit cu înjurăturile; dar mai zicea că o să aibă el grijă, să ajung la închisoarea garnizoanei. Eu am început, de atunci, să fiu cu băgare de seamă, dar pînă la urmă, tot m-a agățat. Eram în post la magazia de muniții și acolo fiecare santinelă scria întotdeauna ceva pe perete. Unii desenau femei în pielea goală, alții sciau cîte o poezioară. Pe mine nu m-a dus capul la nimic mai bun, și m-am apucat, într-un moment de plictiseală să

mă iscălesc pe perete tocmai acolo unde stătea scris „Ciorbagiul Schreiter e un stîrv”. Și al dracului pezevenghiul de ciorbagiu n-a mai stat pe gînduri și m-a raportat, că se ținea scai de mine și mă pîndea ca un cîine. Și să vezi ghinion, că pe locul acela, deasupra iscăliturii mele, mai era scris ceva în versuri: „Noi nu mergem la răzbel, ba ne și căcăm pe el”, și asta în 1912, cînd trebuia să ne ducem în Serbia din pricina domnului consul Procházka. Așa că n-au stat mult pe gînduri și m-au trimis în doi timpi și trei mișcări la Terezina, în fața *Landsgerichtului*¹. De vreo cincisprezece ori au tot fotografiat peretele magaziei cu cele scrise și cu iscălitura mea domnii de la tribunalul militar. De zece ori m-au pus să scriu, ca să poată controla scrisul: „Noi nu mergem la răzbel, ba ne și căcăm pe el”; de cincisprezece ori a trebuit să scriu de față cu dumnealor: „Ciorbagiul Schreiter e un stîrv”. În cele din urmă, a venit un specialist și ăsta m-a pus să scriu: „Era la 29 iulie 1897, cînd Kralový Dvůr² a cunoscut grozăvia revărsării cumplite a apelor Elbei”.

— Încă nu-i de ajuns, spuse judecătorul. Pe noi ne interesează cum e cu *căcatul* ăla. Dictați-i ceva în care să se repete literele, c, a, t. Și țin’te, frate, cu dictatul: „cal, cîrn, cîrnat, ars, ras, turnat”. Specialistul se zăpăcise de tot și mereu întorcea capul înapoi, unde stătea un soldat cu baioneta la armă. În

¹ Judecătorie districtuală (germ.)

² Numele unui oraș pe Elba.

cele din urmă a hotărît ca toată socoteala să fie trimisă la Viena, așa că mi-a cerut să mai scriu de trei ori: „Și soarele a început să ardă, dogoarea e grozavă”. Au trimis tot materialul la Viena, ca pînă la urmă să iasă așa: că tot ce era scris acolo nu era de mîna mea, în afară de iscălitură, pe care o mărturisisem. Pentru isprava asta mi-au dat șase săptămîni, fiindcă, ziceau ei, m-am iscălit cînd eram în post, și în timpul cît iscăleam pe perete nu puteam păzi magazia.

— Vezi — spuse caporalul cu satisfacție — că pînă la, urmă tot n-ai rămas nepedepsit, că tot un criminal ești. Să fi fost eu în locul *Landsgerichtului*, te atingeam cu șase ani, nu cu șase săptămîni.

— Ia nu mai fă pe grozavul, interveni teteristul. Mai bine te-ai gîndi la sfîrșitul dumitale! Pe cît știi, nu de mult, ofițerul inspector ți-a spus că trebuie să te prezinți la raport. Pentru treaba asta n-ar strica să te pregătești foarte serios și să meditezi asupra ultimelor probleme care se pun unui caporal. Ce ești, de fapt, dumneata în univers, cînd te gîndești că astrul cel mai apropiat de acest tren militar este de 275.000 de ori mai departe decît soarele pentru ca axa lui paralelă să facă o curbă de o secundă. Dacă dumneata ai fi un astru în univers, ai fi cu siguranță mult prea mic, și cu siguranță că nu te-ar putea surprinde nici cu cele mai perfecte aparate astronomice. Nici nu există expresie pentru neînsemnătatea dumitale în univers. Într-o jumătate de an ai face pe cer o curbă atît de mică, și

Într-un an o elipsă atît de neînsemnată, încît pentru exprimarea lor în cifre nici nu există măcar vreo noțiune. Axa paralelă a dumitale nici n-ar putea fi măsurată.

— Dacă așa stau socotelile — observă Švejk — atunci domnul căprar poate să fie mîndru că nimeni nu-l poate măsura și, oricum o ieși cu raportul, trebuie să stea liniștit și să nu-și facă sînge rău, căci orice supărare strică sănătății, și acum, mai ales în timp de război, fiecare trebuie să-și păzească sănătatea, căci necazurile războiului cer ca fiecare dintre noi să fie tare, și nu un prăpădit.

Și chiar dacă o fi, domnule caporal, să te închidă — continuă Švejk surîzînd binevoitor — chiar dacă ți s-o face vreo nedreptate, nu trebuie să te pierzi cu firea; dumnealor n-au decît să creadă ce vor, iar dumneata ce vrei. Tot așa am cunoscut odată un cărbunar care a stat cu mine închis, la începutul războiului la prefectura poliției din Praga; îi zice František Škvor. Era băgat la zdup pentru înaltă trădare și poate că mai tîrziu l-or fi curățat din cauza unei sancțiuni pragmatice. Omul ăsta, cînd l-au întrebat la interogatoriu dacă are ceva de spus împotriva procesului-verbal, a răspuns:

***„Fie c-a fost, cum a fost, într-un fel tot a fost.
Încă niciodată n-a fost ca într-un fel să nu fi fost”.***

Pentru asta l-au băgat la răcoare și două zile nu i-au dat nimic nici de mîncare, nici de băut, pe urmă l-au adus din nou la interogatoriu, dar el o ținea într-una

pe a lui, că:

**„Fie c-a fost, cum a fost, într-un fel tot a fost.
Încă niciodată n-a fost ca într-un fel să nu fi fost”.**

Se poate ca așa să fi spus și la spînzurătoare, pentru că, în cele din urmă, l-au trimis la tribunalul militar.

— Am auzit că acum se spînzură și se împușcă pe capete, intră în vorbă unul dintre soldați. Nu de mult la „exerțirplaț” ne-au citit un **befehl**, că la Motol l-au împușcat pe un rezervist, Kudrna, care s-a supărat pe căpitan pentru că l-a lovit cu sabia pe băiatul lui, care era în brațele nevesti-si, cînd își lua rămas bun de la el, la Benešov. Și pe politici îi închide cu grămada. Pe un redactor l-au și împușcat, în Moravia. Și căpitanul nostru zicea că acum-acum le vine rîndul și la ceilalți.

— Toate au o margine, spuse teteristul cu dublu înțeles.

— Aici aveți dreptate, declară caporalul. Așa ar trebui să se facă cu toți redactorii. Ăștia nu fac decît să ațîțe poporul. Cum a fost acu un an, cînd eram numai fruntaș. Aveam sub comanda mea un redactor, care nu-mi zicea decît „pacostea armatei”. Dar să-l fi văzut cînd îl învățam **„kleinübung”**¹ cum mai curgeau pe el sudorile și cum mai zicea: „Vă rog, domnule fruntaș, să respectați în mine omul”. I-am arătat eu omul, cînd făceam exerciții de **nieder** și curtea cazărmii era toată numai băltoace. L-am dus frumușel în fața unei băltoace și băiețașul a trebuit să

¹ Instrucție individuală (germ.).

se arunce în ea, și împrășca apa, ca la bazinul de înot. Se înțelege că după-masă, trebuiau să strălucească iarăși toate pe el; mundirul trebuia să fie curat oglindă. Băiatul curăța, strănuta, și-și vărsa amarul. A doua zi arăta iar ca un porc tăvălit prin noroi. Eu stăteam lângă el și-i spuneam: „Ei, ce zici, domnule redactor, cine e mai tare, pacostea armatei sau omul ăla, al dumatile?” Era un adevărat intelectual... Și-a pierdut galoanele de teterist din pricina inteligenței lui, pentru că a scris la gazetă despre persecutarea soldaților. Dar cum să nu-l persecuți, dom’le, când un om ca dînsul, învățat, nu știe să puie piedica la armă nici după ce-i arăt a zecea oară? Și când îi comanzi „*linksschaut*” dumnealui își sucește tătăcuța, parcă dinadins, la dreapta, și când i-o spui, se uită la tine, ca o cioară speriată. La exercițiul de prezentarea armei, dumnealui habar n-avea de ce capăt s-apuce mai întâi, de curea s-au de pat — și se uita la mine ca vițelul la poarta nouă, când îi arătam cum trebuie să-i alunece mîna, în jos, pe curea. Nici nu știa pe care umăr se poartă arma și saluta ca o maimuță la orice întoarcere; da să-l fi văzut, Doamne, când învăța să meargă în marș. Când trebuia să se întoarcă, îi era totuna pe care picior o făcea; țop, țop, țop, mai făcea la întîmplare încă vreo șase bătăi înainte și abia atunci se întorcea ca un cocoș pe stinghie, iar în timpul marșului ținea pasul ca un bolnav de podagră și țopăia ca o fată bătrînă când dansează la hram.

Caporalul scuiță disprețuitor, apoi reluă:

— I-am dat, anume, o armă ruginită de tot, ca să învețe să curețe. Freca la ea, cum freacă cîinele cățeaua, și chiar dacă și-ar fi cumpărat încă două chile de cîlți, tot n-ar fi ajuns s-o curețe. Cu cît o curăța mai mult, cu atît ruginea mai tare, iar la raport arma lui a mers din mîină în mîină, și fiecare se minuna, cum de era atît de ruginită. Căpitanul nostru mereu îi zicea că n-are să iasă soldat din el, și că ar face mai bine să se spînzure, de vreme ce mănîncă pîinea cazonă de po-mană. Iar dumnealui nu făcea nimic, decît să clipească din ochi, pe sub ochelari. Pentru el era o adevărată sărbătoare, cînd n-avea de făcut *verschärft* sau carceră. De obicei, atunci scria la gazetă articolașele lui despre persecutarea soldaților; pînă cînd, într-o bună zi, i-au făcut o percheziție în cușor. Doamne, Dumnezeule, ce de cărți avea în el! Și numai din alea despre dezarmare și despre pace între popoare. Pentru treaba asta l-au expediat la garnizoană și de atunci am scăpat de el... pînă cînd, deodată, a apărut iar; dar la cancelarie, ca să nu mai poată sta de vorbă cu trupa. Așa a fost sfîrșitul nefericit al acestui intelectual. Ar fi putut să fie domn mare, dacă din prostia lui n-ar fi pierdut dreptul de aspirant. Putea fi locotenent.

Caporalul oftă:

— Nici măcar faldurile de la manta nu știa să le potrivească. Și-a comandat tocmai de la Praga tot felul de unsori și ape pentru lustruit nasturii, dar

degeaba, că nasturii lui tot ca dracul de ruginiți erau. Da de trăncănit, știa să trăncănească, slavă Domnului. Când l-au mutat la cancelarie, nimic nu mai făcea, decît să-i dea mereu zor cu filozofia. Asta îi plăcea lui mai demult. Era, așa cum v-am mai spus, „om”, din creștet și pînă în tălpi. Odată, tot așa, cînd dumnealui se gîndea nu știu unde, tocmai lîngă o băltoacă, în care a trebuit să se întindă, cînd am ordonat **nieder**, m-am dus lîngă el și i-am spus: „Cînd te aud vorbind mereu despre om și noroi, îmi aduc aminte că omul tot din noroi a fost făcut, și n-a avut încotro; s-a mulțumit și cu asta”.

Acum, după ce se spovedise, caporalul era satisfăcut de el însuși, și aștepta cu nerăbdare răspunsul teteristului. Spre dezamăgirea lui, auzi glasul lui Švejk.

— Taman pentru niște persecuții ca astea, cu ani în urmă, la regimentul 35, unu Koniček l-a înjunghiat pe un caporal, și pe urmă și-a făcut seama. Am citit asta în **Curierul**. Caporalul avea vreo treizeci de răni în trup, din care mai bine de o duzină erau mortale. După aceea, soldatul s-a așezat peste caporalul mort, și s-a omorît. Alt caz s-a petrecut cu ani în urmă în Dalmația. Acolo a fost tăiat un caporal și nici pînă în ziua de azi nu se știe cine i-a făcut-o. Totul a rămas învăluit în taină; numai atîta se știe, că pe caporalul tăiat îl chema Fiala și că era din Drabovna de lîngă Turnov. Și mai știu încă despre un caporal din regimentul 75, îi zicea Reimanek...

În clipa aceea, plăcuta povestire fu întreruptă de un puternic strănut dinspre banca pe care dormea **oberfeldkuratul** Lacina. Grav și demn, părintele se trezea în toată splendoarea lui. Deșteptarea îi era însoțită de aceleași fenomene ca și deșteptarea de dimineată a tînărului uriaș Gargantua, atît de frumos descrisă de bătrînul și veselul Rabelais.

Oberfeldkuratul bășea și rîgîia pe bancă, și căsca zgomotos cu gura cît o șură. În sfîrșit se ridică în capul oaselor și întrebă mirat:

— O, crucifix! Unde mă aflu?

Caporalul, văzîndu-și superiorul treaz, răspunse foarte respectuos:

— Raportez supus, domnule **oberfeldkurat**, că binevoiți a vă afla în „*aristantenvagon*”.

Un fulger de mirare trecu peste fața părintelui. Stătu o clipă tăcut și încercă să reconstituie împrejurările. Zadarnic însă. Între cele trăite peste noapte și dimineată, și deșteptarea lui în vagonul cu geamuri zăbrelite se întindea o pîclă de nepătruns.

În cele din urmă se adresa caporalului, care continua să stea respectuos în fața lui.

— Și, mă rog, din ordinul cui, eu...

— Raportez supus, domnule **oberfeldkurat**, fără nici un ordin...

Părintele se ridică și începu să umble nervos printre bănci, mormăind pe sub nas că nu pricepe nimic.

Se așează din nou și întrebă:

— Și încotro mergem, la urma urmei?

— La Bruck, raportez supus...

— Și de ce mergem la Bruck?

— Raportez supus că acolo a fost mutat regimentul nouăzeci și unu.

Părintele se căzni din nou să-și amintească ce se întâmplase cu el; cum de ajunsese în trenul care pleacă spre Bruck, tocmai cu regimentul 91 și pe deasupra însoțit de escortă.

Oricum, se limpezise oleacă din beție, așa că reuși să-l distingă pe teterist de ceilalți soldați. Întorcându-se spre el, îi spuse:

— Dumneata ești un om inteligent; n-ai putea să-mi explici, fără să-mi ascunzi nimic, cum am ajuns aici cu dumneavoastră?

— Cu plăcere, răspunse pe un ton amical teteristul. E simplu de tot; azi de dimineață în gară, în timp ce ne duceam la tren, dumneavoastră v-ați luat după noi. Erați cam făcut...

Caporalul îi aruncă teteristului o privire aspră, plină de indignare.

— V-ați urcat în vagonul nostru — continuă calm teteristul — și asta-i toată povestea. V-ați întins pe bancă și Švejk, aici de față, v-a pus mantaua lui sub cap. Când s-a făcut controlul trenului la stația anterioară, ați fost trecut pe lista ofițerilor aflați în tren. Ați fost, ca să zic așa, descoperit în mod oficial și, din pricina asta, caporalul nostru va trebui să iasă la raport.

— Ia te uită, suspină părintele. Atunci, la stația următoare, va trebui să trec în vagonul ofițerilor. Nu știți dacă s-a servit prânzul?

— Încă nu, domnule *feldkurat*, tocmai la Viena se va servi, intră în vorbă caporalul.

— Care va să zică, dumneata mi-ai pus mantaua sub cap? se adresează părintele lui Švejk. Îți mulțumesc din toată inima.

— Nu merit nici o mulțumire, răspunse Švejk. Am făcut așa cum trebuie să facă orice soldat când vede că superiorul n-are nimic sub cap și că e puțin făcut. Soldatul trebuie să știe să-și prețuiască superiorul, în orice hal ar fi el, și în orice stare... Eu unul mă pricep bine să umblu cu *feldkurații* pentru că am fost ordonanță la domnul *feldkurat* Otto Katz. Om vesel în felul lui, și inimos.

Cuprins de un acces de democratism, în urma beției din ziua precedentă, *oberfelkuratul* scoase o țigară și i-o întinse lui Švejk.

— Ține și fumează! Apoi se adresează caporalului: Aud că din pricina mea vei fi scos la raport. N-ai nici o grijă, că nu ți se întâmplă nimic; te scot eu din beleaua asta. Iar pe tine — se întoarce din nou către Švejk — te iau cu mine. Ai să trăiești la mine, ca în puf.

Și deodată, cuprins de o nouă criză de mărinimie, făgădui tuturor să-i ajute; teteristului îi făgădui ciocolată, soldaților din escortă rom, caporalului îi făgădui să-l transfere la secția de fotografiat de pe lângă statul-major al diviziei a 7-a de cavalerie. Le mai făgădui că-i va lăsa la vatră pe toți și că nu-i va uita niciodată.

Scoase portîgaretul și începu să împartă țigări tuturor, nu numai lui Švejk, și declară că îngăduie tuturor arestaților să fumeze, că va face tot ce-i va sta în putință ca tuturor să li se îndulcească pedeapsa și să fie cît mai repede redați vieții normale de ostaș.

— Nu vreau — spuse el — să rămîneți cu o amintire urîță despre mine. Am destule cunoștințe și cu mine nu vă pierdeți voi. De altfel, îmi faceți impresia unor oameni foarte de treabă, pe care Dumnezeu îi iubește. Dacă ați păcătuit, acum ispășiți și, cum vă văd, îndurați fără să cîrțiți pedeapsa cu care v-a miluit Domnul.

— De ce ai fost pedepsit? se adresă el lui Švejk.

— Dumnezeu mi-a trimis pedeapsa, răspunse cu pioșenie Švejk, prin bunăvoința *regimentsraport*-ului, domnule *oberfeldkurat*, pentru un fleac de întîrziere.

— Mila și dreptatea Domnului sînt fără margini, spuse solemn *oberfeldkuratul*. El știe pe cine trebuie să pedepsească, și tocmai prin asta arată că nimic nu scapă prevederii și atotputerniciei sale. Dar dumneata, teteristule, de ce ești arestat?

— Pentru că bunul Dumnezeu, răspunse teteristul, a binevoit să mă blagoslovească cu un reumatism și mi s-a urcat la cap. După ispășirea pedepsei voi fi trimis la bucătărie.

— Voia Domnului e bine rînduită, exclamă părintele entuziasmat, auzind vorbindu-se despre bucătărie. Un om cumsecade poate face și acolo carieră.

De fapt, tocmai la bucătărie ar trebui să fie trimiși oameni inteligenți; pentru combinații; pentru că nu-i totul să gătești, ci dragostea cu care prepari și combini mâncările. Să luăm de pildă, sosurile. Un om inteligent, când face sosul de ceapă, ia toate felurile de zarzavaturi și le înăbușă în unt, pe urmă adaugă încetul cu încetul mirodenii, piper, puțină foaie de dafin, cimbru; pe când un bucătar de rînd pune ceapa la fiert și aruncă în ea rîntaş negru din seu. Pe dumneata aş fi într-adevăr bucuros să te văd, undeva, la o popotă ofițerească. Omul, chiar fără inteligență, se poate descurca în viață, și-n orice meserie, dar la bucătărie nu merge. Se simte numaidecît. Ieri seara, la cazinoul ofițerilor din Budějovice, ni s-a servit printre altele o mîncărică de rinichi cu sos de Madera. Strașnic om ăl de l-a preparat! Dumnezeu o să-i ierte toate păcatele, mi-am zis eu, trebuie să fie un adevărat intelectual; și într-adevăr, așa este: la bucătăria popotei ofițerești de acolo lucrează un învățător din Skutk. Am gustat eu o mîncare cu sos de Madera și la popota regimentului 64, *landwehr*, dar era cu totul altceva. Băgaseră în ea chimion, așa cum, la orice cîrciumă ordinară, se bagă piper. Și cine credeți că l-a preparat? Credeți că era bucătar în viața civilă? Aș! Crescător de vite la o moșie.

Preotul de campanie tăcu un timp; aduse apoi discuția la problema culinară în *Vechiul* și *Noul Testament*, arătînd că încă de pe acele vremi se dădea o mare atenție pregătirii unor mîncări gustoase după

serviciul divin și după alte ceremonii religioase. După aceea îi îndemnă pe toți să-i cînte ceva, la care Švejk, cu proverbiala și nefericita sa inspirație, începu:

**„Vine Marina de la Hodonin
Și-n urma ei popa, c-un clondir de vin.”**

Preotul de campanie însă nu se supără:

— M-aș mulțumi și cu nițel rom; nu-i neapărată nevoie să fie un clondir cu vin, spuse el, zîmbind prietenește. Cît despre Marina, s-o lăsăm și pe ea la o parte, că numai în ispită ne-ar duce.

Caporalul cotrobăi prudent în buzunarul mantalei și scoase o sticlă de rom.

— Cu respect vă raportez, domnule *oberfeldkurat* — spuse el cu vocea sugrumată de emoție, trădînd sacrificiul personal pe care-l făcea — dacă nu vă supărați...

— Nu mă supăr de loc, băiețașule, răspunse bucuros părintele. Beau în cinstea fericitei noastre călătorii.

— Maica ta Cristoase! exclamă caporalul, ca pentru sine, văzînd că, după o dușcă zdravănă, preotul dăduse pe gît jumătate de sticlă.

— Bată-te să te bată, spuse *oberfeldkuratul* rîzînd și făcîndu-i cu ochiul teteristului. Mai și blestemi pe deasupra. Pentru asta o să te pedepsească Dumnezeu.

Apoi părintele mai trase o înghițitură și întinzîndu-i sticla lui Švejk, îi ordonă:

— Atinge-o! Pîn-la fund!

— Războiul e război, îi spuse Švejk cu bunătate caporalului, în timp ce-i dădea înapoi sticla goală. Caporalul încuviință printr-o străfulgerare a ochilor, atît de ciudată, cum numai la nebuni mai poți întîlni.

— Și acum, pînă la Viena, să-i mai trag un pui de somn, spuse preotul. Vă rog să mă treziți cînd om ajunge. Iar dumneata, continuă el, adresîndu-se lui Švejk, dumneata te duci la bucătăria popotei noastre, iei tacîmuri și-mi aduci prînzul. Să spui că este pentru domnul *oberfeldkurat* Lacina. Vezi să-ți deie porție dublă. Dacă sînt cumva găluște, ai grijă să nu-ți taie de la margine, să ieșim în pagubă. Pe urmă să-mi aduci de la bucătărie o sticlă de vin și nu uita să iei cu dumneata o ploscă, ca să-ți toarne în ea rom.

Părintele Lacina cotrobăi prin buzunare.

— Ascultă, caporal, văd că n-am mărunțiș, împrumută-mi un florin. Așa. Cum spuneai că te cheamă? Švejk? Bine, Švejkule, ține un gologan pentru drum! Domnule caporal, fii bun și mai împrumută-mi un florin. Vezi, Švejkule, și pe ăsta îl capeți, dacă faci rost de toate așa cum am vorbit. Cată să-ți dea și țigări și trabucuri pentru mine. Dacă se distribuie cumva șocolată, ai grijă să împachetezi o porție dublă, iar de-or fi conserve, vezi să-ți dea limbă afumată sau ficat de gîscă. Așa. Da, era să uit. Dacă se dă brînză emental, te rog să ai grijă să nu-ți taie de

la margine și cu salamul unguresc tot așa, nici un colț, numai de la mijloc, ca să fie fraged și gustos.

Oberfeldkuratul se întinse pe bancă și curînd ațipi.

— Cred — se adresa teteristul caporalului, în clipa în care părintele începu să sforăie — că ești mulțumit de copilul nostru găsit. Se bucură de viață.

O clipă, caporalul luptă cu propria lui indignare, apoi deodată pierdu orice sentiment de umilință și încuviință aspru:

— E foarte cuminte!

— Cu mărunțișul ăsta, pe care nu-l are — intră în vorbă Švejk — dumnealui îmi aduce aminte de unul Mličko, un zidar de la Dejvice. Țăla tot așa, n-a avut multă vreme mărunțiș, pînă ce s-a înglodat în datorii pînă peste gît și a fost închis pentru șarlatanie.

— Înainte de război — puse un soldat din escortă — era la regimentul 75 un căpitan care a băut toți banii din casieria regimentului și a trebuit să zboare din armată. Acum, că e război, e iarăși căpitan. Am mai avut acolo un sergent care a șparlit de la magazie vreo douăzeci de baloturi de postav, și azi e **stabfeldwebel** și cînd te gîndești că în Serbia a fost, nu demult, împușcat un infanterist, pentru că a mîncat deodată conservele pe trei zile.

— Asta n-are nici o legătură cu ce vorbeam noi, declară caporalul cu glas aspru. Dar nu-i frumos să

împrumuți de la un biet caporal doi florini ca să-i dai bacșiș.

— Ține-ți gologanul — spuse Švejk — eu n-am nevoie să mă îmbogățesc pe spinarea dumitale. Și dacă mi l-o da și pe celălalt, ți-l dau înapoi, ca să nu mai bocești. Pe dumneata ar trebui însă să te bucore când un superior îți cere împrumut bani ca să aibă de cheltuială. Dar dumneata ești zgîrciob. Aici e vorba de doi gologani nenorociți, dar tare aș vrea să te văd ce-ai face dacă ar fi să-ți dai viața pentru superiorul dumitale, dacă el ar zace rănit, lângă tranșeele dușmanului, și dumneata ar trebui să-l salvezi și să-l aduci în brațe, în timp ce dușmanul trage după voi cu șrapnele și mai știi eu ce.

— Dumneata ai face-n pantaloni, ciuruc nenorocit, ripostă caporalul.

— Ehe cîți sînt din ăștia care fac în pantaloni la fiecare *gefecht*!¹ observă un soldat din escortă. Deunăzi, la Budějovice, un camarad rănit ne povestea că s-a scăpat pe el de trei ori într-un singur atac. Prima oară cînd au ieșit din tranșee, în fața rețelei de sîrmă ghimpată, pe urmă cînd au început s-o taie, și a treia oară zicea că și-a dat drumu' la un contraatac cu baioneta, al rușilor, care strigau „ura”. Pe urmă a început să fugă înapoi în tranșee și zicea că din grupa lor nu era unul care să nu fi făcut pe el. Pe marginea tranșeei era un mort: zăcea cu picioarele în jos; în timpul atacului un proiectil îi retezase jumătate de cap, de parcă l-ar fi tăiat cineva cu cuțitul; ăsta se

¹ Luptă (germ.).

scăpase pe el în ultimul moment, în așa hal, că din pantalonii lui curgea în tranșee, căcat, amestecat cu sânge. Și jumătatea aceea de cap, cu creier cu tot, zăcea chiar sub el. Ce, parcă știe omul ce i se poate întâmpla?!

— Cîteodată, zise Švejk, în timpul atacului i se face omului rău din te miri ce și îi vine greață. Un convalescent, venit la Praga, de la Prěmysl, ne povestea odată, la cîrciumă „Belvedere” de la Pohořelec, că într-o luptă corp la corp s-a trezit în față cu un rus cît un munte. Venea spre el cu baioneta și îi curgea nasul. Cînd a văzut săracu mucii, zicea că i-a venit deodată rău și a trebuit să meargă la *hilfsplatz*¹, unde l-au găsit bolnav de holeră. Fără să mai stea pe gînduri, l-au trimis în baraca holericilor, la Pesta, unde s-a îmbolnăvit de-a binelea.

— Era soldat prost sau caporal? întrebă teteristul.

— Caporal era, răspunse Švejk liniștit.

— Asta se poate întâmpla și oricărui teterist, replică prostește caporalul, aruncînd o privire zdrobitoare teteristului, ca și cum ar fi vrut să-i spună: „Acum te-am înfundat, hai, ce zici?”

Acesta însă tăcu și se întinse pe bancă.

Trenul se apropia de Viena. Cei care nu dormeau priveau de la fereastră rețeaua de sîrmă ghimpată și

¹ Post de ajutor (germ.).

fortificațiile din preajma Vienei, fapt care provocă, se vede, o puternică strângere de inimă tuturor celor din tren.

Dacă înainte se mai auzeau încă din vagoane strigătele nemților din munții Kašper: „*Wann ich kumm, wann, ich kumm, wan ich wieda, wieda kumm*”, acum amuțiseră de-a binelea în fața priveliștii neplăcute a rețelei de sîrmă ghimpată cu care era împrejmuită Viena.

— Totul e în ordine, spuse Švejk, privind șanțurile. Totul e în cea mai perfectă ordine, numai că vienezii care vin la plimbare pe aici își pot rupe pantalonii. Aici omul trebuie să umble cu băgare de seamă. Viena este un oraș important continuă el. Numai cîte animale sălbatice au, în menajeria aceea de la Schönbrunn. Cu ani în urmă, cînd am fost la Viena, îmi plăcea mai ales să mă duc să văd maimuțele; dar cînd se plimbă pe acolo vreun om mare de la castelul imperial, nimeni nu poate trece peste cordon. Era cu mine un croitor din circumscripția a zecea și l-au arestat, pentru că voia cu orice chip să vadă maimuțele.

— Ai fost și la castel? întrebă caporalul.

— Frumos e pe acolo, răspunse Švejk. Eu n-am fost, dar mi-a povestit unu care a fost. Cel mai frumos din toate e „*Burgwache*”¹. Cică fiecare soldat din gardă trebuie să aibă doi metri înălțime. După ce iese din serviciu, fiecare capătă un brevet de tutungerie. Și prințese sînt acolo cîte vrei, ca gunoiul...

¹ Garda castelului (germ.).

Trecură printr-o gară unde, în urma lor, răsună imnul austriac intonat de o fanfară care venise, pesemne dintr-o eroare, pentru că abia după o bună bucată de timp ajunseră într-o gară unde trenul se opri. Aici se distribuia hrana și era pregătită primirea oficială.

Dar solemnitățile nu mai semănau cu cele de la începutul războiului, când soldații, în drum spre front, mâncau în fiecare stație, și erau întâmpinați de domnișoare de onoare, îmbrăcate în rochii albe caraghioase, cu fețe și mai caraghioase, ținând în brațe niște amărâte buchete de flori. În afară de asta mai ascultau și discursul nerod al unei cucoane, al cărui soț e astăzi mare patriot și republican.

La Viena, bunele oficii de întâmpinare a trenului militar erau făcute de trei reprezentante ale Crucii Roșii din Austria, și de două delegate ale unei asociații patriotice a femeilor și tinerelor fete din Viena, de un reprezentant oficial al municipalității și un reprezentant al armatei.

Pe fețele lor se citea o oboseală cumplită. Trenuri, transportînd trupe spre front, treceau zi și noapte prin gara Viena și din oră în oră soseau trenuri sanitare cu răniți. În fiecare clipă vagoanele cu prizonieri erau trecute de pe o linie pe alta, și la toate aceste operațiuni trebuiau să fie de față toți acești delegați ai diferitelor corporații și societăți. Pe măsură ce vremea se scurgea, entuziasmul primelor zile se transforma în

plictiseală, oboseală și căscat. Serviciul acesta se făcea cu schimbul și toți cei care apăreau într-una din gările Vienei aveau aceeași înfățișare obosită ca și cei care așteptau acum trenul cu regimentul din Budějovice.

Vagoanele de vite erau ticsite de soldați, cu deznădejdea întipărită pe fețe, ca oamenii duși la spânzurătoare.

Doamnele se apropiară de ei, împărțindu-le turtă dulce, împodobită cu inscripții de zahăr de acest gen: „*Sieg und Rache*”, „*Gott strafe England*”, „*Der Oesterreicher hat ein Vaterland. Er liebt's und hat auch Ursach für's Vaterland zu kämpfen*”¹.

Muntenii din Kašper se îndopau cu turtă, fără însă ca de pe fețele lor să dispară expresia de deznădejde.

În cele din urmă primiră ordinul să se îndrepte, pe companii, la bucătăriile de campanie din spatele gării, după mîncare.

Tot acolo era și bucătăria ofițerilor, unde se duse și Švejk ca să execute comanda *feldkuratului*. În acest timp teteristul aștepta să fie servit, dat fiind că doi soldați din escortă plecaseră să ridice rația pentru cei din vagonul arestaților.

Švejk execută comanda întocmai, și în timp ce traversa linia ferată îl zări pe locotenentul Lukáš, care se plimba între șine și aștepta să vadă dacă la popota

¹ „Victorie și răzbunare”, „Doamne, pedepsește Anglia”, „Austriacul are o patrie. El o iubește și are de ce să lupte pentru patria sa” (germ.).

ofițerească va mai rămîne ceva și pentru el.

Situația lui nu era de invidiat, întrucît se folosea deocamdată de ordonanța locotenentului Kirschner. Flăcăul se îngrijea însă, de fapt, numai de stăpînul lui și se deda la adevărate acte de sabotaj cînd era vorba de locotenentul-major Lukáš.

— Unde te duci cu toate astea? îl întrebă pe Švejk nenorocosul locotenent-major, în clipa cînd Švejk tocmai pusese jos grămada de bunătăți sustrase de la popota ofițerilor și înfășurate în manta.

Švejk îl privi o clipă zăpăcit, dar își reveni numaidecît. Fața lui își recăpătase expresia jovială și liniștită, cînd răspunse:

— Asta-i pentru dumneavoastră, cu respect vă raportează, domnule locotenent-major... Numai că nu știu unde aveți cupeul, și apoi nu știu dacă domnul comandant al trenului n-ar fi împotriva ca eu să merg cu dumneavoastră. Mi se pare că dumnealui e un porc.

Locotenentul-major Lukáš se uită la Švejk întrebător. Acesta însă continuă liniștit, pe un ton confidențial.

— Să știți, domnule locotenent-major, e un porc adevărat. Cînd a venit în inspecție, la noi în vagon, eu i-am raportat numaidecît că e ora unsprezece și că mi-am isprăvit pedeapsa, așa că nu mai aveam ce căuta acolo, și că trebuie să trec ori în vagonul de vite, ori la dumneavoastră, dar el m-a luat la trei parale ca un necioplit, și mi-a zis să nu mă grăbesc, ci să rămîn unde mă aflu, ca măcar pe drum să nu vă

fac de rușine pe dumneavoastră, domnule **oberlaintnant**.

Și, arborînd o figură de martir, Švejk adăugă:

— Ca și cînd eu v-aș fi făcut vreodată de rușine, domnule **oberlaintnant**.

Locotenentul-major Lukáš oftă:

— Eu unul — continuă Švejk — nu v-am făcut niciodată de rușine. Asta-i sigur. Dacă s-a întîmplat uneori să fac vreuna boacăină, a fost o întîmplare; așa a hotărît bunul Dumnezeu, precum bine zicea bătrînul Vaniček din Pelhřimov cînd își ispășea a treizeci și șasea pedeapsă. Niciodată însă, domnule **oberlaintnant**, n-am făcut rău cu dinadinsul; întotdeauna am vrut să fac ceva mai bun, mai acătării, ca să zic așa, și zău că nu-s vinovat dacă nici unul din noi n-am avut din asta nici un folos, ci numai necazuri și supărare.

— Hai, nu mai plînge, Švejkule, spuse cu o voce înduioșată locotenentul-major Lukáš, cînd se apropiară de vagonul statului-major, aranjez eu totul ca să fii iarăși cu mine.

— Cu respect vă raportează, domnule locotenent-major, că nu plîng. M-a apucat numai așa, o părere de rău, că noi amîndoi, în războiul ăsta, sîntem cei mai nefericiți oameni de sub soare, și că n-avem nici o vină. E îngrozitor cînd stau și mă gîndesc bine; așa am fost eu, de cînd mă știu...

— Liniștește-te, Švejkule!

— Cu respect vă raportează, domnule **oberlaintnant**, că dacă n-ar fi contra disciplinei, aș spune că nu pot

de loc să mă liniștesc, dar așa trebuie să spun, că am înțeles ordinul și că m-am liniștit.

— Bine. Și acum, Švejkule, urcă în vagon.

— Cu respect vă raportează că mă urc, domnule *oberlaintnant*.

*

Tabăra militară din Most era cufundată în tăcerea nopții. În barăcile trupei, soldații tremurau de frig, în schimb la barăcile ofițerilor ferestrele erau deschise, de prea multă căldură.

Dinspre clădirile taberei se auzeau pașii santinelor care făceau de gardă, tulburînd, cu bocănitul lor, somnul celor din barăci.

Jos, în Most, pe Litava, străluceau luminile de la fabrica imperială de conserve care lucra, fără întrerupere, zi și noapte, la prelucrarea resturilor de carne. Vîntul care bătea dintr-acolo aducea un miros greu de zgîrci, copite și oase stricate, din care se fierbeau conservele de supă.

Din pavilionul părăsit, unde cu ani în urmă, în timp de pace, un fotograf îi poza pe soldații care-și petreceau tinerețea pe poligonul de tir, se vedeau jos în vale, pe cheiul Litavei, lampioanele roșii ale bordelului „La spicul porumbului”. Acest bordel fusese onorat cu vizita prințului Ștefan, cu prilejul marilor manevre imperiale de la Šopron, în anul 1908. Aici era, în fiecare seară, locul de întîlnire al ofițerilor.

Era cel mai elegant local de perdiție; soldații de rînd și teteriștii n-aveau acces acolo.

Aceștia se duceau la „Casa trandafirilor”, a cărei lumină verde se vedea de asemenea din pavilionul fostului atelier fotografic.

Chiar pentru aceste îndeletniciri exista cuvenita diferențiere; de altfel diferențierea n-a dispărut nici mai târziu, pe front, cînd monarhia n-a mai putut să ofere oștilor sale ceva mai bun decît faimoasele bordeluri ambulante, așa-numitele „pufuri”, atașate pe lîngă fiecare comandament de brigadă.

Existau așadar: *k.k. Offizierspuff*, *k.k. Unteroffizierspuff*, și *k.k. Mannschaftspuff*.

Orașul Most, aflat pe partea stîngă a Litavei, strălucea, așa cum străluceau Királyhid, Cislaitania și Translaitania, de partea cealaltă a rîului. În ambele orașe, și în cel unguresc și în cel austriac, erau tarafuri de țigani, cafenelele și restaurantele erau puternic luminate, se cînta, se bea. Burghezia locală și funcționărima își aduceau aci, în cafenele soțiile și fiicele mai mari, astfel că Most pe Litava *Bruck an der Leitha* și Királyhid erau de fapt un bordel de mari proporții.

În tabără, într-una din barăcile ofițerilor, Švejk aștepta reîntoarcerea locotenentului-major Lukáš, care plecase de cu seară în oraș la teatru, și nu se mai întorsese încă, deși noaptea era înaintată. Švejk stătea pe patul gata pregătit al locotenentului-major și în fața lui, pe masă, ședea ordonanța maiorului Wenzel.

Maiorul Wenzel revenise la regiment în urma eșecului din Serbia, unde cu prilejul bătăliei de pe Drina își dovedise măsura incapacității sale militare. Se spunea că ar fi ordonat distrugerea unui pod-ponton, deși jumătate din batalionul lui se mai afla pe malul celălalt al râului. Acum era comandantul poligonului militar din Királyhid, și se ocupa și de treburile gospodărești ale taberei. Printre ofițeri se vorbea că maiorul Wenzel se pune acum „pe picioare”. Camera locotenentului-major Lukáš și cea a maiorului Wenzel erau pe același culoar.

Ordonanța maiorului Wenzel, Mikulašek, un băiat scund, ciupit de vărsat, bălăbănea din picioare și blestema:

— Mă întreb de ce nu vine o dată boșorogul ăsta al meu. Tare aș vrea să știu pe unde umblă haimanaua, toată noaptea. Dacă cel puțin mi-ar lăsa cheia de la odaia lui, aș trage și eu un păhărel și m-aș culca. Are acolo, păcătosul, vin cât vrei.

— Se zice că dumnealui fură, făcu Švejk, trăgând liniștit din țigările locotenentului, întrucât acesta îi interzisese să mai pufăie din trabuc în odaie; tu trebuie să știi de unde aveți vin.

— Eu mă duc unde am poruncă, răspunse Mikulašek, cu glas subțire. Îmi dă o țidulă și cât ai clipi fug să iau rația pentru spital și o aduc acasă...

— Dar dacă ți-ar porunci — întreabă Švejk — să furi casa de bani a regimentului, ai face-o? Aici, când ești cu mine, înjuri nevoie mare, dar când stai în fața lui tremuri ca varga.

Mikulašek clipi din ochii lui micuți și răspunse:

— Ei, la una ca asta, aș sta să mă mai gîndesc.

— Ce să te mai gîndești, mucosule! îi strigă Švejk, dar trebui să tacă, deoarece chiar în clipa aceea se deschise ușa și în odaie intră locotenentul-major Lukáš. Se vedea cît de colo că era foarte bine dispus, judecînd după chipiul întors cu cozorocul la spate.

Mikulašek înmărmurise de spaimă atît de tare, încît rămase pe masă și salută așa, uitînd că n-avea capela pe cap.

— Raportează supus, domnule *oberlaintnant*, că totul e în ordine, anunță Švejk luînd poziția cerută de regulamentele militare, dar uitînd să-și scoată țigara din gură.

Locotenentul-major Lukáš nu observă însă acest lucru și se duse de-a dreptul la Mikulašek care cu ochii holbați îi urmărea fiecare mișcare, continuînd să salute din poziția în care se afla.

— Îmi dai voie, eu sînt locotenentul-major Lukáš, spuse apropiindu-se de Mikulašek cu pași, nu prea siguri. Pe dumneata cum te cheamă?

Mikulašek tăcea. Lukáš trase un scaun aproape de masă. În fața lui Mikulašek, se așează uitîndu-se la el și, aruncîndu-i o privire fixă, spuse:

— Švejkule, adu-mi, te rog, din geamantan revolverul de campanie.

În timp ce Švejk căuta prin geamantan, Mikulašek tăcea și se uita la locotenentul-major cu ochi înspăimîntați, în clipa aceea își dădu seama că stătea

pe masă. Disperarea lui crescuse și mai mult când băgă de seamă că vîrfurile bocancilor săi atingeau genunchii locotenentului-major, care ședea pe scaun în fața lui.

— Te întreb cum te numești, omule? zbieră la el locotenentul-major.

Mikulašek însă amuțise de-a binelea. Așa cum a povestit mai târziu, apariția neașteptată a locotenentului-major îi dăduse un fel de paralizie. Voia să sară de pe masă și nu putea, voia să răspundă și limba nu i se mișca, voia să nu mai salute și nu izbutea.

— Cu respect vă raportează, domnule locotenent-major, interveni Švejk, că revolverul nu-i încărcat.

— Atunci, încarcă-l Švejk.

— Cu respect vă raportează, domnule *oberlaintnant*, că nu avem nici un cartuș, și apoi ar fi greu să-l împușcați pe masă. Eu, domnule *oberlaintnant*, dacă îmi dați voie, îmi îngădui să spun că ăsta-i Mikulašek, ordonanța lui domnu' maior Wenzel. Totdeauna îi piere graiul când vede vreun domn ofițer. Așa-i el, se sfiește să vorbească. E, cum să vă spun, un boboc fricos, un papă-lapte. Domnul maior Wenzel îl lasă întotdeauna să stea pe coridor când se duce în oraș, și el, săracu, umblă aiurit de colo pînă colo pe la toate ordonanțele din barăci. Dacă ar avea măcar de ce să se sperie, dar, sărăcuțul de el, n-a păcătuit cu nimic.

Švejk scuipă cu scîrbă. Tonul cu care vorbea și faptul că se exprima cu o indiferență totală trădau disprețul lui față de lașitatea ordonanței maiorului Wenzel și față de comportarea sa nemilitărească.

— Îngăduiți-mi, domnule locotenent-major — continuă Švejk — să-l miros.

Švejk îi făcu vînt de pe masă lui Mikulašek, care nu înceta să caște ochii prostește la locotenentul-major, îl puse jos pe dușumea și-l mirosi la pantaloni.

— Încă nu — declară el — dar începe. Să-l dau afară.

— Dă-l afară, Švejkule.

Švejk îl conduse afară pe Mikulašek, care tremura mereu, trase ușa în urma lor, și pe coridor îi spuse:

— Bagă-ți în cap, neisprăvitule, că te-am scăpat de la moarte. Pentru asta, ai grijă. Cînd s-o întoarce maiorul Wenzel, fă-te încoa pe nevăzute, cu o sticlă de vin. Fără glumă, să știi că te-am scăpat de la moarte. Cînd se-mbată *oberlaintantul* meu nu-i a bine. Numai eu știu să mă descurc cu el.

— Eu sînt...

— O bășină, asta ești, exclamă Švejk cu dispreț. Șezi colea pe prag și așteaptă pînă o veni maiorul tău, Wenzel.

— Slavă Domnului că te-ai îndurat să mai vii, îl întîmpină locotenentul-major Lukáš pe Švejk, cînd acesta reintră în odaie. Vreau să-ți vorbesc. Nu-i nevoie însă să-mi stai iarăși drepti, ca un prost. Ia loc, Švejkule, și să te lași de acest „ordonați” al dumitale. Să-ți ții gura și să fii foarte atent la ce-am să-ți spun. Știi unde vine, în Királyhid, strada Sopronyi? Ți-am spus să încetezi odată cu acest: „Raportez supus, domnule *oberlaintant*, că nu știu”. Dacă nu știi, răspunde: nu știu, și basta. Ia o bucățică de hîrtie și

scrie: Sopronyi-uteza, nr. 16. În clădirea asta e un magazin de fierărie. Știi ce-i aia un magazin de fierărie? **Herrgott!** Nu mai spune „raportez supus”. Răspunde: știu sau nu știu. Va să zică, știi ce-i aia un magazin de fierărie? Știi? Bine... Magazinul ăsta e al unui ungar, Kákonyi. Știi ce-i aia ungar? Spune odată, **himmelherrgott**, știi sau nu știi? Știi? Bine. Sus, deasupra magazinului, e primul etaj și acolo e locuința lui... Știi sau nu știi? Dacă nu știi, crucifix, atunci află de la mine că acolo locuiește. Asta îți ajunge? Ajunge? Bine. Dacă nu ți-ajunge, pun să te bage la arest. Ți-ai însemnat că omul se numește Kákonyi? Bun. Atunci, mâine dimineață, cam pe la ora zece, cobori în oraș, găsești casa aceea, urci sus la etajul întâi și predai doamnei Kákonyi scrisoarea asta.

Locotenentul-major Lukáš deschise portofelul și, căscînd, îi întinse lui Švejk un plic alb, fără adresă.

— Ține minte, Švejkule, e un lucru foarte important, continuă el să-l dăscălească. Prevederea este mama înțelepciunii, de aceea, după cum vezi, scrisoarea n-are adresă. Mă bizui pe dumneata că vei preda scrisoarea cui se cuvine. Mai notează-ți că doamna aceea se numește Etelka, scrie deci „doamna Etelka Kákonyi”. Și-ți mai atrag atenția că scrisoarea trebuie s-o înmînezi, discret, doamnei Kákonyi, orice s-ar întîmpla, și să aștepti răspuns. De altfel scrie și în scrisoare că trebuie să primești un răspuns. Mai dorești ceva?

— Dar dacă dama nu-mi dă răspuns, atunci ce fac, domnule *oberlaintnant*?

— Atunci, îi reamintești că trebuie neapărat să-ți dea, îl lămuri locotenentul-major, căscînd din nou. Acum e însă timpul să mă culc; astăzi sînt într-adevăr obosit. Am băut mult. Nimeni n-ar fi mai puțin obosit după o asemenea noapte.

Adevărul e că locotenentul-major Lukáš n-avusese de gînd să întîrzie.

Părăsise spre seară tabăra, cu gîndul să vadă o operetă, la teatrul maghiar din Királyhid, unde în rolurile principale jucau niște artiste durduli, evreice. I se povestise că marea lor calitate era că în timpul dansului aruncau picioarele în sus și nu purtau nici tricouri, nici chiloți; iar pentru atracția domnilor ofițeri se bărbiereau jos ca tătăroaicele, fapt care nu procura nici o bucurie galeriei, dar care desfăta în schimb cu atît mai mult ofițerii de artilerie din primele rînduri ale parterului, care pentru această priveliște nu uitau să vină la teatru cu binocluri de companie.

Pe locotenentul-major Lukáš îl lăsase însă rece această interesantă porcărie, deoarece binoclul împrumutat de la teatru era necromat așa că în loc de pulpe nu văzuse decît niște umbre violete, în mișcare.

În pauza actului întîi, își îndreptă atenția spre o doamnă însoțită de un bărbat între două vîrste, pe care-l trăgea spre garderobă, insistînd că vrea să plece acasă imediat, întrucît nu era dispusă să privească

astfel de spurcăciuni. Rostise toate acestea destul de tare, în limba germană. Bărbatul care o însoțea răspunse în ungurește:

— Ai dreptate, îngerașul meu, sînt de acord, să mergem, într-adevăr, e ceva dezgustător.

— *Es ist ekelhaft*¹, răspunse doamna, revoltată, în timp ce domnul îi ajuta să-și puie mantoul. Ochii îi ardeau de indignare în fața acestei nerușinări. Trebuie spus de altfel că ochii ei negri și mari se potriveau de minune cu întreaga ei făptură. Aruncă o privire spre locotenentul-major Lukáš și repetă încă o dată, cu și mai multă indignare:

— *Ekelhaft, wirklich ekelhaft!*²

Atîta a fost de ajuns pentru înfiriparea unei idile.

Locotenentul-major Lukáš obținu informațiile necesare de la garderobieră. Află că era vorba de soții Kákonyi și că dumnealui e proprietarul unui magazin de fierărie pe strada Sopronyi nr. 16.

— Și locuiește cu doamna Etelka la etajul întâi, adăugă garderobiera cu insistența-i de codoașă bătrînă. Dînsa e nemțoaică din Šopron, iar el ungar; așa-i aici, la noi, toate sînt amestecate.

Locotenentul-major Lukáš își luă mantaua de la garderobă și se duse în oraș, la marele restaurant-cafenea „Arhiducele Albrecht”, unde se întîlni cu cîțiva ofițeri de la regimentul 91 infanterie.

Nu-și pierdu vremea flecărind prea mult, în schimb bău vîrtos, gîndindu-se mereu ce anume să-i scrie

¹ E dezgustător (germ.)

² Dezgustător, cu adevărat dezgustător! (germ.)

acestei frumoase și severe doamne, plină de virtuți, care, hotărît, îl captivase mai mult decît toate maimuțele de pe scenă, cum le spuneau ceilalți ofițeri.

Bine dispus, locotenentul-major se duse apoi singur la cafeneaua „La crucea Sfîntului Ștefan” și se retrase într-un mic separeu de unde izgoni o romîncă, care se oferise să se dezbrace pînă la piele în fața lui, și să-l lase să facă cu dînsa tot ce vrea. Porunci să i se aducă cerneală, toc și hîrtie, comandă o sticlă de coniac și, după o profundă meditare, scrise cu grijă această scrisoare, care i se păru a fi cea mai frumoasă din cîte a scris vreodată:

„Stimată doamnă!

Am asistat aseară la un spectacol de teatru care pe dumneavoastră v-a indignat. V-am urmărit cu atenție chiar de la primul act pe dumneavoastră și pe soțul dumneavoastră. După cum am putut remarca”...

„Intră în el fără milă, își zise locotenentul-major Lukáš. Cu ce drept a pus omul acela mîna pe o femeie atît de încîntătoare?! Cînd te uiți bine la el, arată ca un maimuțoi tuns.”

Și continuă să scrie:

„...soțul dumneavoastră a urmărit cu cea mai mare sollicitudine spectacolul obscen ce se desfășura pe scenă, spectacol care dumneavoastră, stimată doamnă, v-a provocat dezgust; aceasta nu mai e artă, ci un odios atentat la sentimentele cele mai delicate ale omului!”

„Ce sîni are femeia asta, îşi spuse locotenentul Lukáš. Dă-i înainte...”

Şi scrise mai departe:

„Iertaţi-mi, stimată doamnă, această explozie de sinceritate, deşi nu mă cunoaşteţi. Am văzut în viaţa mea multe femei, dar nici una nu mi-a făcut o astfel de impresie ca dumneavoastră. Îmi dau seama că gîndirea şi concepţiile dumneavoastră despre viaţă corespund întru totul cu ale mele. Am convingerea că soţul dumneavoastră nu este decît un egoist care vă trage după el”...

„Nu, îşi zise locotenentul-major Lukáš, nu merge! Şterse: „*Schlept mit*”¹ şi scrise:

„...care pentru satisfacerea plăcerilor personale vă ia după el, stimată doamnă, la spectacole de teatru care nu corespund decît gustului său. Iubesc sinceritatea şi nu intenţionez să mă amestec în viaţa dumneavoastră particulară; aş dori numai să stau de vorbă cu dumneavoastră despre arta pură...”

„În hotelurile de aici n-are să se poată; va trebui s-o duc tocmai la Viena, îşi continuă firul gîndurilor locotenentul. Am să-mi iau o permisie...”

„...De aceea îndrăznesc, stimată doamnă, să vă solicit o întîlnire pentru a avea cîntea de a vă cunoaşte mai de aproape. Sînt încredinţat că veţi avea bunătatea de a nu refuza un om, căruia viitorul

¹ Trage după (germ.)

apropiat îi oferă mizeria războiului și care, în focul bătăliei, va păstra cea mai frumoasă amintire despre un suflet care l-a înțeles precum și el la rîndu-i l-a înțeles pe al dumneavoastră. Hotărîrea dumneavoastră va fi pentru mine poruncă, răspunsul dumneavoastră, o clipă hotărîtoare în viață.”

Își puse iscălitura, trase pe gît un păhărel de coniac, apoi porunci să i se aducă o nouă sticlă și bău așa, păhărel după păhărel, aproape la fiecare frază recitită, pînă cînd, la ultimele rînduri, îl podidiră lacrimile.

*

Era ora nouă dimineața cînd Švejk îl trezi pe locotenentul-major Lukáš:

— Vă raportează supus, domnule *oberlaintnant*, că ați adormit, și ați întîrziat la serviciu și că eu trebuie să plec cu scrisoarea dumneavoastră, la Királyhid. V-am mai deșteptat o dată la șapte și jumătate, și încă o dată la opt, cînd au trecut la exercițiu, dar dumneavoastră v-ați întors pe cealaltă parte. Domnule *oberlaintnant...* N-auziți, domnule *oberlaintnant...*

Locotenentul-major Lukáš mormăi ceva și tare ar fi vrut să se întoarcă și-acum pe partea cealaltă, dar nu izbuti, pentru că Švejk îl scutura fără milă și-i urla în ureche:

— Domnule *oberlaintnant*, atunci eu mă duc cu scrisoarea la Királyhid...

Locotenentul-major căscă și spuse buimac:

— Ce scrisoare? A... da, cu scrisoarea mea, ai grijă, discreție! Înțelegi, ăsta-i un secret al nostru. *Abtretien...*

Locotenentul-major se strînse din nou în pătură și continuă să doarmă dus, în timp se Švejk o porni pe drum spre Királyhid.

Nu i-ar fi fost chiar atît de greu să găsească strada Sopronyi nr. 16, dacă întîmplarea nu i l-ar fi adus în cale pe bătrînul genist Vodička, repartizat la batalionul geniștilor din Stiria, a căror cazarmă era în cantonamentul din vale. Cu ani în urmă Vodička locuise în Praga, în Bojiște, cartierul lui Švejk. De aceea o astfel de întîlnire, cu un vechi prieten, nici nu putea să se termine altfel: intrară amîndoi la cîrciumă „La berbecul negru” din Bruck, unde servea vestita chelnăriță Růženka, căreia toți teteriștii cehi care au trecut vreodată prin cantonament i-au rămas datori cu cîte ceva pentru consumație.

În ultima vreme genistul Vodička, un încurcă-lume, făcea pe cavalerul ei și ținea evidența tuturor batalioanelor care plecau din cantonament, ducîndu-se la momentul potrivit să atragă atenția teteriștilor cehi ca nu cumva să se topească în vîltoarea războiului, fără să-și plătească consumația.

— Ia spune-mi, încotro te duci? îl întrebă Vodička, ciocnind primul pahar de vin.

— E secret — răspunse Švejk — dar ție, ca vechi camarad, îți spun...

După ce-i expuse totul cu lux de amănunte, Vodička declară că el, ca bătrîn genist, nu-și poate părăsi un vechi prieten cînd are de îndeplinit o misiune atît de importantă, așa că va merge cu el să predea împreună scrisoarea.

Petrecură de minune, amintindu-și de vremurile de altădată și cînd, pe la orele douăsprezece, ieșiră de la „Bercecul negru”, toate pe lume li se păreau firești și ușor de învins.

În afară de asta, purtau în inimile lor credința fermă că nimeni nu putea să-i înfricoșeze. Tot drumul pînă la Sopronyi-utca nr. 16, Vodička își exprimă ura neîmpăcată pe care o nutrea față de maghiari, și povestea într-una cum peste tot se încingea cu ei la bătaie, unde și cînd s-a încăierat, și ce anume l-a împiedicat uneori, în anumite locuri, să nu se ia la bătaie cu ei.

— Odată, la Pausdorf, unde ne-am dus și noi, geniștii, la un păhăruț de vin, îi băgasem unui băiat din asta unguraș mîna în ceafă, și cînd eram gata să-i Croiesc tîrțița cu *übersvungul*¹, numai ce-l aud că strigă:

— Tondo, nu da, eu sînt Purkrábek de la 16 *landwehr!*

— Din pricina întunericului — că noi, cum a început să se îngroașe gluma, am dat cu sticlele în lămpi — era gata-gata să iasă o încurcătură. Pentru asta le-am plătit-o noi maimușoilor, cu vîrf și îndesat, la lacul Nezider, unde am fost acum vreo trei săptămă-

¹ *Überschwung* — centiron (germ.)

mîni. Acolo, într-un sat din apropiere, e cantonat un detașament de pușcași honvezi și nu știu cum s-a făcut că noi am intrat cu toții tocmai în cîrciumă în care ei jucau de zor, ca ieșiți din minți, ceardașul lor și zbierau cît îi ținea gura: „*Uram, uram, biró uram*”¹, sau *Lányok, lányok, lányok a faluba*². Noi ne-am așezat liniștiți în apropierea lor; ne-am scos doar *übersvungurile* și le-am pus pe masă, ca să le avem la îndemînă. „Stați, ne ziceam, vă arătăm noi vouă *lányok*”, și unul din noi, Mejstřík, care avea o labă cît Bilá Hora³ a hotărît să-i umfle fata unui maghiar, din horă. Fetele, n-am ce zice, erau a dracului de frumoase; erau, cum să-ți spun, de tot felul; înalte și late în cur, zvelte și ochioase; și cum se înde-sau în ele grăsanii de unguri, se vedea că fetișcanele aveau niște țîțe pline și tari ca niște jumătăți de mingi și că le plăcea grozav la înghesuială. Și cum îți spun, Mejstřík al nostru intră repede în horă și vrea să ia pe cea mai mîndră dintre fete de la un honved care începuse să bolborosească ceva; fără să mai stea pe gînduri, Mejstřík i-a scăpat una și honvedul s-a întins cît era de lung; noi am apucat numaidecît *übersvungurile*, le-am răsucit în jurul mîinii ca să nu ne zboare baionetele, și în timp ce intram în ei, am strigat: „Vinovat, nevinovat, luați-i la rînd!” Pe urmă a mers ca-n pilaf. Au început să sară pe ferestre, dar noi îi apucam de picioare și-i trăgeam înapoi în sală.

¹ Domnule, domnule, domnule primar (magh.)

² Fetele, fetele, fetele din sat (magh.).

³ Muntele Alb (cehă).

Care nu era de-al nostru, încasa. Nu știu cum s-a făcut că s-au amestecat și primarul și jandarmul; așa că le-am dat și lor de cheltuială. După asta l-am atins zdravăn și pe cârciumar, care începuse să ne înjure, pe nemțește că i-am stricat mustăria. Pe urmă, în sat, i-am agățat pe cei care voiau să se ascundă de noi. Frumos a fost cu un sergent de-al lor; l-am găsit într-o căpiță de fîn, pe câmp, tocmai deval, afară din sat; ni-l trădase fata lui, pentru că dansase cu alta... Se prinsese de Mejstřík al nostru și s-a dus pe urmă cu el, în sus, pe drumul ce duce spre Királyhid, acolo unde la marginea pădurii sînt niște uscătorii de fîn. L-a băgat într-o uscătorie și pe urmă i-a cerut cinci coroane; da el i-a dat vreo două peste bot. Ne-a ajuns din urmă tocmai sus, aproape de cantonament; zicea că întotdeauna și-a închipuit că unguroaicele sînt focoașe, dar că scroafa aceea zăcea ca un buștean și vorbea anapoda...

Ce mai tura-vura, își încheie povestirea bătrînul genist Vodička: ungurii sînt niște derbedei.

La care Švejk ținu să facă următoarea observație:

— Se găsește cîte-un ungur care nu-i ungur din vina lui.

— Ce vorbă-i asta? se înfurie Vodička. Asta-i o prostie, toți sînt vinovați. Aș vrea să te văd, să te prindă pe tine o dată într-o „paradă” de aceea, cum mi s-a întîmplat mie, cînd am venit aici în prima zi, la cursuri. Chiar în aceeași zi, după-amiază, ne-au mînat la școală, ca pe-o cireadă de vite, și acolo un dobitoc s-a apucat să ne deseneze și să ne învețe ce sînt alea

cazematele, cum se sapă fundațiile, cum se măsoară, și pe urmă ne-a spus că cine n-o să aibă dimineța desenul gata, așa cum ne-a arătat el, va fi închis și legat. „Ei, drăcie! mi-am zis eu. De aia m-am înfipt eu la cursurile astea, ca să mîzgălesc seara cu creionașul în niște caietele, ca școlarii, sau ca să trag chiulul de pe front?” M-a cuprins o furie, că nu-mi găseam astîmpăr; nici nu mai puteam să mă uit la idiotul care ne vorbea. Îmi venea să dau cu toate de pămînt, așa de furios eram. Nici n-am mai stat la cafea și am întins-o din baracă; am luat-o spre Királyhid și în drum nu-mi era gîndul la nimic altceva decît să găsesc undeva o bojdeucă liniștită, unde să mă fac turtă și să fac tărăboi, să-l ating pe unu peste bot și pe urmă să mă întorc acasă răcorit. Dar una gîndește omul și alta hotărăște Domnul. În vale, lîngă rîu, între grădini, am dat, într-adevăr, de un local pe placul meu; liniște, ca în biserică; parcă era anume făcut pentru scandal. Erau numai doi mușterii și vorbeau între ei ungurește. Asta mi-a turnat gaz peste foc și, cum eram cu capsă pusă, m-am îmbătat mai repede și mai tare decît voiam, așa că nici n-am băgat de seamă că alături mai era un local de unde, în timp ce eu mă făceam, au intrat vreo opt husari, care, cum i-am atins pe cei doi mușterii peste bot, au tăbărit pe mine. Și m-au snopit bestiile alea de husari în bătaie și m-au fugărit prin grădini în așa hal, că n-am mai putut nimeri acasă decît spre ziuă, și a trebuit să merg de-a dreptul la infirmerie unde am mințit că am căzut într-o cărămidărie; toată săptămîna m-au ținut înfă-

șurat în cearșafuri ude ca să nu mi se cojească spinarea. Aș vrea să te văd căzînd pe mîinile unor derbedei din ăștia. Ăștia nu-s oameni, sînt vite.

— Ce ție nu-ți place, altuia nu face, filozofă Švejk. Eu unul nu mă mir că s-au înfuriat, dacă au trebuit să-și lase tot vinul pe masă, ca să te fugărească pe tine prin grădini, noaptea, pe întuneric. Ar fi trebuit să se răfuiască cu tine pe loc, în local, și pe urmă să te zvîrle afară. Ar fi fost mai bine și pentru ei și pentru tine dacă te judecau acolo, la masă. Tot așa, am cunoscut eu un cîrciumar din Libeň, unu Paroubek. Odată s-a îmbătat la el cu rachiu de ienupăr un meșter de capcane și grătare, care a început să înjure zicînd că rachiul era apă chioară; zicea că dacă ar munci o sută de ani de-acum încolo și și-ar cumpăra din tot cîștigul numai rachiu de ienupăr, de la Paroubek, și dacă l-ar bea dintr-o singură înghițitură, tot ar mai putea să umble pe sîrmă, cu Paroubek în brațe... I-a mai zis pe urmă că-i un cîine rîios și o jivină. Văzînd că nu-și mai ține gura, Paroubek l-a înșfăcat de ceafă și i-a dat în cap cu capcana de șobolani și cu sîrmele lui și l-a azvîrlit în stradă unde a prins să-l ciomăgească cu cîrligul de tras obloanele, și l-a ținut așa pînă jos, în Piața Invalizilor; de furios ce era, a început să-l fugărească mai departe, prin Piața Invalizilor la Karlin, tocmai pînă sus la Žižkov; de aici prin cartierul evreiesc pînă la Malešice, unde, pînă la urmă, a rupt cîrligul pe spinarea lui, așa că a

trebuit să se întoarcă înapoi la Liben. Da, numai că de mînie a uitat că lăsase prăvălia plină de mușterii, care în lipsa lui puteau să-și facă de cap. Cînd s-a înapoiat în cîrciumă, s-a convins că într-adevăr așa s-a întîmplat. Oblonul era tras pe jumătate; în fața prăvăliei stăteau doi polițai care se afumaseră și ei curățel în timp ce făceau ordine, înăuntru. În cîrciumă, totul era băut; în stradă un butoi de rom, gol; sub tejghea zăceau, beți turtă, doi oameni care scăpaseră de ochii polițiștilor. Cînd i-a scos de acolo, dumnealor au vrut să-i plătească cîte doi creițari de căciulă, că de atîta băuseră chipurile secărică. Ca să vezi, cum e pedepsită lipsa de cumpătare. Așa-i și în război. Mai întîi batem dușmanul, pe urmă ne ținem mereu, mereu, după el, ca pînă la urmă să nu știm cum să fugim mai repede.

— Eu nu i-am uitat, spuse Vodička. Numai să-mi pice în mîină unul din husarii ăia, că știu eu cum să mă răfuiesc cu el. Noi, geniștii, cînd e la o adică, sîntem dați dracului. Noi nu sîntem ca muștele de fier (așa îi numesc geniștii pe milițieni). Cînd eram pe front, la Přemyšl, era cu noi un căpitan Jetzbacher. Un porc fără pereche. Ne făcea așa mizerii, încît unul, Bitterlich, din compania noastră, s-a împușcat din pricina lui. Bitterlich ăsta era neamț, dar era om tare cumsecade. Ce ne-am zis noi? Cînd o începe să șuiere din partea rusească, s-a isprăvit și cu căpitanul nostru Jetzbacher... Și chiar așa a fost. Cum au început rușii să tragă, am tras și noi în el cinci „șusuri”; dar ce să

vezi? Javra ciracului mai era încă viu, ca o pisică. A trebuit să-l dăm gata cu încă două cartușe, ca să nu iasă vreo încurcătură; și parcă tot mai voia să zică ceva, dar era tare caraghios...

Vodička rîse, apoi urmă:

— Din astea se întîmplă pe front în fiecare zi. Îmi povestea, mai deunăzi, un camarad de-al meu, care acum e și el aici, că pe cînd era infanterist, la Belgrad, tot așa, la un atac, cei din compania lui l-au achitat pe căpitanul lor. Era un cîine, împușcase cu mîna lui doi soldați, care nu mai puteau mărșălui. În timp ce-și dădea sufletul, a început deodată să fluiera semnalul de retragere. S-au tăvălit băieții de rîs.

Și mergînd așa, prinși în această discuție captivantă și instructivă, Švejk și Vodička ajunseră în fața magazinului de fierărie din strada Sopronyi nr. 16, proprietatea domnului Kákonyi.

— Cred totuși că ar fi mai bine să aștepți aici, îi spuse Švejk lui Vodička înainte de a intra în gangul casei. Eu mă reped pînă la etajul întîi, predau scrisoarea, aștept răspunsul, și cît ai zice pește, sînt înapoi.

— Cum? Să te las? făcu mirat Vodička. Cînd îți spun că tu nu-i cunoști pe maghiari! Aici trebuie să fim cu mare băgare de seamă... Să vezi cum ți-l umflu...

— Ascultă, Vodička, spuse Švejk cu seriozitate. Aici nu-i vorba de maghiar, e vorba de nevastă-sa... Nu ți-am povestit totul, cînd stăteam cu chelnerița

aceea a noastră, că-i duc o scrisoare de la *oberlaintnantul* meu, și că-i mare secret? *Oberlaintnantul* mi-a spus să-mi întine în cap că nimeni, absolut nimeni nu trebuie să afle ceva de treaba asta; pînă și chelnerița a spus că așa se cuvine, că ăsta-i un lucru discret, și că nu-i îngăduit nimănui să știe că domnul *oberlaintnant* scrie unei femei măritate. Chiar și tu ai dat din cap și ai încuviințat. V-am lămurit doar, de-a fir-a-păr, că eu execut întocmai ordinul *oberlaintnantului* meu, și pe tine te apucă deodată pofta să mergi cu mine sus.

— Se vede, Švejkule, că nu mă cunoști încă, răspunse tot atît de serios bătrînul genist Vodička. Eu, dacă ți-am spus o dată că nu te las singur, ține minte, că vorba mea e vorbă... Cînd merg doi, e totdeauna mai sigur...

— Am să-ți dovedesc, Vodička, că n-ai dreptate. Știi unde vine, la Višehrad, strada Neklanová? Bine... Acolo își avea atelierul lăcătușul Voborník. Era un om drept și cumsecade. Într-o bună zi, întorcîndu-se de la chef, a venit acasă cu un prieten de petrecere, ca să doarmă la el. După asta, a zăcut multă vreme, și în fiecare zi, pansîndu-i rana de la cap, nevasta îi spunea: „Vezi, Toničku, dacă n-ați fi venit doi, nu-ți făceam nimic decît că te boscorodeam, dar nu ți-aș fi dat cu decimalul în cap”. După aceea, cînd i-a revenit graiul, omul i-a spus: „Ai dreptate, scumpo, a doua oară cînd m-oi duce undeva, nu mai trag pe nimeni după mine”.

— Asta ne-ar mai lipsi — strigă Vodička mînios — să ne arunce ungurul cu ceva în cap. Ți-l apuc de gît și mi ți-l azvîrl pe scară, de la etaj, de-o să zboare ca șrapnelul. Pe ungurașii ăștia trebuie să-i iei repede, fără codeală...

— Ascultă, Vodička, doar n-ai băut chiar așa de mult. Eu am băut două sferturi mai mult decît tine. Stai și te gîndește că n-avem voie să facem nici un scandal. Eu răspund de asta. E vorba doar de o femeie...

— O ating și pe ea, Švejkule, mie mi-e totuna. Habar n-ai încă cine-i bătrînul Vodička. Odată eram în cîrciumă „Ostrovul trandafirilor”, la Záběhlíce; și era acolo o maimuță care n-a vrut să danseze cu mine, pentru că, zicea, aveam gura umflată. Ce-i drept, mi-era gura umflată, că tocmai venisem de la o petrecere cu dans, de la Hostivař; dar gîndește-te ce jignire din partea tîrfei... „Atunci, zic eu, ține și dumneata una, preacinstită domnișoară, ca să nu-ți pară rău!!” Și cînd i-am împușcat o scatoalcă, a dărîmat masa la care stătea cu taică-su, cu mă-sa și cu doi frați, cu toate sticlele și paharele. Nu-mi era mie frică de întreg „Ostrovul trandafirilor”, că se aflau acolo niște prieteni de la Vršovice, și mi-au sărit în ajutor. Am făcut praf vreo cinci familii cu copii cu tot. Cred că zbieretele lor s-au auzit pînă la Michle. Ehei, și pe urmă s-a scris și la gazete despre serbarea din grădină, dată de o societate de binefacere, nu știu din care oraș. D-aia zic: așa cum și pe mine m-au ajutat alții, și eu sînt bucuros să sar la nevoie în ajutorul

prietenilor. Eu nu mă mișc de lângă tine, în ruptul capului. Tu nu-i cunoști pe unguri, nici nu știi ce le poate pielea... Și pe urmă, nu poți să-mi faci mie una ca asta, să mă alungi de lângă tine, după ce nu ne-am văzut atîta amar de vreme, și pe deasupra într-o situație ca asta.

— Bine, atunci, hai cu mine — hotărî Švejk — dar să fim cu băgare de seamă, să nu dăm de vreo belea.

— Nici o grijă, camarade, spuse încet Vodička cînd ajunseră la scară. Cînd mi ți l-oi umfla... Și adăugă apoi, aproape în șoaptă: Ai să vezi tu că ungurașul n-o să ne dea de loc de furcă...

Dacă în gang ar fi fost cineva care să priceapă ceha, ar fi putut auzi pe scară, rostită de data aceasta cu glas mai tare, vorba lui Vodička: „Tu nu-i cunoști pe unguri...” La această concluzie ajunsese el în liniștitul local de pe malul Litavei, aflat între grădinile vestitului oraș Királyhid, înconjurat de colinele pe care soldații le vor blestema de-a pururi, amintindu-și de toate acele *űbunguri* la care au luat parte înainte de război și în timpul războiului, cursuri la care s-au instruit teoretic pentru masacre și măceluri reale.

*

Švejk și Vodička stăteau în fața ușii domnului Kákonyi. Înainte de a apăsa pe butonul soneriei, Švejk întrebă:

— Ascultă, Vodička, tu ai auzit vreodată că prevederea este mama înțelepciunii?

— De asta mie puțin îmi pasă, răspunse Vodička. Dumnealui nici nu trebuie să aibă când deschide gura...

— Păi, eu nu am de vorbit cu nimeni, Vodička!

Švejk sună și Vodička spuse cu glas tare:

— Ain, țvai și zboară pe scară...

Ușa se deschise și apără o servitoare care îi întrebă pe ungurește ce doresc.

— *Nem tudom*¹, răspunse disprețuitor Vodička. Învață, fetițo, cehește.

— *Verstehen Sie deutsch?* o întrebă Švejk.

— *A pischen.*

— *Also, sagen Sie der Frau, ich will die Frau sprechen, sagen Sie, dass ein Brief ist von einem Herr, draussen in Kong.*²

— Mă mir de tine — spuse Vodička intrînd după Švejk în hol — că stai de vorbă cu o putoare ca asta.

Rămaseră să aștepte. După ce închise ușa de la antreu, Švejk remarcă:

— Stau bine dumnealor aici, ia te uită, două umbrele în cuier, și nici chipul ăla al domnului Isus nu-i rău.

Dintr-una din odăi, din care se auzea zgomot de linguri și farfurii, apără din nou servitoarea și i se adresă lui Švejk:

¹ Nu înțeleg. (magh.)

² Înțelegeți nemțește?... — Puțin. — Atunci, spune-i doamnei că vreau să-i vorbesc, spune-i că are o scrisoare de la un domn (germ.).

— *Frau ist gesagt, dass sie hat ka Zeit, wenn was ist, dass mir geben und sagen.*¹

— *Also* — spuse solemn Švejk — *der Frau ein Brief, aber balten Küschen*², și scoase scrisoarea locotenentului Lukáš.

— *Ich* — spuse apoi arătînd cu degetul către sine — *Antwort warten hier in die Vorzimmer*³.

— De ce nu șezi? îl întrebă Vodička, care se și instalase pe un scaun lângă perete. Uite colo un scaun. De ce stai în picioare ca un cerșetor? Nu te lăsa umilit de ungur. O să vezi c-o să avem de furcă cu el, dar am să ți-l umflu... Ascultă — spuse după cîteva clipe — de unde ai învățat nemțește?

— De la sine, răspunse Švejk. Și din nou se făcu tăcere.

Apoi, deodată, din odaia în care intrase servitoarea cu scrisoarea, se auziră țipete și zgomote puternice. Cineva trîntise de podea un obiect greu, apoi se deslușiră limpede sunete de pahare sparte și de farfurii făcute zob, și peste toate acestea răsunau vociferări inteligibile: „*Baszom az anyát, baszom az istenet, baszom a Krisztus Márját, baszom at atyádot, baszom a világot!*”⁴

¹ Doamna a spus că nu are timp, că dacă e ceva să-mi spuneți mie (în limba germană, stîlcit).

² Atunci, dă-i doamnei scrisoarea, dar ține-ți gura (în limba germană, incorect).

³ Eu aștept răspunsul aici, în antreu (în limba germană, incorect)

⁴ Înjurătură ungurească.

Ușa se deschise și în hol dădu buzna un bărbat în floarea vârstei, cu șervetul la gât, fluturînd scrisoarea predată de Švejk, cu cîteva minute mai înainte.

Mai aproape de ușă ședea bătrînul genist Vodička și, cum era și firesc, lui i se adresă în primul rînd furiosul domn.

— *Wass soll dass heissen, wo ist der verfluchter Kerl, welcher dieses Brief gebracht hat?*¹

— Ușurel, îi spuse Vodička, ridicîndu-se de pe scaun, prea mult să nu zbieri, dacă vrei să nu zbori; și dacă vrei să știi cine a adus scrisoarea, atunci întreabă-l pe camaradul de colo. Dar să vorbești frumos cu el, că altfel ieși pe ușă cît ai spune pește...

Acum îi veni rîndul lui Švejk să se convingă de bogatul debit verbal al furiosului domn cu șervetul înnodat în jurul gâtului, care începuse să-i toarne vrute și nevrute ca pînă la urmă s-o întoarcă că tocmai ședea la masă.

— Noi am auzit că luați masa, încuviință Švejk într-o nemțească silabisită, adăugînd apoi cehește: E drept că ar fi trebuit să ne dea prin minte să nu vă ridicăm, fără rost, de la masă.

— Nu te umili, interveni Vodička.

Furiosul domn, căruia după gesticulațiile violente șervetul abia i se mai ținea într-un colț, continuă să explice că la început crezuse că în scrisoare era vorba

¹ Ce înseamnă asta, unde-i ticălosul care a adus scrisoarea? (Germ.)

de rechiziționarea unor încăperi pentru armată în această casă, care este proprietatea soției lui.

— E drept că aici ar mai încăpea încă destui soldați, fu de părere Švejk, dar nu despre asta era vorba în scrisoare, precum de bună seamă v-ați încredințat.

Stăpînul casei se apucă cu mîinile de cap. Și în timp ce se ținea așa, debită o serie de înjurături, ținu să spuie că și el e locotenent în rezervă, că ar dori să-și facă datoria, dar că nu poate, fiind bolnav de rinichi. Pe vremea lui însă ofițerimea nu era destrăbălată în așa hal, încît să tulbure liniștea căsniciilor. În sfîrșit, ținu să atragă atenția că va trimite scrisoarea la regiment, la Ministerul de Război, și o va publica și în ziare.

— Domnule — îi spuse Švejk cu multă demnitate — scrisoarea asta am scris-o eu. *Ich geschrieben, kein Oberleutnant*. Iscălitura e numai așa, de florile mărlui, e falsă: *Unterschrift, Name, falsch*. Mie îmi place foarte mult soția dumneavoastră. *Ich liebe Ihre Frau*. Eu sînt îndrăgostit lulea de soția dumneavoastră, după cum spune Vrchlický¹. *Kapitales Frau*.

Înfuriat peste măsură, stăpînul casei dădu să se năpustească asupra lui Švejk, care stătea în fața lui, calm și mulțumit de sine. Dar bătrînul genist Vodička, urmărindu-i fiecare mișcare, îi puse piedică, îi smulse din mînă scrisoarea pe care o scutura într-una și o băgă în buzunar; iar cînd domnul Kákonyi se dezmetici, Vodička îl apucă de guler, se îndreptă cu el

¹ Scriitor clasic ceh.

spre ieșire, deschise cu o mînă ușa, și peste o clipă se auzea cum se rostogolește ceva pe scară.

Toate acestea se petrecură cu iuțea cu care în basmele populare e descrisă răpirea cuiva de către Scaraoțchi.

În urma înfuriatului domn nu rămase decît șervetul. Švejk îl ridică, bătu cuviincios la ușa ce dădea spre odaia din care cu cinci minute înainte ieșise domnul Kákonyi, și de unde se mai auzea un plîns de femeie.

— V-am adus șervetul, se adresă Švejk cu voce blajină doamnei care bocea pe canapea. Ar fi putut să-l calce cineva. Respectele mele.

Bătu din călcîie, salută și ieși în coridor. Pe scară însă nu zări nici o urmă vizibilă de bătălie. Aici, potrivit prevederilor lui Vodička, totul se desfășurase fără nici un fel de dificultate. Abia în gang, lîngă poartă, găsi Švejk un guler scrobit, rupt. Se pare că aici se jucase ultimul act al acestei tragedii, în momentul cînd domnul Kákonyi se agățase cu disperare de poartă ca să nu zboare în stradă.

În schimb în stradă era animație. Domnul Kákonyi fusese transportat în gangul de peste drum, unde îl stropeau cu apă, iar în mijlocul străzii, bătrînul genist Vodička se bătea ca un leu cu un grup de honvezi și husari, care se ridicaseră în apărarea compatriotului lor. Făcea ravagii în jurul lui, învîrtind cu măiestrie centironul de care atîrna baioneta. Și nu era singur.

Luptau alături de el câțiva soldați cehi de pe la diferite regimente, care tocmai treceau pe stradă.

Švejk, după cum a declarat el însuși mai târziu, habar n-avea cum s-a trezit în mijlocul combatanților; și cum n-avea asupra lui baioneta, s-a mirat și el cum i-a picat în mână bastonul unui spectator înspăimântat.

Lupta a durat o bună bucată de vreme, dar tot ce-i frumos are și un sfârșit. Patrula, care din întâmplare trecea pe-acolo, îi ridică pe toți.

Așa se face că Švejk pășea acum alături de Vodička, cu bastonul despre care comandantul patrulei zicea că ar fi *corpus delicti*.

Mergea mulțumit ținând bastonul pe umăr, ca o pușcă.

În schimb, bătrînul genist Vodička păstră tăcerea în tot timpul drumului, cu încăpățînare. Abia cînd intrară la „*hauptwache*”¹ îi spuse lui Švejk cu tristețe:

— Nu-ți spuneam eu că nu-i cunoști pe unguri?

¹ Corpul de gardă (germ.).

IV

NOI SUFERINȚE

Colonelul Schröder privea cu multă satisfacție fața palidă, cu cearcăne mari sub ochi, a locotenentului-major Lukáš, care, încurcat, evita cu grijă să-l privească și, cu coada ochiului, ca și cînd ar fi studiat ceva, se uita la planul de dislocare a trupei în tabără, care de altfel era singura ornamentație din biroul colonelului.

Pe masă, în fața colonelului Schröder, se aflau cîteva ziare cu niște articole subliniate cu creion albastru, pe care colonelul își mai aruncă o dată ochii în treacăt, spunînd apoi către locotenentul-major Lukáš:

— Așadar, dumneata știi că sluga dumitale Švejk, e arestat, și că probabil va fi înaintat tribunalului militar al diviziei?

— Da, domnule colonel.

— Dar cu asta, bineînțeles — adăugă apăsător colonelul, plimbîndu-și privirea pe fața palidă a ofițerului — nu e lichidată întreaga chestiune. Un lucru e

sigur: că opinia publică locală a fost răscolită de cazul slugii dumitale, Švejk, și că în toată afacerea asta e amestecat și numele dumitale, domnule locotenent-major. De altfel ne-au parvenit și câteva documente de la comandantul diviziei. Avem în față câteva gazete care se ocupă de acest caz. Dacă vrei, poți să-mi citești cu glas tare.

Întinse locotenentului-major Lukáš unul din ziarele cu articolele subliniate și acesta începu să citească cu glas monoton, de parcă ar fi citit într-un manual de școală primară fraza: „Mierea este mult mai hrănitoare și mai ușoară de digerat decît zahărul”.

„Unde este garanția viitorului?”

— Ăsta-i *Pester Lloyd*, nu-i așa? întrebă colonelul.

— Da, domnule colonel, răspunse locotenentul-major Lukáš, continuînd lectura:

„Dirijarea războiului spre victorie necesită colaborarea tuturor păturilor populației din imperiul austro-ungar. Dacă vrem să asigurăm securitatea statului, toate națiunile noastre trebuie să se ajute reciproc; garanția viitorului nostru se află tocmai în acel respect spontan pe care o națiune îl are față de cealaltă. Marile sacrificii de pe front ale bravilor noștri ostași, care nu conțin să înainteze, nu ar fi posibile dacă spatele frontului — artera politică și de aprovizionare a glorioaselor noastre

armate — nu ar fi unit, dacă în spatele armatei noastre s-ar ivi elemente care să zdruncine unitatea statului și care prin agitație și rea-credință i-ar submina autoritatea și ar provoca haos în rîndurile popoarelor înfrățite ale imperiului. În aceste clipe istorice, nu putem trece sub tăcere atitudinea unui mănunchi de oameni care, din motive naționale locale, încearcă să tulbure unitatea noastră și lupta dusă de toate popoarele acestui imperiu pentru justa pedepsire a acelor mizerabili care, fără pricină, au atacat imperiul nostru pentru a-l lipsi de toate bunurile culturale și ale civilizației. Nu putem trece sub tăcere aceste josnice manifestări afișătoare ale unor spirite bolnăvicioase care nu doresc decît frîngerea unității de gîndire în inimile popoarelor noastre. Am mai avut, pînă acum, de cîteva ori prilejul să atragem atenția, în acest ziar, asupra faptului că autoritățile militare se văd silite să intervină cu toată severitatea împotriva acelor elemente izolate, din regimentele cehe, care, călcînd în picioare glorioasa tradiție a regimentului din care fac parte, seamănă prin atitudinea lor nesăbuită, în orașele noastre maghiare, ura împotriva întregului popor ceh, care, luat în ansamblu, nu este vinovat cu nimic, și care a stat totdeauna ferm alături de interesele acestui imperiu, fapt dovedit de o serie întreagă de conducători de oști, de origină cehă, dintre care amintim cu drag de glorioasa figură a mareșalului Radecký și a altor apărători ai imperiului austro-ungar. Împotriva acestor pilde luminoa-

se se ridică cîțiva derbedei cehi, depravați care, profitînd de izbucnirea războiului mondial, s-au prezentat ca voluntari în armată, de unde încearcă să provoace haos, pentru a destrăma unitatea popoarelor din monarhia noastră. Am mai atras o dată atenția asupra comportării regimentului nr..., la Debrețin. Parlamentul de la Budapesta a înfierat fărădelegile acestui regiment al cărui drapel, mai tîrziu, pe front, a fost... — cenzurat — Cine are vina acestor fărădelegi? — cenzurat — Cine i-a împins pe soldații cehi... — cenzurat.

De ceea ce își permit străinii în patria noastră ungurească ne poate convinge mai ales incidentul recent de la Királyhid, oraș unguresc pe malul Litavei. De ce naționalitate erau soldații din tabăra militară din apropierea orașului Brucke, care l-au atacat și defăimat pe domnul Gyula Kákonyi, negustor onorabil din localitate? Este de datoria autorităților să facă cercetări în legătură cu această crimă și să întrebe comandamentul militar care fără îndoială că se ocupă de această afacere ce rol joacă în această ațîțare, fără precedent, împotriva cetățenilor regatului maghiar, locotenentul-major Lukáš, al cărui nume este rostit prin oraș în legătură cu evenimentele din ultimele zile, după cum ne-a relatat corespondentul nostru local, care a și adunat un bogat material cu privire la întreaga afacere, în vremurile grave de astăzi este într-adevăr strigătoare la cer. Cititorii ziarului Pester Lloyd vor urmări, fără îndoială, cu interes desfășurarea

cercetărilor, și putem să-i asigurăm că-i vom ține la curent, îndeaproape, cu mersul acestei afaceri de o covârșitoare însemnătate. În același timp însă așteptăm și un comunicat oficial în legătură cu crima săvârșită împotriva populației maghiare la Királyhid. Că de această chestiune se va ocupa parlamentul de la Budapesta e limpede ca ziua; trebuie să se lămurească odată pentru totdeauna că soldaților cehi care trec spre front prin regatul maghiar nu le este îngăduit să considere țara coroanei sfântului Ștefan ca fiind la cheremul lor. Dacă unele elemente aparținând acestei națiuni, care la Királyhid au reprezentat în chip atât «de minunat» frăția popoarelor noastre, nu înțeleg situația de azi, atunci n-au decît să-și pună cenușă în cap, pentru că în timp de război, glonțul, ștreangul, pușcăriile și baioneta îi învață pe oamenii de acest soi să asculte și să se supună intereselor celor mai înalte ale patriei noastre comune.”

— Cine semnează acest articol, domnule locotenent-major?

— Bela Barabas, redactor și deputat, domnule colonel.

— E o bestie cunoscută, domnule locotenent-major. Dar mai înainte de a apare în *Pester Lloyd* acest articol a fost publicat în *Pesti Hirlap*. Fii, te rog, bun și citește-mi acum traducerea oficială din limba maghiară a articolului apărut în ziarul *Sopronyi Napló*.

Locotenentul-major Lukáš citi cu glas tare un articol în care se vedea strădania neobișnuită a redactorului respectiv de a introduce fraze încîlcite, cu următorul conținut:

„Imperativul rațiunii de stat — ordinea de stat — demnitatea și sentimentele umane călcate în picioare — sărbătoarea canibalilor — masacrarea societății omenești — bandă de mameluci — îi veți recunoaște între culise”. Și articolul continua tot așa, lăsînd limpede impresia că, în propria lor țară, maghiarii erau poporul cel mai persecutat; se părea că soldații cehi s-ar fi năpustit asupra redactorului călcîndu-l în picioare și că în timp ce el zbiera de durere un martor ocular a stenografiat zbieretele lui.

„Despre unele chestiuni, de cea mai mare importanță — se plîngea ziarul Sopronyi Napló — nu se spune și nu se scrie nimic. Știm cu toții, foarte bine, la ce fărădelegi se dedau cehii, ce se petrece în rîndurile cehilor și cine anume provoacă aceste dezordini. Se înțelege de la sine că vigilența autorităților este prinsă în alte chestiuni importante, ea trebuie să fie însă neapărat legată de acțiunea de supraveghere în ansamblu, pentru a nu se mai întîmpla ceea ce s-a putut întîmpla zilele acestea la Királyhid. Articolul nostru de ieri a fost cenzurat în cincisprezece locuri. De aceea nu ne rămîne altceva mai bun de făcut decît să declarăm că nici azi nu avem posibilitatea, din motive tehnice, să ne ocupăm

pe larg de evenimentele de la Királyhid. Trimisul nostru special a constatat la fața locului că autoritățile dovedesc într-adevăr mult zel în lămurirea întregii afaceri, cercetînd de zor. Ni se pare totuși ciudat că unii participanți la masacrul general se mai află în libertate. Aceasta se referă mai cu seamă la o anumită persoană, care potrivit informațiilor noastre continuă să rămînă nepedepsită în cantonamentul militar, purtînd mai departe insignele regimentului său de papagali. Numele său a fost amintit alaltăieri în Pester Lloyd și în Pesti Napló. Este vorba de cunoscutul șovinist ceh Lukáš, despre ale cărui isprăvi deputatul nostru Savanyu Géza, reprezentantul districtului Királyhid, va face o interpelare în parlament.”

— În același stil fermecător, domnule locotenent-major — spuse colonelul — scriu despre dumneata revista săptămînală din Királyhid și ziarele din Presburg. Cred însă că pe dumneata asta nu te mai poate interesa, toate fiind pe același calapod. Din punct de vedere politic se mai poate găsi o explicație, pentru că noi, austriecii, fie că sîntem nemți sau cehi, sîntem încă destul de porniți împotriva maghiarilor... Mă înțelegi ce vreau să spun, domnule locotenent. Există în toată socoteala asta o anumită tendință. Poate însă că te-ar interesa mai curînd articolul din *Komárenský Večerník*, în care se afirmă despre dumneata că ai încercat să o violezi pe doamna Kákonyi chiar în sufragerie, în timp ce lua prînzul

alături de soțul ei pe care l-ai amenințat cu sabia, pentru a-l sili să înfunde gura soției cu șervetul, ca să nu țipe. Asta e ultima știre în legătură cu dumneata, domnule locotenent.

Colonelul zîmbi și continuă:

— Autoritățile nu și-au făcut datoria. Cenzura preventivă a ziarelor locale se află tot în mâinile maghiarilor. Fac din noi ce vor. Ofițerii noștri nu sînt destul de protejați împotriva defăimării de către un asemenea porc de redactor civil, și abia în urma unei intervenții energice, respectiv primirea telegramei din partea consiliului de război al diviziei noastre, procuratura de stat din Pesta a luat măsurile necesare pentru efectuarea unor arestări în toate redacțiile amintite. Cele mai mari ponoase o să le tragă redactorul de la *Komárenský Večerník*, care n-are să uite de *Večerníkul* lui, cît o trăi. Consiliul de război al diviziei m-a însărcinat pe mine, în calitate de superior al dumitale, să te interoghez, trimițîndu-mi întregul dosar referitor la cercetări. Toate s-ar fi sfîrșit cu bine, dacă n-ar fi fost la mijloc păgubosul ăla de Švejk al dumitale. O dată cu el a fost arestat un genist, pe nume Vodička, la care s-a găsit după încăierare, cînd l-au dus la „Hauptwache”, scrisoarea adresată de dumneata doamnei Kákonyi. Švejk ăsta al dumitale a susținut la cercetări că n-ar fi fost scrisoarea dumitale și că ar fi scris-o el; cînd i-au pus scrisoarea în față și l-au invitat s-o copieze, ca să fie confruntată cu scrisul lui, a înghițit scrisoarea. De la cancelaria regimentului au fost trimise apoi la consiliul de război

al diviziei rapoartele duminale pentru a fi comparate

cu manuscrisul lui Švejk, și dacă doriți, puteți vedea rezultatul.

Colonelul răsfoi prin dosar și-i arată locotenentului-major Lukáš următorul aliniat: „Acuzatul Švejk a refuzat să scrie fraza dictată, invocînd motivul că peste noapte a uitat să scrie”.

— În general, domnule locotenent-major, eu nu iau de loc în considerație cele declarate la consiliul de război al diviziei de Švejk al dumatiale sau de genist. Švejk și genistul susțin că a fost vorba de o mică farsă, rău înțeleasă, și că de fapt ei au fost atacați de civili, fiind nevoiți să se apere ca să salveze onoarea militară. Ancheta a constatat că Švejk ăsta al dumatiale este, în general, o poamă bună. De pildă, după cum reiese din procesul-verbal, la întrebarea de ce nu mărturisește, a răspuns: „Eu mă aflu acum taman în aceeași situație în care s-a trezit odată, din pricina unui tablou al fecioarei Maria, servitorul pictorului academician Panušek. Acela, tot așa, cînd era vorba de vreun tablou pe care trebuia să-l tăinuiască, nu putea răspunde decît: «Ce vreți, să scuip sînge?» Bineînțeles — continuă colonelul — că în calitate de comandant al regimentului am avut grijă să fac demersurile necesare ca, în numele consiliului de război al diviziei, să se dea cuvenitele rectificări la articolele apărute în ziarele locale. Astăzi vor fi expediate și sper că am făcut totul, ca să repar ceea ce s-a întîmplat din pricina comportării potlogărești a acestor lichele de jurnaliști civili maghiari.

Nădăjduiesc că am redactat bine; ascultați:

„Consiliul de război al diviziei nr. N și comandamentul regimentului nr. N declară că articolul publicat în gazeta locală, cu privire la niște închipuite isprăvi ale ostașilor regimentului nr. N nu este întemeiată pe adevăr, din nici un punct de vedere, că de la primul pînă la ultimul rînd articolul este născocit și că ancheta întreprinsă împotriva acestei gazete va hotărî aspra pedepsire a vinovaților.”

În nota sa — continuă colonelul — adresată comandamentului regimentului nostru, consiliul de război al diviziei e de părere că, de fapt, e vorba de o ațîțare împotriva unităților militare care trec din Cislaitania în Translaitania. Dar comparați, vă rog, cîtă oștire a plecat pe front de la noi, și cîtă de la ei. Vă spun sincer că mie ostașul ceh mi-e de-o sută de ori mai drag decît canaliile astea de unguri. Îmi aduc aminte că în apropierea Belgradului ungurii au deschis focul asupra batalionului nostru de marș nr. 2. Ai noștri, văzînd că ungurii trag în ei, au început să tragă în aripa dreaptă unde se aflau *deutschmaiștrii; deutschmaiștrii*, la rîndul lor, s-au zăpăcit și ei și au deschis focul asupra regimentului de bosnieci, care se afla alături. Închipuți-vă ce situație! Eu luam tocmai masa de prînz, la statul-major al brigăzii; în ajun a trebuit să luăm o masă frugală; puțină șuncă și supă conservată, iar în ziua aceea ni se pregătise o supă bună de pasăre, fileuri cu orez și prăjitură cu frișcă;

cu o seară înainte, spînzurasem un cîrciumar sîrb din orașel și bucătarii noștri găsiseră în pivnița lui treizeci de sticle de vin vechi. Vă puteți închipui cu cîtă bucurie așteptam cu toții prînzul. Ni se servise supa, și ne pregăteam să intrăm în găină, cînd deodată auzim o salvă, apoi un tir în toată regula; artileria noastră, neștiind că unitățile noastre trag una în alta, a deschis focul spre noi și un obuz a căzut foarte aproape de statul-major al brigăzii. Sîrbii credeau probabil că a izbucnit răscoala, așa că au început să ne lovească din toate direcțiile și să pornească împotriva-ne peste rîu. Generalul de brigadă a fost chemat la telefon și generalul de divizie l-a luat la zor, întrebîndu-l ce înseamnă porcăria din sectorul brigăzii sale, tocmai în momentul în care primise ordin de la statul-major al armatei ca la orele 2 și 35 de minute noaptea să înceapă, pe aripa stîngă, atacul asupra pozițiilor sîrbești. Zicea că noi sîntem rezerva și să încetăm numaidecît focul. Dar într-o situație ca asta mai poți ordona: „*Feuer einstellen!*”¹ Centrala telefonică a brigăzii anunța că nu poate lua contact cu nici o unitate și ne comunică doar că statul-major al regimentului 75 face cunoscut că, în clipa aceea, a primit de la divizia vecină ordinul: „*ausharen*”²; că nu se poate înțelege cu divizia noastră, că sîrbii au ocupat cotele 212, 226 și 327, și cere trimiterea unui batalion de legătură și stabilirea legăturii telefonice cu divizia

¹ Încetați focul! (germ.)

² Rezistați (germ.).

noastră. Am trecut firul diviziei, dar ce folos: legătura fusese întreruptă pentru că sîrbii ajunseseră între timp în spatele nostru din ambele părți și secerau centrul dintr-un triunghi în care, pînă la urmă, au capturat tot: infanteria, artileria, cu toată coloana de automobile, magaziile și spitalul de campanie. Două zile în șir, am gonit fără să descalec; generalul de divizie a căzut prizonier împreună cu generalul brigăzii noastre. Și toate astea din pricina ungarilor care-au deschis focul asupra batalionului nostru de marș nr. 2. Se înțelege că pînă la urmă au dat vina pe regimentul nostru.

Colonelul scuipă:

— De altfel, dumneata, domnule locotenent-major, ți-ai dat singur seama cum au știut să speculeze pățaniile dumitale de la Királyhid.

Locotenentul-major Lukáš tuși încurcat.

— Domnule locotenent-major — i se adresa colonelul pe un ton familiar — spune drept, cu mîna pe inimă: de cîte ori te-ai culcat cu doamna Ká-konyi?

Colonelul Schröder era într-o dispoziție foarte bună:

— Nu-mi spune mie, domnule locotenent-major, că abia ai început corespondența. Eu, cînd eram de vîrsta dumitale, am fost trimis în Ungaria, la Jagr, la cursuri de topografie, care au durat trei săptămîni; și să mă fi văzut dumneata cum în aceste trei săptămîni n-am făcut nimic altceva decît să mă culc cu unguroaice. În fiecare zi, alta. Fetișcane, domnișoare mai vîrtnice,

văduve, care cum le vedeam, le și agățam, așa că atunci când mă întorceam la regiment abia mă mai țineau picioarele. Cel mai mult m-a aprins soția unui avocat. Aia mi-a arătat de ce sînt în stare ungu-roaicele. În focul dragostei mă mușca de nas și toată noaptea nu mă lăsa să închid ochii.

Am început corespondența... cunoaștem noi, continuă colonelul, bătîndu-l prietenește pe umăr. Nu-i nevoie să-mi spui nimic, eu mi-am format părerea despre întreaga daraveră. Te-ai încurcat cu ea, soțul a aflat, dobitocul dumitale de Švejk...

Dar știi, domnule locotenent-major, că Švejk ăsta e totuși un om de caracter, dacă a făcut ceea ce a făcut cu scrisoarea dumitale. Un astfel de om e într-adevăr păcat să-l pierzi. Eu cred că asta e o chestiune de educație. Mie unul mi-a plăcut foarte mult comportarea lui, și ținînd seama de asta, sînt hotărît să opresc cercetările. Pe dumneata, domnule locotenent-major, te-au defăimat în gazete. Prezența dumitale aici este inoportună. În cursul săptămînii va fi expediat un batalion pe frontul rusc. Dumneata ești cel mai vechi ofițer al companiei a 11-a; vei pleca cu ea în calitate de *kompanienkomandant*. La brigadă, totul e aranjat. Spune plutonierului contabil să-ți găsească altă ordonanță.

Locotenentul-major Lukáš aruncă o privire plină de recunoștință spre colonel, și acesta continuă:

— Pe Švejk îl trimit la dumneata, în calitate de *kompanienordonanz*.

Colonelul se ridică în picioare și, întinzînd mîna locotenentului-major care pălise, îi spuse:

— Și cu asta, totul e în perfectă ordine. Îți urez mult noroc și să te distingi pe front. Și dacă cumva ne-om mai vedea vreodată, atunci să vii printre noi și să nu ne mai ocolești ca la Budějovice...

Tot timpul drumului pînă acasă, locotenentul-major Lukáš repetă în gînd: „*Kompanienkomandant, Kompanienordonanz*”.

Și în față îi apărea radioasă figura lui Švejk, în toată splendoarea ei.

Cînd locotenentul-major Lukáš porunci plutonierului de administrație Vaněk să-i caute altă ordonanță în locul lui Švejk, Vaněk spuse uimit:

— Eu credeam, domnule *oberlajtnant*, că sînteți mulțumit de Švejk.

Auzind însă că Švejk fusese numit de colonel ordonanța companiei a 11-a, exclamă: „Ajută-ne, Doamne!”

*

La consiliul de război al diviziei, în baraca prevăzută cu zăbrele la ferestre, deșteptarea se făcea, potrivit regulamentului, la orele șapte dimineața, cînd începea rînduirea saltelelor întinse pe dușumele, în praf. Paturi de scîndură nu erau. Într-o despărțitură a barăcii, într-o sală lungă, deținuții potriveau, conform regulamentului, păturile pe saltele, iar cei care isprăveau această treabă stăteau pe băncile înșirate

de-a lungul peretelui; cei veniți proaspăt de pe front se căutau de păduchi. Ceilalți își treceau timpul spunînd snoave.

Švejk și bătrînul genist Vodička stăteau pe banca de lîngă ușă cu încă cîțiva ostași, de pe la diferite regimente și unități.

— Ia uitați-vă, fraților — glăsui Vodička — la băiețașul acela ungurean de lîngă fereastră; priviți-l cum se închină, scîrba, ca să scape cu bine. Spuneți drept, nu i-ați rupe gura de la o ureche la cealaltă?

— E un om de treabă, interveni Švejk. A ajuns aici pentru că n-a vrut să recruteze. E împotriva războiului, e adventist, și a fost închis pentru că nu vrea să ucidă pe nimeni. El păzește porunca Domnului, dar dumnealor i-au scos-o pe nas. Înainte de război, tot așa, trăia în Moravia un domn cu numele Nemrava; nici ăla n-a vrut să ia flinta pe umăr, cînd a fost încorporat; zicea că e împotriva principiilor lui să poarte flintă. Pentru asta l-au ținut arestat pînă l-a luat dracul, și pe urmă l-au dus din nou la jurămînt. Dar el de acolo, nu, că nu jură, că, zice, asta-i împotriva „prințipurilor” lui, și așa a ținut-o mereu.

— Un prost, mormăi bătrînul genist Vodička. Putea, foarte frumos, să jure și în același timp să se cace pe toate și pe jurămînt.

— Eu unul am jurat pînă acum de trei ori, intră în vorbă un infanterist. Sînt aici a treia oară pentru dezertare; și dacă n-aș avea certificat medical că acum cincisprezece ani mi-am omorît mătușa, din nebunie,

poate că aş fi fost împuşcat a treia oară pe front. Pe când aşa, răposata mătuşă-mea mă ajută, fără să vrea, să ies din încurcătură şi poate că, pînă la urmă, o să ies cu bine din războiul ăsta.

— Şi de ce, mă rog, ți-ai omorît matale mătuşica? întrebă Švejk.

— De ce se omoară oamenii? răspunse ostaşul. E la mintea cocoşului: pentru bani. Baba avea cinci carnete de economii şi tocmai primise dobînzile, când am venit în vizită la ea, ostenit şi jerpelit. În afară de dînsa nu mai aveam pe nimeni în lumea asta. Aşa că m-am dus la ea s-o rog să mă înfieze, dar dînsa, afurisita, zicea să mă duc să muncesc, că sînt, pasă-mite, om tînăr, voinic şi sănătos. Şi-aşa, din vorbă în vorbă, ne-am luat la ceartă, pînă ce i-am altoit vreo două peste cap cu vătraiul şi i-am aranjat toată mutra în aşa fel, că nu mai ştiam nici eu dacă era sau nu mătuşica. Şi m-am aşezat aşa, lîngă ea, pe podea şi-i ziceam într-una: „E mătuşica sau nu-i mătuşica?” şi aşa m-au găsit a doua zi, şezînd lîngă dînsa, vecinii. După aceea am fost la balamucul din Slupy, şi mai tîrziu, înainte de război, când m-au trimis în faţa comisiei militare la Bohnice, am fost declarat vindecăt şi a trebuit să mă prezint din nou la militărie ca să slujesc pentru anii pe care i-am pierdut la balamuc.

Prin preajma lor trecu un soldat înalt, uscăţiv, chinuit la înfăţişare, cu un măturoi în mînă.

— Asta-i un învăţător din ultimul nostru batalion de marş, le spuse un vînător care şedea alături de

Švejk. Acum se duce să măture unde a dormit. E un om foarte ordonat. L-au adus aci din pricina unei poezioare pe care a scris-o.

— Hei, învățătorule, ia vino încoa! strigă el către bărbatul cu măturoiul în mână.

Învățătorul se apropie de banca lor, cu un aer foarte grav.

— Haide, spune-ne și nouă cum e cîntecul cu păduchii.

Soldatul cu măturoiul tuși, apoi începu:

*„ Totul e plin de păduchi, frontul întreg se scarpină,
Păduchele mare umblă pe noi.
Domnul general se tolănește în pat
și în fiecare zi își schimbă hainele.
Păduchii în oștire o duc foarte bine,
și pe gradați au început să se obișnuiască,
bătrînul păduchios austriac
se și împerechează cu păduchele prusac.”*

Amărîtul ostaș-învățător se așeză și el pe laviță și suspină:

— Asta-i tot; și pentru asta am fost pînă acum interogat de patru ori de domnul judecător de la tribunalul militar.

— La drept vorbind, treaba asta nu merită atîta osteneală, spuse cu înțelepciune Švejk. Totul depinde numai de părerea domnilor de la consiliul de război asupra bătrînului austriac păduchios. E bine că ați pomenit de împreunarea aceea; asta o să-i încurce și o să le tulbure mintea. N-aveți decît să lămuriți că **păduchiosul** este păduchele mascul și că pe păduchele

femelă nu poate să se urce decît păduchele mascul. Altfel nu vă descurcați din afacerea asta. Desigur că n-ați scris poezioara cu gîndul să jigniți pe cineva, asta e limpede. N-aveți decît să-i spuneți domnului judecător că ați scris-o așa, de plăcere, și că după cum masculului scroafei i se spune vier, tot așa la păduche masculul se numește — păduchios.

Învățătorul oftă:

— Da, dar ce mă fac dacă domnul judecător nu știe bine limba cehă? Cam în felul ăsta i-am explicat și eu, dar el s-a răstit la mine că păduchelui mascul i se spune în limba cehă „vešak”¹. „Ce vorbă-i asta všivak? mi-a spus domnul judecător. *Věšak! Femininum, sie gebildeter Kerl, ist «ten feš» also masculinum ist «ta fešak». Wir kennen unsre Pappenheimer.*”²

— Ce mai tura-vura, spuse cu hotărîre Švejk. Cu dumneavoastră e rău de tot, dar nu trebuie să vă pierdeți nădejdea, cum spunea și țiganul Janeček din Plzeň, că lucrurile se mai pot îndrepta, cînd, în anul 1879, i-au pus ștreangul de gît din pricina unui dublu asasinat și furt. Și a nimerit-o: chiar în ultima clipă l-au dat jos din spînzurătoare neputînd să-l spînzure în ziua de naștere a împăratului, care cădea tocmai atunci cînd urma să fie spînzurat țiganul. Așa că l-au spînzurat abia a doua zi, după ziua împăratului; și unde mai pui ce baftă a avut pe urmă! A treia zi a fost grațiat, urmînd să înceapă noi cercetări, dat fiind că se

¹ Veš — păduche ; vešak — cuier ; všivak — păduchios.

² Lasă că vă știm noi(fig.) (germ.)

dovedise pînă la urmă că isprava o săvîrşise un alt Janeček. Aşa că au trebuit să-l dezgroape din cimitirul condamnaţilor şi să-l reabiliteze la cimitirul catolic din Plzeň, ca abia după aceea să se afle că era evanghelic, aşa că l-au transportat la cimitirul evanghelic şi pe urmă...

— Pe urmă încasezi o pereche de palme, se înfurie bătrînul genist Vodička. Ia te uită ce poate născoci băiatul ăsta!... Omul are necazuri cu consiliul de război al diviziei şi el nătărăul, a început ieri, în vreme ce ne duceam la interogator, să-mi povestească cum e trandafirul de Jericho.

— Nu erau vorbele mele, se apără Švejtk. Asta a povestit-o servitorul pictorului Panušek, Matei, unei babe care l-a întrebat cum arată trandafirul de Jericho. Şi el i-a spus aşa: „Luaţi baligă uscată de vacă şi puneţi-o în farfurie; stropiţi-o cu apă şi o să se înverzească aşa de frumos... ăsta-i trandafirul de Jericho”. Prostia asta n-am născocit-o eu; dar despre ceva tot trebuia să vorbim oricum, pînă la interogatoriu. Eu n-am vrut decît să te încurajez, Vodička...

— Halal încurajare! făcu Vodička, scuiپînd cu dispreţ. Omul nu ştie pe unde să scoată capul ca să scape din încurcătură, ca o dată scăpat să se răfuiască cu unguraşii, şi el îl îmbărbătează cu baligă de vacă. Şi cum pot eu să le-o plătesc băieţaşilor ungureni, cînd stau închis şi pe deasupra mai trebuie să fac pe prostul şi să-i spun judecătorului că nu le port unguraşilor nici un fel de pică? Eh, Doamne, asta-i

adevărată viață de cîine. Dar cînd oi pune odată eu gheara pe un băiețuș din ăștia ungureni, apoi îl sugrum ca pe o javră de cîine; le dau eu „*isten áld meg a magyar*”¹; mă răfuiesc eu cu ei, aoleu... despre mine o să se mai vorbească încă...

— Nici o grijă, spuse Švejk, că toate se îndreaptă. Principalul e să nu spui niciodată, la tribunal, adevărul. Cel care se lasă momit și recunoaște, e totdeauna pierdut. Din unul ca ăsta n-are să iasă niciodată ceva ca lumea. Odată, cînd lucram la Moravská Ostrava, s-a întîmplat că un miner l-a tăbăcit pe un inginer, între patru ochi, așa că nimeni n-a văzut; și avocatul care îl apăra i-a spus să tăgăduiască, că nu i se poate întîmpla nimic. Președintele tribunalului îi spunea mereu că mărturisirea înseamnă circumstanțe atenuante, dar el o ținea într-una pe a lui, că n-are ce mărturisi, așa că a fost eliberat pentru că și-a dovedit alibiul: în aceeași zi fusese la Brno...

— Maica ta Cristoase, izbucni furios Vodička. Nu mai pot. Nu pricep de ce se spun toate astea. Ieri a fost cu noi la interogatoriu un om taman ca el. Cînd l-a întrebat judecătorul cu ce se ocupă în civilitate a spus: „Robotesc cu ziua la Cruce”. Și a trebuit să treacă peste o jumătate de oră pînă să-l lămurească pe judecător că e cărător de mușchi la fierarul Křiž (Cruce); și pe urmă, cînd l-au întrebat: „Care va să zică, în civil, dumneata ești muncitor auxiliar?” El

¹ Dumnezeu să-i ocrotească pe unguri (magh.)

le-a răspuns: „Da de unde! Paznic la stăvilar e Franta Hybšů”.

De pe coridor se auzi un zgomot de pași și strigătele santinelei: „*Zuwachs*”¹.

— Iar ne înmulțim, spuse cu bucurie Švejk. Poate c-or fi ascuns vreun...

Ușa se deschise, și santinelele îl îmbrânciră înăuntru pe teteristul care stătuse cu Švejk în arestul regimentului, la Budějovice, și care fusese repartizat la bucătăria companiei de marș.

— Lăudat fie Domnul nostru Isus Cristos, spuse el intrînd, la care Švejk răspunse, în numele tuturor:

— Acum și în vecii vecilor, amin!

Teteristul se uită cu mulțumire la Švejk, lăsă pe dușumea pătura pe care o adusese cu sine și se așează pe bancă lîngă colonia cehă. Acolo își desfăcu jambierele, scoase țigările, dosite cu măiestrie printre încrețituri, și le împărți tuturor, apoi scoase din bocanci cîteva bețe de chibrit cu capetele artistic tăiate în două și o bucățică de scăpărătoare. Frecă chibritul, își aprinse țigara cu băgare de seamă și, după ce oferî foc și celorlalți, spuse nepăsător:

— Sînt învinuit de răzvrătire.

— O nimica toată! i se adresă Švejk ca să-l liniștească. Asta-i un fleac.

— Bineînțeles, spuse teteristul; dacă vrem să câștigăm războiul, cu ajutorul tribunalelor. Dacă țin cu tot dinadinsul să se judece cu mine, n-au decît! Judece-se! La urma urmei, un proces nu schimbă cu

¹ Spor (germ.)

nimic situația.

— Și cum te-ai răzvrătit? îl întrebă bătrînul genist Vodička, privindu-l cu simpatie.

— N-am vrut să curăț closetele la *Hauptzvache* — răspunse teteristul — așa că m-au dus pînă la colonel. Ce porc de cîine! A început să zbiere la mine zicînd că sînt arestat pe baza *regimentsraportului*, așa că sînt un arestat ca oricare altul și că se miră că mă mai ține pămîntul și nu încetează să se învîrtească de rușine, că în armată s-a ivit un om cu calitatea de teterist, avînd dreptul la grad de ofițer, care însă prin comportarea lui nu poate trezi decît scîrba și disprețul superiorilor. Eu i-am răspuns că rotația globului pămîntesc nu poate fi întreruptă prin apariția unui teterist de teapa mea, că legile naturii sînt mai presus decît galoanele teteriștilor și că aș dori să știu cine mă poate sili să curăț un closet pe care nu l-am murdărit, cu toate că aș fi avut dreptul să-l murdăresc după porcăria de mîncare de la regiment, după varza stricăță și carnea de berbec împruțită ce ni s-a dat. I-am mai spus că nedumerirea lui în ceea ce privește faptul că mă mai ține pămîntul mi se pare ciudată, și că din pricina mea nu e cazul să se stîrnească un cutremur. În tot timpul discursului meu, domnul *oberst* n-a făcut decît să scrîșnească din dinți ca o iapă cînd mestecă sfeclă înghețată și-i răcește limba. Cînd am terminat a început să urle la mine:

— Cureți sau nu cureți closetul?

— Cu respect vă raportează că nu curăță nici un closet.

— Ba dumneata ai să cureți, *Sie Einjähriger*¹!

— Cu respect vă raportează că n-am să curăț.

— *Krucitürken*, ai să cureți dumneata, nu unul, ci o sută de closete.

— Raportează supus că n-am să curăț nici un closet, și cu atât mai puțin o sută!

Și așa a mers într-una: „Ai să cureți?” — „N-am să curăț!” Zburau closetele în dreapta și-n stînga, ca într-o zicătoare pentru copii din Pavel Înțeleptul. Colonelul alerga prin cancelarie ca ieșit din minți; în cele din urmă, s-a așezat și mi-a spus: „Gîndește-te bine, că de nu, te înaintez consiliului de război al diviziei, pentru răzvrătire. Să nu-ți închipui că dumneata ai să fii primul teterist împușcat în acest război. În Serbia am spînzurat doi teteriști de la compania a zecea, iar pe unul de la compania a noua l-am împușcat ca pe un mieluşel. Și de ce? Pentru nerespectarea ordinelor. Cei doi care au fost spînzurați s-au codit undeva lîngă Šabac să înjunghie femeia și băiatul unui *ciujak*, iar teteristul de la compania a noua a fost împușcat pentru că a refuzat să meargă mai departe, motivînd că are picioarele umflate din cauză de platfus. Și acum spune, ce ai de gînd: cureți sau nu cureți closetul?

— Raportează supus că nu curăț.

¹ Teteristule (germ.)

După asta m-au ridicat și mi-au adus la cunoștință că sînt învinuit de răzvrătire.

— N-ar strica, spuse — Švejlk — dacă ai face-o pe prostul. Tot așa, cînd am fost închis în arestul garnizoanei era cu noi un om deștept, învățat, profesor la o școală comercială. Dezertase de pe front și trebuia să i se intenteze un proces cu tîmbălău mare, cu condamnare și spînzurătoare, ca să le treacă și altora pofta de-a mai spăla putina; dar acuzatul a izbutit foarte simplu să iasă basma curată din toată încurcătura. S-a apucat s-o facă pe nebunul din născare, și cînd l-a cercetat medicul-șef, a început să spuie că el n-a dezertat, că lui de mic îi place să călătorească și că întotdeauna i se năzare să dispară undeva, departe; că odată s-a trezit la Hamburg, altă dată la Londra și că habar n-avea cum a ajuns acolo. I-a mai spus că taică-su era alcoolic și că și-a făcut seama înainte de nașterea lui, că mama era prostituată și bețivă și că a murit de *delirium tremens*; că sora cea mai mică i s-a înecat, iar cea mare s-a aruncat înaintea trenului, că fratele a sărit de pe podul de cale ferată de la Vyšehrad, că bunicul și-a omorît nevasta și pe urmă s-a stropit cu gaz și și-a dat foc, că a doua bunică a hoinărit cu țiganii și s-a otrăvit în închisoare, cu chibrituri; că unul din veri, condamnat de două ori că a dat foc unor case, și-a tăiat vinele de la gît cu un ciob de sticlă, în închisoare la Kartouzy; că o verișoară din partea lui taică-su s-a aruncat de la etajul șase, la Viena, și că el însuși e un om fără educație și că pînă la zece ani nici nu știa să vorbească, fiindcă la vîrsta

de șase luni, cînd ai lui l-au legat de masă și l-au lăsat singur, pisica l-a tras jos și a căzut în cap. I-a mai zis că are des migrene cumplite și că, în momentele de migrenă, habar n-are ce face; că într-o asemenea stare a plecat de pe front la Praga, și că nu și-a revenit decît atunci cînd l-a arestat poliția militară la circiuma „U Fleku”. Și să fi văzut dumneata ce bucuroși au fost să-l scoată cît mai repede din armată. Cu el în cameră mai erau vreo cinci gealați care, pentru orice eventualitate, și-au însemnat pe hîrtie după cum urmează:

Tata alcoolic, mama prostituată,

I soră (înecată)

II soră (tren)

Frate (de pe pod)

Bunicul + nevasta (gaz, foc)

II bunică (țigani, chibrituri) + ș.a.m.d.

Unul din ei, cînd a început să-i băsnească medicului-șef, n-a apucat să treacă de văru-su, că doctorul, fiind la al treilea caz, i-a spus: „Știu flăcăule: verișoara ta din partea lui tat-tu s-a aruncat, la Viena, de la etajul șase, iar tu ai fost un copil needucat, lăsat în voia soartei, așa că ai să te îndrepti la corecție”. Și așa l-au dus la corecție, l-au legat burduf pe capră, și cît ai zice văleu i-a pierit pofta și de lipsă de educație, și de tată alcoolic, și de mamă prostituată; și-a fost mai bucuros să se prezinte voluntar pe front.

— Astăzi — spuse teteristul — nu mai crede nimeni în armată în țicneala ereditară. Altfel ar trebui să închidă la balamuc toate statele majore.

În broasca ușii ferecate se auzi scîrîțitul cheii, apoi intră gardianul-șef.

— Infanteristul Švejk și genistul Vodička la domnul judecător.

Cei doi se ridicară de pe bancă. Vodička i se adresă lui Švejk:

— Îi vezi, nătărăii? Toată ziua ne bîrîie cu interogatoriul, fără nici un rezultat. *Himmelherrgott!* Mai bine ne-ar condamna odată și nu ne-ar mai purta de colo pînă colo. Așa stăm aici cît îi ziulica de mare și ungurașii foiesc în jurul nostru...

În drum spre birourile consiliului de război al diviziei instalate peste drum, în altă baracă, genistul Vodička și Švejk se întrebau între ei cînd vor fi trimiși în fața unui tribunal ca lumea.

— Pe unde te uiți, numai interogatoriu, se aprinse Vodička. Și dacă ar ieși măcar ceva din asta. Strică teancuri întregi de hîrtie și nu mai ajunge omul să se judece. Stă și putrezește după gratii. Spune drept, tu poți înghiți ciorba asta? Dar varza împutită cu cartofi degerați? Crucea ei de treabă! De cînd m-a făcut mama n-am văzut un război mondial așa de tîmpit. Eu mi l-am închipuit cu totul altfel.

— Eu unul, drept să spun, sînt foarte mulțumit, spuse Švejk. Cu ani în urmă încă, pe vremea cînd făceam serviciul activ, ciorbagiul nostru, Solpera, ne spunea că în militarie fiecare trebuie să fie conștient

de datoriile sale. Și după ce spunea asta, îți atingea una peste bot, să n-o uiți cîte zilișoare îi mai fi avînd. Dar răposatul **oberlaintnant** Kvaizer! De cîte ori venea sa inspecteze armele, ne spunea că soldatul trebuie să dea dovadă că e un dobitoc, pentru că soldații nu sînt decît niște vite pe care statul le îngrijește, le nutrește, le dă cafea, le bagă tutun în pipă, și pentru asta ei trebuie să tragă la jug ca boii.

Genistul Vodička reflectă o clipă, apoi spuse:

— Ascultă, Švejkule, cînd ai să te afli în fața judecătorului, ai grijă să nu te încurci și ce ai spus înainte să repeți și acum, ca nu cumva să mă bagi în vreun bucluc. Va să zică, principalul e că ai văzut cum ne-au atacat vlăjganii aceia de unguri. Le-am făcut doar toate împreună, dar pe cont propriu.

— Nici o grijă, Vodička, îl liniști Švejk. Fii calm și nu te enerva; ce-i, mare scofală să te afli în fața unui consiliu de război ca ăsta, al diviziei, să fi văzut, cu ani în urmă, cum se lichida, **raz, dva**, o judecată. Era la noi, în serviciu activ, un învățător: îi zicea Heral. Ne-a povestit el odată, pe cînd eram închiși, că la muzeul din Praga e o carte cu documentele unui tribunal militar de pe vremea Mariei Tereza. Fiecare regiment își avea călăul lui, care executa soldații, bucată cu bucată; un taler terezian de cap de om. Și, după cum reieșea din documente, călăul cîștiga cîteodată pînă la cinci taleri pe zi...

— Se înțelege — adăugă Švejk cu seriozitate — că pe vremea aceea regimentele erau puternice și le completau mereu cu țărani.

— Când am fost în Serbia — continuă Vodička — în brigada noastră, cei care spînzurau „ciujacii” erau răsplătiți cu țigări. Cine spînzura un bărbat căpăta zece țigări Sport; pentru femei și copii cîte cinci. Făcea atunci cu mine serviciu un țigan; multă vreme n-am știut ce-i poate pielea țiganului. Ni s-a părut, ce-i drept, ciudat că era mereu chemat la cancelarie în timpul nopții. Eram cantonați la Drina; și într-o noapte, când era plecat, unul din noi se apucă să cotrobăiască prin boarfele lui; și ce să vezi: javra dracului avea în raniță trei cutii întregi a cîte o sută de Sport. Când s-a întors, spre dimineață, în șopronul nostru, judecata n-a ținut mult. Am dat cu el de pămînt și unu, Beloun, l-a sugrumat cu centironul. Avea javra naibii viață în el ca o pisică.

Bătrînul genist Vodička scuipă:

— Nu-și dădea sufletul și pace! Se scăpase pe el, ochii îi ieșiseră ca cepele, da tot viu era, ca un cocoș tăiat fără îndemînare. Băieții, dac-au văzut că nu se mai isprăvește, au început să-l sfișie ca pe o mîță. Doi de cap, doi de picioare și i-au sucit gîtul. După aceea l-am vîrît în rucsacul lui, cu țigări cu tot, și l-am azvîrlit binișor în Drina. Care dracu ar mai fi fumat țigările acelea. Dimineața l-au căutat de zor.

— Trebuia să anunțați că a dezertat — accentuă cu înțelepciune Švejk — și să spuneți că de mult se pregătea s-o facă și că în fiecare zi scăpa o vorbă că de-abia așteaptă să spele putina.

— Cine mai avea vreme de pierdut cu socoteli de astea, răspunse Vodička. Noi ne-am făcut treaba, fără

să ne mai sinchisim de rest. Acolo era foarte ușor. În fiecare zi se mistuia câte unul și nici dracu nu-i mai dibuia urma. Câte un sărman „ciujak” plutea frumușel pe Drina alături de vreun soldat jerpelit din *landwehrul* nostru, pînă la Dunăre. Unii, neîncercați, care vedeau pentru prima dată așa ceva, făceau puțină temperatură.

— Trebuia să le dea chinină, spuse Švejtk.

Ajunși la baraca în care erau instalate birourile consiliului de război al diviziei, patrula îi duse în cancelaria nr. 8, unde, la o masă lungă cu maldăre de hîrtii pe ea, ședea judecătorul Ruller.

În fața lui zăcea un volum din Codul militar, pe care odihnea un pahar de ceai, băut pe jumătate. Pe masă, în dreapta, se afla un crucifix din imitație de fildeș. De sub lințoliul de praf, Mîntuitorul se uita disperat la postamentul crucii sale, plin de scrum și mucuri de țigări.

Judecătorul Ruller scutura tocmai, spre marea părere de rău a Domnului răstignit, o țigară proaspăt aprinsă, pe postamentul crucifixului, iar cu cealaltă mînă ridica paharul cu ceai care se lipise de Codul militar.

După ce eliberă paharul din robia Codului, continuă să răsfoiască în cartea pe care o împrumutase de la cazinoul militar.

Era o carte de Fr. S. Kraus, cu un titlu foarte promițător: *Forschungen zur Entwicklungsgeschichte der geschlechtlichen Moral*¹.

Era atît de captivat de reproducerile naive ale

¹ Cercetări asupra istoriei dezvoltării moralei sexelor (germ.).

desenelor de bărbați și femei în costumul lui Adam și Eva, la care erau adăugate versurile corespunzătoare, descoperite de savantul Fr. S. Kraus pe pereții close-telor Gării de Vest din Berlin, încît nu-i băgă în seamă pe cei care intrară.

Se smulse din contemplarea reproducerilor, abia cînd Vodička tuși intenționat.

— *Was geht los?*¹ întrebă el, răsfoind mai departe și căutînd continuarea puerilelor schițe.

— Raportez supus, domnule judecător — răspunse Švejek — că camaradul Vodička a răcit și acuma tușește.

Abia atunci își ridică ochii judecătorul Ruller și se uită la Švejek și Vodička.

Se căznea să-și compună o mină severă.

— Slavă Domnului că ați venit odată, spuse cotrobăind prin vrafurile de hîrtoage de pe masă. Am dat ordin să vă cheme pentru ora nouă și acum e aproape unsprezece.

— Cum stai, boule? îl întrebă pe Vodička, care își îngăduise să ia pe loc repaus. Cînd oi comanda „rut”, atunci poți face cu cotoanoagele tale ce poștești.

— Cu respect vă raportez domnule judecător — se auzi Švejek — dînsu e bolnav de reumatism.

— Tu ai face mai bine, să-ți ții clanța, îi spuse judecătorul Ruller. Răspunde numai cînd te-oi întreba. De trei ori ai fost la mine, la interogatoriu, și ți-a mers gura ca o moară stricăță. Ce dracu nu le mai găsesc odată? Luav-ar dracu, că mult îmi dați de

¹ Ce se întîmplă? (germ.)

lucru. Dar să știți că nu va merge să ne stingheriți de pomană...

Ia uitați-vă aici, nățăraților, continuă judecătorul, după ce scoase din grămada de acte un dosar voluminos pe care scria:

Schwejk & Woditschka

Să vă iasă din minte că o să mai trîndăviți la *divisionsgericht* pentru o încăierare prostească, și că în felul ăsta o să scăpați de front pentru o bucată de vreme. Din pricina voastră a trebuit să chem la telefon consiliul de război al armatei, derbedeilor.

Oftă, apoi continuă:

— Nu fă o mutră așa de gravă, Švejke: pe front are să-ți piară pofta să te mai păruiești cu honvezii; ancheta voastră se suspendă și fiecare pleacă la unitatea lui, unde veți primi pedeapsa cuvenită, la raport, și după aceea veți pleca cu batalionul de marș, pe front. Dar dacă îmi mai picați vreodată în mînă, derbedeilor, întorc eu foaia, că n-o să știți pe unde să mai scoateți cămașa. Țineți foile de eliberare și vedeți de vă purtați cum trebuie. Duceți-i la nr. 2.

— Cu respect vă raportează, domnule judecător — spuse Švejk — că amîndoi vom pune vorbele dumneavoastră la inimă și că vă mulțumim foarte mult pentru bunătatea dumneavoastră. Dacă am fi civili, mi-aș îngădui să spun că sînteți un om de aur. Și în același timp vă rugăm să ne iertați că a trebuit să vă pierdeți atîta vreme cu noi. Noi, într-adevăr, n-am

meritat-o.

— Hai, plecați dracului odată! zbieră judecătorul la Švejšk. Noroc de domnul *oberst* Schröder, că a pus o vorbă bună pentru voi. Altfel, zău, nu știu ce s-ar fi întâmplat.

Vodička se simți din nou în apele lui, pe coridor, în timp ce santinela îi conducea spre cancelaria nr. 2.

Soldatul care îi însoțea se temea să nu ajungă târziu la masa de prînz și de aceea li se adresă:

— Hai, băieți, întindeți-o nițel; vă mișcați ca păduchii.

Vodička îl sfătui să-și mai ție gura, spunîndu-i că are noroc că e ceh; dacă ar fi ungur l-ar rupe în două ca pe o scrumbie.

Conțopiștii militari din cancelaria nr. 2 fiind plecați după mîncare, ostașul care îi însoțea se văzu silit să-i conducă deocamdată înapoi la închisoarea consiliului de război al diviziei, fapt peste care nu a putut trece fără cuvenitele blesteme, adresate rasei nesuferite a conțopiștilor militari.

— Iar o să-mi scoată camarazii grăsimea din ciorbă — se tîngui el cu o mutră tragică — și în loc de carne au să-mi lase numai zgîrci. Ieri, tot așa, am escortat doi pînă la tabără și cineva mi-a halit jumătate din rația de pîine, pe care a ridicat-o în locul meu.

— Cum văd eu, voi știți, de la consiliul de război al diviziei, nu vă gândiți decît la burtă, spuse Vodička, care își revenise de-a binelea.

Cînd îi povestiră teteristului cum s-a desfășurat interogatoriul, acesta exclamă:

— Așadar, „marška”, prieteni dragi! Asta-i ca în revista turiștilor cehi: „Vînt bun!” Pregătirile de drum sînt gata, de toate s-a îngrijit glorioasa noastră administrație militară. Și voi sînteți gata, la comandă, să participați la excursia în Galiția. Porniți voioși la drum, cu inima ușoară și veselă. Să nutriți o dragoste nețarmurită pentru meleagurile unde vă vor fi prezentate tranșeele. E tare frumos acolo și mai cu seamă interesant. O să vă simțiți în străinătatea îndepărtată ca la voi acasă, ca într-o țară înrudită, ba aproape chiar ca în scumpele locuri natale. Cu sentimentele cele mai înălțătoare, porniți la drum spre coclaurile despre care bătrînul Humboldt a zis: „Pe tot cuprinsul pămîntului n-am văzut ceva mai măreț ca această stupidă Galiție”. Bogata și prețioasa experiență pe care glorioasa noastră armată și-a însușit-o în timpul retragerii din Galiția, cu prilejul primei călătorii, va constitui cu siguranța, pentru noile noastre expediții războinice, un binevenit îndrumar întru alcătuirea programului celei de a doua călătorii. Mereu înainte, drept înainte, după direcția nasului, spre Rusia, și de bucurie să descărcați în aer toate cartușele.

Înainte plecării lui Švejk și Vodička, după-prînz, se apropie de ei, în cancelarie, nefericitul învățător —

cel care scrisese poezia despre păduchi — și le spuse în taină, trăgându-i pe amîndoi deoparte:

— Nu uitați, cînd veți fi dincolo, să le spuneți rușilor, de cum îi vedeți: „*Zdravstvuite, ruskije bratja, my bratja Čechy, my niet Avstrijci*”¹

Cînd ieșiră din baracă, Vodička, vrînd să-și exprime demonstrativ ura sa față de maghiari și să dovedească cum că arestul nu i-a înfrînt și nu i-a slăbit convingerile, îl călcă pe picior pe ungurul care nu voise să facă armată și zbieră la el:

— Încalță-te, puturosule!

— Păcat că nu mi-a răspuns nimic, îi declară apoi lui Švejk, nesatisfăcut, genistul Vodička. Să fi scos numai o vorbuliță, așa ca să-i fi întins mestecătoarea ungurească de la o ureche la cealaltă. Cînd colo, prostălăul tace și se lasă călcat pe bătătură. *Hergot*, Švejkule, nici nu-ți dai seama cît sînt de furios că nu m-au condamnat. La drept vorbind, situația arată ca și cînd și-ar fi bătut joc de noi; ca și cînd toată afacerea cu ungurii ăia nici nu merită să fie luată în seamă. Și cu toate astea, noi ne-am bătut ca leii. Tu ești de vină că nu ne-au condamnat și că ne-au dat un certificat care parcă vrea să spună că nici n-am ști să ne batem ca lumea. Ce-or fi crezînd de fapt despre noi? La urma urmei, a fost o încăierare destul de serioasă.

¹ Să trăiți, fraților ruși, noi sîntem frații cehi, nu sîntem austrieци.

— Dragă băiete — spuse Švejk cu bunătate — eu nu prea pot să înțeleg cum se face că nu te bucuri că *divisionsgerichtul* ne-a recunoscut în mod oficial drept niște oameni foarte cumsecade, împotriva căroră nu poate avea nimic. E drept că eu, la interogatoriu, am scăldat-o cît am putut; asta și trebuie, e o datorie să minți, cum spune avocatul Bass clienților lui. Cînd domnul judecător m-a întrebat de ce am dat buzna în locuința domnului Kákonyi, eu i-am răspuns simplu: „Eu am socotit că cel mai bun mijloc de a-l cunoaște pe domnul Kákonyi este să-i facem o vizită”. După asta, domnul judecător nu mi-a mai pus nici o întrebare; și-a dat el numaidecît seama despre ce e vorba...

Ține minte un lucru — își urmă Švejk meditația — că în fața tribunalelor militare nimeni n-are voie să mărturisească. Cînd am fost închis la *garnisonsgericht*, un soldat din camera vecină a mărturisit totul și cum au aflat ce-a făcut, ceilalți i-au pus pătura în cap și i-au poruncit să-și retragă mărturisirea.

— Dacă aș fi făcut ceva neonorabil nici eu n-aș fi mărturisit, spuse bătrînul genist Vodička. Dar cînd broscoiul ăla de judecător m-a întrebat de-a dreptul: „Te-ai bătut?” ce era să-i spun? „Da, m-am bătut”. „L-ai dat gata pe vreunul?” „Păi, cred și eu, domnule judecător”. „Dar de rănit, ai rănit pe careva?” „Cum să nu, domnule judecător!” Să știe și el cu cine stă de vorbă. Și tocmai aicea-i toată rușinea, că ne-au

eliberat. Asta-i ca și cînd nimeni n-ar vrea să creadă că mi-am rupt *übersvungul* pe spinarea ungurașilor, că am făcut din ei tăiței, cucuie și vînatăi. Ai fost doar de față, și ai văzut cum la un moment dat aveam împotriva-mi trei ungurași și cum într-o clipă toți erau la pămînt și eu călcam pe ei. Și după toate astea, un mucos de judecător oprește ancheta. Asta-i ca și cînd mi-ar fi spus: „Dumneata, și bătaie, căcăciosule!” Cînd s-o isprăvi războiul și o să fiu iar civil, dau eu de el pe undeva și îi arăt atunci dacă știu sau nu să mă bat. Pe urmă vin aici, la Királyhid, și fac un tărăboi cum n-a văzut lumea. Or să se ascundă oamenii prin pivnițe cînd or afla că am venit să-i văd pe șmecherii de la Királyhid, pe haimanalele astea, pe derbedeii ăștia...

*

La cancelarie, formalitățile se terminară foarte repede. Un conțopist, cu gura încă unsuroasă de la prînz, întinzîndu-le hîrțile, cu un aer grav, nu lăsa să-i scape prilejul de a le ține o cuvîntare în care făcea apel la spiritul lor militar, amestecînd frazele, ca un „*wasserpolak*”¹ ce era, cu diferite expresii frumoase din dialectul lui, cum ar fi „*marekvium*”, „*glupi rolmopsie*”, „*krajcova sedmina*”, „*svinia porypana*” și „*dum vám bane na mjesjnuckovy vaši gzichy*”.

¹ Locuitori din regiunea Sileziei.

La despărțire, întrucît fiecare era dus la unitatea lui, Švejk îi spuse lui Vodička:

— Cînd s-o isprăvi cu războiul ăsta, nu uita să vii să mă vezi. Mă găsești în fiecare seară, la ora șase, în circiuma „La Potirul” de la Bojište.

— Să știi c-am să vin, răspunse Vodička. Se petrece bine pe-acolo?

— În fiecare zi se întîmplă cîte ceva — îl asigură Švejk — și dacă o fi cumva prea multă liniște, avem noi grijă s-o tulburăm...

Se despărțiră, și cînd se îndepărtară binișor unul de altul, bătrînul genist Vodička strigă după Švejk:

— Atunci ai grijă să fie petrecere cînd am să vin.

La care Švejk răspunse tot cu glas tare:

— Dar să vii sigur, cum s-o isprăvi războiul.

Apoi se îndepărtară, iar după un răstimp mai îndelungat se auzi din nou, de după colț, din spatele celui alt șir de barăci, glasul lui Vodička:

— Švejkule, Švejkule, ce fel de bere au „La Potirul”?

Și ca un ecou se auzi răspunsul lui Švejk:

— De Velkopopovice!

— Eu credeam că de Smichov, strigă de departe genistul Vodička.

— Au și fete! strigă Švejk.

— Atunci, după război, la ora șase, se auzi, de undeva din vale, glasul lui Vodička.

— Vino mai bine la șase și jumătate, poate că mai întârzii pe undeva, răspunse Švejk.

După asta se mai auzi de departe de tot glasul lui Vodička:

— La ora șase nu poți să vii?

— Bine, viu la ora șase, auzi Vodička răspunsul prietenului care se îndepărta.

Și așa se despart bravul soldat Švejk de bătrînul genist Vodička. *„Wenn die Lente auseinander gehen, da sagen sie auf Wiedersehen”*.¹

¹ Când oamenii se despart își spun „la revedere” (germ.).

DE LA MOST PE LITAVA SPRE SOKAL

Locotenentul-major Lukáš umbla nervos prin cancelaria companiei a 11-a de marș, o hrubă întunecoasă în baraca companiei, despărțită de coridor printr-un perete de scînduri. O masă, două scaune, o lampă cu petrol și un pat de campanie.

În fața locotenentului-major stătea plutonierul Vaněk, care își alcătuia aici listele de plată a soldelor și ținea contabilitatea bucătăriei pentru trupă; el era ministrul de finanțe al întregii companii; zăcea aici cît era ziua de mare, și tot aici dormea.

Lîngă ușă stătea un infanterist gras, cu o barbă lungă și stufoasă ca un uriaș din basme. Era Baloun, noua ordonanță a locotenentului-major, în civilie mărșăluind pe undeva prin împrejurimile orașului Český Krumlov.

— N-am ce zice, mi-ai ales într-adevăr un țucălar excepțional, îi spunea locotenentul-major Lukáš plutonierului contabil. Îți mulțumesc din toată inima pentru surpriza asta plăcută. Din prima zi, cînd l-am

trimis să-mi aducă prânzul de la popotă, dumnealui mi l-a înghițit pe jumătate.

— L-am vărsat, vă rog, spuse grăsunul uriaș.

— Bine, l-ai vărsat. Dar de vărsat, puteai să verși numai supa sau sosul, nu și friptura. Bucățica pe care mi-ai adus-o încăpea sub unghie. Dar cu ștrudelul, ce-ai făcut?

— Eu... am...

— Nu tăgădui... l-ai mâncat!

Locotenentul-major Lukáš rosti ultimele cuvinte cu atîta gravitate și cu un glas atît de aspru, încît Baloun, fără să vrea, făcu doi pași înapoi.

— Eu m-am informat la bucătărie ce am avut azi la prînz. A fost supă cu perișoare de ficat. Ce ai făcut cu perișoarele? Le-ai scos pe drum, asta ai făcut. Pe urmă a fost mîncare de carne de vită cu castraveți. Ce-ai făcut cu ea? Și asta ai înfulecat-o. Două felii de friptură de Frankfurt; nu mi-ai adus decît o jumătate de felie. Ce zici de asta, hai? Două bucăți de ștrudel! Unde le-ai pus? Te-ai îndopat cu ele, ca un porc, mizerabile! Hai, spune, unde ai pus ștrudelul? Cum? Ți-a căzut în noroi? Bestie! Poți să-mi arăți și mie locul unde zace în noroi? Aha! A venit, în grabă, un cîine, ca la comandă, a înhățat ștrudelul și a fugit?! Doamne, Dumnezeule, am să-ți dau peste bot, pînă ți s-o umfla capul cît o baniță! Pe deasupra, mai și tăgăduiește, porcul! Știi cine te-a văzut? Uite, ca să știi: *rechnungsfeldwebelul* Vaněk. El a venit la mine și mi-a spus: „Cu respect vă raportează, domnule *oberlajnaut*, că porcul dumneavoastră, Baloun, vă

înghite prânzul”. Mă uit pe fereastră și ce să văd: dumnealui se îndopa de parcă n-ar fi mâncat de-o săptămână întreagă.

Ascultă, *Sie Rechnungsfeldwebel*, într-adevăr nu puteai să-mi găsești alt dobitoc, afară de nătărăul ăsta?

— Cu respect vă raportează supus, domnule *oberlaintnant*, că Baloun părea cel mai cumsecade om din toată compania noastră de marș. E așa de bleg, că nu știe nici ce-i un *kvergriff*¹ și, dacă i-am da arma în mână, cine știe ce nenorocire ar face! La ultimul exercițiu cu *blindpatronen*² era gata-gata să-și împuște vecinul în ochi. Credeam că cel puțin într-o slujbă ca asta o s-o poată scoate la capăt.

— Și să înghită de fiecare dată mîncarea stăpînului — interveni Lukáš — ca și cînd nu i-ar ajunge porția lui. Nu cumva ți-o fi foame?

— Raportează supus, domnule *oberlaintnant*, că mie mi-e foame mereu. Dacă îi rămîne cuiva o bucată de pîine, eu o cumpăr pe țigări, și tot nu-mi ajunge. Așa sînt eu de la natură. Mereu îmi zic că s-a făcut, m-am săturat, și cînd colo, nimic. Peste puțin timp, iarăși la fel ca și înainte de a mîncea, încep să-mi ghiorăie mațele în burtă, și gata, dumneaei iarăși cere să-i dau. Uneori mă gîndesc că m-am săturat cu adevărat, că nu mai poate încăpea ceva în mine, dar aș, de unde! Văd pe cineva mîncînd, sau simt numai mirosul de mîncare, și iar: în burtă la mine e ca după măturat. Îndată

¹ Mînuirea armei (germ.)

² Gloanțe oarbe (germ.).

începe stomacul să-și ceară dreptul lui că-mi vine să înghit și cuie. Cu respect vă raportează, domnule **oberlaintnant**, că eu am mai cerut o dată să capăt porție dublă; pentru asta, la Budějovice, am fost la domnul „**regimentsarzt**” și dumnealui, în loc de porție dublă, mi-a dat trei zile de infirmerie și mi-a prescris numai o cană de ciorbă pe zi. „Te învăț eu, canalie, să-ți fie foame, zicea dumnealui. Mai vino o dată pe aici, și să vezi cum ai să pleci de la noi, ca un harac de hamei!” Eu, domnule **oberlaintnant**, nu-i nevoie să văd numai lucruri bune; chiar și cele obișnuite încep să mă ațîțe și-mi lasă gura apă. Cu respect vă raportează, domnule **oberlaintnant**, că vă rog cu respect, să-mi fie aprobată porție dublă. Când nu e carne, măcar din celelalte, cartofi, găluște, nițeluș sos... din astea rămîn întotdeauna...

— Bine, Baloune, ți-am ascultat necuviințele, răspunse locotenentul-major Lukáš. **Sie Rechnungsfeldwebel**, spune dumneata, ai auzit vreodată, înainte vreme, ca după toate, soldatul să mai fie și atît de obraznic cum e flăcăul ăsta? Îmi înghite prînzul și mai are neobrăzarea să ceară să-i aprob porție dublă. Îți arăt eu ție, Baloune, să-ți treacă pofta. **Sie Rechnungsfeldwebel**, se adresă el lui Vaněk. Du-l la caporalul Weidenhofer și spune-i să-l ție legat în curte, lîngă bucătărie, două ceasuri, seara cînd s-o împărți gulașul. Să-l lege frumușel și sus, așa ca să se poată ține numai în vîrfurile picioarelor și să vadă cum fierbe gulașul în cazan. Și să ai grijă ca javra să fie legată cînd se va împărți gulașul, să-i curgă balele din

gură ca la o cățea flămîndă care adulmecă la ușa mezelăriei. Și spune bucătarului să împartă și porția lui.

— La ordin, domnule *oberlaintnant*, răspunse Vaněk. Hai, Baloune!

În timp ce plecau, locotenentul îi opri lîngă ușă și, uitîndu-se la chipul înspăimîntat al lui Baloun, strigă victorios:

— Te-ai învîrtit, ce zici, Baloune! Îți doresc poftă bună! Și dacă se mai întîmplă încă o dată, să știi că te trimit fără de milă în fața consiliului de război.

Cînd Vaněk se întoarce și-i aduse la cunoștință că Baloun e legat cobză, locotenentul-major Lukáš spuse:

— Dumneata, Vaněk, mă cunoști, și știi că lucrurile astea nu le fac cu plăcere, dar n-am încotro. În primul rînd trebuie să recunoști că atunci cînd îi iei cîinelui osul din gură, cîinele mîrîie. Eu nu vreau să am în preajma mea un om josnic; și în al doilea rînd, însuși faptul că Baloun e legat, are o mare importanță morală și psihologică pentru întreaga trupă. În ultima vreme, de cînd sînt în compania de marș, și știu că mîine-poimîine vor pleca pe front, băietanii ăștia fac ce vor.

Locotenentul-major Lukáš arăta foarte amărît și continuă cu glas scăzut:

— Alaltăieri, în timpul „*nachtsübungului*”¹ după cum știi și dumneata, trebuia să facem manevra îm-

¹ Exercițiu de noapte (germ.).

potriva *Einjährigfreiwilligenschule*¹ în spatele fabricii de zahăr. Prima grupă, *vorhut*², a mers destul de liniștită pe șosea, pentru că pe asta am condus-o chiar eu, dar a doua, care trebuia s-o ia la stînga și să trimită *vorpatrulen*³ în apropierea fabricii de zahăr, s-a comportat, de parcă s-ar fi întors dintr-o excursie. Așa cîntau și tropăiau, că sînt sigur că s-a auzit pînă în cantonament. Pe urmă, în flancul drept, a pornit să tatoneze terenul a treia grupă, pe liziera pădurii; era distanțată de noi cu zece minute bune, și totuși, chiar de la depărtarea asta, se puteau vedea numai puncte aprinse în întuneric: derbedeii fumau. A patra grupă, care trebuia să facă pe ariergarda, dracu știe cum s-a întîmplat că a apărut deodată în fața avangărzii noastre, încît a fost luată drept dușman și m-am văzut silit să mă retrag în fața propriei mele avangărzi, care înainta împotriva mea. Așa se prezintă compania a unsprezecea de marș, pe care am moștenit-o. Mă întreb, ce pot să scot din oamenii ăștia? Cum o să se comporte într-un *gefecht* adevărat?

Locotenentul-major Lukáš ținea în acest timp mîinile împreunate, avea un aer de martir și părea că vârful nasului i se lungea.

— N-are nici un rost, domnule locotenent-major, să vă necăjiți pentru asta, se străduia să-l liniștească plutonierul de ață Vaněk. Nu vă mai frămîntați pentru

¹ Școala de teteriști (germ.)

² Avangarda (germ.).

³ Patrula de recunoaștere (germ.).

atîta lucru. Eu am mai fost, pînă acum, la trei companii de marș, și fiecare din ele a fost făcută harcea-parcea, cu batalion cu tot; și de fiecare dată ne-am întors înapoi să ne refacem. Și toate companiile de marș au fost la fel, una ca cealaltă; nici una n-a fost cu nimic mai bună ca a dumneavoastră, domnule **oberlaintnant**. Cea mai rea a fost a noua. Asta a tras după dînsa, în prizonierat, pe toți gradații și pe **kompanienkomandant**. Eu am scăpat numai mulțumită faptului că eram plecat la trenul regimentar ca să ridic niște rom și vin pentru companie, așa că s-au cărat fără mine.

Dar dumneavoastră nu știți, domnule **oberlaintnant**, că la ultimul „nachtübung” de care ați vorbit, **Einjährigfreiwillingschule**, care trebuia să împresoare compania noastră, a ajuns tocmai la lacul Nezidery? A mărșăluit mereu înainte, pînă dimineața, iar avanposturile au ajuns pînă la mlaștină. Și a fost condusă chiar de domnul căpitan Sagner. Ar fi mers poate pînă la Soprony, dacă nu s-ar fi crăpat de ziuă, continuă cu glas scăzut plutonierul de ață, care se complăcea grozav în asemenea situații și ținea în evidență toate evenimentele de acest fel. Și știți, domnule **oberlaintnant** — spuse, făcîndu-i familiar cu coada ochiului — că domnul căpitan Sagner va fi comandantul marșbatalionului nostru? Mai întîi, cum zicea plutonierul-major Hegner, s-a crezut că dumneavoastră veți fi **batalionskomandant**, fiindcă dumneavoastră sînteți cel mai vechi ofițer al nostru, dar pe

urmă a venit cică la brigadă ordin de la divizie, că a fost numit domnul căpitan Sagner.

Locotenentul-major Lukáš își mușcă buza și aprinse o țigară. Aflase și el, și era încredințat că i se face o nedreptate. Sagner îl întrecuse pînă acum de două ori la avansare; cu toate acestea nu spusese nimic altceva decît:

— Mda, căpitanul Sagner...

— Eu, unul, nu prea mă bucur de asta, rosti confidențial plutonierul de administrație. Povestea *stabsfeldwebelul* Hegner, că la începutul războiului, în Serbia, undeva în munți, prin Muntenegru, domnul căpitan Sagner, dorind să se distingă, a aruncat fără nici un rost toate companiile batalionului său asupra pozițiilor sîrbești, deși era limpede că numai artileria ar fi putut să-i scoată pe sîrbi dintre stîncile după care se adăposteau. N-au mai rămas, din tot batalionul, decît optzeci de oameni; chiar și domnul căpitan Sagner s-a ales cu un *handschus*¹ și mai tîrziu, în spital, cu o dezinterie; pe urmă a apărut din nou la regiment, la Budějovice; și ieri seara, la cazino, cică ar fi spus că se bucură grozav de plecarea pe front, și că va lăsa acolo tot marșbatalionul, dar că va arăta el ce-i în stare să facă și va primi „*signum laudis*”. În Serbia, zicea, a scrîntit-o, dar acum, ori cade cu tot marșbatalionul, ori va fi numit *oberstlaintnant*² și că batalionul va trebui să zbîrnîie. Eu unul, domnule

¹ Împușcătură în mînă (germ.)

² Locotenent-colonel (germ.)

oberlaitnant, socot că riscul ăsta ne privește și pe noi. Povestea nu demult **stabsfeldwebelul** Hegner că nu prea vă aveți bine cu domnul căpitan Sagner și că dumnealui tocmai de aceea va trimite mai întâi compania noastră la **gefecht**, în pozițiile cele mai expuse. Plutonierul suspină:

— Eu aș fi de părere că într-un război cu ăsta, cum avem atîta oștire și un front atît de lung, s-ar putea obține mult mai mult printr-o manevră ca lumea, decît prin atacuri disperate. Asta am văzut-o cu ochii mei la Dukla¹, cu compania a zecea de marș. Atunci, totul s-a lichidat foarte ușor; a venit ordin „**nicht schiessen**”, așa că nu s-a tras și s-a așteptat pînă ce rușii s-au apropiat de noi. I-am fi luat prizonieri, fără nici o împușcătură, numai că atunci am avut lîngă noi, în flancul stîng, „muștele de fire”; tîmpiții din „**landswehr**” s-au speriat așa de tare la apropierea rușilor, încît au început să-și dea drumul la vale pe povîrniș, alunecînd pe zăpadă, ca la săniuș; iar noi am primit ordin să căutăm să ajungem cît mai repede la brigadă, pentru că rușii stăpînesc tot flancul stîng. Eu mă aflam la brigadă, ca să dau la aprobat **kompanieverpflegungsbuch**², căci nu putusem da de trenul nostru regimentar, cînd deodată încep să sosească primii oameni din compania a zecea. Pînă seara au sosit o sută douăzeci; ceilalți, chipurile, au alunecat pe zăpadă, la vale, nimerind în retragere, drept în pozițiile rusești, de parcă ar fi fost pe tobogan. A fost

¹ Trecătoare în Carpați, important punct strategic.

² Registrul de aprovizionare a companiei (germ.)

teribil, domnule *oberlaitnant*; rușii aveau în Carpați poziții, și sus și jos. Și pe urmă, domnule *oberlaitnant*, domnul căpitan Sagner...

— Ia mai lasă-mă în pace cu domnul căpitan Sagner, se înfurie locotenentul-major Lukáš. Toate astea le știu eu, și să nu-ți închipui dumneata că atunci când o fi vreun *sturm*¹ sau vreun *gefecht*, dumneata ai să te afli iarăși, din întâmplare, undeva pe la „*regiments-train*” ca să ridici rom și vin. Mi s-a atras atenția că dumneata obișnuiești să tragi vîrtos la măsea, și e destul să-ți vadă cineva roșeața nasului, ca să-și dea îndată seama cu cine are de-a face.

— Din Carpați ni se trage, domnule *oberlaitnant*. N-aveam ce face; sus, unde ne aflam, mîncarea ajungea rece, tranșeele erau săpate în zăpadă, foc nu era voie să facem, așa că numai romul ne-a ținut în picioare. Și dacă nu eram eu, s-ar fi întîmplat și cu noi ca la alte companii, unde, neavînd rom, au înghețat oamenii. La noi, toți erau cu nasul roș, dar astea ne-a adus și un neajuns: batalionul a dat ordin ca numai ostașii cu nasul roș să fie trimiși în patrulare.

— Acum, iarna a trecut, bătu șaua locotenentul-major.

— Pe front, domnule locotenent-major, romul e un lucru absolut necesar în orice anotimp al anului; vinul la fel. Produce, ca să zic așa, buna dispoziție. Pentru o jumătate ploscă de vin și pentru a litră de rom,

¹ Atac (germ.)

oamenii se bat cu oricine... Care-i dobitocul care bate iar în uşă, de parcă n-ar şti să citească: *Nicht klopfen!? Herein!*¹

Locotenentul-major Lukáš, care şedea pe scaun, se întoarse spre uşă şi văzu cum se deschide încet şi fără zgomot. Şi tot atât de discret intră în cancelaria companiei a unsprezecea de marş bravul soldat Švejk, salutînd din prag, ba pare-se chiar din momentul în care începuse să bată, în timp ce privea inscripţia „*Nicht klopfen*”.

Salutul lui era ca o completare sonoră a expresiei sale fericite şi lipsite de griji. Arăta ca zeul grec al furtului, îmbrăcat în uniforma sobră a infanteristului austriac.

Locotenentul-major Lukáš închise pentru o clipă, pe jumătate, ochii în faţa apariţiei bravului soldat Švejk, care cu privirea lui îl îmbrăţişa şi îl săruta.

Cu aceeaşi plăcere se va fi uitat, de bună seamă, şi fiul risipitor — pierdut şi apoi regăsit — la tatăl său, în timp ce acesta învîrtea, spre a lui cinstire, viţelul cel gras la frigare.

— Cu respect vă raportează, domnule *oberlaintnant*, că iar sînt aici, se auzi din uşă glasul lui Švejk, cu atîta sinceritate şi firesc, încît locotenentul-major Lukáš îşi reveni brusc în fire.

Din clipa în care colonelul Schröder îi adusese la cunoştinţă că i-l trimite din nou pe cap, locotenentul-major Lukáš încerca în sinea lui, zi de zi, să îndepărteze cît mai mult această revedere. În fiecare dimi-

¹ Nu bateţi! Intră! (germ.)

neață își spunea:

„Astăzi nu cred să vie; trebuie să fi făcut el pe-acolo vreo boroboacă și cu siguranță că-l mai rețin”.

Prin intrarea lui simpatcă și simplă, bravul soldat Švejk reduse însă la adevărata lor valoare aceste temeri.

Švejk se uită la plutonierul de administrație Vaněk și, întorcându-se spre el, îi întinse, zîmbind binevoitor, niște hîrtii pe care le scosese din buzunarul mantalei.

— Cu respect vă raportează, domnule *rechnungsfeldwebel*, că trebuie să vă predau hîrțiile astea, pe care ni le-au scris la „*regimentskanzlei*”. Sînt pentru „*lohnung*”¹ și pentru înscrierea în „*Verpflegung*”².

Švejk se mișca atît de degajat prin cancelaria companiei nr. 11 de marș, de parcă ar fi fost de cînd lumea în cele mai strînse relații de prietenie cu Vaněk. La această comportare plutonierul de administrație reacționează foarte simplu, cu cuvintele:

— Pune-le pe masă.

— Ai face bine, *Sie Rechnungsfeldwebel*, dacă m-ai lăsa singur cu Švejk, spuse oftînd locotenentul-major Lukáš.

Vaněk ieși din cancelarie și rămase în spatele ușii, ca să asculte ce-și vor spune cei doi.

La început nu auzi nimic, pentru că și unul și altul tăceau. Amîndoi se priviră îndelung, măsurîndu-se. Lukáš se uită la Švejk, ca și cum ar fi vrut să-l hipnotizeze: ca un cocoș în fața găinii înainte de a se

¹ Soldă (germ.).

² Subzistență (germ.)

năpusti asupra-i.

Švejk, ca întotdeauna, se uita cu privirea lui blajină și inocentă de parc-ar fi vrut să spună: „Din nou împreună, sufletele. De-acum încolo nu ne mai desparte nimeni, porumbița mea.”

Și după îndelungata tăcere a locotenentului-major, ochii lui Švejk vorbeau cu o îngăduitoare compătimire: „Haide, spune ceva, îngerașul meu, vorbește!”

Locotenentul-major Lukáš curmă apăsătoarea tăcere prin aceste cuvinte, în care își dădu silința să pună o mare doză de ironie:

— Fii binevenit, Švejkule. Îți mulțumesc pentru vizită! Așa oaspeți, mai zic și eu!

Nu se putea totuși stăpîni și-și vărsă supărarea din ultimele zile, izbind cît putu cu pumnul în masă. Călimara sări în sus, împrôșcînd cu cerneală *lohnungs-listele*.

În același timp sări ca ars și, oprindu-se aproape de tot de Švejk, zbieră la el:

— Dumneata... dobitocule!

Atît, și începu să se învîrtească nervos în spațiul îngust al cancelariei, scuipeînd cu scîrbă, de fiecare dată cînd ajungea în fața lui Švejk.

— Cu respect vă raportează, domnule *oberlaintnant* — spuse Švejk văzînd că locotenentul-major Lukáš nu mai înceta să se frămînte și să arunce într-un colț al cancelariei cocloașele de hîrtie pe care le lua de pe masă — scrisoarea am predat-o cui se cuvine. Am găsit-o cu bine pe doamna Kákonyi și pot spune că e o femeie tare frumoasă, cu toate că n-am văzut-o decît

plîngînd...

Locotenentul-major Lukáš se așează pe patul de campanie al subofițerului contabil și strigă cu vocea sugrumată:

— Cînd se vor sfîrși odată toate astea, Švejkule?

Švejk răspunse, ca și cînd n-ar fi auzit:

— Am avut, ce-i drept, o mică neplăcere, dar am luat totul asupra mea. Dumnealor n-au vrut să creadă că eu corespundez cu dama, așa că am socotit mai cu folos să înghit scrisoarea la interogatoriu, înlăturînd astfel orice dovadă. Pe urmă, printr-o curată întîmplare, pentru că altă explicație nu găsesc, m-am încurcat într-o mică încăierare, fără nici o importanță. Și din asta am ieșit cu bine, și dumnealor au trebuit să-mi recunoască nevinovăția. Așa că m-au trimis la *regimentsraport* și au oprit toată ancheta, la consiliul de război al diviziei. La „*regimentskanzelei*” am stat cîteva minute, pînă ce a venit domnul *oberst*; m-a înjurat și el o leacă, pe urmă mi-a zis să mă prezint imediat la dumneavoastră, domnule *oberlaintnant*, ca ordonanță și mi-a poruncit să vă spun că vă roagă să veniți neapărat la dumnealui să vă spună ceva în legătură cu *marškumpačka*. A trecut de atunci mai mult de o jumătate de ceas, dar domnul colonel n-avea de unde să știe că o să mai fiu dus pe la *regimentskanzelei* și că acolo o să mai stau încă vreun sfert de ceas, pentru că, tot timpul ăsta, mi s-a reținut solda și trebuia s-o primesc de la regiment și nu de la companie, pentru că am fost trecut la *regimentsarest*. În general, acolo toate-s brambura și încîlcite, de-i

vine omului să-și ia câmpii.

Locotenentul-major Lukáš, auzind că de o jumătate de ceas trebuia să fie la colonelul Schröder, se îmbracă în grabă și spuse:

— Dumneata, Švejke, iar mi-ai făcut un serviciu.

Rostise aceasta cu atîta deznădejde în glas, încît Švejk se simți dator să-l liniștească cu o vorbă bună. De aceea, în clipa în care Lukáš ieșea val vîrtej pe ușă, strigă:

— Nu vă necăjiți, că așteaptă el, domnul *oberst*. Oricum, tot n-are ce face.

Îndată după plecarea locotenentului-major, în cancelarie intră plutonierul de administrație Vaněk.

Švejk ședea pe scaun și băga pe foc, în mica sobă de fier, bucățele de cărbune prin portița deschisă. Sobița fumega, răspîndind un miros înecăcios. Švejk continua să se distreze, fără să-l bage în seamă pe Vaněk, care îl urmări o clipă, apoi, lovind cu piciorul în portița sobei, îi spuse s-o șteargă.

— Domnule *rechnungsfeldwebel*, i se adresă Švejk cu demnitate, îmi îngădui să vă declar că nu pot să mă supun ordinului dumneavoastră, oricîta bunăvoință aș avea. Nu pot s-o șterg chiar de tot din tabără, pentru că trebuie să mă supun unor ordine superioare. Eu sînt, dacă vreți să știți, „ordonanz”, adăugă el cu mîndrie; domnu' *oberst* Schröder m-a repartizat aici, la compania a 11-a de marș, la domnul *oberlaintnant* Lukáš, la care am fost țucălar, dar acum, datorită

inteligenței mele naturale, am fost avansat „ordonanz”. Eu și domnul *oberlaintnant* sîntem cunoștințe vechi. Dumneavoastră ce sînteți în civil, domnule *rechnungsfeldwebel*?

Plutonierul de administrație Vaněk fu atît de surprins de tonul familiar al bravului soldat Švejk, încît lăsînd la o parte demnitatea, pe care îi plăcea s-o arate față de ostașii din companie, răspunse, ca și cînd ar fi fost inferiorul lui Švejk:

— Eu sînt droghistul Vaněk din Kralupy.

— Și eu am fost ucenic la o drogherie — spuse Švejk — la un domn Kokoška de la Perštyn, din Praga. Era un om foarte ciudat; o dată, pe motiv că am dat foc din greșeală în pivniță unui butoi, m-a dat afară. Din cauza asta n-am mai fost primit nicăieri, așa că de la sărăcia de butoi mi se trage că nu mi-am putut isprăvi ucenicia. Dumneavoastră preparați și leacuri pentru vaci?

Vaněk dădu din cap în semn că nu.

— La noi se făceau leacuri pentru vaci, cu poze sfințite. Șeful nostru, domnul Kokoška, era un om foarte credincios. Citise undeva că sfîntul Pelegrinus ușura dezumflarea vitelor. A comandat, așadar, la Smichov poze cu chipul sfîntului Pelegrinus, pe care le-a dus să le sfințească la mînăstirea Emaus, pentru două sute de galbeni. După ce le-a sfințit, am băgat pozele în pachetele cu leacuri pentru vaci. Leacul ăsta se amesteca cu apă caldă și se dădea vacii să-l bea din ciubăr, în timp ce i se citea rugăciunea închinată sfin-

tului Pelegrinus, pe care o scrisese domnul Tauchen, primul nostru vânzător. Când pozele cu chipul sfântului Pelegrinus au fost gata tipărite, s-a mai imprimat pe verso o scurtă rugăciune, Așa se face că bătrînul Kokoška, chemîndu-l seara pe domnul Tauchen, i-a spus să scrie pînă dimineața o rugăciune mică pentru poză și pentru leac. Cică să fie gata pînă la ceasurile zece, cînd vine dumnealui la prăvălie, ca s-o poată trimite la tipar, pentru că vacile așteaptă de mult rugăciunea aia. Și una din două: ori o scrie frumos, și s-a învîrtit de un galben peșin, ori de nu, în paisprezece zile poate să-și ia tălpășița. Domnul Tauchen a nădușit toată noaptea și dimineața, cînd a venit să deschidă prăvălia, frînt de nesomn, n-avea scris nici un rînd. Uitase și cum îl cheamă pe sfîntul ăla din leacul pentru vaci. Servitorul nostru Ferdinand l-a scos din impas. Țsta toate le știa. Cînd uscam în pod ceai de romaniță, el se urca sus la noi, se descălța de ghete și ne învăța cum să nu mai asudăm la picioare. Știa să prindă, în pod, porumbei, se pricepea să deschidă sertarul de la teigheaua cu parale, și ne-a mai învățat și alte șmecherii, cu mărfurile. Eu, ca băiat, aveam acasă o farmacie cu articole aduse de la prăvălia noastră, cum n-aveau nici la „Inimile caritabile”. Și, cum spuneam, Ferdinand ăsta l-a ajutat și pe domnul Tauchen; i-a spus doar atît: „Dați-o încoace, domnule Tauchen să mă uit și eu la ea”. Domnul Tauchen a trimis numaidecît să-i aducă o bere. Și pînă să-i aducă berea, servitorul nostru Ferdinand era gata pe jumătate și ne citea:

***„Din cer pogorît-am și iată-mă sînt,
Venit să fac bine la boi pe pămînt.
Bou, vacă, vițel ori neleapcă¹ de-i fi,
De leacul lui Kokoška nu te feri.
Încearcă-l o dată și cît de puțin
Și vezi că te scapă de boală și chin.”***

Pe urmă, după ce trase berea pe gît, treaba i-a mers mai repede și a isprăvit rugăciunea într-o clipă, foarte frumos:

***Adu, Pelegrine, tu sfînt între sfinți,
În punga-ne goală doi galbeni cu zimți,
Înlătură vitelor noastre calvarul,
Ferește cireada de orișice racile
Și-n veci te-o slăvi gospodarul!
Păzește-ne boii și vacile!”***

Pe urmă, cînd a venit domnu Kokoška, domnu Tauchen s-a dus cu el în birou, și cînd a ieșit afară, ne-a arătat doi galbeni, nu unul, cum îi făgăduise, voind să-i împartă pe din două cu domnul Ferdinand. Dar pe Ferdinand rîndașul, cînd a văzut cei doi galbeni, l-au apucat pandaliile. Ori tot, ori nimic, zicea. Atunci domnul Tauchen nu i-a mai dat nimic și și-a oprit pentru dumnealui amîndoi galbenii; pe mine m-a dus alături, în magazie, mi-a cîrpit vreo două scatoalce și mi-a spus că-mi mai trage o sută dacă voi cuteza vreodată să spun că nu el a scris rugăciunea și chiar

¹ Juncană cu vițel.

dacă Ferdinand s-ar duce să se plîngă bătrînului, eu trebuie să spun că Ferdinand e un mincinos. A trebuit să-i jur în fața unui flacon cu oțet de tarhon. De atunci, servitorul nostru a început să se răzbune pe leacurile pentru vaci. Leacurile astea, noi le amestecam în pod, în niște lăzi mari, și de fiecare dată el aduna cu mătura, de pe unde putea, scîrnă de șoareci, o aducea sus, și o arunca în leacuri. Pe urmă se apuca să strîngă pe stradă baligă de cal, o usca acasă, o pisa în vasele de medicamente, și pe urmă o arunca și pe asta în leacurile pentru vaci, cu poza sfîntului Pelegrinus. Dar nu se mulțumea numai cu atît. Își făcea toate nevoile, și cele mici și cele mari, în lăzi, pe urmă le amesteca cu leacurile de arătau ca un terci de tărîțe.

Sună telefonul. Plutonierul se repezi, ridică receptorul și după o clipă îl aruncă necăjit:

— Trebuie să mă duc la *regimentskanzelei*. Nu-mi miroase a bine, așa deodată.

Švejk rămase din nou singur.

Peste o clipă sună iar telefonul.

Švejk începu să parlaneze:

— Vaněk? Nu-i aici. S-a dus la *regimentskanzelei*. Cine e la telefon? Ordonanța de la compania a 11-a de marș. Da acolo cine e? Ordonanța de la compania a 12-a? Servus colega! Cum mă numesc eu? Švejk! Dar tu? Braun! Nu ești cumva rudă cu unul Braun de pe strada Pobřežni de la Karlin, de meserie pălărier? Nu ești și nu-l cunoști?... Nici eu nu-l cunosc; am trecut numai pe acolo, o dată, cu tramvaiul și firma asta mi-a sărit în ochi. Ce noutăți știu? Nu știu nimic. Cînd

plecăm? Nici asta nu știu; nu, n-am vorbit cu nimeni încă despre plecare. Unde trebuie să plecăm?

— Deșteptule, cu „*marška*”, pe front...

— Despre așa ceva nici n-am auzit.

— Halal ordonanță. Nu știi dacă *laitnantul* tău...

— Al meu e *oberlaitnant*...

— Tot un drac; atunci, nu știi dacă *oberlaitnantul* tău s-a dus la „*besprechung*”, la *oberst*?

— Ba da, dumnealui l-a poftit la el.

— Păi, vezi? Și al nostru s-a dus, și cel de la compania a 13-a; chiar acum am vorbit cu ordonanța lui, la telefon. Mie, drept să-ți spun, nu-mi place graba asta. Nici tu nu știi nimic dacă se împache-tează...

— Eu nu știu nimic.

— Ia nu mai fă pe boul. Nu-i așa că *rechnungsfeldwebelul* vostru a primit „*wagonenaviso*”? Cîtă trupă aveți?

— Habar n-am.

— Ascultă, blegule, ce, ți-e teamă că te mănînc? Se auzi cum interlocutorul lui Švejk vorbește într-o parte, adresîndu-se unui coleg: „Franto, ia celălalt receptor, ca să vezi și tu ce ordonanță tîmpită au la compania a 11-a”. Alo, ce faci acolo, dormi sau ce? Atunci răspunde cînd te întrebă un camarad. Va să zică, nu știi încă nimic? Nu te ascunde! N-a zis nimic *rechnungsfeldwebelul* vostru, că veți împărți conserve? Cum? N-ai vorbit cu el asemenea lucruri? Tîmpitule... Ție nu-ți pasă de astea? (Se aud hohote de rîs.) Mi se pare mie că ești cam lovit cu leuca.

Ascultă, dacă afli ceva, telefonează-ne și nouă la „*marškumpania*” a 12-a, prostănacule, îngerașule! De unde ești?

— Din Praga.

— Ar trebui să fii mai deștept... Dar, ia spune, când s-a dus *rechnungsfeldwebelul* vostru la cancelarie?

— Chiar acușica l-au chemat.

— Poftim! Și asta n-o puteai spune mai înainte? Și al nostru, tot acușica s-a dus; să știi că se coace ceva. N-ai vorbit cu aprovizionarea?

— N-am vorbit.

— Maica ta, Cristoase. Și mai spui că ești din Praga. Ție de nimic nu-ți pasă. Pe unde hoinărești de-atîta vreme?

— Am sosit abia de-un ceas de la consiliul de război al diviziei.

— Ei, atunci e altă mîncare de pește, camarade; să știi că chiar astăzi vin să te văd. Sună de două ori.

Švejk voia să-și aprindă luleaua, când telefonul sună din nou.

„Lua-v-ar dracu cu telefonu vostru — își zise Švejk — altă treabă n-am decît să-mi pierd vremea cu voi!”

Telefonul zbîrnia înainte necruțător, făcîndu-l pe Švejk să-și piardă răbdarea și să urle în receptor:

— Alo, cine-i acolo? Aici e Švejk, ordonanța companiei a 11-a de marș.

Švejk recunoscuse glasul locotenentului-major Lukáš:

— Ce faceți cu toții acolo? Unde-i Vaněk. Cheamă-l numaidecît pe Vaněk la telefon.

— Raportez supus, domnule *oberlaitnant*, că nu de mult a sunat telefonul.

— Ascultă, Švejk, eu n-am vreme de pierdut cu dumneata. În armată, nu stai la taifas la telefon, ca atunci cînd inviți pe cineva la masă. Convorbirile telefonice trebuie să fie clare și scurte. În convorbirile telefonice se lasă la o parte și acest „cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*”. Așadar Švejkule, te întreb: știi unde-i Vaněk? Să vie numaidecît la telefon.

— Nu-l am la îndemîină, cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*. A fost chemat mai înainte la cancelaria regimentului; nu-i nici un sfert de oră de atunci.

— La reîntoarcere mă răfuiesc eu cu dumneata, Švejkule. Nu poți să te exprimi scurt? Și acum, fii cu multă băgare de seamă la ce-ți spun, ca nu cumva să mi te scuzi pe urmă, că telefonul hîrîia și n-ai înțeles... Imediat, cum atîrni receptorul...

Pauză. Un nou zbîrnîit. Ridicînd receptorul Švejk fu inundat de o avalanșă de înjurături.

— Dobitocule, haimana ce ești, pușlama... Ce însemnează asta. De ce întrerupi convorbirea?

— Dumneavoastră, vă rog, ați spus să agăț receptorul.

— Peste un ceas sînt acasă, și atunci să te ții, Švejkule... Deocamdată, te duci imediat la baracă și cauți un sergent, să zicem pe Fuchs; îi spui să ia numaidecît zece oameni și să meargă cu ei la magazie să ridice conserve. Repetă ce are de făcut.

— Să meargă cu zece oameni la magazie să ridice conserve pentru companie.

— În sfârșit, deocamdată nu te-ai prostit. În timpul ăsta, eu am să-i telefonez lui Vaněk, la *regimentskanzelei*, să vină și el la magazie, să le ia în primire. Dacă vine între timp la baracă, spune-i să lase toate și să alerge *laufsrit*¹, la magazie. Și acum agață receptorul.

Švejk a trebuit să alerge multă vreme zadarnic, căutându-l pe sergentul Fuchs și pe ceilalți gradați. Erau cu toții la bucătărie, unde alegeau carnea de pe oase și se bucurau grozav, uitându-se la Baloun, care, deși legat, se sprijinea acum solid, cu picioarele de pământ, căci li se făcuse milă de el; le oferea doar un spectacol interesant. Unul din bucătari îi aduse o coastă cu carne și i-o băgă în gură; legat, uriașul Baloun, neputând să miște mâinile, mișca cu băgare de seamă osul în gură, plimbându-l cu ajutorul dinților și al gingiilor și ronțâind în același timp carnea cu o expresie de urangutan.

— Care din voi e sergentul Fuchs? întrebă Švejk, când în sfârșit le dete de urmă.

Văzînd că întrebarea e pusă de un infanterist oarecare, sergentul Fuchs nu găsi cu cale să răspundă.

— Se aude? repetă energic Švejk. Cît o să mai întreb? Unde-i sergentul Fuchs?

Sergentul Fuchs se înfățișă și, plin de demnitate, începu să înjure în fel și chip, că el nu-i nici un sergent, ci domnul sergent și că nu se spune așa: „Unde-i sergentul”, ci: „Cu respect vă întreb, nu știți unde se

¹ Fuga marș, pas alergător (germ.).

află domnul sergent?” În grupa lui, zicea el, dacă vreunul nu spune frumos; „*Ich melde gehorsam*”, se alege numaidecît cu una peste bot.

— Ușurel, îl luă Švejk cu binișorul. Dumneata ai să mergi imediat la baracă, ai să iei de acolo zece oameni și *laufșrit* cu ei la magazie să ridicați conserve.

Sergentul Fuchs rămase atît de uluit, încît nu putu decît să rostească:

— Cum?

— Nici un cum, îi răspunse Švejk. Eu sînt ordonanța marșcumpaniei a 11-a și chiar acușica am vorbit la telefon cu domnul *oberlaintnant* Lukáš. Și dumnealui a spus: „*Laufșrit*, cu zece oameni la magazie”. Și dacă nu vă duceți, domnule sergent Fuchs, atunci eu mă duc imediat înapoi la telefon. Domnul *oberlaintnant* dorește, în mod special, să vă duceți *dumneavoastră*, și n-are nici un rost să mai vobirm despre asta. „Convorbirea telefonică — spune domnul locotenent Lukáš — trebuie să fie scurtă și clară. Dacă se spune: «merge sergentul Fuchs», atunci el merge. Față de un asemenea ordin, nu stai la taifas la telefon, ca atunci cînd poștești pe cineva la masă. În militarie, și mai cu seamă în vreme de război, orice întîrziere e crimă. Dacă *sergentul* Fuchs nu se duce *imediat*, telefonează-mi numaidecît, că de rest am eu grijă. Din sergentul Fuchs n-are să mai rămînă decît amintirea.” Ehei, voi nu-l cunoașteți pe domnul *oberlaintnant*.

Švejk se uită cu un aer triumfător la toți gradații,

care se arătau într-adevăr surprinși și deprimăți, în urma apariției lui.

Sergentul Fuchs bolborosi ceva și cu pas grăbit dădu să plece. În urma lui, Švejk strigă:

— Atunci, pot să-i telefonez domnului *oberlaintnant* că totul e în ordine?

— Am să fiu numaidecât cu zece oameni la magazie, se auzi de lângă baracă glasul sergentului Fuchs; iar Švejk, fără să mai scoată o vorbă, părăsi grupul gradaților, care erau la fel de uluiți ca sergentul Fuchs.

— E groasă, își dădu cu părerea micuțul caporal Blažek. Ne strângem catrafusele.

*

Nici de data aceasta, după ce se înapoie la cancelaria companiei a 11-a, Švejk n-avu răgaz să-și aprindă luleaua, din cauza telefonului care zbîrnîi din nou. La celălalt capăt al firului era iar locotenentul-major Lukáš.

— Pe unde umbli, Švejkule? Sun pentru a treia oară și nu-mi răspunde nimeni.

— Am fost în căutare, domnule *oberlaintnant*.

— Care va să zică, s-au dus?

— Se-nțelege că s-au dus, dar nu știu încă dac-or fi sosit. Vreți să mă reped pînă acolo, încă o dată?

— Așadar, l-ai găsit pe sergentul Fuchs?

— Găsit, domnule *oberlaintnant*. Mai întîi mi-a zis:

„Cum?” și numai după ce l-am lămurit că convorbirile telefonice trebuie să fie scurte și clare...

— Iar începi, Švejkule... Vaněk s-a întors?

— Nu s-a întors, domnule *oberlaintnant*.

— Nu zbiera așa tare la telefon. Nu știi unde-ar putea să fie blestematul ăsta de Vaněk?

— Nu știu, domnule *oberlaintnant*, unde ar putea să fie blestematul ăsta de Vaněk.

— A fost pe la cancelaria regimentului și de-acolo a plecat undeva. Cred că o fi la cantină. Du-te pînă acolo, Švejkule, și spune-i să se ducă imediat la magazie. Pe urmă, caută-l pe caporalul Blažek și spune-i să-l dezlege imediat pe Baloun, iar pe Baloun trimite-l la mine. Agață receptorul!

Švejk începu într-adevăr să se agite. Cînd îl găsi pe caporalul Blažek și-i comunică ordinul locotenentului-major cu privire la dezlegarea lui Baloun, caporalul Blažek mormăi:

— Le e teamă, acum cînd iau apă la galoși.

Švejk se duse să vadă cum îl dezleagă pe Baloun și cum merg în aceeași direcție, spre cantină, unde trebuia să-l găsească pe plutonierul contabil Vaněk; îl însoți o bucată de drum.

Baloun se uită la Švejk ca la izbăvitorul lui și făgădui să împartă cu el toate pachetele pe care le va primi de acasă.

— Acum, la noi — spunea melancolic Baloun — trebuie să fi tăiat porcul. Cum îți place toba, cu sînge sau fără? Tu spune-mi numai, că astă-seară scriu

acasă. Porcul meu trebuie să aibă cam vreo sută cincizeci de chile. Are capul ca de bulldog; ăștia-s porcii cei mai buni. Din porcii ăștia nu ies pierituri. E o rasă bună, care ține la tăvăleală. Trebuie să aibă pe el o slănină, de opt degete. Când eram acasă, făceam eu singur cîrnații și îmi umflam burta să plesnească. Porcul de anul trecut a avut o sută șazeci de chile. Dar era un porc și jumătate, continuă el cu însuflețire, strîngînd puternic mîna lui Švejk, la despărțire. L-am ținut numai cu cartofi și mă minunam eu singur cîtă osînză prindea. Șuncile le-am pus la sărat. Tii, ce bunătate e o bucățică, din asta, prăjită, cu găluște de cartofi, cu garnitură de jumări și varză călită; te unge la inimă, nu glumă. Pe urmă bei bere și te simți grozav de bine! Și toate astea ni le-a luat războiul...

Bărbosul Baloun oftă adînc și o porni spre cancelaria regimentului, iar Švejk se îndreptă spre cantină prin bătrîna alee de tei înalți.

În acest timp, plutonierul de administrație Vaněk stătea liniștit la cantină și-i povestea unui cunoscut, plutonier-major, cît se putea cîștiga înainte de război cu vopselele și cu praful de piatră.

Plutonierul-major era criță. De dimineață sosise de la Pardubice un fermier, care avea un fecior în tabără. Fermierul îl mituisese după obicei, și toată dimineața se cinstiseră, jos, în oraș.

Acum ședea deznădăjduit, spunînd că nu mai are poftă de nimic, îndruga vrute și nevrute, fără să-și dea seama ce spune, iar conversația despre vopsele nici n-o băgă în seamă.

Era preocupat de propriile lui vedenii și bolborosea în neștire că trenul local ar trebui să meargă de la Třeboň la Pelhrimov și înapoi.

Cînd intră Švejk, plutonierul Vaněk se căznea tocmai să-i explice plutonierului-major, în cifre, cît se cîștiga la un kilogram de praf de piatră pentru case, la care majorul, aflat în plină călătorie, îi răspunse:

— La înapoiere a murit în tren și n-a lăsat decît scrisori...

Zărindu-l pe Švejk, îl confundă pesemne cu vreun om care îi era antipatic și începu să-l înjure și să-i spună că e ventrilog.

Švejk se apropie de Vaněk, care era și el în mare formă, dar în același timp foarte amabil și binevoitor:

— Domnule *rechnungsfeldwebel* — îi raportă Švejk, trebuie să vă duceți imediat la magazie; vă așteaptă acolo sergentul Fuchs cu zece băieți ca să ridicați conserve. Trebuie să vă duceți „*laufšrit*”. Domnul *oberlaitnant* a telefonat de două ori.

Vaněk izbucni în hohote de rîs:

— Ar trebui să fiu nebun, drăguțule. Făcînd una ca asta, ar însemna să mă insult singur, îngerașul meu. Avem destulă vreme pentru toate, copilașule. Cînd o să însoțească și domnul *oberlaitnant* Lukáš atîtea „marșcumpanii” cîte am însoțit eu, are să poată și dumnealui să vorbească și n-o să mai stingherească pe nimeni fără rost cu „*laufšritul*” lui. Ordinul ăsta cu plecatu mîine, cu strînsul catrafuselor și cu ridicarea imediată a conservelor pentru drum l-am mai primit

eu de la **regimentskanzelei**. Și vezi ce-am făcut: am venit frumușel la un sfert de vin, și cum mă simt foarte bine aici, le las toate în voia soartei. Conservele rămân conserve, rațiile rații. Eu cunosc magazia mai bine decât domnul **oberlaintnant** și știu, tot așa de bine, cam ce se vorbește la un **besprechung** din asta cu domnii ofițeri, în birou la domnul **oberst**. Numai domnul **oberst** își închipuie, în fantezia lui, că la magazie există conserve. Magazia regimentului nostru n-a avut de când există conserve în depozit și le-a căpătat numai de la caz la caz de la brigadă, când nu le împrumuta de pe la alte regimente, cu care venea în contact. Numai regimentului din Benešov îi sîntem datori peste trei sute de cutii de conserve. He, he... Dumnealor n-au decât să spună ce vor la **besprechung**; nu-i nici o grabă. De altfel, când or ajunge acolo, magazionerul o să le spună el singur că au înnebunit. Nici o „marșcă” n-a căpătat conserve la drum.

Așa-i, barabulă bătrînă? se adresă el plutonierului-major.

Acesta însă, fie că tocmai ațipea, fie că-l apucase un fel de delir, răspunse:

— Și în timp ce mergea, ținea deasupra ei umbrela deschisă.

— Cel mai bine ați face — continuă plutonierul de ață Vaněk — dacă le-ați lăsa toate baltă. Dacă s-a spus astăzi, la **regimentskanzelei**, că se pleacă mîine, apoi asta nu trebuie s-o creadă nici un copil de țîță. Putem pleca fără vagoane? Chiar în fața mea s-a telefonat la

gară. N-au nici un vagon liber. Așa a fost și cu ultima „marșcă”. Am stat atunci în gară două zile, și-am așteptat pînă s-a îndurat nu știu cine de noi și ne-a trimis un tren. Nu știam încotro plecăm. Nici **oberstul** nu știa; am cutreierat toată Ungaria și tot așa, nimeni n-avea habar dacă mergem spre Serbia sau spre Rusia. În fiecare stație se vorbea direct cu statul-major al diviziei. Și noi eram ca un petic fără sac. Ne-au cusut, în cele din urmă, la Dukla: acolo ne-au făcut ferfeniță și am venit înapoi pentru refacere. Așa că nici o grabă. Cu timpul totul se lămurește, nu-i nevoie să ne pripim. **Jawohl, nochamol**¹. Astăzi au aici un vin excepțional, continuă Vaněk, fără să-l ia în seamă pe plutonierul-major care bolborosea ceva ca pentru sine:

— *Glauben Sie mir, ich habe bisher wenig von meinem Leben gehabt. Ich wundere mich über diese Frage*².

— De ce să-ți faci griji de pomană cu plecarea marșbatalionului? Dacă vrei să știi, în prima „marșcă” cu care am plecat eu pe front, toate s-au aranjat în cea mai perfectă ordine, în două ceasuri. La celelalte companii ale marșbatalionului nostru, de atunci, pregătirile au început cu două zile înainte. Dar la noi era **kumpanienkomandant laitnantul** Přenosil, un băiat fercheș care ne-a spus: „Nu vă grăbiți, băieți” — și toate au mers ca pe roate. Cu două ceasuri înainte de

¹ Da, încă o dată (germ. incorect)

² Vă rog să mă credeți, am avut parte de puține lucruri în viața mea pînă acum. Mă mir de întrebarea asta (germ.).

plecarea trenului, am început abia să ne strângem calabalîcul. Eu cred că ai face bine să iei loc.

— Nu pot, refuză, înfrîngîndu-și tentația, bravul soldat Švejk. Trebuie să mă înapoiez la cancelarie; ce mă fac dacă telefonează cineva?

— Bine, atunci du-te, pușorule, dar ține minte pentru altădată că nu-i frumos din partea dumatăle să refuzi și că o adevărată ordonanță nu trebuie să fie niciodată acolo unde-i nevoie de el. Nu trebuie să te omori atîta cu serviciul. Zău, suflețelule, nimic nu-i mai urît pe lumea asta decît o ordonanță speriată, care vrea să înghită dintr-o dată toată milităria.

Dar Švejk o zbughise pe ușă și zorea spre cancelaria companiei sale.

Vaněk rămase părăsit, întrucît, fără îndoială, nu se putea spune că plutonierul-major îi ținea cu adevărat tovărășie.

Acesta se turtise bine de tot și, mîngîind sfertul de vin, bolborosea jumătate în cehă, jumătate în germană, ca pentru sine, niște lucruri foarte ciudate, fără nici un fel de sens și legătură între ele:

— De multe ori am trecut prin satul ăsta și nici nu bănuiam că există pe lume. *In einem halben Jahre habe ich meine Staatsprüfung hinter mir und meinen Doktor gemacht*¹. Am devenit un infirm bătrîn, îți mulțumesc, Lucia. *Erscheinen sie in schön*

¹ Într-o jumătate de an îmi dau examenul de stat și-mi iau titlul de doctor (germ.)

*ausgestatteten Bänden*¹, poate că este printre dumneavoastră cineva care-și amintește de asta...

Ca să-i treacă de urît, plutonierul contabil bătea cu degetele tactul unui marș; plictiseala lui nu dură însă prea mult, deoarece ușa se deschise și în cantină își făcu apariția bucătarul popotei ofițerești, Jurajda, care se lipi de un scaun.

— Noi — începu el împleticindu-i-se limba — am primit astăzi ordin să mergem și să ridicăm rația de coniac pentru drum. Și cum damigeana de rom nu era goală, a trebuit s-o golim. Asta ne-a dat de furcă. Băieții de la bucătărie s-au făcut praf. Eu am greșit la socoteală cu câteva porții; domnul *oberst* a venit târziu și pentru el n-a mai rămas nimic de mîncare. Acuma îi prepară omletă... E veselie mare...

— Astai o aventură frumoasă, remarcă Venek, căruia întotdeauna la un pahar de vin îi plăceau cuvintele alese.

Bucătarul Jurajda începu să filozofeze, ceea ce, de fapt, trăda fosta lui ocupație. Înainte de a fi militar, el scosese o revistă ocultistă și colecția „Misterele vieții și ale morții”.

În armată izbutise să se strecoare la popota ofițerilor și de multe ori se întîmpla să ardă cîte o friptură, atunci cînd se cufunda în lectura traducerii străvechiului tom indian Sûter pragîn — Paramita (*Înțelepciunea revelată*).

Colonelul Schröder ținea la el ca la o raritate a regimentului. Nici o altă popotă ofițerească nu se putea

¹ Apăreți vă rog în volume frumos prezentate (germ.)

mîndri cu un bucătar ocultist, care, după ce pătrunsese misterele vieții și ale morții, se pricepea atît de bine să-ți ia vîzul cu biftecuri cu smîntînă și cu tocanele lui, încît în bătălia de la Komarov locotenentul Dufek, rănit de moarte, striga într-una numele lui Jurajda.

— Da, spuse ca din senin Jurajda, care abia se mai ținea pe scaun și duhnea a rom de la zece poște. As-tăzi, cînd n-a mai rămas nimic pentru domnul **oberst** și cînd a văzut numai cartofi goi, fără altceva, dum-nealui a căzut în starea **gaki**. Știi dumneata ce-i aia **gaki**? Asta-i starea spiritelor flămînde. Atunci eu i-am spus: „Aveți, domnule **oberst**, destulă putere să biruiți voința destinului, care a hotărît ca pentru dumneavoastră să nu ajungă rinichiul de vițel? Scrie în zodiac, domnule **oberst**, că dumneavoastră trebuie să mîncăți astă-seară, la cină, o omletă minunată cu ficățel de vițel, tocat și înăbușit.”

Scumpe prietene, se adresă el după o scurtă tăcere și, făcînd o mișcare bruscă, răsturnă toate paharele de pe masă.

Asta-i lipsa de coeziune a tuturor fenomenelor, formelor și lucrurilor, continuă posomorît după această ispravă bucătarul ocultist. Forma este lipsa de coeziune și lipsa de coeziune este forma. Lipsa de coeziune nu se deosebește de formă, forma nu se deosebește de coeziune. Tot ce-i fără coeziune e formă, tot ce-i formă e lipsă de coeziune...

După aceste lămuriri sumare, bucătarul ocultist se cufundă într-o adîncă tăcere, sprijinindu-și capul în mîini și privind, pierdut, masa pe care o inundase cu

vin.

Plutonierul-major bolborosea din nou ceva fără cap și coadă:

— Grînele au dispărut de pe cîmp, au dispărut... *in dieser Stimmung erhielt er Einladung un ging zu ihr...*¹ Rusaliile sînt în primăvară...

Plutonierul de ață Vaněk începu iar să bată toba în masă, sorbind din pahar și amintindu-și din cînd în cînd că era așteptat la magazie de un sergent și zece ostași. Și ori de cîte ori își amintea de asta, rîdea și făcea un gest cu mîna.

Noaptea tîrziu, cînd se întoarce la cancelaria companiei a 11-a de marș, îl găsi pe Švejk lîngă telefon.

— Forma e lipsă de coeziune și lipsa de coeziune e formă, bîngui disperat, apoi se trînti îmbrăcat, așa cum era, pe canapea și adormi pe loc.

Švejk nu se mișca de lîngă telefon, deoarece cu două ceasuri în urmă cînd îl chemase locotenentul Lukáš, care-i spusese că se află încă în conferință la domnul colonel, uitase să-i spună că poate să plece de la telefon. Fusesse chemat și de sergentul Fuchs care pînă atunci așteptase cu cei zece soldați sosirea plutonierului Vaněk, ca pînă la urmă să bage de seamă că magazia era închisă. În fine se făcu și el nevăzut, iar cei zece ostași se întoarseră pe rînd, unul cîte unul, la baraca lor.

Din cînd în cînd Švejk se amuza ridicînd receptorul și ascultînd. Noul sistem de telefon, introdus în armată, prezenta avantajul că se puteau auzi destul de limpede

¹ În această stare a obținut invitația și s-a dus la ea (germ.).

și de deslușit convorbirile telefonice, pe toată linia.

Cei de la aprovizionare se înjurau cu cei de la artilerie, geniștii amenințau poșta militară, poligonul de tragere lătra la compania de mitraliere.

Și Švejk continua să rămână nemișcat lângă telefon.

În acest timp, în biroul colonelului ședința se prelungea. Colonelul Schröder dezvoltă cea mai nouă teorie în legătură cu orientarea pe câmpul de bătaie și mai cu seamă pune accentul pe folosirea aruncătoarelor de mine.

Vorbea de toate, despre situația frontului cu două luni în urmă, în sud și în răsărit, despre importanța strînsei legături dintre diferitele unități, despre gazele otrăvitoare, despre tirul asupra aeroplanelor inamice, despre aprovizionarea trupei pe câmpul de bătaie; în cele din urmă trecu la situația internă în rândurile armatei.

Fură luate în discuție relațiile dintre ofițeri și trupă, dintre trupă și gradați, despre dezertarea la dușmani, despre evenimentele politice și în sfârșit despre faptul că cincizeci la sută dintre soldații cehi sînt „*politisch Verdächtig*”¹.

— *Jawohl, meine Herren, der Kramarsch, Scheiner und Klofatsch.*²

¹ Suspect din punct de vedere politic (germ.)

² Da domnii mei... (germ.).

În acest timp, cei mai mulți dintre ofițeri se întrebau când o să înceteze bătrînul să trîncănească, dar, parcă dinadins, colonelul Schröder continua să pâlăvrăgească despre sarcinile noilor batalioane de marș, despre ofițerii regimentului căzuți pe front, despre zeppeline, despre călăreții spanioli, despre jurămînt.

La această ultimă chestiune, locotenentul Lukáš își aduse aminte că în clipa în care întreg batalionul depusese jurămîntul, bravul soldat Švejk nu fusese de față, deoarece se afla la consiliul de război al diviziei. Și tot gîndindu-se la asta, fu cuprins deodată de un rîs isteric de care se molipsiră cîțiva ofițeri în mijlocul cărora stătea, fapt ce atrase atenția colonelului care tocmai trecuse la expunerea experienței cîștigate cu prilejul retragerii armatelor germane în Ardeni.

Colonelul le încurcă pe toate și încheie cu următoarele cuvinte:

— Domnilor, asta nu-i de rîs.

După aceea o porniră cu toții spre cazinoul ofițerilor, colonelul Schröder fiind chemat la telefon de către statul-major al brigăzii.

Švejk moțăia pe scaun, lîngă telefon, cînd îl trezi un nou zbîrnîit:

— Alo, aici e cancelaria regimentului, auzi, el.

— Alo — răspunse Švejk — aici e cancelaria companiei a 11-a de marș.

— Nu mă ține de vorbă! Ia repede creionul și scrie telefonograma pe care ți-o dictez: „Compania a 11-a de marș...”

După aceasta urmară una peste alta cîteva fraze care se amestecau într-un haos ciudat, pentru că pe același fir vorbeau concomitent companiile a 12-a și a 13-a, așa că telefonograma se pierdu complet în această învălmășeală de sunete. Švejk nu deslușea nici o iotă. În cele din urmă totul se liniști și Švejk recepționă:

— Alo, alo, acum citește-mi ce ai scris și nu mă mai ține de vorbă...

— Ce să citesc?

— Cum ce să citești? Boule! Telefonograma!

— Care telefonograma?

— Tii, crucea ta, ce dracu, ești surd? Telegrama pe care ți-am dictat-o, idiotule!

— Eu n-am auzit nimic, cineva s-a amestecat pe fir...

— Fir-ai tu să fii de maimuțoi; ce-ți închipui, că mie-mi arde de joacă numai cu tine? Spune: primești sau nu primești telefonograma? Ai creion și hîrtie? Cum? Nu ai? Vită ce ești! Cum? Să aștept pînă ce găsești? Halal ostaș! Ei, gata! Ești pregătit? Slavă Domnului că în sfîrșit te-ai descurcat. Nu cumva ți-ai schimbat și hainele? Și acum fii atent: **11-te Marschkumpanie!** Repetă!

— **11-te Marschkumpanie...**

— **Kumpanienkommandant**, ai scris? Repetă.

— **Kumpanienkommandant!...**

— **Zur Besprechung morgen...** Ești gata! repetă.

— **Zur Besprechung morgen...**

— *Um neun Uhr — Unterschrift.* Știi ce-i aia *Unterschrift*, maimuțoiule? Asta-i semnătură. Repetă!

— *Um neun Uhr — Unterschrift.* Știi ce-i aia *Unterschrift* maimuțoiule — asta-i semnătura.

— Fir-ai al dracului de dobitoc... Așadar, semnătura: *Oberst* Schröder, vită... Ai scris? Repetă!

— *Oberst* Schröder, vită...

— Bine, boule. Cine a primit telefonograma?

— Eu.

— *Himmelherrgott*, cine-i ăsta eu?

— Švejk. Mai ai ceva?

— Slavă Domnului, am terminat. Dar ar trebui să te numești Vacă... Ce se mai aude pe la voi?

— Nimic. Toate vechi.

— Și-ți pare bine, nu-i așa? E adevărat că la voi a fost astăzi unu' legat la stîlp?

— Nimic deosebit, era țucălarul locotenentului-major, i-a halit prînzul... Nu știi cînd plecăm?

— Ce întrebare?! Asta n-o știe nici bătrînul (colonelul). Noapte bună. Ascultă, aveți pe acolo purici?

Švejk agăță receptorul și se duse să-l trezească pe plutonierul de administrație Vaněk care se apăsă furios, și cînd Švejk începu să-l scuture, Vaněk îl lovi cu pumnul peste nas, apoi se întoarse pe burtă și începu să azvîrle din picioare, în dreapta și-n stînga.

În cele din urmă, Švejk izbuti totuși să-l trezească pe Vaněk care, frecîndu-se la ochi, se întoarse cu fața în sus întrebînd ce s-a întîmplat.

— Nimic grav, răspunse Švejk. Vreau numai să mă sfătuiesc cu dumneata. Chiar acum am primit o telefonogramă în care se spune că mâine la orele nouă domnul *oberlaintnant* Lukáš trebuie să meargă la *besprechung*, la domnul *oberst*. Nu știu ce să fac. Să mă duc să-i spun chiar acum, sau s-o las pe dimineață? Am stat mult și m-am tot gândit dacă să vă scol, când sforăiați atît de frumos; dar pînă la urmă mi-am zis că tot mai bine e cînd te sfătuiești...

— Pentru Dumnezeu, te rog, lasă-mă să dorm — se văicări Vaněk, căscînd cu gura mare — du-te dimineața și nu mă mai trezi!

Se întoarce pe o parte și adormi din nou.

Švejk se duse înapoi lîngă telefon și începu iar să moșăie cu capul pe masă. Curînd însă, îl trezi un nou zbîrnîit...

— Alo, *marșkumpania* 11...

— Da, *marșkumpania* a 11-a. Cine-i acolo?

— Aici e *marșka* 13. Alo. Cît e ceasul la voi? Eu nu pot să prind centrala și îmi pare că trebuia să fiu de mult schimbat.

— Ceasul nostru a stat.

— Atunci stați și voi, ca și noi. Da ia spune, nu știi cînd plecăm? N-ai vorbit cu *regimentskanzelei*?

— Las' că și căcăcioșii ăia știu mai mult de-o grămadă, ca și noi.

— Nu fi, domnișoară, prost crescută... Voi ați ridicat conservele? Ai noștri, cum s-au dus, așa s-au întors. Magazia era închisă.

— Și ai noștri s-au întors cu mîna goală.

— Toată panica asta e de pomană. Unde crezi că plecăm?

— În Rusia.

— Eu cred că mai degrabă în Serbia. Om vedea noi cînd vom ajunge la Budapesta. Dacă o luăm la dreapta, atunci ne așteaptă Serbia, la stînga, Rusia. Voi a-ți primit ranițele? Se zice că acum ne urcă **lehnungul**? Ai auzit ceva? Da, ia spune, știi să joci **friesckeviere**? Știi? Atunci vino mîine aici. Noi jucăm în fiecare seară. Cîți sînteți acolo, la telefon? Cum? Singur? Las-o baltă și du-te și te culcă. Frumoasă ordine mai e și la voi. Ce zici? Că ai picat acolo ca musca în lapte? În sfîrșit, slavă Domnului, au venit să mă schimbe. Somn dulce.

Urmîndu-i sfatul, Švejk se cufundă într-un somn dulce, uitînd să mai agațe receptorul în furcă, astfel că nimeni nu-l tulbură din visare. În acest timp, telefonistul de la cancelaria regimentului tuna și fulgera că nu poate transmite marșcompaniei a 11-a o nouă telefonogramă prin care se cerea ca pînă a doua zi la orele douăsprezece să se comunice cancelariei numărul ostașilor care n-au fost inoculați împotriva tifosului.

În vremea aceasta, locotenentul-major Lukáš se mai afla încă la cazinoul ofițerilor în compania medicului-militar Šancler, care, călare pe un scaun, bătea la intervale egale cu tacul de biliard în podea pronunțînd totodată, într-o succesiune arbitrară, fra-

zele care urmează:

„Sultanul din Saracen, Salah-Edin, a fost cel dintâi care a recunoscut neutralitatea corpului sanitar.

Răniții ambelor tabere trebuiesc îngrijiți.

Medicamentele și tratamentul trebuie să li se administreze pe socoteala părții adverse.

Trebuie să se permită să li se trimită medici și... asistenți cu trese de generali.

De asemenea prizonierii răniți trebuie trimiși înapoi sau schimbați sub ocrotirea și garanția generalilor... Dar, după aceea, pot sluji mai departe...

Bolnavii de ambele părți nu trebuie făcuți prizonieri, nici uciși, ci transportați la loc sigur, la spital, cu bună pază, care împreună cu bolnavii trebuie să se înapoieze... Și... tresele de general. Tot așa și cu preoții militari, medicii chirurgi, farmaciștii, infirmierii care îngrijesc bolnavii, cu toate persoanele însărcinate să dea asistență bolnavilor, care de asemenea nu trebuie reținute, ci trimise înapoi la fel cu bolnavii.”

Deși stricase pînă atunci două tacuri de biliard, doctorul Sancler tot nu-și isprăvisese ciudata expunere cu privire la ocrotirea, răniților de război, îndrugînd mereu printre fraze ceva nedeslușit cu privire la niște trese de general.

Plictisit, locotenentul-major Lukáš își bău cafeaua și se duse acasă unde-l găsi pe uriașul bărbos Baloun, ocupat cu prăjitul unei bucăți de salam într-o ceașcă de tablă, pe lampa de spirt a locotenentului.

— Am... îndrăznit — îngăimă Baloun la vederea

lui Lukáš — mi-am îngăduit... raportez supus...

Lukáš îl privi cu blîndețe. În clipa aceea își dădu seama că acest om nu era decît un copil mare, o creatură naivă, și deodată îl cuprinse părerea de rău că poruncise să fie legat la stîlp din pricina foamei lui, veșnic nepotolită.

— Prăjește-ți mai departe, Baloune îi spuse locotenentul-major descingîndu-și sabia. Mîine am să pun să te treacă cu încă o porție de pîine.

Apoi se așeză la masă. Trecea printr-o criză de melancolie, care-l determină să scrie o scrisoare sentimentală mătușii sale.

Dragă mătușică,

Am primit ordin să fiu gata de plecare cu marș-kumpania mea, pe front. S-ar putea ca această scrisoare să fie ultima pe care o mai primești de la mine, deoarece pretutindeni se dau lupte crîncene și pierderile noastre sînt mari. De aceea îmi vine greu să închei această scrisoare spunîndu-ți: la revedere! Cred că ar fi mai nimerit să-ți transmit un ultim adio!"

„O termin mîine dimineată”, își zise Lukáš în sinea lui și se duse să se culce.

Văzîndu-l dormind adînc, Baloun începu din nou să umble și să cotrobăiască prin odaie ca gîndacii noaptea. Deschise geamantanul locotenentului și mușcă o tabletă de ciocolată; se sperie însă cînd Lukáš se mișcă în somn, băgă repede la loc ciocolata

și se liniște.

Apoi se duse tiptil, tiptil să vadă ce a scris locotenentul-major.

Citi și fu atât de copleșit, mai cu seamă de acest „ultim adio!”, încât se retrase în grabă pe salteaua lui de paie, de lângă ușă, cu gândul acasă și la porcul tăiat.

Se vedea înțepînd mațul ca să iasă aerul și să nu plesnească la fiert.

Și amintindu-și că odată vecinilor le plesnise tot „*specvurstul*”, amestecîndu-se în oală, se cufundă într-un somn foarte agitat.

Visă că a chemat un măcelar nepriceput oare i-a spart toate mațele de porc în timp ce umplea cîrnații. Nepriceputul măcelar uitase de asemenea să facă *blutwurstul*, pierduse osînza de la ceafă și nu mai avea cu ce să umple cîrnații. I se mai păru apoi în vis că e chemat de consiliul de război, pentru că fusese prins în timp ce căra o halcă de carne de la bucătăria de campanie. În cele din urmă se văzu spînzurat de craca unui tei de pe aleea cantonamentului militar din Bruck pe Leita.

*

A doua zi cînd se trezi, în revărsatul zorilor, care se iviră o dată cu mirosul cafelei care fierbea în toate bucătăriile companiilor, Švejk agăță mecanic receptorul în furcă, ca și cînd tocmai atunci ar fi terminat o convorbire telefonică și făcu o mică plimbare de înviorare prin cancelaria companiei. Intonă

totodată un vesel cîntec ostășesc, al cărui text îl începu de la mijloc, de la partea în care era vorba de un ostaș travestit în fată care se duce la moară la iubita lui, unde morarul, înainte de a-l pofti în culcușul fetei, strigă către morăreasă:

***Morărișo, adă cina
Să se ospăteze Lina.***

După ce josnicul ostaș e ospătat copios de morăreasă, urmează tragedia familială.

***„Au găsit pe ușă scris:
Morari, treziți-vă din vis:
«Fiica voastră de la moară
Nu-i nici sfîntă, nici fecioară.»”***

Švejk depuse atîta patos în acest final, încît îl trezi pe plutonierul de ață Vaněk, care întrebă cît e ceasul.

— Chiar acușica a sunat deșteptarea.

— Bine, eu mă scol după cafea, hotărî Vaněk, care nu se grăbea niciodată: oricum o să înceapă iar să ne sîcîie cu graba lor, scoțînd sufletul din om, ca ieri cu conservele alea...

Vaněk căscă, apoi îl întrebă pe Švejk dacă n-a trîncănit cumva prea mult aseară, cînd s-a întors acasă.

— Numai așa, olecuță, ce-a mai rămas de pe drum, răspunse Švejk. Îi dădeai într-una cu niște forme care nu-s forme, că forma nu e formă și că ce nu-i formă e

formă, și că forma asta pînă la urmă tot nu-i formă. Dar v-a trecut repede și ați început să sforăiți, de parcă ați dus porcii la jir.

Švejk tăcu, făcu cîțiva pași spre ușă, apoi se întoarse lîngă patul plutonierului, se opri și continuă:

— În ceea ce mă privește pe mine, domnule *rechnungsfeldwebel*, cînd am auzit ce spuneți despre formele alea, mi-am adus aminte de unu Zátka; lucra la uzina de gaz de pe Letna. Treaba lui era să aprindă și să stingă felinarele. Era un om luminat și umbla prin toate cîrciumile de pe Letna pentru că între aprinsul și stinsul felinarelor avea destul timp liber; spre dimineată, cînd se întorcea la uzină, îndruga și el vorbe din astea ca și dumneavoastră, numai că el le zicea altfel: „cubul, zicea el, are colțuri, de aceea e colțuros”. Asta am auzit-o eu cu urechile mele, cînd îmi făceam odată nevoile pe stradă și un polițist afumat, în loc să mă ducă la postul de poliție, m-a dus la uzina de gaz.

Pînă la urmă — continuă Švejk cu glas scăzut — Zátka a pățit-o rău de tot. Se înscrisese în congregația sfintei Maria și se ducea ca un zevzec la predicile părintelui Jemelka de la biserica Sfîntul Ignat din Piața Carol. Într-o bună zi, cînd au venit în piață misionarii, Zátka a uitat să mai stingă felinarele din raionul lui, așa că gazul a ars trei zile și trei nopți, fără întrerupere.

Nu-i lucru curat — urmă Švejk — cînd așa, din senin, îl apucă pe om bîzdîcul să-și bage nasul în filozofie; pute a *delirum tremens*. Cu ani în urmă, a

fost mutat la noi un maior de la regimentul 75; îi zicea Blüher. Avea obiceiul să ne adune o dată pe lună, să ne alinieze în careu, și să filozofeze cu noi despre disciplina militară. Nu punea în gură decît șliboviță — nimic altceva. „Țineți minte ce vă spun, ostași — începea el să ne boscorodească în curtea cazărmii — ofițerul este, de la sine, cea mai perfectă ființă și are de o sută de ori mai multă minte decît voi toți, la un loc. Dacă ați sta, ostași, și v-ați gândi toată viața voastră, tot n-ați putea găsi ceva mai desăvîrșit ca ofițerul. Orice ofițer este o ființă necesară, în timp ce voi, ostași, nu sînteți decît niște creaturi întîmplătoare; existența voastră e posibilă, dar nu obligatorie. Dacă s-ar întîmpla, ostași, să înceapă războiul și voi ați cădea pentru maiestatea sa împăratul, bine; situația nu s-ar schimba prea mult; dar dacă înaintea voastră ar cădea ofițerul care v-ar conduce, ați vedea atunci cît de mult depindeți de el și ce pierdere ați suferit. Ofițerul trebuie să existe, și existența voastră se datorește de fapt domnilor ofițeri; voi de la ei purcedeți, fără ofițeri ați fi dezorientați, fără superiorii voștri nici o bășină n-ați ști să trageți. Pentru voi, ostași, ofițerul este un exemplu de moralitate, fie că vă dați sau nu seama de asta; și fiindcă fiecare lege trebuie să-și aibă legiuitorul ei, apăi aflați, ostași, de la mine că numai ofițerul este omul față de care vă simțiți, și trebuie să vă simțiți îndatorați și să îndepliniți, fără nici o excepție, orice poruncă a lui, chiar dacă ea nu v-ar conveni.”

Odată, după ce și-a terminat cuvîntarea, a început să umble în jurul careului și să ne întrebe pe fiecare, la rînd: „Ce simți cînd te înapoiezi tîrziu la cazarmă?”

Soldații s-au zăpăcit de tot și au dat niște răspunsuri, care mai de care mai chisnovate. Unii s-au îndemnat a spune că n-au întîrziat niciodată, alții că de fiecare dată cînd întîrzie îi ia cu sictir prin pîntec, alții că simt carcera, și așa mai departe. Pe ăștia maiorul Blüher i-a scos pe loc din front și a ordonat să fie puși după-amiază să facă *klenkübung* în curte, drept pedeapsă că nu sînt în stare să spună ce simt. Pînă să-mi vină și mie rîndul, mi-am adus aminte de ce ne spusese el, ultima oară, cînd a stat de vorbă cu noi. Cînd s-a oprit în fața mea, eu i-am spus foarte liniștit:

— Raportez supus, domnule maior, că atunci cînd întîrzii simt în mine un fel de neliniște, frică și muștrări de cuget. Dacă mă învîrtesc însă de un bilet de voie, mă întorc la timp și în ordine la cazarmă, și atunci mă cuprinde un fel de liniște fericită și simt o mulțumire lăuntrică...

Toți cei din jurul meu s-au pornit pe rîs și maiorul Bluher a zăbierat la mine ca ieșit din minți:

— Lua-te-ar dracu, mizerabile, pe tine nici ploșnițele nu se îndură să urce cînd sforăi, și-ți mai arde să faci glume?

Și m-a băgat frumușel în fiare, de mai mare dragul.

— În armată nici nu se poate altfel, răspunse plutonierul de ață, întinzându-se alene pe pat; poți să răspunzi orice-ai răspunde, să faci orice-ai face, norii tot s-adună deasupra-ți și trăsnetul bubuie. Fără asta nu poate să existe disciplină.

— Foarte bine zis, încuviință Švejk. N-am să uit, cât oi trăi, cum l-au închis pe recrutul Pech. **Laitnantul** companiei era unu' Moc. Adunase odată recruții și a început să-i întrebe, pe rînd, de unde erau.

— Boboci nenorociți — li s-a adresat el — trebuie să vă învățați să răspundeți limpede, precis și repede ca dintr-o pocnitură de bici. Așadar, să începem. Dumneata, Pech, de unde ești? Pech, care era un om învățat, i-a răspuns:

— Dolný Bousov, Unter Bautzen, nr. 267, 1936 de locuitori cehi, departamentul Jičín, districtul Sobotka, fostul domeniu Kost, biserica parohială Sfîntă Caterina din secolul al XIV-lea, renovată de contele Václav Vratislav Netolický, școală, poștă, telegraf, fabrică de zahăr, moară cu fierăstraie, conacul Valcha, șase bîlciuri tradiționale... Deodată **laitnantul** Moc s-a năpustit asupra lui, a început să-i care la pumni peste gură și să urle: ține, un tîrg tradițional, al doilea tîrg tradițional, al treilea, al patrulea, al cincilea, al șaselea.

Pech, cu toate că nu era decît recrutar, a cerut să fie scos la **batalionsraport**. Pe vremea aceea, la cancelaria regimentului era o bandă veselă și unul din bandă a scris că recrutul nostru cere să fie scos la **batalionsraport** din pricina bîlciurilor tradiționale de

la Dolný Bousov. *Batalionskommandant* era maiorul Rohell. „*Also, was gibt's?*”¹ l-a întrebat el pe Pech, și Pech i-a dat drumu': „Cu respect vă raportează, domnule maior, că la Dolný Bousov sînt șase bîlciuri anuale”. Mai mult n-a apucat să spună; maiorul Rohell a început să zbiere și a poruncit să fie dus numaidecît la ospiciul spitalului militar; de atunci bietul Pech a fost cel mai năpăstuit soldat și a dus-o din pedeapsă în pedeapsă.

— E greu să educi pe soldați, răspunse plutonierul Vaněk căscînd. În militărie soldatul, care n-a avut parte de pedeapsă, nu-i soldat. În timp de pace, mă rog, mergea poate teoria că soldatul care se elibera fără nici o pedeapsă avea pe urmă înțîietate în serviciul civil. Astăzi însă tocmai acei ostași care înainte, în timp de pace, nici n-apucau să mai iasă din arest, sînt cei mai buni pe front. Îmi aduc aminte de infanteristul Sylvanus de la compania a 8-a. Înainte de război, o ținea numai într-o pedeapsă; și ce pedepse... Nu se sfia să fure ultimul gologan camarazilor de arme; în schimb, cînd s-a pornit la atac, el a fost primul care a tăiat *drahthindernisse*², a capturat trei soldați inamici și pe unul l-a achitat pe drum, spunînd că nu avea încredere în el. Pentru isprava asta a căpătat medalia mare de argint, i-au cusut două stelute și, dacă nu l-ar fi spînzurat mai tîrziu la Dukla, ar fi de mult sergent. Dar de spînzurat au trebuit să-l spînzure, pentru că odată după un atac, a cerut să fie

¹ Așadar, ce se aude? (germ.).

² Rețea de sîrmă ghimpată (germ.).

trimis în recunoaștere și o altă patrulă de la regiment l-a prins pe cînd buzunărea morții. Au găsit la el vreo opt ceasuri și o grămadă de inele... Așa că l-au spînzurat la statul-major al brigăzii.

— Se vede din asta — remarcă Švejk cu înțelepciune — că fiecare soldat trebuie să-și cucerească singur poziția lui în armată.

Telefonul zbîrnîi. Plutonierul de ață ridică receptorul și recunoscuse glasul locotenentului-major Lukáš, care îl întrebă ce se aude cu conservele, făcîndu-i apoi cîteva reproșuri.

— Într-adevăr, nu sînt, domnule *oberlaitnant!* striga la telefon Vaněk. De unde să fie dacă ele nu există decît în închipuirea celor de sus, de la inten-dență! N-avea nici un rost să trimitem acolo oamenii, de pomană. Eu am vrut să vă telefonez. Ce spuneți? Că am fost la cantină? Așa v-a spus bucătarul ocultist de la popota ofițerească? Da, e adevărat, mi-am îngăduit să mă duc. Dumneavoastră știți, domnule locotenent, cum a numit ocultistul zarva asta cu conservele? „Teroarea inexistenței”. Da de unde, domnule locotenent-major, sînt perfect treaz. Ce face Švejk? E aici lîngă mine! Să vi-l chem la telefon?

— Švejk, la telefon, strigă Vaněk, apoi adăugă cu glas foarte scăzut: și dacă te întreabă cumva în ce stare am venit, ai grijă să-i spui că am venit în stare normală.

Švejk luă receptorul:

— Aici e Švejk, raportează supus, domnule *oberlaintnant*.

— Ascultă, Švejkule, ce se aude cu conservele? S-a aranjat?

— Nu sînt, domnule *oberlaintnant*! Nici urmă de conserve...

— Aș dori, Švejkule, ca atîta vreme cît mai rămînem în cantonament, să te prezinți în fiecare dimineață la mine. De altfel, ai să rămîi tot timpul pe lîngă mine, după ce vom pleca. Ce ai făcut astă-noapte?

— Am stat toată noaptea la telefon.

— A fost ceva nou?

— A fost, domnule *oberlaintnant*.

— Švejkule, nu începe iar cu prostiile. S-a comunicat de undeva ceva important?

— S-a anunțat, domnule *oberlaintnant*, dar abia pentru ora nouă. N-am vrut să vă neliniștesc, domnule *oberlaintnant*, că era destulă vreme.

— Pentru numele lui Dumnezeu, spune-mi *o dată*: ce este atît de important pentru ora nouă?

— O telefonogramă, domnule *oberlaintnant*.

— Nu te înțeleg, Švejkule.

— Stați c-o am scrisă, domnule *oberlaintnant*: „Primiți telefonograma. Cine e la telefon? Ai scris? Atunci citește”, sau cam așa ceva...

— Ei drăcie! Švejkule, cu dumneata poate să-și iasă omul din minți... Spune-mi repede conținutul că de nu, mă reped acolo și vai de oasele dumitale. Hai, spune, ce s-a întîmplat?

— Iarăși un fel de *besprechung*, domnule *oberlaitnant*. Astăzi la ora nouă, la domnu *oberst*. Am vrut să vă trezesc astă-noapte, dar pe urmă m-am răzgîndit.

— Asta ți-ar mai fi lipsit, să îndrăznești să mă scoli din somn, pentru orice prostie, cînd era destul timp pentru asta și dimineața. *Wieder eine Besprechung, der Teufel soll das alles buserieren!*¹ Lasă receptorul și cheamă-l la telefon pe Vaněk!

— Plutonierul contabil Vaněk la telefon!

— *Rechnungsfeldwebel* Vaněk, *Herr Oberlaitnant*.

— Ascultă, Vaněk, găsește-mi, te rog, numaidecît o altă ordonanță. Derbedeul ăsta de Baloun mi-a mîncat pînă dimineața toată ciocolata. Cum spui? Să-l legăm? Nu, îl dăm la echipele de sanitari. E voinic cît un munte și o să poată căra răniții căzuți la atac. Îl trimit chiar acum la dumneata. Aranjează asta la *regimentskanzelei* și înapoiază-te imediat la companie. Ce crezi, plecăm curînd?

— Nu-i nici o grabă, domnule *oberlaitnant*. Cînd a fost să plecăm cu marșcompania a 9-a, ne-au dus de nas, tot așa, patru zile la rînd. Cu a 8-a a fost și mai rău. Numai cu a 10-a a fost mai bine. Făceam atunci *felddienstfleck*², la amiază ne-a venit ordinul și seara am plecat! În schimb, pentru asta, ne-au purtat prin toată Ungaria și dumnealor singuri nu știau ce gaură, și de pe care front, s-o astupe mai întîi cu noi.

¹ Iar o convorbire, dracu s-o ia! (germ.).

² *Felddienst* — serviciu militar de campanie.

De cînd devenise comandant al companiei a 11-a de marș, locotenentul-major Lukáš se afla într-o stare care în termeni filozofici se numește sincretism; înțelegem prin asta că el își dădea toată osteneala să atenueze conflictele prin soluții care duceau ades la compromis.

De aceea, se vede, i-a și răspuns lui Vaněk în felul următor:

— Mda, s-ar putea, de fapt cam așa este. Așadar, dumneata socotești că nu plecăm astăzi? La ora nouă avem *besprechung* cu domnul *oberst*... Apropo, dumneata știi că ai fost numit *dienstführender*¹?... Te întreb numai așa. Te rog să-mi întocmești... Stai, de ce aveam nevoie să-mi întocmești?... Ah, da... o situație a tuturor gradaților, cu mențiunea de cînd slujesc în armată... Pe urmă o situație cu rezervele de hrană ale companiei... Cum? Naționalitatea? Da, da și asta... Dar mai cu seamă nu uita să-mi trimiți altă ordonanță... Cum? Ce să facă astăzi *fährnrich* Pleschner cu trupa? *Vorbereitung zum Abmarsch*?² Socotelile? Vin să le semnez după-masă. Nu lăsați pe nimeni să iasă în oraș. La cantina taberei? După-masă, pentru un ceas... Dă-mi-l, te rog, pe Švejk!... Ascultă, Švejk, dumneata rămîi deocamdată la telefon...

— Cu respect vă raportează, domnule *oberlaintnant*, că încă n-am băut cafeaua.

¹ Locuitor provizoriu al comandantului de companie (germ.).

² Exerciții în vederea plecării (germ.).

— Atunci adă-ți cafeaua și nu pleca din cancelarie pînă nu te chem. Dumneata știi ce-i aia ordonanță?

— Da, domnule *oberlaintnant*, e unu care aleargă mereu...

— Așadar, să fii la post cînd te-oi chema. Mai spune-i o dată lui Vaněk să-mi caute un țucălar. Alo! Švejkule, unde ești?

— Aici, domnule *oberlaintnant*, chiar acum au venit cu cafeaua.

— Alo, Švejkule!

— Vă ascult, domnule *oberlaintnant*, cafeaua e rece de tot.

— Dumneata, Švejkule, știi acum foarte bine ce va să zică un țucălar. Te rog să-l vezi și dumneata și pe urmă să-mi raportezi dacă e ceva de capul lui. Și acum agață receptorul.

Vaněk, sorbind zgomotos din cafeaua neagră, în care își turnase rom din sticla camuflată cu eticheta „*Tinte*”¹(pentru orice eventualitate), se uită la Švejk și spuse:

— Nu știu ce are *oberlaintnantul* ăsta al nostru, că urlă la telefon. Am auzit tot ce ți-a spus. Dumneata, Švejkule, trebuie să fii o bună cunoștință a domnului *oberlaintnant*.

— Cred și eu. Noi sîntem ca o singură mîină, răspunse Švejk. Vorba ceea, o mîină spală pe alta. Prin cîte n-am trecut noi doi, împreună. De cîte ori n-au vrut să ne despartă unul de altul, dar pînă la urmă tot ne-am regăsit. Dumnealui s-a bizuit întotdeauna pe

¹ Cerneală (germ.).

mine, în toate, de mă mir, chiar și eu, de multe ori. Ai auzit dumneata chiar acum cum m-a rugat să-ți mai amintesc o dată că trebuie să-i găsești un alt țucălar și că trebuie să-l văd și eu ca să dau despre el referințe. Ehe, dumnealui nu se mulțumește cu orice țucălar.

*

Colonelul Schröder convocase cu mare plăcere, pentru a doua oară, pe toți ofițerii batalionului de marș, dat fiind că avea o deosebită pasiune pentru flecăreală. În afară de asta, mai trebuiau luate unele măsuri urgente în chestiunea teteristului Marek, care refuzase să curețe latrinele, fapt pentru care fusese trimis de colonelul Schröder la consiliul de război al diviziei, pentru răzvrătire.

Marek fusese adus înapoi în cursul nopții de la consiliul de război al diviziei și acum se afla reținut sub pază la „*Hauptwache*”. O dată cu el, cancelaria regimentului primi un raport, foarte încurcat, trimis de consiliul de război al diviziei, în care se arăta că, în cazul lui Marek, nu poate fi vorba de răzvrătire, teteriștii nefiind obligați să curețe latrinele, așa că nu poate fi vorba decât de „*Subordinationsverletzung*”¹, delict care poate fi trecut cu vederea în cazul unei comportări exemplare pe front. Din aceste motive, se spunea în raport, inculpatul Marek este trimis înapoi la regimentul de care ține, ancheta cu privire la încălcarea disciplinei fiind oprită pînă la sfîrșitul

¹ Neexecutare de ordin (germ.)

războiului, ea putînd fi totuși redeschisă la prima abatere pe care o va săvîrși teteristul Marek.

Pe ordinea de zi mai era de asemenea înscris și un alt caz: o dată cu teteristul Marek, consiliul de război al diviziei trimisese la *Hauptwache* pe falsul sergent Teveles, care nu demult își făcuse apariția la regiment, trimis de spitalul militar din Zagreb. Purta pe piept marea medalie de argint pentru vitejie și își cususe la tunică trese de teterist și trei stelute. Vorbea vrute și nevrute despre actele de eroism ale companiei a 6-a de marș, susținînd că era singurul supraviețuitor al acestei companii. În urma cercetărilor făcute s-a putut stabili că, la începutul războiului, plecase într-adevăr, cu compania a 6-a de marș, un oarecare Teveles, care nu avea însă dreptul la tresa de teterist. Cerîndu-se informații din partea brigăzii în subordinele căreia se afla compania a 6-a, în momentul în care, la 2 decembrie 1914, armatele austro-ungare se retrăgeau din Belgrad, s-a putut afla că pe listele celor propuși sau distinși cu medalia de argint nu figura nici un soldat cu numele de Teveles. Nu s-a putut însă constata, sub nici o formă, dacă în lupta de la Belgrad, soldatul infanterist Teveles fusese avansat la gradul de sergent, deoarece întreaga companie a 6-a de marș dispăruse fără urmă, cu ofițeri cu tot, în preajma bisericii Sfîntul Sava din Belgrad. În fața consiliului de război al diviziei, Teveles s-a apărut argumentînd că într-ade-

văr îi fusese făgăduită marea medalie de argint pentru vitejie, și că aceasta l-a determinat să și-o cumpere la

spital, de la un bosniac. În ceea ce privește tresele de teterist, Teveles susține că și le-a cusut fiind în stare de ebrietate, și că a continuat să le poarte fiind mereu beat și avînd organismul slăbit de pe urma dezinteriei.

La deschiderea „*besprechungului*”, înainte de a se trece la discutarea acestor două cazuri, colonelul Schröder își exprimă părerea că, dat fiind că plecarea pe front poate interveni din moment în moment, este absolut necesar ca reuniuni de acest fel să aibă loc cît mai des. De la comandamentul brigăzii i se comunicase că se așteaptă ordine de la divizie. În consecință, trupa trebuie ținută în stare de alarmă, iar comandanții de companie trebuie să fie cu băgare de seamă ca nimeni să nu lipsească. După această scurtă comunicare, colonelul începu să repete tot ceea ce spusese cu o zi înainte. Prezentă din nou situația evenimentelor și insistă asupra faptului că nimic nu trebuie să știrbească curajul și inițiativa în luptă.

În fața lui, pe masă, se afla prinsă în ace cu gămălie harta cîmpului de bătălie, pe care niște stegulețe înfipite cu bolduri marcau linia fronturilor; de data asta însă stegulețele erau răvășite și fronturile deplasate. O parte din stegulețe zăceau chiar sub masă.

Toată harta fusese devastată de motanul conțopiștilor de la cancelaria regimentului, care, peste

noapte, după ce-și făcuse nevoile pe câmpul de bătălie austro-ungar vrînd să-și acopere isprava împrăștiase stegulețele, murdărind toate pozițiile și necinstind toate corpurile de armată.

Colonelul Schröder era foarte miop.

Ofițerii batalionului de marș urmăreau cu mult interes degetul colonelului Schröder, care se apropia de grămezile respective.

— De aici, domnilor, spre Sokal pe Bug... spuse colonelul, atotștiutor, deplasîndu-și spre Carpați degetul arătător, care se împotmoli însă într-una din grămăjoarele cu care motanul avusese grijă să dea hartei un relief.

— *Was ist das, meine Herren?* întrebă colonelul mirat, în clipa în care simți ceva lipindu-i-se de deget.

— *Wahrscheinlich Katzendreck, Herr Oberst¹*, îi răspunse foarte politicos, în numele tuturor, căpitanul Sagner.

Colonelul porni vijelios spre cancelaria vecină de unde, curînd, se putu auzi un vacarm infernal, din care se deslușeau blesteme și înjurături însoțite de amenințarea îngrozitoare de a-i pune pe cei vinovați să lingă în urma cotoiului.

Interogatoriul fu scurt. Colonelul află că motanul fusese adus la cancelarie, cu paisprezece zile în urmă, de cel mai tînăr dintre conțopiști, Zwieblfisch. În urma acestei constatări, Zwieblfisch își adună ca-

¹ Probabil murdărie de pisică, domnule colonel (germ.)

trafusele, după care un conțopist mai vîrstnic îl conduse la *Hauptwache*, unde urma să rămîie pînă la noi ordine ale domnului colonel.

Cu aceasta ședința luă sfîrșit. Înapoindu-se congestionat în biroul său, unde era așteptat de corpul ofițeresc, colonelul Schröder uită că mai avea de hotărît asupra soartei teteristului Marek și a falsului sergent Teveles. De aceea rosti laconic:

— Rog pe domnii ofițeri să fie gata pregătiți și să aștepte ordinele și instrucțiunile mele.

Așa se face că teteristul Marek și sergentul Teveles rămăseseră mai departe, sub pază, la *Hauptwache*, și mai tîrziu, cînd în mijlocul lor își făcu apariția Zwieblfisch, putură să joace „mariaș”, iar după „mariaș” să-l necăjească pe paznic, cerîndu-i să vină să le prindă puricii care-și făceau de cap pe salteaua de paie.

Puțin mai tîrziu, cercul lor se mări o dată cu sosirea fruntașului Peroutka de la compania a 13-a de marș, care, cu o zi înainte, cînd se răspîndise vestea plecării pe front, dispăruse din cantonament, fiind descoperit, a doua zi, de patrula militară la cîrciumă „Trandafirul alb” din Bruck. Văzîndu-se în încurcătură, Peroutka încercase să se dezvinovățească, spunînd că voise, înainte de plecare, să vadă cunoscuta seră a contelui Harrach din Bruck, și că la înapoiere rătăcise drumul și că abia spre dimineață, frînt de oboseală, nimerise la „Trandafirul alb”. (În timpul ăsta, de fapt, se desfășurase în patul Ruzenei de la același „Trandafir alb”.)

*

Situația continua să fie tulbure. Domnea o totală nesiguranță: pleacă regimentul, nu pleacă? La telefonul din cancelaria companiei a 11-a de marș, Švejk asculta cu o răbdare imperturbabilă tot felul de păreri, care pesimiste, care optimiste. Telefonistul companiei a 12-a de marș spunea că auzise de la cineva în cancelaria regimentului că mai întâi se vor face exerciții de tragere cu manechine mobile și că plecarea va avea loc abia după *feldmässigschiessübungen*¹. Părerea aceasta optimistă nu era însă împărtășită de cel de la marșcompania a 13-a, care transmitea că tocmai se înapoiase caporalul Havlik din oraș, unde aflase, de la un muncitor de la calea ferată, că vagoanele erau trase în gară.

Vaněk îi smulse lui Švejk receptorul din mână și strigă furios la telefon că cei de la calea ferată habar n-au pe ce lume trăiesc și că el, Vaněk, abia s-a întors de la cancelaria regimentului, unde nu se știa încă nimic precis.

Švejk se instalează cu încăpăținare lângă telefon și tuturor celor care întrebau: „ce se mai aude”, le răspundea, foarte binevoitor, că nu știe încă nimic precis.

Tot așa îi răspunse și locotenentului-major Lukáš, când acesta întrebă:

— Ce se mai aude *pe la voi?*

— Nu se știe încă nimic precis, domnule *ober-*

¹ Exerciții de tragere în câmp (germ.)

laitnant, răspunse el stereotip.

— Agață receptorul, boule!

După aceea urmară cîteva telefonograme, pe care Švejk le recepționează după multă tevatură. Mai întîi înregistrează telefonograma referitoare la vaccinați și nevaccinați, care n-a putut fi dictată în cursul nopții, întrucît Švejk adormise uitînd să pună receptorul în furcă.

Primi apoi o telefonogramă întîrziată, cu privire la conserve, chestiune care fusese lămurită cu o zi înainte.

Ceva mai tîrziu veni la rînd o telefonogramă adresată tuturor batalioanelor, companiilor și unităților regimentelor, care suna astfel:

***„Copia telefonogramei pe brigadă, nr. 75692
Ordinul de brigadă nr. 172. În rapoartele (situațiile)
referitoare la gospodărirea și administrarea bucătă-
riilor de campanie va fi respectată următoarea
ordine în specificarea produselor de consum: 1)
carne, 2) conserve, 3) zarzavaturi proaspete, 4)
zarzavaturi uscate, 5) orez, 6) macaroane, 7) crupe
de hrișcă și făină de hrișcă, 8) cartofi; în loc de 4)
zarzavaturi uscate, 5) zarzavaturi proaspete.”***

Cînd Švejk citi acest mesaj plutonierului de ață, Vaněk declară solemn că astfel de telefonograme se aruncă din oficiu în latrină.

— Tîmpenia asta a născocit-o vreun dobitoc de pe la statul-major al armatei și acum circulă pe la toate

diviziile, brigăzile și regimentele.

În sfârșit, Švejk mai recepționează o telefonogramă, dictată însă într-o asemenea viteză, încît abia reuși să prindă următoarele cuvinte ce aduceau cu un mesaj cifrat:

„In der Folge genauer erlaubt gewesen oder das selbst einem hingegen immerhin eingeholt werden.”¹

— Aiureli! declară Vaněk, cînd Švejk își exprimă contrariat nedumerirea, după ce reciti de trei ori cu glas tare ceea ce scrisese. Numai prostii, deși dracu știe dacă n-o fi ceva cifrat; dar pentru așa ceva noi nu sîntem pregătiți. Și asta se poate arunca...

— Eu cred — spuse Švejk — că dacă m-aș duce la domnu *ob'laitnant* și i-aș zice că trebuie *in der Folge genauer erlaubt gewesen oder das selbst einem hingegen immerhin eingeholt werden* s-ar putea supăra...

Unii oameni sînt așa de supărăcioși, că te apucă și groaza, continuă Švejk, purtat din nou de valul amintirilor. Într-o zi mergeam cu tramvaiul de la Vysočany la Praga. În stația Libeň s-a urcat un domn, Novotný. Cum l-am recunoscut, m-am dus lîngă el pe platformă și am intrat în vorbă, zicîndu-i că amîndoi eram din Dražov. El însă s-a răstit la mine, furios, și zicea să-l las în pace, că nu mă cunoaște. Atunci am încercat să-l lămuresc, rugîndu-l să-și amintească de mine care încă de mic copil veneam pe la dumnealui

¹ Înșiruire de cuvinte fără legătură între ele și fără de nici un înțeles.

cu mama mea, pe care o chema Antonia, că pe tata îl chema Prokop și era vechil. Dar nici după asta n-a vrut să mărturisească că ne cunoaștem. Atunci i-am dat și alte amănunte, doar-doar l-oi face să-și amintească... I-am spus că la Dražov erau doi Novotný, pe unul îl chema Tonda, iar pe celălalt Iosef, că el e cu siguranță Iosef, cel despre care mi-au scris cunoștii din Drazov că și-a împușcat nevasta, care îi făcea zile amare din pricina beției lui... Și ce să vezi: când a auzit vorbele astea, dumnealui s-a stropșit deodată și a dat să mă lovească... eu însă m-am ferit și dumnealui a spart geamul de la platforma din față... ăla mare din fața manipulantului. Ei, și pe urmă ne-au dat jos pe amîndoi și ne-au dus la comisariat, și aici s-a dovedit că dumnealui îi sărise țandăra pentru că nu-l chema Iosef Novotný, ci Eduard Doubrava și era din Montgomery, din America, venit la Praga să-și vadă rubedeniile.

Telefonul întrerupse povestirea lui Švejk și o voce hîrîită de la compania de mitraliere întrebă din nou dacă vor pleca sau nu. Zicea că a doua zi de dimineată va fi iar un *besprechung* la domnul *oberst*.

În ușă apăru, palid de tot, cadetul Biegler, cel mai mare idiot din întreaga companie, care la școala de teteriști se străduise să se evidențieze cu cunoștințele sale. Îi făcu semn lui Vaněk să iasă după el pe coridor, unde avură o convorbire îndelungată.

Reintrînd, Vaněk zîmbea disprețuitor.

— Mare bou mai e și ăsta, îi spuse lui Švejk. Avem aici, în compania noastră, exemplare de lux, nu glumă! A fost și el la *besprechung* și, la despărțire, domnul *oberlaintnant* a ordonat ca toți *zugkomandanții*¹ să facă „kvervisite” și să fie foarte drastici. Și acum, boul vine să mă întrebe dacă ar fi cazul să lege la stîlp pe Žlabek, pentru că și-a curățat pușca cu gaz.

Vaněk se înfurie.

— Uite ce tîmpenie mă întreabă, idiotul, cînd știe bine că azi-mîine plecăm pe front. Ai văzut doar că domnul *oberlaintnant* s-a răzgîndit, nu fără rost, cu legatul ordonanței lui. Da, lasă, că i-am zis-o eu puștiului ca să-i iasă din cap că o să facă din „manschaft”² niște vite.

— Fiindcă tot veni vorba de țucălarul ăla — interveni Švejk — ați făcut rost de unul ca lumea pentru domnul *oberlaintnant*?

— Ai răbdare, răspunse Vaněk. E destulă vreme pentru toate; și pe urmă, stau și mă gîndesc că domnul *oberlaintnant* o să se obișnuiască și cu Baloun; ei, o să-i mai halească pe ici pe colo cîte ceva și pe urmă, oricum, o să-i treacă, cînd om fi pe front. Acolo de multe ori n-o să aibă nici unul ce mînca. Cînd zic eu: Baloun rămîne, s-a isprăvit, n-ai ce-i face. Asta mă privește pe mine și domnul *oberlaintnant* n-are de ce

¹ Comandanții de plutoane (germ.)

² Trupă (germ.)

să se amestece în treburile mele. Cum îți zic: nici o grabă.

Vaněk se întinse pe canapeaua lui și apoi reluă:

— Švejkule, eu aș zice mai bine să-mi povestești o anecdotă din viața militară.

— Ar fi ceva — răspunse Švejk — dar mă tem că iar o să ne sune careva.

— N-ai decît să închizi, Švejkule; deșurubează legătura sau scoate receptorul din furcă.

— Bine — consimți Švejk scoțînd receptorul — am să vă povestesc una care se potrivește grozav cu situația de acum, numai că pe vremea aceea în loc de război adevărat nu erau decît manevre, dar panică era tot așa, ca și astăzi, fiindcă nu se știa cînd o luăm din loc, din cazarmă. Era cu mine acolo unul Šic din Pořice, om cumsecade, dar evlavios și tare fricos. Își închipuia că manevrele sînt ceva îngrozitor, că în timpul lor oamenii mor de sete și că sanitarii îi adună de pe drum în timpul marșului. De aceea a început să bea zdravăn, să aibă de rezervă, și cînd am luat-o din loc și am ajuns pe aproape de Mnišek, ne-a zis: „Măi, băieți, eu unul nu mai pot, pe mine numai Domnul mai poate să mă scape”. Pe urmă am ajuns la Hořovice și aici am avut două zile „rast”¹, fiindcă se întîmplase o încurcătură și noi mersesem atît de repede înainte, încît era gata-gata ca împreună cu celelalte regimente, care erau în flancul nostru, să luăm prizonier tot statul-major al inamicului. Asta ar fi fost o mare rușine, corpul nostru de armată urmînd

¹ Repaus (germ.).

s-o cacarisească și dușmanul să câștige partida, fiindcă acolo la ei comandant era un amărît de arhiduce. Ei, și să vedeți ce s-a apucat să facă Šic al nostru. A părăsit cantonamentul, ducîndu-se să-și cumpere nu mai știu ce într-un sat, dincolo de Hořovice. Către amiază a pornit înapoi spre tabără. Zăpușeală mare, el încins, cum îi șade omului mai bine. Deodată vede în drum o troiță cu o statuie mică de tot a sfîntului Jan Nepomuk. S-a închinat în fața sfîntului Jan și i-a spus: „Trebuie că mori de căldură; dacă ai avea măcar nițică băătură. Stai aici în bătaia soarelui, de bună seamă că nădușești într-una.” Zicînd aceasta, deșurubă bidonul, trase o dușcă zdravănă și spuse: „Ți-am lăsat și ție o înghițitură, sfînte Jane din Nepomuk”. Dar nu știu cum se făcu, de spaimă poate, dar a tras totul pe gît, nemailăsînd nimic pentru sfîntul Jan. „Maica ta Cristoase — oftă el necăjit — Sfînte Jane din Nepomuk, iartă-mă rogu-te; am să-mi răscumpăr greșeala asta. Te iau cu mine în cantonament și-ți dau să bei pînă n-ai să mai poți sta în picioare.” Și drăguțul de Šic, de mila sfîntului Jan din Nepomuk, a spart geamul, a scos statuia sfîntului, a băgat-o sub bluză și a adus-o în tabără. De-atunci, se culca cu sfîntul Jan Nepomuk în paie, și-l purta în timpul marșurilor în raniță, fiindcă îi aducea mare noroc la cărți. Peste tot unde am fost cantonați, a câștigat, dar ajungînd în regiunea Prachen ne-au cantonat la Drahenice. Aici, netam-nesam, Šic pierdu totul. Dimineăța, cînd ne încolonam de plecare, l-am văzut pe sfîntul Jan Nepomuk spînzurat în părul de lîngă

drum. Asta-i toată povestea, și acum mă duc să agaț la loc receptorul.

Și telefonul aduse iarăși înfrigurarea vieții noi, trepidante, care începuse din clipa în care vechea armonie a liniștii din tabără fusese întreruptă.

În acest timp, locotenent-major Lukáš studia în odaia lui o scrisoare sosită chiar atunci pentru el, de la regiment, în care i se dădeau instrucțiuni cu privire la deslușirea cifrurilor. În același timp, i se înmână un ordin secret, cifrat, în legătură cu direcția în care va porni marșbatalionul spre granița Galiției (prima etapă):

7127 – 1238 – 457 – 2121 – 35 = Moșon

8922 – 375 – 7282 – Rab

4432 – 1238 – 7217 – 35 – 8922 – 35 = Komárom

7282 – 9299 – 310 – 375 – 7881, 298, 475 – 7979
= Budapesta.

Deslușind cifrul, locotenentul-major Lukáš oftă:

— *Der Teufel soll das buserieren.*¹

¹ Dracu să-l pieptene (germ.).

CUPRINS

PE FRONT

I	Peripețiile lui Švejk în tren	5
II	Anabasa lui Švejk spre Budějovice	34
III	Pățaniile lui Švejk la Királyhid	136
IV	Noi suferințe	228
V	De la Most pe Litava spre Sokal	266

„Cartea lui Jaroslav Hašek prezintă primul război mondial dintr-un unghi de vedere cu totul nou, așa cum nimeni altul n-a mai făcut-o pînă la el. Nu există altă carte în care tragismul, tîmpenia și cruzimea războiului imperialist să fie demascate cu o astfel de forță nimicitoare. Toți cei care, pînă la Hašek, au scris despre marile măcel au trebuit să facă un uriaș efort de voință pentru a se smulge din clisa morală în care îi aruncase această catastrofă.

Jaroslav Hašek n-a avut nevoie să învingă mai întîi războiul în sufletul său. El a fost chiar de la început deasupra lui. Și-a bătut joc de el în totalitatea lui și în fiecare amănunt, ca și cum ar fi fost vorba «de o simplă încăierare între bețivi la o cîrciumă din Zížkov».

IVAN OĽBRACHT